

NEDER-LANDTSCH E GEDENCK-CLANCK:

Kortelick openbarende de voornaemste geschiedenissen van de seventhien Neder-
Landsche Provincien, tsedert den aenvang der Inlandsche beroerten
ende troublen, tot den late 1625.

Verciert met verscheydene aerdige figuerlike platen;

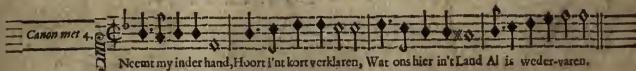
E N D E

*Strichtelijke Rim en ende Liedekens, met aenschijningen soo wyt de H. Schriftuere, als wyt de boecken van
geleerde Mannen, tot verklaringe der wygevallen saeken dienende.*

De Liedekens (meest alle nieu zijnde) gestelt op Musyck-noten, ende elck op een
verscheyden Vois, beneffens de Tablatuer vande Luyt ende Cyther.
Alles dienende tot sichtelijck vermaeck ende leeringhe, van
allen Lief-hebbers des Vaderlands.

Door

A D R I A N U M V A L E R I U M.

T O T H A E R L E M,

Gedruet voor d'Erfgenamen vanden Autheur, woonende ter Veer in Zeeland. 1626.
Met privilegie voor ses jaren.

Extract uyt de Privilegie.

DE Staten Generael der Vereenigde Nederlanden hebben geconsenteert ende geöctroyeert, consenteren ende octroyeren by desen, de Erfsenamen van Adriaen Valerius, dat sy voor den tyt van ses naest-komende jaren alleene, in dese Vereenigde Provintien sullen mogen drucken, doen drucken ende uytgeven, seecker Boeck geintituleert: *Nederlantische Gedenck-clanck*; Kortelyck openbarende de voornaemste geschiedenissen der Nederlanden, 'tsedert den aenvang der Inlantische beroerten, tot den Iare 1625. Beschreven ende geinventeert by den voorz. Adriaen Valerius; Verbiidende alle ende een yegelyck Ingesetenen van dese Landen, het voorz. Boeck binnen den voorz. tyt van ses Iaren, directelyck of indirectelyck, int geheel, of ten deele; int groot, ofte int kleyne, nae te drucken, ofte elders nae gedrukt, in dese Vereenigde Provintien te brengen om verkocht te worden, sonder consent vande voorz. Erfsenamen van Adriaen Valerius, by verbeurte van de selve nae gedrukte exemplaren, ende daer en boven van een somme van CL. guldens, t'appliceren een derden deel daer van ten behoefte vanden Officier die de calangie doen sal; het tweede derden deel tot behoefte vanden Armen, ende het resteerende derden deel ten behoefte vande voorz. Erfsenamen van Adriaen Valerius. Gegeven in's Graven-Hage op den 14 Iulij 1626.

I. G V. Culenburch, v^r.

Ter Ordonantie van de Hoog gemekte Heeren Staten Generael.

I. van Goch.

E D E L E, E R N T F E S T E,

Mogende Heeren , de Heeren Staten des Landes van
Z E E L A N D T.

An alle waerachtige endewel gestelde Historien (E. E. M. Heeren) kan in het gemeen ten rechten geslegt worden, darfe syn getuygenissen van't voorledene, vermaningen van het tegenwoordige, ende waerschouwinge van het toekomende. Getuygenisse wat te vooren geschiet is, ten aensiene vande Wereltsche regciringe, van Godes Kercke, van oorloge, van vrede, van bestant, en voort alle 'rgene dat, oft in 't gemeene alleen, oft in 't besonder eenigen aenraeckt. Waer uyt uwe E. E. Mog. op gaderen kunnen velderley aenmerckingen der deuchden, ofte gebreken die inde vorige menschen haer geopenbaert ende verthoont hebben, de welke daer nae dienen tot vermaninge van het gene in elcken tegenwoordigen tyt te doen, ofte te laten is: want d'exempelē der gener die voor ons ofte wel, ofte qualick gedaen hebben, zijn uyt der maten krachtig om de gemoederen der nasaten te bewegen tot navolginge van alle loslike wercken, ende vermijdinge van alle oneerlike ende schand-waerdige, voornemelick als sy beyder uytkomsten, door vlytigen aendacht uyt de Historien aengeteeckent, ende door rechtgesinde natrachtingen indē schoot ende schat hunner herten weg geleyt hebben. Gelyck de spiegelen bequaem gevonden zijn om het lichaem ter degen op te schicken, also syn d'exempelen, uyt de Historien genomen, seer bequaem om het leven te fassonneren. Het is waer en der gedachtenisse waerdig dat *Seneca* nagelaten heeft: *Longum iter est per praecepta, breve & efficax per exempla.* Dat is: Den weg is lang tot de deucht door onderwysingen, doch kort ende krachtig door exempelen. Ende overmits datter niet nieus en geschiet onder de Sonne (gelyck de wyse *Salomon* getuygt) maer dat het geschiede, even dat selve is, dat hier nae geschieden sal, soo hebben wy inde Historien waerschouwinge voor het toekomende: want de wyle sy ons voorstellen ter eener syde ontallicke grouwelen van geveynstheyd, ontrou, bedrog, valscheyt, meyneedigheyt, verradery, geweld, ende tyrannie, ter anderer syde, d'onverwachte mislucken, ongevallen, ende swarigheden die menigmael de vroomē (als sy gelocht hebben het quaedt af te keeren) in haere goede aenslagen overgekomen zijn, soo waerschouwen sy allen op hunne hoede te wesen, ende so veel alst mogelick is, also

D E D I C A T I E.

door voorsichtigheyt, trouwe ende wackerheyt allerley ongemack voor te komen, datſe nochtans niet vergeten van den gonſtigen en milt-rijcken ſegen des Heeren de goede uytkomſte te verwachten. Welcker dingen aanmerckinge, inde gedenck-waerdige Hiſtorien, als in een opgerecht tonneel, den aendachtigen ende vernuftigen Leſer voorſtellen ende toebringen groote rycke ſtoffe, aenleydende tot wijsheyt, door de gedachteniſſe dat geſchiet is; tot vromigheyt, door de bedcnckinge van't gene altyd behoort te geſchieden; ende tot voorsichtigheyt, door de aanmerckinge van't gene noch geſchieden kan. Doch beſonderlyc kunnen wy dit weten ende aſnemen uyt d'onderſoeking der Nederlandtſcher geſchiedeniſſe, die t'ledert dē lare 1562 of daer ontrēt, tot nu toe, de vereenigde Provinſien overgekomen ſyn: want ſoo wy inſien het Wereltſche regiment, wy en bevinden niet allene verſcheyden veranderingen, beroeringen, ſcheuringen, muytieren, verwerringen, bedriegelijke handelingen, openbare verdruckingen, onmenſchelijke wreetheden, miſsgaders de autheren daer van, de geſochte oorſaken, de werck-tuygen, de middelcn, de droeve uytkomſten: maer oock veler Nederlanderen ſonderlinge wijsheyt, trouwen-raed, kloeckmoedigheyt, verdraegſaemheyt ende geſtadigheyt in't afkeeren of verbeteren der voorgemelder ongevallen, met den ſegen des Heeren die daer op gevolgt is. So wy onſe oogen ſlaen op het ſtuck der religie, terſtont komen ons te voorſchyn de ſtrengigheyt der Placcaten, de onnoſelheyt der gevangene, de wreethed der executien, de ſtanrvaſtigheyt der vromen, ſtervende, den yver der overblyvende, de geduldigheyt der gevlugtede, en dat van geheele huylgeſinnen, die om de bloedige Inquiſitie der Spanjaerden t'ontgaen, en te behouden eene goede conſcientie, by duylenden achter Lande jammerlyck geſuckelt hebben, ende geleden groot ongemack, kommer en ellend, d'een hier, d'ander daer verloopende, met ſware ende ſwacke leden des lichaems, en groote laſten der Huylſgenoten beladen, alles moerende verlaten, niet ſonder groote verſmadinge der menſchen, beyde vande welke ſy vertrokken, ende by de welke ſy ſomtyt nederfloegen, door ontallicke ende grouſame perikulen. Alſmen komt tot de oorloge, tis wonder wat al aenmerckelijke dingen haer daer in vertoonen. So oyt eenig Land door ſware, liſtige, ontrouwe, machtige, tyrannige, en uytſiekende bloet-dorſtige vyanden bevochten is geweest, het is het Nederland. So immer meer cloecken wederſtant in eenig Coningryck of Republike vanden Heeren oft Staten des Lands, en de goede gemeente, den vyanden is geboden geweest, het is in Nederland. So ergens t'eenigertyd, uyt liefde der goeder cauſe ende des Vadtants, uytnemende Helden, en mannelijke voor-vechters ende vrome Crygſluyden gevonden zijn geweest, ofte ooc eene gewillige gemeente, om in te willigen ende op te brengen de middelen die ter oorloge dienen, het is in Nederland. Ende wat aengaet de werken behoorende tot de oorlog te water ende te lande, als ordonnantien tot de Crygſ-tucht, ſubtile aenſlagen, nicuwe vonden van begraven, beſchansſen, beſchieten, harde belegeringē van ſteden ende ſtercken, mannelijke uytvallen, wonderlijke veroveringen, gevaerlyck ſtrijden, dappere ſchermutſelingen, moedige beſchermingen,

D E D I C A T I E.

mingen, voorsichtige afwijckingen, stantvastige volherdingen, en wat dies meer is, hier van is de Nederlantsche Historie niet anders dan als een uytselst tafereel voor aller menschen oogcn, uytdruckende allerley soorten van oorslogt, wercken ende crygts-bedrijf. Waer over dan in velen haer vertoonen de deuchden van wijsheyd, conste, voorsichtigheyd, cloeck-moedigheyd, sterckte, dapperheyd, trouwe, stantvastigheyd: Daer en tegen in eenige andere, de gebreken van onwetenschap, onervarentheyd, vreesachtigheyd, slou-moedigheyd, onachtsaemheyd, lichtvaerdigheyd, verraderye. Insgelycx inde handelingen van vrede oft bestant, sietmen klaerlijck der vereenigde Nederlanders koele bedachtsaemheyd, eenvoudige oprechtigheyd, voorsichtige beleydinge, ende getrouwe onderhoudinge: Maer aē der vyanden syde, geven haer bloot allerley soorten van bedeckte, dobbel-sinnige, ende schandelijcke practijcken, cortelijck, van veelderley snoode ende trou-loose mishandelingen. Wt welcken allen men kan afnemen so wel de schade ende het verderf, het welcke door der vyanden valscheyt, geweld, ende tyrannie, gelyck door eenen vreeselijcken brant int gemeene, het gantsche Nederlandt verwoest heeft; als oock het welvaren ende de behoudenis die de vereenigde Provintien (met Gods hulpe) door de wijsheyd ende cloeck-moedigheyd der H. M. Heeren Staten Generael, ende der doorluchtiger Princen van Oranjen Vorstelijcker deuchden ende hoog-beroemder daden, genoten hebben; min noch meer, dan of sy uyt dien verderffelijcken brand, buyten aller menschen verwachtinge getrocken waren. Ende hier uyt volgens heeft oock uwer E. E. Mog. aen te teekenen in het besonder de personen, die ter eener syde, met wel doen, onsterffelijcker eere, met qualijck doen, eeuwige schande behaelt hebben; ter anderer zyden de gene, die, ofte door der eerster deuchden verquickt, ofte door der anderer gebreken, zyn beschadicht geweest. Somen alle dese ende diergelycke saken uyt de Nederlantsche Historie met neerstigheyd uytsoeckt, met aendacht overweegt, en met getrouwigheyd nadenckt, men sal daer in vinden, voor den tegenwoordigen tyt, eenen seer overvloedigen schat, seer dienstig om alle vroomte regeerders ende getrouwe onderstaten te vermanen; eenfdeels tottē navolgen der loffelycker deuchden en daden, die haer vertoont hebben in vele onser voor-ouderen, wagende lyf ende goet ten uytersten toe, om de vryheyd des Vaderlants ende der conscientie, tegens de ongehoorde ende meer dan Barbarische wreetheyd der Spanjaerden, te behouden; andersdeels tot het vermijden van allerley ondeuchdig voornemen, poogen ende doen, daer mede men, door cer of gelt-gierigheyd vervoert zijnde, hem selven schande, ende het Vaderlant schade soude mogen toebrengen. Dat meer is: het lesen ende de kennisse der Nederlantsche geschiedenissen, belooft ons de nuttigheden die wy, ten aensiene vande toekomende tyt, tot onser verfekeringe behoeven: want dewyle wy noch gedreygt worden met verscheiden kommerlycke swarigheden, ende vreeselijcke aenstoeten der vyanden; so worden alle vrome voorstanders ende goede Patriotten opgeschierpt, niet alleen om uyt de voorledene dingē te voorsien het eynde der bloet-dorstiger vyanden, het welcke is door vertredinge van alle wetten ende vryheden des Lants, tyranniglyck

D E D I C A T I E.

te heerschen over de lichamen, conscientien ende goederen, en door de goede gelegentheden die hy inde Nederlanden soude vinden, t'overweldigen andere Koningrycken en Landen, om een Spaensche Monarchie op te rechten; maer oock om in alle voorvallende gelegentheden wel indachtig te wesen den bedriegelyckē, ontrouwen, meynedigen, onversoelicken, wreeden, ende moordadigen aerd onses vyands; ten eynde men zyne listigheyt soude mogen ontgaen door voorlichtigheyt, zyn geweld afkeeren door de middelen die de Heere ons noch overgelaten heeft, en syn tyrannig voornemen breken door gestadige trouwe, die wy Godes Woord en het Vaderland schuldig zijn: gelyck een out Poet der Grieken, *Sophocles* noemt, seer wel geoordeelt heeft, seggende: Dat de ongerechticheyt de baer-moeder sy der Tyrannie, *Provenit ex Injustitia seu matre Tyrannis*. Also leert de gedurige ertvarentheyt, dat de Tyrannie voorts brengt de slavernye der menschen, ende de verwoestinghe der Landen, boven welcke dingen geene, dit leven aengaende, noch smadelicker noch onverdraechgelicker en zijn. Waerom oock alle liefhebberen der wettelycker vryheyt t'allen tyden liever hebben gehad hen op hun geheel te houden; ende den tyrannen niet te vertrouwen. Het welke *Demosthenes*, de wel-spreekenste der Grieken, schrijft het eenige seker schut ende scherm te wesen tegens den tyrannen, waerom men oock veel liever alles totten uytersten toe behoort te wagen, met verwachtinge eeniger saliger uytkomste, die den almogenden God, te zijner tyt, na zyn wel behagen sal believen te verleenen, dan te vallen, ende zijne naekomelingen te storten ende te laten inde handen der sulcker die gewend zijn (gelyck dat de gantsche werelt bekend is) geene schuldige belofte te houden; maer onschuldig bloet te vergieten. Dese dingen alle (E. E. M. Heeren) den Autheur saliger uyt liefde des Vaderlands, ende der goeder causen voorkomende, hebben hem bewogen dit werck (waer van d'Histories by verscheydene treffelycke mannen wytloopiger bevonden werden) t'samen te stellen, met voornemen om't selve in't licht te brengen ende uwer E. E. M. toe te eygenen: Maer door de door belet geweest zynde, heeft zijn goet voornemen niet konnen voltrecken, 'iwelcke, van wegen myne medefgenamen ende schuldigen plicht alnu eerst gedaen, ende uwer E. E. M. hier erbidiglycken op-gedragen ende toegceygent word, hopende dat uwer E. E. M. synen trouhertigen arbejd ende yver niet min als in zijn leven sal aengenaem ende wel gevallig zijn; also de selve niet anders is dienende als totter vrome, ende Vaderlands-lief hebbende herte vermakinge; tot welcken eynde by de prose, oock liedekens en dichten gevoegt syn, op de verhaelde materie, en stoffe passende, misgaders de Tablatuyr van elck liet op Luyt en Cyter, op dat het gesang ofte spel, (bestaende in verscheydene voylen ofte stemmē) als oock door het gedicht, do droefheyt, (uyt het lesen der prose ontfangen) gemindert; en de blyschap (uyt de selve verkregen) gemeerdert mochte werden. Aen het welke, niet twyfelende, bidde God dat hy uwer E. E. M. regeringe segene, door wiens genade en uwer E. E. M. jonste ick ben en hoop te blyven.

Vwer E. E. Mog. getrouwe-onderdanich Dienaer,

I. VALERIVS.

Onderrichtinge van't gene by den Leeuw, de Lance metten Hoet, ende de besegelde
Privilegien aen de Lance gebonden, te verstaen is, in de pla-
ten van desen Boeck gesteldt.

*Wie dat in dit ons werck de Leeuw' fiet, heeft te letten
Hoe dat die over al 'sLands Statcn hier beduyt;
De Lance met den Hoet, 'sLands vrydom en haer wetten,
Gebonden vast daer aen, met 't zegel onder uyt:*

*Van over langen tijt by Graven en Hertogen,
Om reden, met een eed, geschoncken aen dit Land;
Op dat soo ider een mocht klaerlijck sien voor oogen,
Wat God al heeft gedaen door ons voor-ouders hand.*

Tot donbeschaemde berispcrs, ende trage verbeteraers.

*Swygt al-berispcr swygt, swygt houten kinne-backen:
Swygt nydig, narrig hooft; swygt mallen hallef-slacht:
V spreken is u schand; Swygt vuyle swarte slacken;
Off maeckt het beter eerst, dat g'altyt soo veracht.*

Tot alle danckbare personen.

*Pluckt hier uyt desen Hoff de bloemkens die u lusten:
Off proof, off dicht, off sang, off 't soete spels geklanck.
Dat u niet aen en staet, laet vrylijck dat berusten,
Het slechtste laet voor my; de reste neemt in danck.*

Tafel van de Stemmen ofte Voyfen in defen Boeck begrepen.

<i>Almanden.</i>	<i>Folio</i>	d'Elaigne	258	Engelsche foulle, of: Walsch	Sonaremi un balletto	278	
Guerre Guerre gay	74	<i>Pafsemeze d'Anvers.</i>	122	Waelinneken	33	Dimmi ch� del mio core.	290
I Prins dn Parma	114	<i>Fransche voyfen.</i>		Nou, nou,	54	<i>Nederlandsche Stemmen.</i>	
Nonnette	180	La Morisque	35	Cobbeler, of: het Engelsch	62	Salick noch langer met heete	
Kits	184	La Dolphinee	40	Lapperken.		tranen	16
Pekelharing, of: Pots hon-		La Vallette	42	Farwel, of: Wanneer ich		Studenten dans	25
derc	222	Si ceste malheureuse bande.	50	laep metten Was	68	Wilhelmus van Nassouwe	46
Mary Hofmans	266	Quand la Bergere	86	Soet Robbert	83	Maximilianus de Bossu	58
Monsieur	286	La Romanette	108	Out loen, met den Was.	126	Hoort allegaer in't openbaer	65
<i>Balletten.</i>	20, 78, 80, 202	La Borée	147	Fortuyn	132	Ghy die my met u braef ge-	
Marignault	292	Gaillarde Belle	160	Gallirt suit Margrit	142	laet	70
<i>Branslen</i>	22, 37	La Vignonne met de Was	174	The Clocke dauns	150	Snachts doen een blaet gefar-	
<i>Fransche Couranten.</i>	26, 52	Est ce le grand Dieu des		d'Engelsche min, of: Noch		de kleet	90.
Si cest pour mon pucelage	94	Alarms	164	loefich int berdjiet	157	Hot was een ryck mans bor-	
Durette	118	Une jeufne fillette	180	Com again metten Was	166	gers zoon	154
Serbande	238	L'orangeo	194	Woddecod	198	Hey ! wildor dan wilt	170
Seignoor	250	Fransche Gaillarde	189	Malfims metten Was	206	Windeken daer het bosch	
O Angenietje	270	Quand ce beau printemps		Prins daphne	212	van drilt	198
De Mey die komt ons by	282	je voy	234	Com sheaphorders.	228	Pots hondert duyfent, of:	
<i>Pavannen</i>		La picquarde	242	<i>Italiaensche stemmen.</i>		Almande Pekelharing	222
Medelyn	98	Gaillarde Maurice	254	Sei tanto gratiofo	103	O Heere geest,, soo lange	
Philippi metten Was	136	<i>Engelsche stemmen,</i>		Quefta dolce Sirena	262	leest	225
Lachim�, metten Was	216	Engelsche daphne	30	Chi guerregiar defia	274	Comedianten dans.	247
						Schoonfte Nimphe van het	
						Wout.	234

Wacfenbouwinge.

De Tablatuer der Luyt die is van seven snaren ;
So yemant op zyn Luyt nu heeft een meer getal :
Die kan de Baffen selfs en Toonen uyt vergaren
De Cyter is gefelt op't Fransche over al.

NEDERLANDSCHE GEDENCK-KLANCK,

Openbarende kortelijck de booznaemste gheschiedenissen inde Nederlanden ontsaen/ metten aenbang der
inlandsche beroerten / tot ende metten Jare 1625.

De waerdigheyt einiger sake ende 'tgenot dat daer uyt spruyt / zijn booz-
nemelijke dinghen die de menschen plachten aen te leyden om te wenschen ende oock
'tondersoecken/ soo wel de kennisse/ als het gebuyck der selver. Dese twee hoeda-
nigheden werden merckelijck bevonden by alsulcke personen / die met een her-
ten-lust / vierighe/ aendachtighe ende innerlike beweginge / met een onpartydigh
oordeel lesen sullen 'tgene de byge Nederlandtsche Provintien / ende ons liebe Vaderlant is overge-
komen / dooz haren erf- vpant den wreedden Spanjaert / 'tledert hy zyne tirannighe regeringhe
heeft gepooge inde selve te stellen / beginnende vanden aenbang der Inlandscher verwoestinghen /
tot den huydighen dage toe; ende de merckelike bescherminghe daer teghens/ die Godt almachtig
heeft belieft de selve Lande te doen/ dooz hare wettige Overheden. Het ware een seer gewensch-
te sake dat alle d'Inwoonders der Nederlanden haer verkloechten ende genegen vonden alreut hem
als booz ooggen te stellen den boosen-aerd der Spanjaerden/ haer loofte vonden/ haer dobbel-treckinge
handelinghe/ onberadelicke gelt en eergnertigheyt/ onversoenselpeke haet/ vbandigen wzebelig herte/
met haere trouw-vergeten rancken/ die sy (van over lange Jaren/ ende noch ten huydighen dage) heb-
ben aengerecht ende beghoont/ ende noch zijn plegende/ met verwoesten/moozde/ ende schendinge in
Koninkrijcken / byge Republycken / landen / steden ende plaetsen/ die sy connen niet list oft ge-
weldt verheeren/ tegens alle soorten van menschen/ soo Christenen (van wat gheslachte die zyn)
als tegens wilde/ naecte/ongewapende/ onmoesle heydensche volkeren/ tegens Koningen/ Princen/
Herren

Des Spanjaerts
poogde is om tot
een Monarchie
te geraken.

Hertoghen ende diergelycke personagien/ by God (tot zynen dienste) in opverheerlicheyt gesalve/
als tegens de gemeene ende geringste luyden; op dat sy eyndlick mochten geraken ende komen tot
eene over-al gebiedende macht ofte Spaensche Monarchie. Het ware oock niet ondienstigh datmen in-
de Nederlantsche scholen de Jonckheyt in scherpte ende in 'therte griffide/wat haren ouderen over-
gekomen is van den woedenden Spanjaerden / tot welcken eynde eenige bequame boecken ende
histozien alreede gestelt zijn/ende dit tegenwoordigh werck mede dienstigh is. 'tSelve (bevinde le-
ser) soude veroorzaecken dat men niet merder eendrachtigheyt desen vyant (als eene gemeene pe-
ste) uyt ons Vaderlant soude pogen wegh te dryben; ende daer eenmael uyt synde/hem daer uyt te
houden / ende hem selfs te gaen besorcken inde landen die hy/ tegens recht/ met geweld/ van andere
Princen/Heeren ende volckeren is besittende; 'twelcke de eyndelike behoudenisse ware van Godts
kercke in dese quatteren/als mede een groot voordeel onses Vaderlants/ ende dempinge des mach-
tighen vyandes. Daer om te komen tot de inleypdinghe deser dinghen / ende naerder des
Spanjaerts betrachten t'ondecken/sal den aendachtigen leser letten/hoe dat de heerlike Nederlan-
den (die van ouden tyden plachten t'overtreffen in allerley hantwercken/coopmanschappen ende
necringe vele andere landen/ende boven-maten bloeyden in welbaren) hen wel mogen nietter waer-
heyt ten hoerghsten beclagen/dat Philippus van Oosten-Rijck, eenigh Soon des Keyfers Maximiliani,
gebozen uyt Maria, d'eenige Dochter ende erfgenaem van wylen Hertogh Carel van Bourgongen der
Nederlanden heer / opt trouwde ende in echte namp Iohannem Ferdinandi, des Konings van
Spanjen dochter; doo; welck houwelijck t'Nederland aen Spanjen is gecomen. Ende al hoe wel
de selve heerlike landen quamen vande zijde des mans; so hestmen nochtans van die tyt af begu-
nen te mercken dat de Spanjaerden die poochden tot een spaensch-leen te maken. De Spanjaert
achtende de selve wel bequaem / om daer uyt te konnen vermeesteren andere Landen ende Rijken/
doch vande synen konning te seer goet aerdigh ende saetmoedig / anders opgequeeckt ende onder-
welen by vyome Princen/zijn nature den vreedes Spanjaerden gansch contrarie synde/was der-
halven t'belee van dat sy haren wille niet condon na haren wensck volvoeren. Desen Prins is tot
Burgos in Spanjen ghesloven / out 28. Jaren / niet sonder vermoeden dat hy soude zijn vergeden
gewest. Twee soonen heeft hy nagelaten/ namelick Carolus ende Ferdinandus, die naden anderen
tot Roomsche Keyfers zijn gecozen ende gecroont geweest.

Om allensken naerder te komen / ende te verhonen dat des Spanjaerts oogemerck is tot een
over-al gebiedende macht te geraken / soo werd hier voorgenomen coztelick van t'een Lantschap

LOFFER

Philippus van
Oostersijck
trout Anno
1496 te Lier in
Brabant des Co-
nings Do: hier
van Spanjen.

Philippus, de I.
is tot Brugge
gebooren anno
1478. Is in
Spanjen gestor-
ven nae laeten-
de 2. Soonen.

tottet andere te gaen/ende vervolgens den Spaenschen handel/aldaer gepleecht / t'ondecken/ en dan op de historie onser Nederlanden te blyven. Men soude mede mogen verhalen de mode/ balsche ende wreede bonden/ practijcken ende moorden/ by den Spaenschen Koning aen gerecht/ inde Rijken van Grenaden ende Arragon; als oock wat noch int Jaer 1610 by hem is ghepleecht aen de arme Moriskens, om d'inwoonders der selver Landen t'eenmael te dempen ende wpt te roeyen; Daer alsoo die t'samen gerekent werden onder den Spanjaert te behooren/ ende aen zijn eygene Ruycken valende syn/ soo is de meeninge daer niet verder van te spreken. Wy beginnen dan eerst vande Landen van America, Welt Indien, ende Brasiliën. Men leest in geloofwaardige Historien dat wanneer inden Jaer 1496 / oock daer te vooren/ als daer naer/ de rusten der selver landen zijn op gedaen oft ontdeckt by den Spanjaerden/ ende gelant waren inde Provintien van Nicargua, Nova Hispania, Mexico, Guatimale, Panuco, Jacatan, als inde Eplanden van Espaniola; Cuba; Iamaica ende andere plaetsen/ dat sy de naecte / ende ongewapende Inwoonders (die haer niet alle beleeftheden ontmoeteden) lichtelijck hebben konnen onder haer gebiedt ende geweldt brengen; maer de gierige ende wrede Spanjaerden en zijn hier mede niet te vreden geweest; sy hebben de koningen/ Dozken ende Heeren der selver Landen/ met tegenstaende datte haer quamen niet schoone presenten vereeren) met de Edeluyden ende de gemeene mans personen/ oock de vrouwen ende kinderen seer qualieken gehandelt/ ontnemende eerst alle haer costelijckheden/ van Gout/ Silber/ Gesteente/ en andere waren/ daer nae de selve moordadelijck ombringende dooz verscheydene maniere van onmenschelike toymenten en wreethede. De selve wrede daden ende tyrannien en soude vooz soo waerachtig noch niet konnen aengenomen werde/ by aldien haere eygene schrybenten sulst ons niet nagelaten hadden in hare boecken te lesen. Men ghelooft datter meer als 200000 personen by dese bloethonden albaer zijn vermelt/ ende dertigh mael meer lants bedorven is dan al de Nederlanden groot zijn. Soo wie (benimde leser) hier van lust heeft tot breeder kennissen te komen/ kan lesen de bysondere Historien hier van wpt gegeven/ sal bevinden dat de selve verbaertt alsulcke sechielicke/ onmenschelike/ ende Barbarische daden/ dat een Christen hert moet weenen ende sehjepen/ ende de hayren te bergen staen/ diert hoozt ende leest.

De Paus Alexander de VI. dese Spaensche groutelike daden vooz goet aen genomen hebbende/ heeft den spaenschen stoel/ al dese gewonnen landen en rijken/ menschen en goet/ toe gecygent/ dooz zijne bulle/ in date den 14. Meye 1493. verbiedende/ op penie van ban/ alle Christen/ volckren ende natien de selve landen ende rusten niet te mogen besceijnt oft behandelen/ Dalkint t'ijdes content des

Wreeden hand-
del by de Span-
jaerdh ghe-
pleegt in Arra-
gon, Grenaden
ende aen ander
Moriskens.

Spaensche be-
dryf in Ameri-
ca, hebben daer
bet als 200000.
menschen om-
gebracht, ende
30. mael meer
lants uyteroyt
dan de Neder-
landen groot
syn.

Paus Alexander
de VI. geeft den
Spaenschen
stoel gantsch
America niet t'
'igene daer
op ende int;

Spaenschen Conings. Den Heydenschen Coning Atabalipa heeft dese daet bespot/ stydig zijnde (so hy seide/ tegens de natuere/ redē gevende; dat niemāt macht heeft enes anderen erfgoet by de rechte eygenaers vele hondert Jare beseten) eenē ander te geve; die het selve nopt en sach ofte en kende/ veel min niet eenig schijn vā rechte daer op iet wat hadde te eyscht. Verminde leser/ let dat dese gout-rycke en van vele costelschepte overvloepende landen / den Spanjaerden seer dienstig zijn/ om tot haer trachten ende voornemen te geraeken (des Godt verhinde) want wt de selve (als meester van de voornemste plaetsen zijnde/ vercrpgt hy groote middelen van gout/ silber/ conchemillen/ indigo/ hynden/ en ander treffelsche waerē/ door de welcke hy can betale en onderhouden veel Chypgholck te water en te lande/ niet vele oozlog schepē tot synē Daerden dienstig; oock om te vergiften en met ten Gouden-Stock te stercken/ so danige ongetrouwe-persoonen/ die in dienste van andere koningē Princen en republieken zijn/ op dat sy hen bedereckelick tot 't Spanjaerts dienst souden laeten vinden.

Spanjaerts,
meestert van Si-
ciliën, ende
noch andere
landē in de Mid-
delantsche Zee.

De Spanjaert is meester van het koninkrijk van Siciliën / t'welck hy beside niet macht van kasteelen ende forten: waer door hy wel strengelick daer werdt ontfien / te meer om dat de Sicilianen op den vesper-tyt / in den Jare 1282/ al de Fransospen/ die daer groote moetwilghhepde dagelicklyk pleechden / hadden omgebracht; des den Spanjaert te beter hem daer stercke ende wacht hondt/ misgaders innoch andere landen/ gelegghen inde Middellantsche-Zee.

Van Napels
mede.

Wanneer inden Jare. 1302. den Spaenschen koning met den Franschen/ onderlinghe hadden boozgenomen te verdybben den gecroonden koning van Napels Frederick, ende zijn lant onder hen beyden te verdeelen / achtende haer hepder t'saemen gevoerde machten soodanigh dat den Napelschē koning die niet en soude connē wederstaen: haer voornemē in t'werck gestelt synde/ hebben den Fredericum verjaege/ zijn koninkrijk gepart / ghedeelt/ ende tot haer bepder eyghen gemaect. Maer merckt hier/ verminder leser/ den Spaenschen treck: wanneer de Fransospen must achterdencken hadden van eenigh nakende quaet / soo zijn de Spanjaerden den Fransospen op t'lyf ghevallen/ hebben de selve met geweldt upt' landt verdyeben/ ende alsoo gauwel Napels booz den Spaenschen koning alleen ingenomen/ behoudende t selve noch ten hyndigen daghe. Sy hebben stercke plaetsen die sy met soldaten beset houden/ ende t landt wordt door eenen Vice-roy van Spanjen geregeert. Dese Spaenschen konink/ zijnde meester van dat eynde van Italien/ houdt daer in vele garnisoens met vele galleyen / om hem aldaer niet weynig te doen ontfien / ende ghelpeck Italien in choom te houden / tot synen dienste ende gehoorsamenhepde.

Onder schijn van vrientschap heeft/ inden Jare 1512. den Spaenschen koning Ferdinand

ver-

verlocht dooz-tocht dooz zijn leeger aen Koninck van Navarre Jean d'Albert, om te mogen/ opt spoedigste in Brankrypck geraken. Dese verlochte vryntſchap heeft den goeden Navarrischen Koning (niet quaets vermoedende) roegeſtaen/ maer ſoo haet en was de Spaenſche Koning niet in het her- te van dit Rijk/ of hy heeft vermeerkt Pampelone, met andere dooz treffelyke plaetſen/ ende behout de ſelve noch met geweld van de rechte eygenaers / te meer dooz dien den Paus van Roomen de ſelve daedt heeft gepreſen / ende den eygdom (dooz zyn kulle) heeft gegeven / om dat (ſoo hy ſepde) den Koning van Navarre een better was/ niet waardig een Koning geheeten / veel min in daedt te weſen. In deſe gelegentheyde vindt hem den Spanjaert gheſtercht / om wanneer hy tye ende ſont bequaem acht / wt deſe gewelken Drankryck te mogen aentaſten.

Tocht der
Spanjaerts in
Navarra

Koning Philips de II. van Spanjen / heeft int Jaer 1582. niet nae gelaten alle middelen te ghebruyken tegens zynen ſeer nae beſtaenden Bloede-vriend Don Antonio, gecroonden Koning van Portugael, om den ſelſden met geweld/ of met quade paccypcken te doen dooden/ oft verjaeghen: Hier dooz gebrypckte hy Duc d'Alba, met een leger te helde. Aende nader zyde had hy omgerocht de vooz- naemſten Adel des Lants / ſoo dat eplaes! Don Antonio, met zyne kinderen/ nauwelijck konden de bloedige handen der Spanjaerden ontwypcken. Dooz het vercrpghen van dit Rijk van Portugael, ſoo ſit dat den Spaenſchen ſtoel mede aen ſich heeft genomen de proſpyn en voozdeelen die de Portugeſen hebben inde Oolt-Indien ende Braſilien. Doozwaer gheen cleyne verſterckinge des Spanjaerts te waeter/ niet vergrootinge zynder thollen ende incomſten.

Portugael met
de Oolt-Indien
ende Braſilien.

Hoe het heerlyck Hertogdom van Milanen, int Jaer 1525. dooz hulpe des Paus Leonis de X. den Franſoſen is onweldicht / den eygenaer ontveemt/ ende den Spanjaerden tot buyt geworzen/ geven de hiſtozen te kennen / als ooc d'obertollige / onmenſchelyke overlachten die d'In- wooners hebben moett wyt ſtaen. Die wyt ſterckende Hertogdom is gelegen aende ander ſyde van Italien/ beſet met een uytremende ſterck kasteel ende andere forten/ den Spanjaerden ſeer dienſtig om hun meer te houde van doozgangen en paſſagen der Veltolinen, ſoo dat daer dooz de Fran- ſoſen/ Venetianen/ Duypſchen/ Savoyen ende Switſers werden van malcanderen ghehouden / om in tyde des noots/ geen hulpe van volck elcanderen te connen toekenden. Daer en tegen can den Spanjaert dooz deſen middel (t'zijner beſtefte) alle de ſelve Landen op 'tlyf vallen ende beſpzinghen. Dooz den looſen handel des Spaenſchen Konings/ Carel de V. met Andrea Doria, is inden Jaer 1527. de vooztreffelyche Republycke van Genua gebacht onder andere regeringe / ganſch ſtaende ten dienſte des Spaenſchen Konings.

Milanen

Veltolinen

Genua

Spaenschen
handel tot Flo-
renten.

De oude byze Republike van Florenten, is onder eenen Hertog gebracht Anno 1530/ dooz het listig beleydt des Paus Clemens de VII. met den Spaenschen Koning Carel de V. die syne bastaert Dochter Margareta, ten houwelijck gaf aen Alexandro de Medicis, Neve des voorspelden Paus; t'se-
dert welcke tyt het Hertogdom altyt verballen ende beseten is by het geslachte van de Medicis, die in een onverbijzekelyck verbont staen met Spanjen.

Polen.

Niet min is mede den selven een groot verlijck vziend ende bloet verwant den Koning van Polen Sigismundus, want hy/ dooz dispensatie des Paus/ heeft getrouwt twee Susters opt r'huys van Oosten-Rijck/ nabestaende Achten vanden Spaenschen Koning/ ende is den selve een waertr des Jesuitschen leere ende leven/ den Spanjaert heel gelijck.

Spanjaerts daer
in Vranckrijck.

De Koning van Spanjen/ alwaer hy de rijken tot syn vol komen gebiet niet en heeft/ die poocht met alle middelen de selve daer toe te dwingen. Dit heeft het schoon-bloepende Koninckrijck van Vranckrijck diemaels geboelt; want seer veel loofse bonden syn op verschepe tyden by den Spanjaert/ den aengelept geweest tegens de wettige Koningt des selfs/ off om 'tselfde heel te vermeerteren/ of om 'tselfde onder Spaensche gebiedende Heeren ende machten te brengen. Dit heeft den wysen Fran-
schen Koning Franciscus de I. wel behertigh: Want in vrede synde met Carolo de V. Spaensche Koning/ bebont aldoe syn Rijk soo ontfeld ende verbult met ewiken ende onrechtighden/ soo onder den Adel/ als oock onder den gemeenen Coopluyden en Bozgeren, dat hy vooz syn Rijk profyt-
ger ende noodiger achte met Spanjen in wettighe oorloge te wesen/ als metten Spanjaert in val-
sche byede te staen/ nam daerom dooz/ met d' uplantische/ oorlog tegens Spanjen te voeren/ ende syn inlantische ruste alsoo wederom te bevestigen. Wat een groot behulp de Ligeurs, in de Jaren 1587/88/ ende daer nae hebben bekomen upt Spanjen/ is kennelijck. Wanneer oock den Ko-
ning Henricus de III. dooz eenen Graue Donick doozsteken was/ ende het land vol troublen stont/ heeft men aldoe in Vranckrijck niet vernomen wat den Spanjaert al aen selde om in 't Koninckliks
ampt te brengen en te brengen syne naeste bloet-vrienden/ als Ernestus van Oosten-Rijk syn Cousin/ Isabella Eugenia syne Dochter/ ende andere diertgelycke personagen/ upt Franschen bloede gespro-
ten/ niet twyffellende tot sulcks aende seer goede ghenegentheden des Paus/ die haelt syne toetem-
minge soude geven/ wanneer de Spanjaerden meelst in Vranckrijck hen hadden gemaecte. Heeft
men onlangs mede niet geboelt hoe den Spanjaert syn personagie heeft gespeelt dooz den Marquis
d'Ancre? Desen boofdwicht heeft weel s'rijckx schatten hem ende de zyne eygen temaecken/ den
Koning Lodewyck de XII. (dooz syne minder jaertighejdt in s' Rijckx saken aldoe onbedreven)

opge.

Notteert de
daet Francischi
de I. Koning
van Vranckrijck.

opgehuist teghens de booznaemste Heeren handen bloede / oorlogen verweekt / verwoestingen van Landen / Steden / ende der menschen verootsaecht / meenende alsoo met de sijnre defen Rijkse in sulcken verloop ende ghebreck van middelen te brengen dat de Croone van Oranckrijck genootsaecht soude werden / hulp van volck ende geld te versoecken vanden Spaenschen Koning / schoon Vader des Konings van Oranckrijck. Dooz desen vont hadde den Spanjaert voet in 't Lant konnen krygen / om sijnre rolle te beter te konnen uyt spelen / maer de rechtvaardige Godt heeft hem erbermt over dit Rijkse / ende een rechtvaardigh oordeel op den top deses booswiches laeten vallen / hy is omghebracht / ende heeft loon nae werken ontfanghen / ende is hier dooz wederom het ghemelde Rijkse in vrede gestelt.

Lodewyck de
XIII. troude
Anno 1615. des
Konings van
Spanjen Doch-
ter.

Het koninckrijck van Engellant, is dat ooc so inwendig als uytwendig onbevochten vande Spanjaert gebleve? Och neent! Gedenckt met wat machtige vlote 'tselver de Spaenschen koning Philips de II. heeft gepoocht te vermeerderen inden Jare 1588 / hier by komende de bulle des Paus Clemens de VIII. die de Godsalighe koninginne Elisabeth hadde in den ban ghedaen / ende haer rijkse tot een proope gestelt dooz alle Spaensche gier-vogels / doch Godes handt heeft de selve vlote verbaert ende tot schande ghemaeckt. Wyder / wat verraderpe heeft Spanjen niet gepoocht aenden versoon van dese weerdige koninginne te leggen / om haer te vergiftigē en met andere quade middelē eer doot te brengen? Doch de Heere (die altyt hier ober gedanckt moet zijn) heeft sulcks alles verhindert. Is ooc noch niet versch in onse memoiren de wonderbare ontdeckinge vā het schickelijck boozgenomen verract inden Jare 1604 / by eenige Spaensche ghesinde ende Jesuiten augevangen / om Jacobus, koning van groot Britanjen / met sijn koninginne ende kinderen / ende booznaemsten Adel ende Raets-Heeren (wanneer sy souden in het Parlement sitten) te doen opblyghen dooz de crachte des buspoeders? Let met andacht (lieve leser!) in dien het voghen deses verraders hadde gheluekt / wat jammer die schoone Rijkse soude overkomen hebben / 'tselve op eenen ooghenblyck te sullen hebben veroot ghesien van zijnen koning ende bloet / als oock vanden ghecroonten Adel / ende voorzichtighe Raedt-persoonen: Soude 't gemeene volck hier dooz niet vol anerkende vrees / schrick ende ruyfelmoechighepde ghesaen hebben? Daer en teghens de Spaensche vol moets / couragie ende gheweldes? vol hope van terstont groote hulpe te krygen uyt Spanjen / als uyt de Landen / staende onder 't Spaensche ghebiedt? daer toe alreede veel boozraedts in Vlaenderen ghereet lach / om nae Enghelande te stieren. De Heere moet ewigh lof hebben dat hy de boose hier in ghestut heeft. Den wederspannighen Grave van Tyron, in Yrlant,

Groot Britanjen
bestaende nu in
Engellant,
Schot-Lant en
Yrlant.

is mede alle hulp van volck ende geldt uyt Spanjen toegesonden geweest / om hem te styven in d' oorloge tegens zijne wettige Coninginne / ende alsoo nae des Spanjaerts wenschen (soo den selven Tyron had konnen meerder werden in Yrlant) Engellant uyt die quartieren aen te vallen ende te beoosloghen / doch alles is (door Godes beleydt) soo uyt ghevallen dat de vyanden zijn t' onder ghebracht ende gheblucht.

Hansel in
Duytslant

Wat de Spanjaerden hebben voozgehadt in Duytslant wanneer haren Koning Carel de V. Rooms Kesper was wylen de historien aen want sy des selfden Kesper hebbe gerade alle strengigheyt soo over de gebangene protestantsche Voesten ende Heeren/als over de Inwoonders des Rangs/te ghebruycken. Hier door is ghebeurdt dat d'andere Duytsche Voesten den Kesper met zijne Spanjaerde wt haer Lant-palen hebbe verjaegt / twelcke reden gaf dat den triumphierenden Kesper (siende siecht vande zijne nagejaegt/en dese haestige veranderinge) t'sedert in suttighe der sinnen is gekomst ende gebleven. Heden-daerchs werden oock ghewaer de tweede Spaensche mishandelinghen / de Konink-rijcken van Hongaryen, Bohemen, de Heerliche Lant-schappen van Silesien, Moravien, Pfaltz, ende andere daer ontrent liggende Landen. Men behoefte oock niet verde te gaen om te bewysen t' gene by de Spanjaerden is gepleegt / inde Jaren 1598 / 99 / ende daer naer in de vyde ende neutrale Landen van Cleef, Berg, ende Gulich; by den Admirant van Arragon, oock daerna wat overkomen zijn de vyde steden Aken ende Welcl, met andere steden meer. Godt de Heere beliebe hem te erbarmen over deselfde / op dat sy onledighe mochten werden van dat snoode ghespys / die niet seer groote menichte daer nestelen / ende niet af en laten alle wyetsheden te plegghen.

Hongaryen,
Bohemen,
Silesien,
Moravien,
Pfaltz ende an-
dere aangren-
sende landen.
Oock Cleef,
Gulich, Aken,
Welcl, ende an-
dere neutrale
Steden ende
plaatsen.

De Spanjaert heeft altyt de Nederlanden vooz hem seer dienstig gheacht / om daer inne den Roel der oorloge te stellen / te meer also by de Inwoonders bevont cloeck ter Zee en ter oorlooge: De Landen vol goede Reeden ende Zee-gaten / als bequame havens: De steden scheep-rijck / overvloepende van allerhande waren ende vooz-raedt / ter oorlooge nut: Ende daerom wt de selve conde bespelen ende bespinnen / niet alleen de naest gelegene Landen ende rijcken / maer oock de verde afgelegene. Hier toe heeft de Spanjaert de selve willen gebuycken: Daer naerden (als voorszeyt is) Philippus den I. der Neder-landen Heer / selfde niet heeft willen toestaen / soo en heeft zijnen navolger ende Soon Carel de V. oock niet willen lyden / dat den Spanjaert soo volkomen gebiedt over dese heerlycke landen soude gebuycken. Dit heeft by dan soecken te wege te byngghen door Philips de II. soon vanden selven Kesper Carel de V. die nu tot rebelycke Jaren was ghekomen. Daer

Het Spaensche
voornemen in
Nederlandt.

GHEDENCK-CLANCK.

om hebben sy den Keyser haeren Koning geraden dat hem soude believen syn soone te vo^zderen in zijne Staten / te meet zijne Majesteit een Prince was die veel moesten ende periculen hadde upt gestaen / daer dooz in gesontheyt seer geswackte synde / ende nu tot den onderdom van 55 Jaren gekomen ; Daer en teghen syn soone kloeck / ghesont ende jong / die den swaren last der selver regeringhe beter soude konnen dragen als syne Majesteit / met meer andere redenen. De Keyser dan bemerckende d'onghewilligheyt teghens hem / neemt vooz synen soone in syne werdiggheden te stellen / en hem selven daer van t'ontsaen. Syne Majest. laet derhalven de ver^zgaderinge der Heeren Staten Generael der 17 Provincien beschijpde ende by een komen binnen Brussel / al waer hy op den 25 Octobris 1555 / met weenende oogen / syn afscheyt nam van de gemelde Heeren Staten / niet groote bedanchingen ten wederzijden / vande goede dienste ende behulpen elcanderen veel Jaren niet groote moesten / ende lasten bewesen. Hier op syne Majesteit versoerkende aende selve Heeren / dat syn soone Philippus (die upt Spanjen aen^z gekomen was) in syn plaetse mochte aengenomen werden / is hem 'tselbe toegestaen ende ko^zts daer aen niet weynig gevolgs / vergeselschapt niet syne twee susters / naer Spanjen gereys / al waer hy overleden is den 21 Septemb. 1558.

Keyser Carel
vindt hem on-
waardig by den
Spanijers; legt
syne Staten af.

Vordert synen
Soone tot de red-
geringe.

Syn vertreck
ende doot.

Soo is dan Philippus de II. Koning van Spanjen in syns Heeren vaders plaetse ghehult / mies dat hy de Landen moeste eet doen als syne voorszaten altpo gedaen hadden / ende derhalven ghetrocken in alle de Hoofsteden der Nederlantse Provincien / al daer openbaertlyck ende lpfelijck sweerende ende niet gestaefoen eede sich verplichtende / alle de Privilegien ende rechten der Landen ende Steden / plaetsen ende volkeren / te hant-haben ende beschermen / die wel vermeerderen / maer niet vernunderen / gelyck hem daer op oock alle trouwe ende onderdanigheyt is beloofd van wegen de Landen.

Philippus de II.
Koning van
Spanjen, als
Prince der Ne-
derlanden ge-
hult.

Desen Koning in Spanjen Anno 1528 ghebozen / met Spaensche melck opgeboet / ende niet Spaensche Raetheeren doorkien / nu als Heere aenghenomen synde heeft gepoocht t'ercont het Spaensche voornemen int werck te stellen / doch vint hem als verstelt / dooz dien (volgens synen onlangs gedaenen eed) alle vzeemdehngen waren gesloten upt des Lants regeringe het be-
winde der selver saken verricht moettende werden by d'ingeboozene der Landen. Ende alsoo hy sonder de regeringe vande vzeemde syn werck niet konde upt voeren / hebbende ten hoogsten gele van noode / 'twelck hy d'ingefetene sonder consent der Heeren Staten niet mochte af vo^zderet /

D
mooten

Soeckt des
Laits Privile-
gien te vernie-
ligen,

Dies Conings
onbehoorlijk
verloocke.

Antwoorde der
H. Staten Gene-
rael.

Sleut des Co-
nings verloock af.

Worde daer over
geoordeelt be-
gaen te hebben
crimen lese
Majestatis.

moetende gebuyken / eensdeels veel vreemde soldaten ende oversten / die mede nae 't Landt wecten niet mochten int Land komen sonder verlooff der H. Staten; ten anderen / hebben de te bouwen verschepten Sijzen ende Casteelen / hem oock ongeoorlooft: Soo aelt hy nodig eenighe gelegenheden vooz hem wt te binden om der Landen Privilegien ende voordeelen hy syne voorszaten / om eenige merckelijcke redenen de Landen gejoint te vernietigen; dies oorthe hy de Nederlanden onder nauwer bedwang te brenghen vooz syn vertreck na Spanien / welcke vooz de hande was. Hy doet derhalven inden Jare 1559 / binnen de stadt van Geneene vergaderinge leggen der Heeren Staten generael der Nederlandtsche 17 Provincien / ghevende de selve te kennen de nootsaekelijckhepde syner repse / met belofte van sich wederom niet de eerste gelegenhedte na de Nederlanden te verboeghen; ende verklarende / al hoe wel de Fransche oorloge niet hem was geeyndicht / dat hy nochtans raetslaem vondt de Nederlanden t'eenemael te willen verskeren / soo vooz alle invallen van eenige nabuerige Princen / als vooz inlandtsche beroerten; daer toe nodig achtende eenige plaetsen (hy hem te verkiesen) te voorszien niet soldaten van syne getrouste / verloeckende / ende niet te min begeerende dat de selve Heeren Staten eerstdaeghs souden op brenghen soo veel penningen alser van node waren om 4000 / Crpgsluyden voorzien in dienst te houden / tot betalinge van dewelcke hy soude stellen alskelcke Thesauriers als hem goet duncken soude / verstaende het garnisoen te sullen wesen Spanjaerden / die syne Majesteit rekende syne beste ende getrouste te syn; makende syne bastaert sueter / Margareta Princesse van Parma, Gouvernante geduerende syns Majest. afwesen.

Over dit onbillick verloock ende bebel des Konings / syn de Heeren Staten seer verslagen ende ontsiet geweest / als scrjdende in veele leden tegen 't Landt wecten ende des Princen onlanghs gedaen eedt: Want volgens den selven en behoefden sy niet te verlaen tot eenige liehtinge van penningen / veel min om 4000 vreemde soldaten onder uytheemsehe bevel hebbers int Land te houden / nochte oock om Spaensche Thesauriers gestelt te werden om hare penningen; daerom ende om andere redenen meer / slaen sy ghemeender hant aff het ghemelde onredelcke verloock. Daer dit wepgeren heeft den koning / niet synen Spaenschen raet / soo quaelyck ghenomen / dat de selve Heeren Staten geoordeelt wierden de sonde der wederspanninghept tegens syne Majesteit begaen te hebben / ende dien volgens, Crimen lese Majestatis, weerdig synde als rebellen gheskrakt te worden. Ende om tot dese straffe (over de Neder-landen

landen voozghenomen) te komen / moestmen de selve (sepde-men) sien te dwinghen tot een Spaensche ghehoorzamenheyt / daer toe nodig achtende inghevoert de Spaensche Inquisitie / die niet en konde werden in treyn ghebracht dan met louter geweld / met loofse practycken / ende opgesochte versterde rebenen / om de Nederlanders by alle Princen ende Docten in ver- Spaensche loofse practycken,
dacht heyt te brenghen / ende alsoo by de selve mede geoozdeelt te werden groote straffe werdig te syn. Hier over dan heeftmen bedacht ende goet gebonden datmen bedectelijck op alle hoercken der Nederlanden soude te werck stellen smooide menschen / die de kercken souden plonderen / roven ende brenken / op datmen alsoan (de Nederlanders beschuldigt werdende) inlecks te wege ghebracht te hebben) een groot gheval van vreemd Erpys-volck onder desen schyn int Lant soude mogen aff senden / om 't selve te verheeren / ende te brengen onder de ghehoorzamenheyt van Spaensche Gouverneurs / die dat besitten souden als den Spanjaert besit de nieuwe gewonnen Landen van America.

De Koning dan / sine bastaert suiker gelaten hebbende vooz Gouvernante inde Nederlanden / is veretrocken / ende in Spanjen wel aengekomen / van waer hy in alder haest herwaerts aff sont Spaensche gesanten / mede brenghende harde ende strenghe plaaccaten / soo tot inboertinge vande Spaensche inquisitie / als op 't onderhouden van 't Concilie van Trenten / daer toe stellende nieuwe Bisschoppen ende ketter-meesters (Granvelle d'opperste) ende int Lant brenghende een groot deel Spaensche soldaten / om alsoo d'Inquisitie te beter in treyn te brengen. Des Cohing's vertreck na Spanjen. Madame de Parme Gouvernante des Nederlanden.
Veele onbekende Lant-loopers hebben verscheyden kercken geplondert / de beelden affgevoert / Harde plaaccaten uyt Spanjen gesonden, waer door men tracht d'Inquisitie en 't Concilie van Trenten in te voeren.
ken / ende kerk-roofgepleeght. Daer op ghevolgt is (alsoo die septe d'arme Nederlanders / doch ten onrechten / wiert op den hals gedrongen) dat in 't selve byze Nederlandt omgebracht syn veel duysent menschen; d'eene ynt ooslake syns Gods dienste; d'andere ynt haet by eenighge geestelijcke personen op haer genomen; sommige om datse van groote middelen waren; dewelcke d'Inquisiteuren ende andere van aensien tot haer sochten te trecken. Beeld-stormers.
De ghelwoonelycke ghevaughentissen waren soo vol eerlycke mannen ende vrouwen / die in stoken ende blocken Strenge vervolginge in Nedertlanden
laghen / datmen veel andere plaetsen daer toe moeste ghereet maken. In alle Steden ende plaetsen en hoozden niet dan van hanghen / branden / verdyncken ende fammetlyck ombrengen der voornem menschen. Alle 'twelcke ooslake gaff dat d'Inwoonders veel ende verscheyden klachten hebben ghedaen aende vooznaemste Edelen ende Regeerders vant Landt,

Clachte der sel-
ver inwoonde-
ren aen de Ede-
len ende Re-
geerders des
Lants.

Requête der
Edelen aende
Gouvernante.

Oorspronck
vanden name
Geux.

biddende doemoedelijck dat hy haerder E. eenighen bequaemen middel mochte beraemt werden/ daer door hy den koning ofte Gouvernante te weghe wierde ghebrachte deschozsin-
ghe vande executie deser bloedigher placcaten/ miners hoor eenighen tyt: tot dat den goede.
Gode soude behoeven des konings herte te versachten/ ende niet meerder barmhertighendit
Nederlandt aen te schouwen. Waer op de voornaemste Edelen tot 400 int ghetal syn bewo-
ghen geweest/ in April 1566 ten hobe te verschynen hy Madame de Parma, met een seer beleef-
te doemoedige requête/ hare hoogheyt ende den raet van state biddende/ dat de Landen ende
leden/ mitgaders der selver Inwoonders mochten behouden hare vysheden ende Privile-
gien; dat op der selver welbaren ende leven beter mochte werden ghelot/ ende de harde up-
hoeringhe der bloediger placcaten opgehouden ende gheschoft/ op datte Lant niet eene-
mael en verginge ende van inwoonders ontbloot wierde.

Het gheburde nu / wanneer dese aensienelycke Edelen in goeder ordje nae iders qua-
liteyt / ten hooft quamen/ dat Madame de Parma haer daer over seer ontfettede / twetste
Graenvelle ende Barlaumont merckende/ hebben hare hoogheyt eenen moct aensprekende/ ghe-
seydte: Voila Madame aprocher a vostre Ex. un tas des Geux, dat is: Siet daer Madame tot
uwe Ex. komen een hoop bedelaers ende schavuyten. De heeren Edelen desesmadelpe-
ke ontmoetinghe ter ooren ghekomen synde/ in plaetse van haer daer over seer t'onstellen/
seypden seer geerne den name van Geux ofte bedelaer te willen draghen / ten aensien vande
ghetrouwighheyt die sy Gode/ den koning / ende elieve Vaderlant sochten te bewysen; ge-
lijck dan eenighe haerer de goetwillighheyt van het draghen des selven naems lieten blyken
door openbare tekenen/ dragende medalen van Gout/ sommighe van Silber / ende andere
van slechter stoffe / daer op staende twee handen, malcanderen trouwe aanbiedende met een
Nap ende Male, ende dese onschypvinghe: Fidel a Dieu & au Roy jusques a porter la Besace:
Dat is: Ghetrou Gode ende den koning tot den Bedelsack toe. Eenighe hadden het op-
schrift: Prolege, Rege & grege. Dat is: Door de Wet/ den koning ende de ghemeente. An-
dere nader hant: Vive les Geux.

D'overrome die veracht met spotten, schimpen, smaden
 Die bezegte van oheboort en edelst syn in daden.
 So gactet meest alzt. Doch 'twroom volck achtet niet,
 Maer dragen in gedult haer lyden en verdriets.

En hoemen haer meer druckt en perst, en wt wil roeyen
 Hoe sy door Godes hulp, meer groeyen ende bloeyen.
 God is haer vaste burcht in 'oor en tegenspoet
 Dus is der Geusen naems den goeden alzt goet.

N E D E R L A N D T S C H E

Ha malheureux, vous vous estudiez
A vous mocquer de l'intention bonne

Quel' Immortel au povre affligé donne,
Pour ce qu'ils font sur lui tous appaijcz,
Et en riéz.

Savis tranquillus
in undis.

In 'tbleysse van't ghebaer / in d'alberfmaerle noot
Verheft de bjoome 'thoof / ja midden inde boot.

It is the mind of man, indeed that's all
For guileless men count great afflictions small,
T'graunts may boast, tei too much power are borne,
Yet he hath more, that tyrannies can scorne.

De Heeren van
Montigni ende
van Bergen naer
Spanien gefon-
den, ende aldaer
omgebracht.

Het seer vterig ende ernstig versoek deser aensienelpcker Edele Madame de Parma met ha-
ren raet wat doende achterdencken / heeft so veel gedaen dat de straffe executien / vooz eenen tyt /
wat syn geschoyt / doch niet dan uyt loutere gebeynstheyt / als naderhant wel gebleken is : ende
vrees van meerder quaet. De voortreffelpcke Heeren van Montigni ende den Marquis van Bergen,
Ridders vande opzre des gulden Vlies / syn gelast naer Spanjen te verrecken / om syne Majest.
mondelinge vooz te dzagen den dzoebigen stant der benouder Nederlanden / ende van wegen de
selve / den koning ootmoedelpck te bidden tot versachtingen der harde vervolgingen / ende op-
houdinge van het menichvuldig bloetsojten der onnossele menschen. Onder russche hebben Madame,
Granvelle, Barlaimont, ende andere Spaensch' gesinde na Spanjen den koning alle dingen
ten ergsten overgheschreven / dienende meer om syne Majest. te verherden als tot versoeninge
te raeden; twelcke veroorzaecht heeft / dat de gemelde twee affgesondene Heeren in Spanjen / naer
dat sy lange sonder eenig bescheyt te konnen verkrpgen waren opgehouden / syn omgebracht ende
gedoot.

Duc d'Alva
int in Neder-
lant, ende Ma-
me de Parma
vertreckt.

Vozen dit alles / is Madama de Parma in Spanjen geoordeelt geweest niet strenghe genoegh
tot straffe der Nederlanders gehandelt te hebben; neemt der halven den koning vooz na de sel-
ve Landen aff te senden / in plaetse van die eenige versachtinge aen te doen / den wreeden / lang
bekenden bloet-hond Duc d'Alva, den selven hebel gevende / sich niet veel Crpgsch volck naer
't Nederland te vervoegen; ende Madame, dat sy hare commissie ende staet soude aff leggen; twelc-
ke sy gedaen hebbende, treckende naer Italien by hare man / is Duc d'Alv int Landt aen gekomen.

Ghehch

1. De Paus van Roomen.
2. Coning van Spanjen.
3. Gouvernante
4. Duc d'Alva
5. Don Frederico.
6. Cardinael Granvelle.
7. Vergas (Spā).
8. Desrio (Jarr).
9. Bisschop van Ypren.
10. Broet Cornelis.
11. De parsse van verdrukkinge.
12. Nederlantschen Leeu.
13. Gefchondene Leeus kronc.
14. Gebroekens Vrydom.
15. Gefcheurde Privilegien des Lants.

Geelyck een harde stroom geweld doet op de dycken,
En niet en raist of gaet daer deur en over strycken,
Doet onder lopen 't Land, verderft menschen vrucht, en vee,
Soo ist nu met dees Prins, die als een dulle Zee

Verlaet recht, plicht, natuer, doet kracht aen syn gedisse,
Die (volgens synen eed, wat seg ick eed! Waer isse?)
Den dyck behoord'te syn voor alle schendery,
Verplet de Vrye Leeu nu selfs door tiranny,

*Siet toch Madam, Granvelli' en oec Duc d'Alf eens schreevē, Men druct so hard datm' hem nauw' levend meer en kent,
En hoe sij met de bloet-Pars desen Lecu bedroeven, Waer door 's Lants Wet en Kroon verscheurt leys en geslēt.*

Cesar Maxim.
Theod. Beza.
Jacobus Catu.

Quicumque conscientijs mortalium imperaturus est, is cœli arcem invadit & plerumque potestatem terræ perdit.
Arriere Roys & Princes revefins D'or & d'argent, & non pas des Vertus.

Ach! 'tis een bitter niensch/ die niet een wagh genoot// Een haestlich oogdeel schijft/ en dat met enzel bloet.
Op de Stem: Sal ick noch langher met heete tranen, &c.

Volc.

Oe groot (ô Heer) en hoe ver- vaer- lic Staet nu ons le- ven vol ver- driet?
Ons baters poo- gēt saem een- paer- lic Te dempen al ghelijck men siet, Her
volck te saem, Dar uwen naem Het volck tē saem dat u-wen naem be- lijf, O Heer in de-sen
noot ons doch be- vrijt.

's Lants scutels en haer stalc grendels
Smijt nu den Speck, mēt groot ghewelt,
Aen twee, en met Soldact en vendels
Sy't Land schier maken datter helt
Tot ondergang: In Spanjaerts dwangh,
Tot ondergang, soo daer niet haest verschijnt
Een I hemels heyr dat haer te saem verdwijnt.

Ghy zijt ons schilt, en hebbe dijn ooghe
Heer! tot dijns naems eer, prijs en lof,
Op dijne seltsapen, die gh'om hooghe
Noch sul verheffen uyt den stof,
Daerom wil ick, Vry sonder schrick,
Daerom wil ick, op u steeds mijne sorg
Vast setten; ô mijn heil, mijn sterck, mijn borch!

GHEDENCK-CLANCK.

17

The musical score consists of four systems of staves. Each system begins with a large 'C' time signature. The notation includes various note values (minims, crotchets, quavers) and rests, with some notes beamed together. Above the staves, there are letters 'B' and 'T' indicating specific notes or measures. The first system has 10 measures, the second has 5, the third has 10, and the fourth has 5. The music is written in a style typical of 17th-century Dutch songbooks.

Soo haect en is Duc d'Alva niet gheweest in 't afkomen met zijn volck nae Nederland / of men heeft seckere tijdinghe daer van vernomen. Hier door is Wilhelm, Prins van Oranjen &c. (by den Coning gestelt tot Gouverneur van Holland, Zeclant, &c.) bewogen geweest hem te laten binden by Lamoraël, zijnde Prince van Gavere, Grave van Egmont, ende Gouverneur van Vlaenderen, &c. als doock by den Grave van Hoorn, ende andere vande voornaemste Heeren in hooge ampten

Anno 1567.

C

ten

Duc d'Alf aen-
komt in Ne-
derlant;

Des Prinzen van
Orangens wijzen
raet, niet ge-
volgt.

Vestreckt daer-
om na Duytsch-
lant.

De Grave van
Egmont thoont
hem vyand der
gereformeerde
religie ende laet
vele menschen
slagom doodē.

Duc d'Alf int
Lant gekomen
zijnde, stelt co-
nen Bloet-Raet

ten gestelt zijnde / haerder S. te keunen gevende dat hy secretlick hadde verstaen den Spaen-
schen last ende sententie die over alle de Nederlanden hy den Coning ende zijnen Raed was be-
sloten; ende dat Duc d'Alva (wiens wreeden ende bloet-dorstigen aerdt hy van over lange hadde
gekent) nu herwaerts ober marcheerde/ met een grooten hoop vzeemde ende strenge beulen ende
soldaten/ om dese harde sententie upt te voeren/ tot 'uyterste verberf van 't gansche Land: de sel-
ve Heeren daer over in bedencken gevende/ of het niet raetsaem ware/ ende met 's Lants Wetten
over een en quame/ datmen al de Nederlandtsche macht soude hy een vzengen/ ende die leggen op
de uysterste frontier-plaetsen/ alwaer men den Duc d'Alf met zijne hoopen soude mogen ende con-
nen slupten / op dat hy door alsulcke middelen in't Vaderlant/ tot des selven verberf niet in en
vzake. Dese voorzichtigē ende wijzen raed des Princes is hy den meekendeel der Heeren ver-
woopen/ ende bysonder hy den Grave van Egmont, 'twelcke den selven Heere Prince merckende
seyde dat hy niet en woude verwachten d'aencompste ende genade van Duc d'Alf, maer voorge-
nomen hadde sich te begeven nae Duytschlant / verklarende dat Egmont soude wesen de buzgge
daer over Nederland tot verberf soude geraken. Daer op den Grave van Egmont als zijnen spot
drijvende de vzaome Prins antwoorde: Wel/ de wyle ghy vertercken wilt/ A dieu Prins sonder
Lant. Daer op hem de Prince van Orangen weder seyde: A dieu Grave sonder hooft, hem aldus
voorzeggende wat hem gebeuren soude. Dus is de Prins van Orangen upt Antwerpen nae
Duytschlant getrocken inde maent van April des Jaers 1567/ 't Welcke een groote verslagen-
heyt maecte onder die vande gereformeerde Religie/ ende oorsaecke gaf dat hy van beele duy-
sent menschen wierf gevolgt/ die haer mede op de vlucht begaven. Ter contrarie soo heeft den
voorznoemden Grave van Egmont, hem geopenbaert dat hy vpaud was vande gereformeerde Reli-
gie/ sich te voozen gethoont hebbende de selve torgedaen te zijn; ende om in des Spanjaerts goe-
de gratie te geraken/ ende te bethoonen dat hy een pberaer was vande moeder de H. Roomsche
kercke / soo dede hy veele menschen omvzengen inde quartieren van Vlaenderen. Onder tus-
schen is (sonder slach of sloot) Duc d'Alf met groote meniche van upt heemisch Enghel-volc in het
Nederlant aengecomen/ als voorszeyt is/ aldaer terstont opzechtende een collegie van verschevdenē
snoode menschen; bestaende soo upt Spanjaerden / als Spaensche gesinde Nederlanders/ ende
werden genaempt Le Conseil des troubles ofte Bloet-raet/ waer over Duc d'Alva presideerde/
hebbende volkomen macht om alsulcke vonnissen te wijzen/ van arresteren ende andersins over alle
de Neder-

de Nederlanders leben ende goederen/ hoe hoog ofte laag van state die oock waren/ dat daer van geen appel aen hogher Collegien en mochte vallen: Niet dienbolgende seer wreede placcaaten uytroepen/straffe/ende ongehoorde sententien ter executie stellen ende uytboeren/beel weduwen ende weesen makende/ Landen ende Steden bedervende/ groote schattingen instellende/ende het gantsche Nederlandt in een jammerlijk bloet-bad hzengende/ om also des Spanjaerts vooz-nemen te upten/ ende totter inboeren der inquisitie/ ende 'onderhouden des Conciliums van Trenten te geraken. Dit snoode Collegie heeft hier en boven tot Rijpinge haerder daed/ ontfangen uyt Spanjen eene barbare ende schynckelijke sententie / den 26 Februario 1568/ tot Madrid by den Coning over de Nederlanders uytgesproken/daer by verklaert wierdt/ dat alle de inwoonders der selve/ van wat qualiteyt die waren/hadden verbeurt lysf ende goet / als inde hoogste sonde der gequetter Maj. vervallen zijnde: D'een om dat hy quaet gedaen hadde; d'ander om dat hy sulcx niet en hadde belet: oock dat alle de prebylegien/ vypheden ende wetten der Landen/ Steden ende plaetsen wierde vernieticht/ende d'inwoonders niet weerdig waren sodanige voozdeelen ende vypheden meer te genieten. Doch den Spanjaert sonderde daer uyt eenige zijner getrouwer ondersaten/die hy ter gelegender tijdt soude bekend maken.

Ende 'gantsch
Nederlandt id' is
bloet-badte

Ongehoorde
sententie over al
de Nederlanders
in Spanjen uyt-
gesproken.
Let op de Re-
denen

's Lants ruste werd' gestoort, de stae lemmers bliken,
Het vyer dat smoockt en vlamt, de galgen, raden, micken
Sijn vol (eylaes!) van trift der vromen: O tiran!
Is dit u eeds gevolg? houdghy daer niet meer van?

Ghy vrome Bataviers! Wilt mann'lyck van u keeren
Dit moordersebe gespuys. Ereeckt af, tot Godes eeren;
De brugge daer door de Wolf komt in u waerde erf,
Op dat hy 'arme volck niet over al verderf.

Cor misertum quidem guttatim contabescit, quasi in aquam in dideris salem.

De Heere castijt hem dien hy lief heeft; ende geestelt een ygelicken zone dien hy aennemijt.

Mercet, meret Seigneur! Et de ducil tous transi, Le rocher nuict Et jour redit meret, meret!

Stem : Ballet La durette.

Buer droeve klachten, Yffe-lijk gewē, Hoortmen nu aen groot en klein. 'tVroō volc lietmen
 slachten En met voeten treē, Dat nau o-ver blijft niet een. Spanjen soeckt te brengen 'tNeerland gantsch tot
 pie, En in't uyt- terste verdriet. Wilt'et niet ge-hengen Heer! en neder liet, En ons u- we hulpe biet,

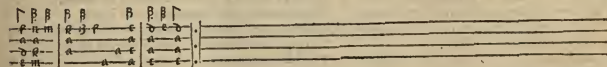
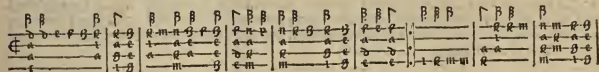
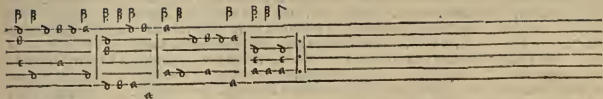
3. Heer hoe lang salt dueren,
 Dat u sware hand
 Dreyghen sal ons Vaderland?
 Wilt den Boof-wicht stueren,
 Die soo moord en brand,
 Heer! en maeckt syn doen tot schand. En them soo vergelden,
 Dat des quaets vol op
 Kom' op zijnen eyghen kop.
 Laet zijn vloecken, schelden,
 En zijns boofheys krop
 Wesen zijnen eygen strop.

β β β | β β β | β β β | β β β | β β β | β β β | β β β | β β β

Het

G H E D E N C K . C L A N C K .

21

Het jammerlick geklag/ daer mede het Nederlant verbult is geweest/ heeft hem seer wijt verspreet/ ja is tot inden Hemel opgeklimmen. De menichte der brouer luden die omgebracht werden/ is groot geweest. De gebluchte/ alle haer middels hebbende moerē verlatē/ en niet oude swacke leden/ hupf brou en kinderen/ in grooter armoede lanct de Landen suckelende gaende/ waren noch meer. D'omliggende Landen ende Rijken werden verbult met gebluchte Christenen/ die haer daer inne met allerhande eerlijke coopmanschappen ende hantwerken beghonden te generen; Waer over de gemelde plaetse Godes milden legen (door het herbergen van dese verdrievschapen) niet weynig en hebben geboelt ende vernomen. Evenwel heeft men by den Coning van Spanjen (van wegen den Nederlantischen Adel/ Reden/ ende inwoonders) noch al aengehouden om te konen tot verloeninge; maer zijne Majest. is alcpdt van quaet tot erger upegebaren/ alle hope van vergebinge (soo daer het wat warre misdaden geweest) afslaende/ ende

Anno 1568.
Strenge vervol-
ginge inde Ne-
derlanden, ende
vluchten der
luyden.

Graven vā Nassou te veldē.

Graef van Arenberg geslagen.

Graef Adolfs vā Nassouwē doot.

heeft voozts ende voozts getracht om volle macht te bekoemen over de zielen/ goss/ ende bloet dēf Nederlanders. Alle twelcke veroorzaccht heeft / dat vele geblychte Edele ende jnlanders/ eenen moet grijpende/ gebzacht hebben eenen schoonen hoop volcr te velde / soo onder het belept des Graven Lodewijcx ende Adolfs van Nassouwen gebroeders/ als onder Graef Ioos van Schouwenburg. Dese helden hebben den Graef van Arenberch, overste des Spaenschen Legers/ mannelick aengevallen in het Lant van Groeningen/ tusschen Hepliger Lee ende Wynschoten/ alwaer dapper gevochten wiert/ en de Nassoufche de victorie verkregen/ veroverende ses stucke geschuts met veel bagagie den oversten Arenberg mede ter plaetsen doot blyvende. Doch wert dese triumphe dier gerocht dooz het verlies van den hoog gemelden Graef Adolff: Nochtans heeft den moer deser vromer luyden soo aengewassen dat sp in haere hendels boerden dese debuse; *Recuperate aut mori.* Dat is: Wederkrijgen oft sterfen.

Het mannelick gemoet van ons Nassoufche Graven
Vil op Maraen soo aen, mes heen en weder draven.

Met bouwen, steken, slaen, elck meer was als een belt,
Sulex dat het Spaensche bloet als water liep op 't Velt.

Het Lant werd glibber-glad van 's ingewey der dooden,
Veel warender in tyds verrocken; en die vloten

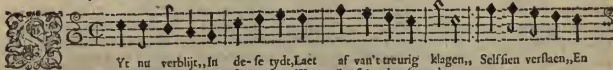
Booschaptent aen Duc d'Alf haer meester ende Heer:
Dit gaf de Geusen moet, en deed' haer groeyen seer.

Concussus furgo. Fax mentis honesta gloria,

Der vromer recht/ heeft dooz't gevecht/ des vpanes mache/ tot schand' gebzacht.

Car les jeux de l'Eternel regardent ça & la par toute la terre, afin qu'il se manifeste fort a l'endroit de ceux qui sont de cœur emier.

Stem: Een Fransche Bransle.

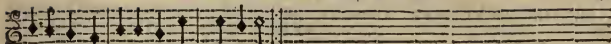

Yt nu verblijt,, In de-se tydt, Laet af van't treuring klagen,, Self sien verslaen,, En
Com mae& goklanc,, Met spel en sang: Want m'heeft in de-se dagen,,

oock

GHEDENCK-CLANCK.

23

oock vergaen, Die onsten val, Wil brengen al.

2.

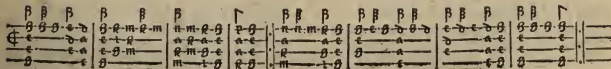
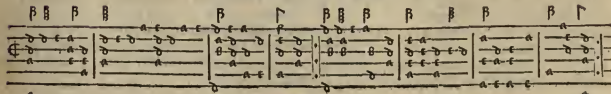
Vive les Gueux, was daer de leus,
In't Leger van *Nassouwe*,
Daer ydes een, was kloek te been,
Om gierig te doorhouwen
'tMaraensche gebroet,, Dat Spaensche bloet,
'tWelck oyer hoop, teeg op de loop.

3.

Graef Arenberch, hoe straf of erch,
Is daer ter plaets' verslegen,
En menig Hut,, jac oock 'tgeschut
Wiert van den Speck gecregen.
Dies lof sy God,, die't Spaensche rot
Verstroyt, verjaecht,, En maeckt versaeget.

4.

Dit vrome feyt,, Seer wel beleyt,
De Vyand grootlijcks smette.
Sijn hoeft dat roockt,, ja sinoock en koockt
Syn trots en moedig herte.
Syn dul gemoet,, Op staende voet,
Wil nemen wraeck,, van dese saeck.

In het

Anno 1568. De Graven van Egmont en Hoorne met de Heeren van Batenburch ende veele edelen tot Brussel gevangen, daer naer onthooft.

De orden des gulden Vlies gebroken.

De Grave van Buerse, des Prinzen van Oranjen Soon, gevangenckelick nae Spanjen, van Leuë gevoert.

In het eerste (soo het scheen) heeft Duc d'Alva hem wat willen beynsen/ om metten booznaemsten adel des Lants/ sich te beraden/ nopende der Landen regeringe/ waer over hy de selve te Hove by hem heeft doen roepen/ sulcks al van den Spaenschen besteken zijnde/ om de Heeren vast ende mit net te krijgen/ gelijk t' hem daer nae verthoonde. De Graven van Egmont, Hooren, Batenburgers, met verscheydene edelluyden zijn te Brussel verschenen/ maer die voorszichtigter waren zijn t' hups gebleven/ ende sommige upt het Land getrocken. Soo haelt en zijn de Graven ende Heeren by den Duc d'Alva niet aengekomen/ of hy heeft de selve doen verskeren ende gevangen nemen/ ende wel nauwe doen opsluyten. Ende met dat de tijdinge te Hove quam dat den Grave van Arenberch was gebleven/ zijn geschut verlossen/ ende t'Spaensche Leger verstroyt; soo heeft den Spaenschen Raed haer daer over willen wjken. Zijn derhalven op den eersten ende 5. Junij 1568 binnen Brussel onthooft de voornoemde Graven/ Heeren ende Edelluyden; sommiger hooftende ende lichamen op staken ende raderen gestelt. Dit hebben dese aensienlicke ende groot-geachtte persoonen moeten liyden/ als te veel vertrouwt hebbende de Spaensche gebeynde trouwe ende vrendelicheyt. En hoe wel het dooden der voornoemde Graven (Heeren zijnde van de hooch-beroemde ordje des gulden Vlies/ by geene andere mogende veroorzaekt werden als by hare lief-broeders) street tegens recht ende reden/ alsoo den Bloet-Raed over de selve (als geseyt is) geen macht en hadde/ heeft evenwel Duc d'Alva, hier op niet passende/ maer de selve ordje als niet voeten tredende/ daer mede deurt gegaen. Heeft mede desgelijck het Privilegie van Brabant ende der vermaerder Academie van Leuven schandelick geseynt/ alsoo hy upt de selve heeft gevangenckelick doen wech voeren (dat niemant vermacht te doen) Philippus Grave van Buceren, outken Sone des Prinzen van Oranjen, staderende binnen Leuven, hem naer Spanjen bestellende/ zijne ouders ontbrekende/ ende daer als ghevangen gehouden tot den Jare 1599 toe/ als wanneer hy met den Cardinael Alberto in't Nederlandt is gekomen.

*Gelijck een heete cool op't aenbeels hard gesmeten
Geeft door des hamers cracht, veel sprenckels hier en daer,
So wert nu Godes volck, verstroyt, verjaegt, verbeten,
Gedoot cock, maer 'ten vraegt daer gansselijck niet naer,*

*Sy weten dat het bloet der vromer Martelaren
Is't saet daer door de Heer voorplanten wil zijn Kerck:
Maer wee u boos! gespyt! dat ghy so gaet beviraren
(Selfs tegens u gewis) Gods kint, Gods bruyt, Gods werck.*

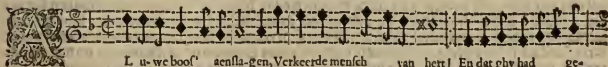
GHEDENCK-CLANCK.

25

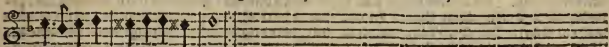
Ita ferenda tibi est, Sic erat in fatis. Een toezet Epian is niet gepaent; Dooz'tlant met dooden leyt gesaemt.
Que vous revient il de fouler mon peuple, & d'escraser des affliges, dist le Seigneur, l'Eternel des armées.
 Si ad superos iter tendere velis, ad inferos prius navigandum est: cuncta enim Dei opera sunt in medijs contrarijs.

Ovidius.
 Esa: 3.
 Bradfort.

Stem: Studenten Dans.

L u-we boof aenlla-gen, Verkeerde mensch van hert! En dat ghy had ge-
 Die sullen Godt mis ha-gen, Want hy-se moe- de wert;

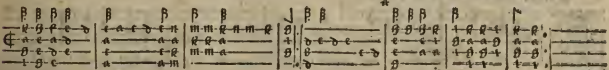
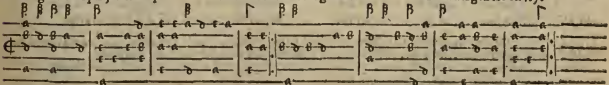

gift, Ghy vinden sult ge-mist.

Al die te recht beminnen
 'sLants vryheyt en't geloof,
 Die geven nu deef' spinnen,
 De boose tot een roof.
 T'is vrienden tyt, treckt op,
 Ontgaet des Spanjaerts strop.

O Heer! o God der helden!
 Siet toch dit jammer aen!
 En wil *Duc d'Alf* vergelden
 Al wat hy heeft gedaen:
 Die so veel menschen bloet
 Stort niet een wreet gemoet.

Ay keert toch weer Oranjen,
 En bier ons nu de hant,
 Wreeckt, wreekt ons leet aen Spanjen;
 Verlost ons Vaderlant.
 Op dat, o lieve! wy
 Gaen mogen los en vry.

2516

Anno 1568
doet *Duc d'Alf*
eē listig pardon
afcon ligē; vaer
door vele men-
schen comen te
Weyfelen.

De seer sware executie ober so groote Heeren van den Lande / Ridder des gulden Vlies / by onwertige rechtters gedaen (als voorsz. is) heeft noch meerder schrick ende verloop in de Neder-landen veroorzaecht. Welcke Duc d'Alve (soo het seheen) heeft willen voozkomen / op dattet Land niet t'eenemaal van inwoonders soude werden ontbloot. By doet derhalven een listig pardon upt Spanjen komen / daer mede de fouten ende seplen der Nederlanders souden verge-ven werden: Doch 'iselve werd by vele vrome gemerckte vol bedorchs te zijn / hun maer te meer vrees ende achterdenken geveude. Andere / in religions saken wanckelende / om haer goet niet te verlaten / haer gemak te houden / ende hare lupe buychen op te misten. zijn by den Span-jaerden niet alleen gebleven; maer hebben hen alle behulp ende bystant gedaen / ende hare da-den toegeslaen. Na d'afsondinge van 'iselve valsch pardon / heeft Duc d'Alv versocht met ge-weld ende tegen danck der Heeren Staten / (die in hare Preveliegen versochten gedijft te wor-den) in te voeren den 10 / 20 / en 100 penning / niet adere ongehoorzelschattinge / om daer mede zyn-ne Spaensche trawanten / als oock d'ontrouwe Spaensch-gesinde Nederlanders te verrijcken; ende de Landen (die alreede van t'meeeste haerder neeringen ontbloot waren) van modellen soo arm te maecten ende upt te putten / datmen geen voozraed van gelde in tydt des noots soude binden om de tpyannen tegen te staen.

Tracht dē 10.
20, 100; en an-
dere penning n
ende schatt. n. 6
inde Nederlan-
den in te voerē.

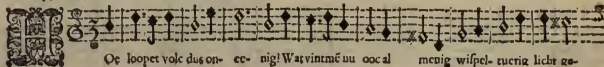
*Men heeft van ous gesien, Noch sietmen 't s'onsen dagen,
Hoe dat de menschen na den Godsdienst weynig vragen,
't Gont is alleen haer beyl, de noot-Flar van haer lust,
De seyl-steen van haer bert, de haven van haer rust,*

*Den gouden stommen stock doet haer als onbesint, zyn,
Sulex dat sy hoorend doof, en siende sleecte blind, zyn.
Atlanta wert door 't gont gestut in haren loop,
So gaet het even oock met desen vylen hoop.*

Baudartius:
Ania Ro. mers.
Elat 5.

*Si lucrū demas, aras & templa negabūt. I. Cate. Turpe ministeriū satanæ prestamur, & orbi, Vah pudet! solus p̄m̄ia v̄eter habet.
Ist niet belachjens weert; dat d'arme mensch so woert / En sloot / en sloof / en sweert om omut overbloet!
Malheureux sur ceux qui tirent l'iniquité avec cables de Vanité, & qui tirent le pèche avec cordages de chariot.*

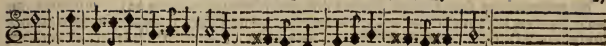
Stein: Van een Fransche Courante.

Oe looper volc dus on- ec- nig! Wat vintmē nu oocal menig wispel- tueria licht ge-

G H E D E N C K - C L A N C K .

27

sel; Sy waeyen en draeyen met al- le winden, Maer vinden sal God haer wel.

Sy stellen haer siel te pande,

Sy vragen meer na geen schande,

Al om dat verdoem lyck goet.

Sy huycken, en duycken, om hare buycken

Te mesten in overvloed.

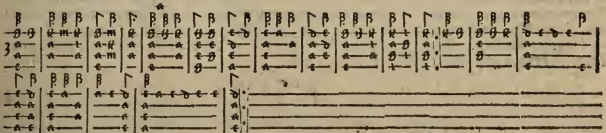
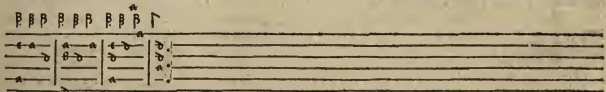
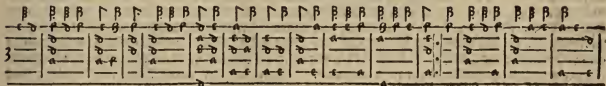
Maer eer sy't wel sullen schicken.

Sal't ongeluck haer verstricken,

Alst sal wesen al te laet,

Haer sinceren, hoveren, en domineren,

Verkeeren sal haer tot quaet,

D y

D e u y t

Anno 1568
heeft de *Prins*
van *Orangien* ge-
daen syn eerste
tocht na't Ne-
derlandt, maer
onberichter sa-
ke gelsche/den.

De uytgewekene Nederlanders hebben niet opgehouden seer ernstig de Prins van Orangien, Gouverneur van Holland ende Zeeland, nu in Duytschlandt gevlucht / te versoeken hem te willen begeben na't Nederlandt (dat nu vol oproers was door de mis handelinghe van Duc d'Alve,) niet een goede versamelinghe van volck; om de verdruckte Nederlanden te verlichten ende te rucken (door Godes hulpe) uyt der Spaenscher handen. Men heeft hier toe den Prince / die de sacche seer beherdigde / merckelijcke sommen van penningen beschickt / die dan een Aerck Leger vergadert / ende in Octobri 1568 / daer mede de Male passerende / den Duc d'Alve onder de ooggen kompt. Onderrusschen / Duc d'Alf hem dapper vreesende / soecht al onnue te verhin-
den dat den Prins, nochte zijn Leger eenighen toevoer werde ghedaen; Laet derhalven de Heulens over al af vzeeken / ende de schuyzen ende stallen / van veelderley voorraet versien / af-
branden. Hondende hem oock altpde in zijne voordeelen / sonder te willen int Velt komen ofte sacht leveren. De Prins hadde kortz voór zijn aencompte laten in druck gaen de redenen van zijnen tocht; op dat alle Magistraten Ede len / ende Inwoonders des Landts / kennisse daer van hebbende / haer mochten dzagen (door voovallende gelegentheden) als goede Vaderlands-
lieff hebbende Patriotten behoorden te doen. Doch in het Landt komende / heeft niet voovderlic / tot der selver verlichtinge / connen uprichten / van wegen de voovverhaelde rede-
nen. Wind dan best geraden zijn volck te voeren op de frontieren van Frankrijk / alwaer hy syn Leger afdanckt / ende van daer weder nae Duytschlandt persoonelick verreyft. De Span-
jaerde / hebbende geweest eerst volschier / nu siende haren vband / sonder slag of sloot / verstroyt / beduyben hier over binnen Brussel groote vzeucht met cournoyen en vieren; Latende onder-
tusschen d'arme Nederlanden vol van oproer ende mooyd / vol schofftoringen van vronwen en-
de maechden / vol gewelts / overlact ende groote schattingen / de Werten ende Privilegien gebro-
ken / ende de nieuwe onlangs ingeboerde Bisschoppen seer stijvende / om de inquisitie uyt te doe-
ren. Den bloet-raed mede niet nalatende int werck te stellen / alles wat tot verderf der Lan-
den mochte strecken. In somma de jaren 1569 / 1570 / ende 1571 / zijn seer upnemende
bedroefde tijden geweest / de gantsche Landen door.

Annis 1569.
1570, en 1571.
seer bedroefde
tijden inde Ne-
derlanden.

Hoe ſtar-ooght myn geſicht? hoe woelen myn gedachten?
 Hoeſeer ontgaen my nu myns ſoete levens krachten?
 Het keert my alles om, ick ſtae gelyck verwert,
 Niet wetende wat doen in deſe myne ſmert.

Eylaes in deſen noot! waer ſal ick my vertrecken?
 Tot u, myn lieve God! wil ick my henen ſtrecken;
 Die, war my overkomt, iſt bitter, ſuer of ſoet,
 My alles, arme menſch! tot mynen beſten doet.

*In hoc mundo, quaſi in campo certaminis poſiti ſumus; qui hic dolores, aut plagas, aut
 tribulationes non ſuſcepit, in futuro inglorius apparebit.*

Bernardus.

**Helaes! keert Heer tot ons/ op dat ons bitter ſchrepen/
 In bzeucht verkeert/ en wy niet lang u lof verbrepen.**

Anna Romers.

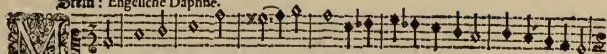
*Car notre legere affliction, qui ne ſaiſ que paſſer, produit en nous un poids eternel d'une gloire exſtellement
 excellente.*

Paul aux Co-
 rinth.

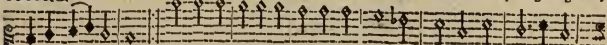
De ſij

Hiem:

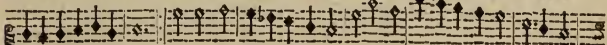
Stem : Engelsche Daphne.

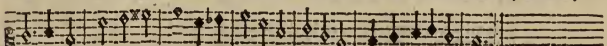
En brand, men blaecht, men schend, men moort: 'tArme volc laes! rechte voors Lyd nu groot geweld,

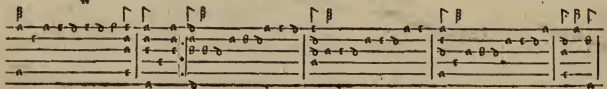
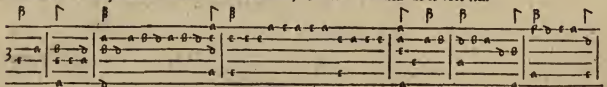
En wort seer go-quelt. Noyt dack van re-gen so druypen men sag, Ge-lyckmen'tvolck weenen siet

al den dag. Rechtraerdig Heere! siet ons aen; En wil de tranen toch ontsaen, In een vat,

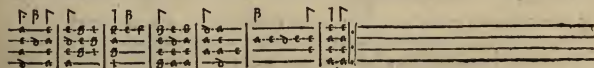
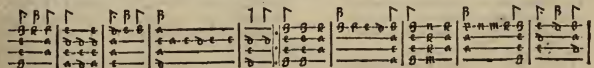
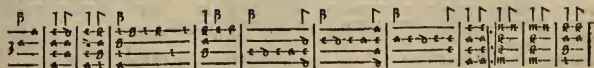
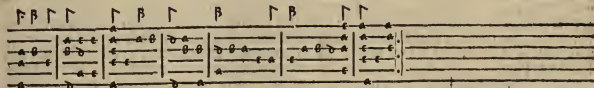
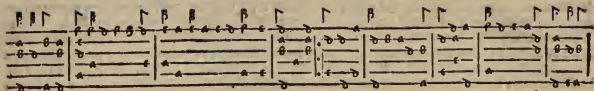

En thoont dat Ghy dierbaer hebt de on-nooselziel, Die u steets suchten- de te voer viel.

GHEDENCK-CLANCK.

37

Aanno 1572.
De gevluchte
Nederlanders,
in Engelt moe-
tende vertree-
ken, nemen den
Briel in, onder
't beleyt des Gra-
ven van Lumey.

Also in het Coninckrijk van Engeland een groot deel Nederlanders waren geblucht/ so ede-
le als gemeene luyden/ die haer stillekens en eerlijck daer sochten te geneeren/ om haren cost te
winnen; so hebben de Coning van Spanjen ende Duc d'Alf so veel (dooz haren Ambassadeur)
weten te wege te brengen/ upstroopende vele valsche beschuldigen tegen dese goede luyden/ dat
haer Maj. van Engeland hun dede gebieden / haer rijke niet te mogen langer gebruycken dan
boozsekeren gestelden tijt/ als waer nae sp het selve moften rupmen. Dit gaf oorake den ede-
len Graef van Lumey/ met andere heeren ende gebluchte / om middelen te soecken waer sp hen
best souden mogen nederkeren. De Prins van Orangien als Gouverneur van 's Conincx wegen
over Hollant ende Zeclant, &c. gaf onderwylen vele bestelligen upt tegens de Spanjaerden/ die
het Nederlandt aldus plaegden, om de selve te stutten in haer boos bedryf. Ende de gemelde Grave
van Lumey, hem met een tamelicke vloete schepen/ in zee begeben hebben/ is de Mase ingelopen/
zijn volck opstellende in't Landt van de Doojn; ende heeft alsoo de Stadt vanden Briel (upt den
name des Princen van Orangien in boozmoemde qualiteyt) ingenomen/ ende de selve versekerd/ den
1 Aprilis 1572. Dese sake heeft den bedruckten Nederlanders vry groote hoope gegeven om tot
voerdere verlossinge te geraken; want nu het treffelick zee-gad de Mase open stont/ om hulpe van
daer te connen beromen/ ende den byand also afbreuck ter zee te doen.

*Myn geest speelt vast om boog, Gods wond'ren te bemerken,
En vliagt voor synen thron, met swee seer snelle vlercken,
Dat s' 'tware vast geloof, en't vierig recht gebied.
Siet hoe een cleenen loop, daer niemant op en let,*

*Hem heeft nu vast geset, den Briel syn over wonnen!
Maraen, doet dat ghy moogt, wy doen oec wat wy konnen,
Roemt, doemt, en comt de Geux nu vry lye aen zyn voort:
Ick meyn ghy sult onthaeld syn en geringel-oort.*

Virgilius.

Durate, & vosmet rebus servate secundis.

Prov. Salomon.

De paerden worden wel ten strijde bereyt; doch d'overwinninge comt vanden Heere.

Reza Psca. 111.

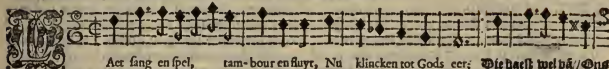
*A son peuple il à fait savoir Quel est l'effect de son pouvoir, Leur donnant des gens l'heritage.
Ce n'est que seure loyante, Ce n'est que tresjuste equite, Quand il met la main a l'ouvrage.*

Stem:

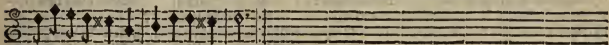
GHEDENCK-CLANCK.

83

Stem: Op de Engelsche Foulle. Of: Walsch Wallincken.

Aer sang en spel, tam-bour en fluyt, Nu klinken tot Gods eer; **Die haest wel bā/ Ons**
 Dat Or-gel, Chi-ter, Harpen Luyt, Oock op-gae voor den Heer,

Hee- ren kan Duc d'Alve den Tpyan.

Gods goedheyt wesen meet vertelt,

Die noch so voor ons segt,

En ons den **Wyl** en **Mis** stelt

Als tot een vaste borget,

Die haest wel van/ Ons heeren kan

Duc d'Alve den Tpyan.

De Spanjaert wert nu een gebit

In synen myl geleyt;

God sy, die daer om hooge sit,

Gedancke in eeuwicheyt,

Die haest wel van/ Ons heeren kan

Duc d'Alve den Tpyan.

Ghy **Wynen/ Heeren** van ons Land,

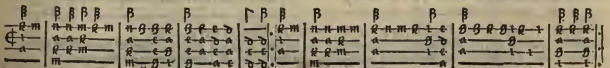
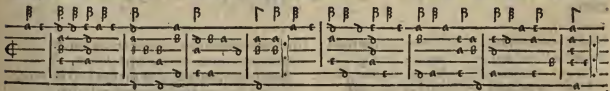
Maeckt ons de **Spanjaert** quijt,

Malcand'ren trouw'lyck biet de hand,

In Godes vrees' altyt,

Die haest wel van/ Ons heeren kan

Duc d'Alve den Tpyan.

C

Maximi-

Anno 1572
Lumey slaet de
Spanjaerts; die
uyt 't land van de
Vierde de vlucht
namen.

Dordrecht wey-
gert den Span-
jaerts passage,

Groote moort
tot Rotterdam
gepleegt.

Maximiliaen de Hennijn Grave van Bossu, was Gouverneur over Hollant gestelt by Duc d'Alf; die hem bevel gaf omme by een te versamelen/ so veel Spanjaerden als hy konde bekomen / op dat hy daer in de mochte den genomen Briel weder veroveren / 'twelcke hy gedaen hebbende / is met eenige hoopen nae 't Lande van de Doorn getrocken / met meyninge om syn voornemen uyt te rechte; maer wanneer hy 'tselbe begon te naerden / so is hem bejagent 't volck des Graven van Lumey, die haer so dapper aenbielen ende sloegen / dat de Spanjaerden moesten wijcken en bluyden dooz sijn ende modder; vele vande hare naelende / trecken de van daer naer de stad Dordrecht, daer sy versochten dooz te trecken/maer werde hen afgeslagen. 'Twelcke alles den Grave van Bossu boven maten heeft gespeten / ende is van daer getrocken naer de stad Rotterdam, die verstaen hebbende wat den Spanjaerden te Dordrecht was voorgeballen / hem in de wepgerden daer dooz te passeren: maer na lange aenhouden des voorsz. Graven / de welcke swoer dat niemant der borgeren soude aen lijf of goet werden misdaen; is hem den dooz pas met corpozaelschappen t'leffens toegelaten. Doch de poorte des stads is nauweker aen'topen doen geweest of de Spanjaerden hebben die poort met geweld op gedrongen / 'twelcke de borgeren pogende te beletten / merckende dat de selve byantlicker wylse (niet tegenstaende den vorzen eed des Graefs) wilden intreken / is daer uyt gevolgt dat den Grave selks eenen borger heeft doozsteken / ende de Spanjaerden vande stad hen meester makende / hebben een groote schrickelike moort daer binnen aengerecht / niet nalatende al wat hare wrede Spaensche moerwille hem inden sinne gaf te doen.

Mensch! over weegt toch eens de sieck met recht en reden
In u weeldunkend' hert; merckt met was 't wecdigheden
Hes Spaensche Maraensche gespuys, dat loofe boos gebroet,
Recht tegen synen eed, d'een moort op d'ander doet,

Wroet inder vromen bloet, als of be beesten waren.
O Heere! wreect u eens aen dese besche scharen,
Breekt baren arm en schilt, en sac haer hooft in 't ween,
Op dat u lieve volck eens leven mach met vreen.

Invenali;
Hicob.
Psealum, 17.

Nullane periuri capitis, fraudisque nefanda pœna erit? Ingratis servire nefas.
Doch de Godloo'en sullen te niete worden; ende en sullen niet ontkloopen comen: want hare hope sal haer stelen sepiet;
Les meschans maintenant nous serviront a chaque pas que nous faisons, ils iettent leur regard pour vous
estendre par terre,

Is mo-

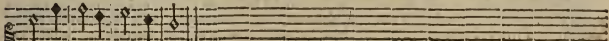
G H E D E N C K - C L A N C K .

35

La Motifque.

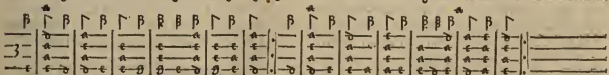
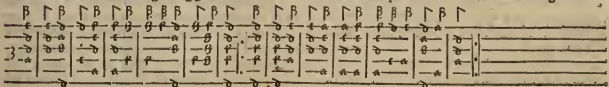
Heer wat heb-ben wy nu hier al on-ge-vals? Het arm on- no- sel
Merckt hoe de God-loos raekt, en deerlyck brengt om hals, Geen maeght of vrouw' blyft

volck; Siet hoe hy vangt en spand!
vry van sy-ne wre-de hand.

Help Heer! en op ons u barmhertig' oogen slaet,
Dat toch u volck eens kom' uyt dees bedroefden slaet,
En dar de tyranny van't Spaensche loofc rot
Eens nemen mach een end, genadig goede God!

Breeckt, stuyt, betemt, bedwingt, en brengt: toch haest ten val,
't Trouw' loofc hert, o God! bestierder al in al,
Laet 't bange droef gelucht en t ysselyck geweën
Eens houden op o Heer. Verhoort uw's volcks gebeën.

Den Duc d' Alf, uyt oorsake vanden genomen Briel, nam voer op zijne saken beter te letten/ en
hem bande zee- gaten meer te verskeren/ veerdigt daer over af na Vlissingen sijn coosijn Don Pedro
Patieco ingemeent en Colonnelt/ met veel Spaensche soldaten/ op dat in 's spotdichste het begonnen

E ij

saheel

Annō 1654
Vlissingen vati-
gen en hahget
Don Pedro

Vlissinge, Camp-
Vere, en Zieric-
zee stellen haer
tegens *Duc d'Al-*
vens tyrannye en
veroveren goe-
den buyt om de
selven te beoor-
logen, ende de
stad *Middelburch*
te beleegen.

casteel mochte werden aldaer volcrocken / en de stad met garnison versterkt. *Patieco* is een ge-
tijde voozen upt gekomen / ende inde stad gelant/zijne soldaten een getijde daer aen: Doch zijne
compste heeft inde stad Vlissingen veroorzaect een groot rumoer van wegen de quade geruchten
die van de selven gingen. Hy werd derhalven gebangen/zijn pampieren ondersocht/en selfs wel
namwe onderbrægt; sulcx datmen upt hem heeft geput als dat *Duc d'Alve* beel quade saken (door
hem gebangen) meende upt te rechten; Daer over hy dan geoordeelt wert de doot wederig te
syn/en is dien volgens gestraft metter coorde / synde op syn borst gehegt een pampier niet de re-
denen van zijn doot. Ondertusschen zijne Soldaten/onbewust van't gene haren Oversten was
bejegent/komen seer blimoechig aen/niet hope van wel ontfangen te werden ende goeden buyt te
bekomen; doch vooz de stad liggende heeftmen op haer met grof geschut so dapper geschoten/ dat
sy om genade biddende/ versochten te mogen weder henen trecken van daer sy gekomen waren/
twelckmen haer heeft toegestaan. Vlissingen 't Spaensche jock aldus vanden hals geschud
hebbende/heeft de stad *Camp-Deere* (alwaer het *Arrenael* vande provisien van ooploge vooz de
provintie van *Zeelant* word gehouden) mede gevolgt en de stad *Zieric-zee* oock seer coets daer
aen; En hebben also dese drie zee-steden haer getoont vpad van *Spanjen*; Waer door de be-
noude *Nederlanders* bekomen hebben dese drie vermaerde zee-gaten/als de *Wielinge*, 't *Veer-gad*
en den *Room-pot*. Hier en boven heeft de goede *God* de sake noch so gelieft te segenen/ dat sy goe-
den buyt bequamen upt de blote die den *Hertoch van Medina Celi* upt *Spanjen* na de *Nederlan-*
den bracht: daer van sy een deel costelycke geladen schepen veroverden/ de goederen verrochten/
en de penningen gebruyckten tot hare defensieve ooploge / en voozeert de stad *Middelburch* (die
vol *Spaensche* garnison was onder *Mons-Dracón*) mede upt het *Spaensche* geweld te rucken/en
haer in vryheyt te stellen/en also het eplant van *Walcheren* te supberen vanden bloet-dorstigen
Spanjaerden. Bequamen oock noch 23. metale stucken geschuts/die *Duc d'Alve* van *Bechelen*
na de stad *Sluys* hadde gesonden/om te gebruycken op eenige schepen diemen aldaer tegens de
Zeeuwen toemaecte.

Gae voort, o Zeeuën! gae voort; niet licht weest als de winden;
Maer hout malcand ren trouw, ghy sulc noch wel bevinden,
Hoe dat Gods cracht, in nood, wannecmer minst op denst,
De goede lyden helpt, de Goddeloofse krenst.

Com sy ghy's instrument, waer door de God van boven
Syn volck verlossen wil, dat nu so leyt verschoven:
Maer sy eendrachtich toech: want dat is al u macht;
Daer eendracht niet en is, daer is oock geene kracht.

Perfec

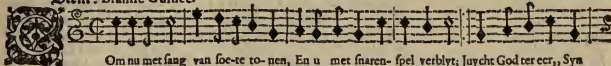
Perfer & obdura : dolor hic tibi proderit olim : sæpe tulit lassus succus amarus opem.
 Dier' leche schijp bescheypt / septe daerom niet te dichter / Die onder 't yach versucht / djaegt daerom niet te lichter :
 Leent schouders al dat leeft ?

Ovidius.
 Const. Hugens.

Malheur sur le meschant, qui ne cherche qu'à faire mal : Car la retribution de ses mains lui sera faite.

Ela. 3.

Stem : Bransle Guinée.

Om nu met sang van soe-te-to-nen, En u met snaren-spel verblyt; Juycht God ter eer,, Syn
 Sing op, en wilt al- om be-thonen, Dat ghy van her- ten vro-lyck syt.

lof vermeer, Die sulc-ken grooten werck Ge-daen heeft voor syn Kerck.

In Israel was dat een wyse,

Valt met haet oock den Heer te voet;

Dat elck nu toch God roem'en prijst,

Die ons soo veel weldaden doet.

Roep over al, Met groot geschal:

Lof, prys en danck alleen

Sy God, en anders geen.

De Heer heeft eertyds synen volcke

Geholpen uyt veel anct en pyn,

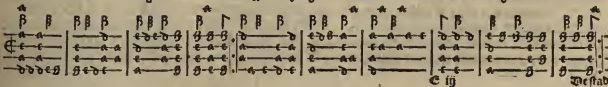
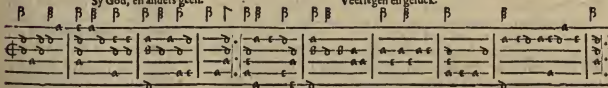
Hy geeft ja wel een duyster wolcke,

Maer weer daer na schoon Sonnen-schyn.

Loffy die Heer,, Die ons oock weer

Geest, na veel smert en druck,

Veel seggen en geluck.

Anno 1572
hebbē vele Hol-
landſche ſteden,
oock Zutphen,
ende vele Vrie-
ſche ſteden der
Spanjaerden ty-
rannie, tegens
geſtaen.

De eerste verga-
deringe der ſte-
den, die haer te-
gens de Spaen-
ſche tyrannie
hebben geſtelt,
1/9 tot Dort ver-
gadert geweest
in Julio 1572.

Duc d'Alve
poecht dese ver-
gaderinge vouch-
teloos te doen
ſcheyden, doch
te vergeefs.

De ſtad Rotterdā nae dat de Spanjaerden daer inne alle mooydadigheyd ende moetwille hadden bedreeven / is vande ſelve verlaten / ende hebben d'overgeblevene bozgers haer gevoegt by de ſteden Vordrecht, Delft, Leyden, Haerlem, Gorcum, Hoorn, Alckmaer, Enckhuysen, Bommel, Bueren ende andere ſteden meer / die haer thoonden vband te ſyn der Spaenſcher mooyde-
rpen ende Landſchendingen. In het Graeffſchap Zutphen is de hooft-ſtad / midelgaders Deu-
tecum, Doelburch, Goor, Oldenſeel met andere daer omtrent gelegene ſteden / den Spanjaerd
afhandig gemaect dooz den Grave vanden Berg, ſwager des Princeen van Orangien. In
Vrielandt hebben Sneec, Franiker ende Bollwaert mede des Spanjaerts plegen niet langer wil-
len duiden. Daer opgevolgt is / dat alle de ſteden die hen tegens dese vbanden ſepetelyck ſtel-
den / ende haere vyſhepdt begeerden vooz te ſtaen / t'ſamen gekomen ſyn binnen de ſtad Dor-
drecht, in Julio 1572 / werdende in haerder E: vergaderinge overwogen den dzoeven ende
jammerlycken ſtant der Nederlanden / de wreedde miſhandelingen der inwoonders / by den
Spanjaerden gepleegt / wat te vooren geſchiet was / ende wat ſwaricheyden (ſoomen in tijds
hier inne niet en verſage) daer upt noch onſtaen mochten / ende middelen voozgeſlagen om den
ſpynnen te wederſtaen / ende ſoo het mogelick ware te dwingen dat sy de Landen ſouden moe-
ten verlaten. Dit dus voozgeſtelt ſynde / werd goet gebonden ſeſamentlyck den Spanjaerden
ende haere toegedane / 'thooft te bieden / hen oorlog aen te doen / ſoo te water als te lande / dooz
wat gelegentheden 'tſelve beſt konde geſchieden: tot welcken eynde den Prins van Oranjen, ſtad-
houder van Holland, Zeeland, &c. upt Duytſchlant werd ontboden / om niet raed ende daed de
Landen te dienen ende by te ſtaen. Duc d'Alve werd dooz dese vpeencompſte ſoo verbaest / upt
vzeſe dat hem pets quaets daer upt mochte voozkomen / dat hy zynen Gouverneur van Holland,
den Graef van Boſſu, laſt gaf upt zynen naeme de Heeren van de vyeengecomen ſteden te ver-
thoonen / dat hy / verſtaende het gemeene-qualyck-gevoelen der Landen ende ſteden / over
het inboeren van den ehenden / ewintichſten / honderſten / ende andere penningen ende be-
laſtingen/midelgaders eenige miſbyrupcken der oorlochſlupden / volveerdig was / niet alleen d'op-
geſette ſchattingen af te ſchaffen ende alle abuyſen te weeren / maer oock der Landen / ſteden /
ende Bozgeren vyſheden te beveſtigen. Doch wanneer 'tſelve dese vergaderinge is aenge-
dient geweest / ſoo heeft een ygelijk geoordeelt dat 'tſelve maer en quam / upt loutere gebruyſ-
hepdt / ende dat om dese Heeren vrychteloos te doen ſcheyden / men heeft 'tſelve derhalven geen
geloof

geloof gegeven: maer pder gantsch pberig gebonden tot kloecke tegen-weer sich te bereyden/
om't Spaensche geweld tegens te slaen ende te sluiten daer men konde.

Wel hey *Duc d' Alf!* hoe dus? wat meendy met u specken?
Door loos en boos bedroch, ons in u net te trecken?
O neen! een schalckert veynst tot dat hy krycht geloof,
En raectt hy dan ter slaegs; so maectt hy't al ten roof.

Ghy stelt wel vryheyd voor met brieven en placcaeren,
De sware schatting' schynt wilt ghy nu achterlaten,
Maer vrient wy weten wel wat dat den vog'lacr doct,
Om 'tvincken in zijn net te krygen, sluyt hy soet.

Ditat servata fides, *Getrouw verbond/ een vaste gront.*

Beza Psau. 89.

*Et de son throne jusse
Justice & equite gardent ferme la place;
Clemence & Verite marchent devant sa face.*

Stem:

Stem: La Dolphinée.

E Vo- gel wert ge-loekt ge-fluyt, Tot dathy't dier-ken heeft int net, 'Welck hy dan
Des Van- gers pyp geeft foet ge-luyt,
naer syn han-den fet, En breng-tet in al- sulck be- dwang, Dat't py- pen moet naer

zy- nen lang.

Dur b' Mf/ dien ouden snooden gast,
Fluyt mede nu seer foet al vast,
Op dat hy't Land soo inne sliet,
Het volck mocht krygen in syn strick:
Maer (vrienden) 'tis een lichte vlieg,
Siet toe dat hy u niet bedrieg,

Com nestelt hem de broeck eens op,
En smyt hem oock vry op de kop,
Slac dat hy pypt, en kint, en jangt,
Syn steert als een hont-rekel hangt.
Stryt vroom voor uwe goede saeck,
Maect dat hy uyt het Laet geraeck,

Veel liever stelt het alles by,
En gord' het sweert aen uwe sy,
Slac vry, 'tis nu de rechte tyd,
Dat ghy u maect den bloet-hont quijt.
Hout goede wacht, vertrout hem niet,
Hy loeckt niet meer als u verdriet.

Weg sweept hem met de lange roe,
En dryft de guyt na Spanjen toe.
Wilt hem oock so om d'ooren slaen,
Gelyck hy and'ren heeft gedaen.
Voor alle werck bid God den Heer,
Dat hy hem selver van u keer,

GHEDENCK-CLANCK.

41

Graef Lodewijk, broeder des Princen van Oranjen, heeft hem eenigen tijd in Frankrijk onthouden; alwaer hy voornemt eenen kloecken aenslach tot veroveringe des stads Bergen in Henegouwen welken hy wel ende geluckelijck heeft upgevoert. Den selven aenslach was eerst aengevangen door 12. personen/ die haer smozgens vroeg meester vande stads poorte hebben gemaect/ ende koets daer aen gesceet werden met 400 mannen: die van de hooft stad van Henegouwe also in vypphe stelden/die ruckende upt de slavernye der Spanjaerden. Duc d'Alve hier van tijdinge krijgende/ werd seer ontroert/ overlies deses stads meer achtende/ als van alle

Anno 1674
Mayo 18
Henegouwe
nomet van Gra.
Lodewijk

*Die d' Alf belo-
gest dat weder.*

andere Zee-steden/ habens/ en Zee-gaten; te meer also hy den Franschman (doo; wien dit stuck
opgerecht was) niet goets en vertroude/ nam daerom voo; met alle zijn macht dese stad weder
te winnen/ gelijk hy dan daer nae toe treckt/ ende de selve wel nauw' belegert.

*Al kom de groote zee seer balderen en braken
Op eens sterke rots; en schijntse drift te maken,
So blijfse nachtans vast en onbeweeglijk staen.*

De Ware Deucht en kan oock niemant neder suen. Vaerd voort vā Deucht tot Deucht, en sieyter nimmer van.

*Die mette Deucht vereelt is; moest laten blycken,
En daer in voort gaen streets, oock geen/sints ommevlycken.*

Deuchts-loon is selfs de Deucht, een rechten edel-man

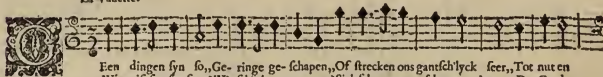
*Claudius.
Du Bassas.*

Vile latens Virtus, quid enim submersa tenebris proderit? **Den edeldom bestaet/ alom in cloecke daet.**

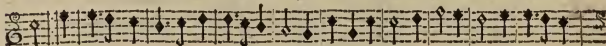
Heureux, & trop heureux! cil qui le souverain contre tous accidens appuye de sa main:

Qui ne despand d'ailleurs que de sa providence, & le regne de Dieu plus que le sien avance.

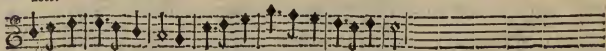
La Vallette.

Een dingen syn so,, Ge- ringe ge- schapen,, Of strecken ons gantsch'lyck seer,, Tot nut en
Wie iis-er soo snoo? Wie sal ich ver- ga-pen? Sich sel- ven toe- schry-ven 'rgoet,, Dat Go-de

leer. Dat wy door't be-trachten, Van ey-ge-ne 'krachten, Kregen on- scyl-baer ons be-goer, Wy souden dies
doet?

wegen, Niet achten Gods se-gen, Ja niet weer,, dencken meer,, op den Heer.

GEDENCK-CLANCK.

43

[illegible]

Handwritten musical notation on a five-line staff. The notation includes various symbols above and below the staff, including the letter 'B' and a large '7'.

A musical score for the song 'The Rose Tree'. It features three staves: a vocal line (soprano), a piano accompaniment line, and a guitar line. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The score is divided into two systems. The first system contains the first two lines of the song, and the second system contains the next two lines. The lyrics are written below the vocal line. The piano accompaniment consists of a simple harmonic pattern, and the guitar line provides a rhythmic accompaniment.

- 1 De Nederlân-
 schen Leeuw
 mette vrydô
 en Privilegié
 des Lants.
 2 De Prins van
 Oranjen, ont-
 boden tot be-
 scherming
 der selver.
 3 Het swaerd
 ofte justitie,
 by de Heeren
 Staten, den
 Prins, als Gou-
 verneur, inde
 hand' gegeve.
 4 De gebroken
 parisse of spañ-
 che tyrannie.
 5 Des Princes
 machi: vā Ruy-
 ters en knech-
 ten, by hem
 uyt Duytsch-
 lant mede ge-
 bracht.

Ras, blijft niet lange slaen, marcheert ghy Colonnellen,
 Rit-meesters, Capiteyns, ghy oock Soldaets gesellen,
 O Keyserlike Prins! neem, siet daer is het swaerd!
 Veer, u eed, u trenen voor 't Land doch wel be waerd.
 De traen-Pars is aen t'ween, 't Lands vryheyt wert verbeven,
 Wy sullen (hoop ick) haest de Spanjaert sien verdreven,
 Die 'nuytste verdriet van ons verderven socht,
 Treck op, de Heer, geloof, is by u inden tocht.

Ex. schied

Du Bartas. *Ezechie ne craint du tyran le courroux, Ne s'accomode au temps, ne hurle avec les loups,
Ne tergiverse point, ains d'avorement sage: Sachant que tous délais apportent grand' dommage.*

Virg. *Sed famam extendere factis Hoc virtutis opus. Hoc opus, hic labor est.*

De Heeren Magistralen/tegenstrijders der Spaenscher tyrannije/ hier voozen genoemt/ hebben volgens haerder E: genomen resolutie / ter vergaderinge/ binnen Doordrecht gehouden/ den Heere Prins van Oranjen toegeschickt een goede somme van penningen/ ende hem t'haerder hulpe ontboden/ die daer op haestelick met een schoon leger volck / sterck 14000 voetknechten ende 6000 ruyters/in Julio 1572/ den Rhijn is overgekomen/ ende inde Nederlanden wel onthaelte/ God de eere gehende van so grooten weldaed/ ende daer over al omme vierige gebeden-dagen houdende/ op dat dese macht/ ende voozder alles wat voozgenomen mochte werden/soude mogen geschieden tot Godes eere/ tot ophouwinge van Christi rijcke / verstroyinge der bloet-dorstiger ende Lants-verderbende tyrannen/ ende tot gemeene Nederlandts welvaren. In dese tydt heeftmen gesonghen dit volgende Liedeken: 'twelcke groote vrycht onder vele lippen schafte/elcke eerste letter des heers vervolgens medebringende den naem des Princen voorsz.

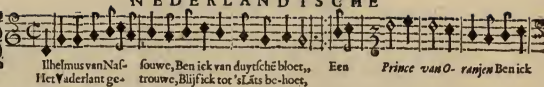
Anno 1572
Tweede tocht
des Princen van
Oranjen, in Julio,
over den Rhyn.

Biddagen.

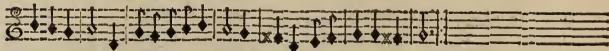
Stemme : Alst begint.

† III

Wilhel-

Ilhelmus van Naf- souwe, Ben ick van duytsche bloet,, Een Prince van O- ranjen Benick
Het Vaderlant ge- trouwe, Blijf ick tot 's Lands be- hoet,

vry on-verveest, Den Co- ninck van Hi- spanjen Ick al- tyt hebb' ge-eert,

In Godes vrees te leven
Heb ick altyt getracht;
Daerom ben ick verdreven,
Van Lant en goet gebracht,
Maer God sal my regeeren,
Als een goet instrument,
Dat ick sal wederkeeren,
Noch in mijn regiment.

Lyd' u myn ondetfaten,
Die oprecht syt van aerd,
God sal u niet verlaten,
Alsyd' ghy na bewaert,
Die vroom begeert te leven,
Die bidde nacht en dag,
Dat God my kraecht wil geven
Dat ick u helpen mach.

Lyf, goet, en al te samen
Heb ick u niet verschoent;
Myn broeders hoog van namen,
Die hebben't oock beoonte
Graef Adolff is gebleven
Te Vriellant inden slag,
Syn siel, in 'treuwig leven,
Verwacht den jongsten dag.

Een edel Prins geboren
Van Keyserlick geslacht,
Een Vorst des rijcx verkoren
Ick altyd ben gesacht,
Voor Godes Woord en leere
Heb ick vry onversaegt,
Gelyck een held met eere
Myn edel bloet gewaegt.

Mijn schilt en myn betrouwen
Zyt ghy (o God myn Heer!)
Op u loo wil ick bouwen;
Verlaet my nemmermeer:
Op dat ick vroom mach blyven,
V Dienaer t'aller tyt,
De tyranny verdryven,
Die menigh hett doersnyt.

Voor al die my bewaren
En myn vervolgers zijn,
Wil my (o God!) bewaren
In desen droevenschyne
Dat sy my niet versassen
In haren boosen moet,
Haet handen niet en wasschen,
In myn ontschuldig bloet.

Als David moste vluchten
Voor Saül den tyrant,
Soo heb ick moeten suchen
Met menig Edelman:
Maer God heeft hem verheven,
Verlost uyt aller noot,
Een Coninckryck gegeven
In Israel seer groot,

Nac't fuer sal ick ontfangen,
Van God den Heer oock 't loet.
Waer kan meer na verlangen
Myn Vorstelick gemoet,
Dan dat ick hier mach sterven
Met eeren in het veld,
En't eeuwig ryck beerven,
Als een getrouwen held?

Niet doet my meet erbarmen
In mijn swaet ongeval
Dan datmen niet verarmen
Des Coninck Landen al.
Dat u de Spanjaerts kroncken
O edel Nederlandt!
Als ick dat gae bedemcken,
Myn edel harte brant.

Als een Prins opgefeten
Blyf ic met myn heyrkracht.
Vanden tyran vermeten,
Heb ick den slag verwacht,
Die by Maestricht begraven
Zeer vreesde myn geweld,
Myn ruyters sachten draven
Zeer moedig door het velt.

Son het de wil des Heeren
Had op die tydt geweeft
Ick had wel willen keeren
Van n die swaer rempeest:
Maer d'Heere van hier boven
Die alle ding regeert,
En die elck een moet loven,
En heeft het niet begeert.

Seer Christlick was gedreven
Myn Princelyck gemoot,
Stantvastich is gebleven
Myn hert in tegenspoet.
Den Heer heb ick gebeden
Wt mynes herten gront
Dat hy myn saeck en reden
Wtvoere t'aller stont.

Oorlof mijn arme schapen,
Die zyt in grooten noot,
V Herder sal niet slapen,
Al lidgehy veel aenfloot,
Tor God wils u begeven,
Syn heylsaē woord neemt aē,
En een vroom Christen leven:
Wanr 'tis hier heeft gedaen,

Voor God wil ick belijden
En voor zijn groote macht,
Dat ick tor geenē tijden
Den Coning heb veracht,

Dan dat ick Godes ere
Moet voorstaen aldereest.
Gehoorsaemheyt den Heere
Bewysen moeste meest.

Anno 1572
troockt de Prins
voor Bergen in
Henegouwe, om
de selve stad te
ontsetten.

Moort van
Parijs.

Afstocht des
Prinsen.
Duc d'Alf wint
Bergen.

Syn groote
moort tot Mech-
len begaen.

Wanneer den Prins van Oranjen de revieren nu was wel overgekomen / is hy onvertsaegt ge-
trocken nae Bergen in Henegouwe, beleegert hy Duc d'Alve. Graef Lodewijck was personelyck
daer binnen / 'tontset verwachtede. De Prins vooz de stad komende / met meeninge om den
byvand te slaen / heeft de Spanjaert hem in zijne voordeelen gehouden / ende gantsch niet bloot
gegeven. Middelerstyt is de Prins de seer droeve boottschap gebzacht van Parijs / daer den
Coning van Vranckryck Carel de IX. neffens noch andere steden / den 22 Augusti 1572 / hadde
laten begaen een schizckelijcke moort / sulcks datter gereekent wierden bet als 100000 men-
schen vande gereformeerde religie vermoort ende omgebzacht te zijn. Dese ongehoorde daed
heeft den Prins bewogen zijn volck af nae Holland ende Zeelande te leyden : Ende is Duc d'Alf
ondertusschen meeker van Bergen gewoorden. De Prins inden tocht nae de gemelde belegerde
stad / veroverde Mechlen, Dermonde, Leuven ende Nivelles, doch de selve niet houbaer achten-
de / heeft die weder in zijn afstrecken verlaten / ende zijne besettingen daer upt getrocken. Het
gebeurde daer nae dat Duc d'Alf met zijn Leger mede afquam nae Holland / de welke komende
ontrent Mechelen zijn hem de geestelichheyt / Hagistraet ende bozgerpe tegens gegaen met va-
nen ende crucifixen / hem wellekommende ende veel geluck wenshende niet zijne verkregeene victo-
rie / hoopende hy soudert noch meer bekomen / gaven hem over de sleutels vande stad / ende des ge-
lijcks meer. Alle 'twelcke onaengemerckt / zijn de Spanjaerden den 2 October 1572 byantlick in
de selve stad geballen / niemanden verschoonende / geestelijcke noch wereltlijcke / ende een grou-
saeme moort aengerecht / vele dagen lanck de stad geplondert / ende de goederen / met volle gela-
den schepen / versonden nae Antwerpen ende andere steden / daer sy die verkochten ; ende heb-
ben dus dese treffelijcke stad niet zijne inwoonders so deerlijck verwoest ende te niet gebzacht / dat
'selve nimmermeer upt des menschengs herten ende gedachten gaen en kan. Duc d'Alve heeft
dese daed by sententie ende afsondinge (in vele steden gedaen) geoordeelt vooz billick ende recht /
ende de stad Mechelen sulcken straffe waardig geacht / verklarende voozders alle de goederen der
Nederlanders (die hy rebellen noemde) tot prope zijnder trouwanten ende bloet-dozstiger Sol-
daten,

Wat baggert aen myn hert, wat doet my so ontstellen?

Och! 'tis om dat ick 't volck sie so vervaerlyck quellen.

Men sucht, men ducht, men weent, men steent, men klaegt, men kermt,

Dat ja een steenen hert hier over sich onfermt.

'tGejammer heeft geen eynd', men hoort niet als klagen;

Och sal u volck, o God! noch lang dees plagen dragen?

En dus geslagen syn! help Heer eens datmen't voelt!

Merckt hoe't vergoten bloet nu over straten spoelt!

Ovidius. Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis, & pavidum solitos in pecus ire lupos.

Du Bartas.

*San espee est son titre, & qui son fer evite
N'eschappe malheureux son mortel aconite,
Crains de tous il crains tout, il rompt tous a la fois
Les chaines de nature, & les chaines des Loix.*

Aldegondo
Psalm 38.

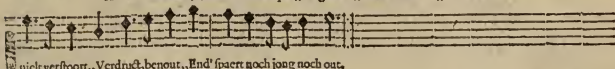
**Die my quaet booz goet vergelden
en my schelden/
Vallen tegens my met haet.**

**Om dat ick my booz't quaet hoebe
en na't goede
Crachte sonder onderlaet.**

Stem: Si ceste malheureuse bande.

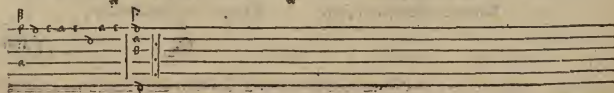
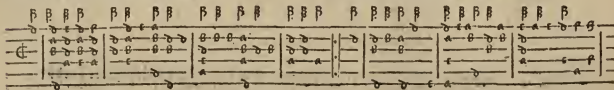

'Geweest, 'tgehuyl, 'tgekryt, Op dees ryt, Gaet nu (Heer!) Even seer, Weder aen. Hy slaet en moort, Ver-
Het ar. me volck, o God! Wert bespot, En gchoot, Niet verschoot, Vā Maracn.

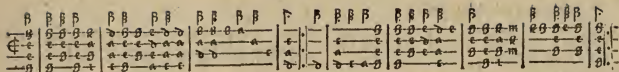

nicht verstoort, Verdruet, benout, End' spaert noch jong noch out,

Gelyck een dolle Zee, Vande Ree, Tiest en baet, En vervaert, Hy grypt en grabt int goet, En int bloet, Daer hy weert,
Alle man; Dattet breekt, is, en meekt;
Soo woed oock desen bul, Die als dul, Plaegt en druckt, Syn balg is nimmer vol, Maer gantsch hol, Ruym en wyrt,
Ruft en pluft, Waer hy kan. En altyt, So geweest,
En maeckt het Land, Vol moort en brand, Doch noch op't eynd, Eer dan hy't meynd,
Daer's niemant vry, Schiet van zyn tyrauny. Hy daer van al, Syn loon noch krygen sal.

De ver-

De vereenighde steden hadden de Kad vander Goes beleggert: maer Mont Dragon (hebbende veel volck door het verzoncken Land in Zuyt-beverlant gebracht) heeft die ontfet/ ende ist t'ec-
 get also weder op gebroken. Duc d'Alf deed' al wat hy konde/ om de belegerde stad Middelburch
 (die in hongers noot was) te water inede te hulpe te komen/ sont verhalven 22 Maerz of
 Spaensche schepen/ met lijf-tocht/ derwaerts; Daer de selve onder het kasteel van Kammekens
 aenkomende/ zijn sy so dapper aengetast by de Capiteynen der gemelde vereenighde steden/ dat
 sy niet alleen overwonnen/ maer gantsch tot niet gebracht syn/ ende alle het volck vande meeste
 tot de minste over-hooft geworpen. Vele daer heeft onder den Spanjaerden groote schrick ge-
 maeckt/ te meer als sy gewaer wierden/ dat haer vleesch ende leven/ niet meer geacht ende ge-
 spaert wiert/ als sy dat van andere menschen gespaert hadden.

Anno 1572.

De belegeringhe
der stad Goes
opgebroken.22 Spaensche
schepen ver-
voert.Tegens broet
dat hart is be-
sichtmen schree-
pe tanden

O dry een enig God! 't staet alles t' uwen dienste,
 Wind, regen, hagel, snee, des blicxems schar' rig vier,
 En d'aerde desgelijcx; om op het onvoorstaenle,
 't Hoog-moedig fronte volck te malen tot een suer.

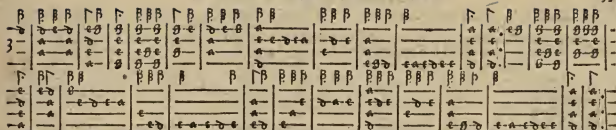
Het opgeblasen hert dat staet ghy als in duynen
 't Smoet verdoet, verhart, ghy haestlyck stucken breekt,
 Een mensch hoe groot hy sy; men siet hy moet sich buigen,
 Wanneer u beftig vyer als stoppels bem ontfleekt.

Vim vi repellere licet. Tot een hard' quastig hout; dient wel een scherpe bijl,
 Tot een verstaelde lat; een goet verstaelde bijl.

Du Bartas: Seigneur! Je n'y voy goutte, ains seulement s'admirer; Ce que l'on d'ie ne puis cont ce volr & mains dire.

Stem: Fransche Courante.

Ic vast'lyck op den Heer Stelt zijn ver-trouwen neer, Syn druck en smert, In vreucht ver-
an- dert wert. Tot 'tuyt- terst' wens hy noyt be- nout Die op den Heere gron- dig
'bout. Die het goet,, Geerne doet,, En het quaet,, Tegen staet,, Sal't op 't lef,, Heb- ben best.

Hier en tusschen is Don Frederick de Toledo, Soon van Duc d'Alve, oberste des Spaenschen Le-
gers/aen komen marcheren na Zutphen ende andere steden/ alwaer hy verkont dat groote ver-
lagenheyt was onder de gemeente / van wegen de moort van Parijs/ het verlies van Bergen in
Henegouwe, ende het moorddadig seyt gepleegt binnen Mechlen. Den 23 November 1572 heeft
desen Velt oversten (nae een geringe belegeringe) gewonnen de voorsz. stad Zutphen / daer de
Spanjaerden geene wreetheden mede hebben nagelaten; mer een groote moort/ aen allen soor-
ten van menschen begaen. De Graven vanden Berge ende Schouwenburch, heel verbaest/ zijn na
Duynschlant gevlucht/ verlatende haer gouvernement van Vriesslant, daer hem den Spanjaert
des halve weder meester van maectt. De stad Naerden (hoewel de magistrat en de bozgers desen
Oversten tegens quamen/ ende om genade baden) hebben sy evenwel verbaent / mannen / vrou-
wen ende kinderen ongebracht / jae selfs mede die sieck lagen in't gast-huys. Ende heeft Duc
d'Alf noch alle die tytanning verrichten/ by openbare billetten/ doen verkondigen nae rechte ende
justitie gedaen te hebben / aen sulcke misdadige die noch meerder straffe hadden verdient.
De stad Haerlem is kortz daer aen berent/belegett/ende na seven maenden/ den Spanjaert (onder
eenige voozderlicke conditien) overgegeven; des stads plonderinge afgekocht werdende vooz 240
duysent guldens; Doch desen bloet-hond dede de Nederlansche en Walsche soldaten al ombren-
gen/ ende de bozgers pionieren in't beleg vooz Alckmaer/ niet passende op't gemaeckte accoord.

Myn lichaem schaden dreunt, myn beenen staen en trillen, Hoe vangt en spant men weer, hoe moort m'aen allen syden,
Sy hebben gootisch geen cracht, 't schijnt dat se vallen willen, Die Godes heyl gen naem aenroepen en belyden!
Myn herte beeft van angst, ick worde so geklincks Een yders hert met recht hier over schrickt en beeft,
Dat myn benout gemoet als in mijn schoenen sinckt. Men heeft nu oyt een yst van treuren so beleefs.

Anno 1572
so becomt Don
Frederics de ste-
den van Gelder-
lant, en Vriesslant.

Zutphen is
moort, ende
Naerden geheel
verbaent.

Haerlem bele-
gert en gewon-
nen, ende groo-
te moort daer
gepleegt.

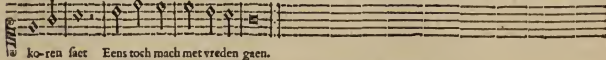
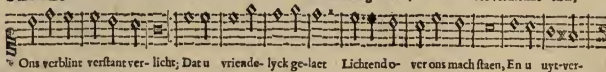
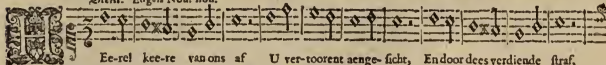
Seneca:

Nulla dies sine ore caret; sed nova fietus causa ministrat. *Hieb. 13. Heere! wilt ghy tegens ee bligend' blad so ernstachtich zijn!*
En een dooren halus bevolgen?

Hiccius:

Ged moest doo; ongeluck ons byornighopt en deurdien/ Hieb. Voila qu'il me tue, si esperai-je en lui: tant ya que je
En om te sien ons hoop; verooft hy ons dan byeurdien. *maintiendrai le train de ma vie en la presence d'icelui.*

Stem: Engels Nou. non.

Toomt en breydelt's Vyants macht,

Die't dus al in roeren stelt,

Heer! verschijnt eens so met kracht

Dat hy ruymen mach het velt,

En u volck, naer sulcken werck,

Veylig eenmael oppaen mach

In u lieve beyl'ge Kerck,

Ure loven nacht en dag.

Doch so't u believen sal

Dat ghy ons noch langer sult

Laten in dit ongeval;

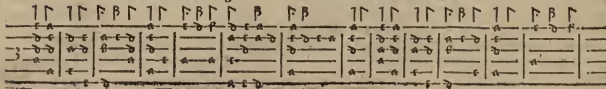
Geefons Heere toch gedult,

En laet uwen wil geschieden:

Want ghy seker en gewis,

Best kont weten en voor sien

Wat ons meest van noden is.

GEDENCK-CLANCK.

55

The image shows a handwritten musical score for the song "The Rose Tree" in G major. The score is written on three systems of staves. Each system consists of a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music is written in a simple, clear hand. The first system begins with a treble clef and a key signature of one sharp. The second system continues the melody. The third system concludes the piece with a double bar line. The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests. The overall style is that of a personal manuscript or a simple printed score.

ਭੇ ਨਿਭ

Annis 1572 en
1573. Monsieur
Blick met veel
Spanjaerden
gebleven.

De Stad van Biddelburch/ hoe langer hoe meer/ in grooten hongers-nood geraeckende/ heeft Duc d'Alve, om de selve daer upt te verlossen/ een treffelike vlote doen gereet maken; daer mede hy/ in Februario 1573/ tracht te slaen de vlote der vereenichde Steden/ daer Capiteyn Worst Admirael ober was; maer komende aenden anderen/ heeft/naer een bloedig gevecht/ den Spanjaert moeten wijcken/ achterlatende twee groote schepen/ genaemt 't Land van beloften/ ende den Oliphant/ met noch eenige mindere. Monsieur Blick met seer veel Spaenschen adelende soldaten op de selve schepen spande/ wierden gantsch niet verschoont/ want den huttigen moet der verwinners was soo groot/ dat sy de Spanjaerden met haere goude ketens ende kostelike kleedingen over boort smeten/ geen ding achtende kostelicker als straffe ende zwake te doen aen de se wreede wolven/ die soo menig duysend onnossele menschen hadden helpen ombrengen. De Spanjaerden met haere toegedane die het ontquamen kregen hier doot seer grooten schrick/ merckende dat (doot Gods rechtveerdig oordeel) de wreede wredelicken wierden betaelt/ ende dat hy den al-wreerkenden God/ ende dese verwinners de doot van een slecht mensche soo veel geacht wierd/ als eenen grooten Spaenschen Von of Beignoz. Von Frederick hadde/ na 't veroveren van Haerlem, geschreeben aen d'andere Hollantsche Steden/ dat sy hen hadden te spiegelen aen de gewonnen nabuerige stad Haerlem, ende dat haer niet beter soude toekomen/ soo sy hen niet wilden geven in zijne vernihertige handen/ dewijle die noch voor een tijdt tot haerder erbetminge open Rondt; Doch dese Spaensche voorgefelde genade is by den Sted geheel verworpen/ resoluerende haeren vband totten uptersten toe tegen te staen; seggende met den koninglyken Prophete David: beter te vallen in Godes handen (vertrouwende zijne Vaderlike liefde) als inder spannen ende menschen. Ondertusschen in Augusto 1573/ 't Spaensche Leger voor Alckmaer komende/ heeftmen de Stadt beschoten/ byessen gemaecht ende bestoimt/ doch Godt heeft soo een mannelyck herte den inwoonders gegeven/ tot de vrouwen ende kinderen toe/ haer t'samen moedig quytende/ om den vband af te keeren/ dat de selve genootsaecht is geweest (geleden hebbende groote schade) de stad te verlaten. Ende dais is Duc d'Alve allenkens beter gewaar geworden/ dat de openinge der Zee-gaten was der vereenichde Steden sterckte; versoekt derhalven aen de Heeren van Amsterdam/ dat de selve al haere macht tot 's Conings dienst wilden denleggen om de Doot-hollanders te dwingen/ ende haere Zee-gaten voor hem vpl te houden/ twelcke hem toegestaan zijnde/ hebben die van Amsterdam een stercke vlote

Alckmaer beleyt
en by den Spanjaert
verlaten.

blote toegerust / het schip van den Admiraal de Grave van Bossu (daer mede veel adels op ging)
noemende / d'Inquisitie.

Den 11 Octobris 1573 zijn de Spaensche vooz den dag gecomen / ende van den Noo-
hollantschen Admiraal / midelgaders van andere kloecke See Capiteynen soo wel ontsaelt ende
gegroot / dat des Spaenschen Admirael's schip / met meer andere / werden verwert onder een /
ende den Grave van Bossu, met vele Dons / adels ende gemeene soldaten ende bootsgezellen / ge-
vangen / Daer vooz verscheppen aensienlike personen werden gelost / met veel Haerlemsche
bozgers. Duc d'Alf persoonelick t' Amsterdam zijnde / ende dese ruydinge verstaende / is in haest
vertrocken / nae latende vele schulden. De Prins van Oranjen was alldoe binnen de stad Dor-
drecht, die dooz een fransch edelman / D'Heer van Poyer, dede beklimmen de stad Geertruy-
denberg, ende meester daer van werd den 28 Augusti 73. In Duytschland den Hertoch Hans
Casimirus, op een hejde ontmoetende een groote partje buspoeders / gesonden werdende nae
Nederlant vooz Duc d'Alve, heeft dat doen aensteeken ende opspjingen. Te deser tijde werd
een Liedeken gesongen / behelsende de klachte vanden gebangen Grave van Bossu, ende alsoo
het alldoe seer vermaert was / hebbe 'selve hier mede willen in doegen / luydende als volgt.

Treffelycke vic-
torie op de zuy-
der-zoo.

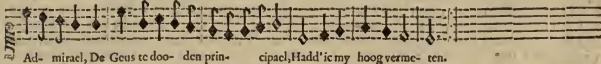
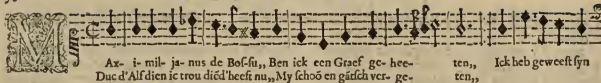
Bossu met veel
Spanjaerts ge-
vangen.

Haerlemsche
borgers tegen
Spaensche ge-
lost.

Geertruydenber-
g gewonnen.

D

Maximilia-

Myn vast betrouwen was myn fchip,
God had ick gantfch verlaten,
M' docht het was een harde clip;
Dart mocht geen pomp op varen;
Maer fiet daer quaznder inde vloot
Die Hendrick Trier van klokken goot,
Die maecken groote gaten.

Ick meend' ick was der Geusen dwanek,
De kans die liep verloren,
Gevangen tegens mynen danck
Werd' ick gebracht tot Horen.
Dart ick int klooster ben geraeckt,
En tot een Pater werd' gemaect,
Myn cruyn is noyt gelohoten,

Hoe 'tis ick ben in tegenfpoet,
Maer 't moet nu zijn gefeden,
Ick moetet rek'nen noch voort goet
Dat ick hier ben ter fteden,
Veel liever als tot Rotterdam;
Daer my de borger is fier gram
Om d'woort die ick daer dede.

Oorlof Bos-fu, feet wreet en fel!
Met al u Spagnifche knapen,
Ghy maeckt des Conings land rebel,
Ter liefd' der hoofer Papen;

Waer is de Paus de heyl'ge man?
Cond ick by hem geraken
Ick liefte doen al inden ban,
Die my't fchip deden maken.
De hel roep ick tot defter uyt,
Met Sint' Patritius wagevuyr,
Al over haer ter Wraken.

Sy hebben my dit fchip gedaen
Ick loud' den kryg beginnen,
Ick hebb' noyt flechter ftock beftaen,
Als ick het gae verfinnen,
Wat fchippers fterluy dat ick vraegd'
Sy fpraken al, alft my behaegd,
V fchip kan niemant Winnen.

Maer doen ie quam voort' Hoorner hop,
Ick werd wel anders ware,
Dat fal noch fteken in myn krop,
Al leefd' ick vijftig jaren.
Geux leerde my op' t' felve pas,
Wat een genuchte datter was
Op de Zuy'r-zee te varen.

Die altyt doftig zijn na't bloet,
Gelyk een vifch na't water doet,
Na't Christen bloet fy gapen.

Ian Symons Rolghy lichte quast I
Waer fyn u fchoone woorden?
Die ghy my loofden aen myn hant;
Als menig wan aenhoorde:
Ghy loud my inder noot by ftaen:
En ghy fyt haect my afgegaen,
Het welek my meeft verfoorde.

Maer fchoone woorden volt geen fack,
Dat heb ick wel bevonden:
Want goede byftant my ontbrack;
Als ick dreef aen den gronde.
Ick een voer heen weg fynet vaerd,
Men liet my daer beaxet, belwaert,
Bedroeft ter fclver ftonden.

Och daer ick placht een Heer te zijn!
Daer lig ick nu gevangen,
Na Amsterdam (och'tis my pijn!)
Waer beter myn verlangen,
Ey Geux! laet my doch uyt dii quaet,
Ick fal u loonen defte daet,
Met moorden, en met hangen.

A: de Coning. Duc d'Alve siet ! het swaert beslozen inde rupsten Siet om/ en hoog't gerucht/ Hoog! Iſrahel die komt/
Van't hartig-vijc-volc/dat op hun heplant vromt! Het sielen velt-gescheep/ als opt de winden rupsten.

Plantus. Est profecto Deus, qui, quæ nos gerimus auditque & Videt :
Bene merenti bene profuerit, male merenti par erit.

Peau. 5. Les outre cuides ne subsisteront point devant toi : tu as toujours
boy tous ouvriers d'iniquité.

The musical score consists of four systems of staves. Each system contains a vocal line (soprano, alto, tenor, and bass) and a basso continuo line. The notation is in a historical style, with notes and rests clearly marked. The lyrics are written below the staves, corresponding to the vocal parts. The first system is for 'A: de Coning', the second for 'Plantus', the third for 'Peau. 5.', and the fourth for 'Duc d'Alf'.

Anno 1573
Duc d'Alf ende
syas Soons ver-
treck uyt Ne-
derland.

Don Louys de
Requesens in zijn
placette.

Duc d'Alf bemerckende dat hy dooz zijne strenge regeringe het spit ober al had' in d'alschen gewend/ ende het werck inde Nederlanden gantsch verbzot/ ende dat een ygelyck met haet tegens hem ontflecken was/ verfoecht vanden Coning zijn meester ontslagen te wesen van zynen dienst/ twelcke hem toeghestaen synde/ is in zijn plaette uyt Spanjen afgeheveerdicht Don Louys de Requesens, groot Commandeur van Castillen. Ende is Duc d'Alf met zynen soon/ den 2 Decem- ber 1573/ uyt dese Landen na Spanjen vertrocken/ de selve larende vol ellende/ oproers/ ende verwoestinge/ by anders als hy die ses jaren te voozen/ t'ziner aenkomste hadde gebon- den. Ende om den Vader-landt het hebbenden Teler noch levendiger te verthoonen de natuere ende t'ylegē deses Duc d'Alfs (dat ten deele maer uyt het voozverhaalde kan werde afgepept/ sal hy lesen de histozien die in't lange de Nederlandtsche geschiedenissen verhalen/ ende daer van vol- kontentlick spreken; so van zijne schrikkelijcke/ ongehoorde ende wrede daden/ over landen/ ste- den/ ende persoonen/ van hooghen ende legghen staete ghebruyckte/ als onder andere in zijn vrolijke maeltijden hem beroemde te hebben omgebracht/ meer als 18000 menschen dooz beuls handen in ses jaren tijes. Somnia isser opt eenig tyran geweest die pets quaets bedreven heeft/ Duc d'Alf heeft daer van niet na gelaten alle 'eselve int werck te stellen; Immers so't niet en is gheschiet/ de wille om dat uyt te voeren/ en heeft het hem niet belet/ maer wel den sozz-bragen- den goeden God/ dooz zijne barmhertige mogenthept.

Don Frederick is een vader-gelyckenden soon geweest/ gelyck daer ober dese beestkens op hem gemaecte zijn.

Egregiam vero laudem, & spolia ampla refertis,

Tuque puerque tuus, magnum & memorabile nomen.

Hy riep, hy sprack, hy peep, gelyck syn ouder schreeuwd'

De kater g'lyckt zijn jong, en 'tjong als d'oude mecuwd'.

Duc

Duc d'Alf had een seer konstig / doch vermeten beeld / ofte statue van zijn persoon doen in koper gieten / tredende den Adel ende Staten des Lands onder zijne voeten / die de beenen ende armen afgehouden waren / met seer trotstige omschryvingen / tot kleyn achttinge des Conings ende der Landen / staende verheven in het casteel van Antwerpen. Ende als doe zijn delft aerdtige gedichten daer van geselt.

Cur statuas vivis tibi Dux Albane dedisti?

An quia defuncto nemo daturus erat?

*Non male convectas, neque enim crudelia laudem
Facta tua, infamem sed mernere crucem.*

Dat is:

Hey trotsen gast *Duc d'Alf*! ghy zijt jae noch in't leven,
En hebt nochtans u beeld' ior heug'nis hoog verheven,
Wt vrees' dat nae u doot u niemant eeren mocht;
Maer komt dien eere toe, die niet ter werelt docht?

Een rad of mick, hy die daer gaet soo snoode gangen,
Of datmen hem mocht sien self aen een dwers-hout hangen.
Ghy syt doch een tyran, en 'tschuym van alle quaet;
Quaet, erget, alder quaetst dat al't quaet boven gaet.

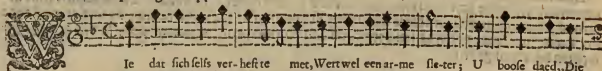
Pleau. 5.

L'Eternel a en abomination l'Homme de sang, & le trompeur.

H iij

Stein:

Stem: Op't Engels Lapperken.

Ie dat sich selfs ver-hefte met, Wert wel een ar-me ste-ter; U boose daed,, Die
 Die d'Alfu beeld, tot spyt ge- set, Waer af ge- broken be-ter.

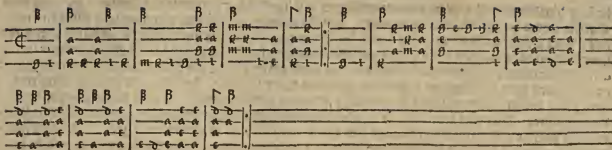
ghy begaet By al- len toch on- ly-dig is,, En stry dig is. Met onser Landen staet.

Doch 't schijnt dat nergens ghy nae vraegt,
 Ghy wilt het al verscheuren,
 Maer die daer doet wat God mis haegt
 Sal't eynde noch betreuren,
 Als hy vol noot,, Sal naeck en bloot,
 Voor Godes oordeel schuldig staen,, Onduldig gaen,
 Verwesen totter doot.

De Godloos groeyt een wyl seer wel,
 Doch 'reynde staet te vreesen;
 Siet Lucifer quam in de hel
 Door zijn hoveerdig wesen;
 Daer't volck sich al,, aen spiegl'en sal,
 Indien se soecken goeden spoet,, Want hogen moet
 Gaet altydt voor den val.

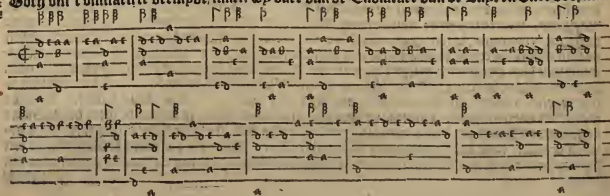
Als nu

Als nu Don Louys in dienft was als Gouverneur / heeft hy de Heeren Staten der Nederlanden / daer over hy heerschte / te kennen gegeven dat hy een beter voet van regeringe vooz genomen hadde / als zyn voorszact wel hadde gedaen / hem willende voegen (foo hy seide) nae de Privilegien des Vants / ende nae het advijs der Staten vanden Lande. Vutscheen / in het eerste / vyz wat aensien te hebben ; maer zynen loofen bedrieglyken handel in Spanjen / foo in Gredade / als anderling aende Mozen gepleegt / was al te wel bekend / gelijck oock zyn boos vooznemen alhier haest openbaer wierd : want de Heeren Staten hebben kennisse gekregen dat hy hem heymelicken versterckte met nieuw Chrygsvolck / ende nye Spanjen een stercke vloete verschachte ; daer en boven de mutinerende soldaten (tot haerder verskerminge) in pande gevende de steden Nimmegen , 's Hertogenbosch , Deventer , Dermonde ende andere meer. Onder tusschen de stad Middelhurch gekomen zijnde in d'winterste hongers noot / heeft desen Commandeur (wonderde wat hem aen de selve gelegen was) tot ontsefinge alles hy gebzacht te water dat hy konde ; twee machrijge vloeten coerustende d'een de Sontre afkomende / daer op Sanchio d'Avila commandeerde / ende d'ander nye Bergen op Zoom / daer ober Julian de Romero chevel hadde. Doch de macht der vereenichde steden / niede in twee vloeten verdeelt zijnde / is tegens de vloete die de Sontre af quam / den Zeuschen ViceAdmirael Cornelis Claessen , met zyn byhebbende schepen / veredig gevecht te slaen / ende ober d'ander den Admirael Boissot. Waer over ontrent Rommerswale een harden water strijt gevallen is / tusschen den Admirael Boissot en Julian de Romero ; maer naer een heftig /

heftig/ bloedig gevecht/ is de victorie gebleven aen 't volck der vereenichde steden/ daer over men God de Heere hoochlyck heeft gedancet. De Zeeuwen veroverden thien oorloch schepen/ ende alle d' overwonnene (soo groot als klein) leedemen de Courante over boord/ op dat sy niet meer haer souden tot inoozden ende roben der Nederlanden laten gebruiken. Wanneer nu Sanchia d'Avila dese nederlaghe wierd verwitticht/ soo heeft hy de vlycht naer Antwerpen genomen/ maer de Zeeuwen hem soo dapper achter in zijn vaer-water zijnde/ hebben d'n oorloch schepen gekreghen/ die sy mede al van't Spaensh gheschips ontledighden/ al over boord werpende wat leven hadde. Hier nae Mons Dragon (Gouverneur binnen Middelburch) verfoeckende de handelingen van't over komen/ ende met den Prins van Oranjen te spreken/ zijn de conditien gestroffen/ ende 't Spaensh Guarnisoen daer upt vertreckende/ is daer binnen gekomen de booger van Zierzee/ Dissingen ende vander Vere/ die de verhongerde groote deuchte bewelen/ waer over hy allen veel blyschaps ontfaet is/ malkanderen met tranen van vrechde willekomen/ de/ ende God over dese verlossinge hoogelick prysende.

Dus is't eylant van Walchzen (dat twee jaren woest gelegen hadde) van de Spanjaerts rees nemael bezijd. Armuyden hebbende veel uptgestaen/ gedruyende dese belegeringe/ is bewalt ende met stads Privilegien vereert/ Ende over de heerlycke victorie te water/ is in dese tydt een fraep Liedeken gemaect/ ende over al gesongen/ het welcke daer om hier mede ingesloten wert. Doch om't ontsaen te vermyden/ sullen wy daer van de Tablatuer van de Luyt en Citer voorsz. alle.

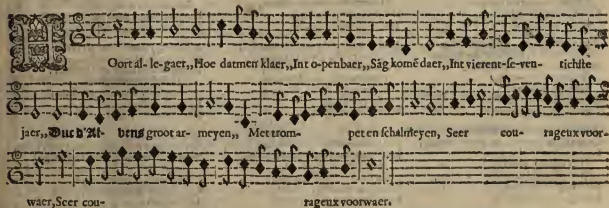
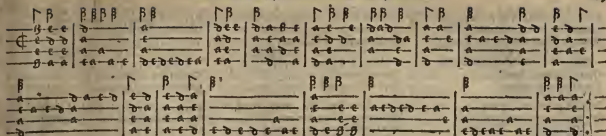

Middelburch
bevryd van 'het
Spaensh gebiet
komt over.

Walchren, twee
jaren woest ge-
legd hebbende,
is het eylant nu
weder bebouwt
geworden.
Armuyden met
stads Privilegie
voorsien.

GEDENCK-CLANCK.

65

Seer triumpfant, voer elk van kant,
Van Bergen's land, met kloek verstand,
Elck schip seer vroom en wel gemand,
Met Spanjaerts ende Walon,
Sy meenden prys te halen,
Maer't viel haer uyt de hand,
Maer't viel haer uyt de hand.

Als nu't gemeen, so groot als klein
Nu quam by een, haer te verbreen,
Voor Rommers wael sy hielden been,
By haten eed gesworen,
Den Admitael quam voren,
Befwycken moest geen,
Befwycken moest geen.

Cap'teyn Iulien,, de Rom'to ael
Ving een vermaen, wil't wel verstaen
Myn lieve chrijgshuy, en ontfien
Den Wijn die'ck u sal schencken,
Daer sult ghy by gedencken,
De Ketters te verslachten,
De Keizers te verslachten.

Sijt wel gemoet,, Valt metter spoet
De Heer te voet,, met rechte toet
Voort' heylig kruys' gebet nu doet,
En onse liever Vrouwen
Och wilt dit beeld aenschouwen,
Op dattet ons behoed'
Op dattet ons behoed'.

Mét dit geber,, na haer opfet,
Sy meenden net,, vry van keler,
Te kowen door dit lwaer parket,
Maer qualick wast gebeden,
Sy moiten leeren lidenen
Op Sint Antheunis wet,
Op Sint Antheunis wet.

Hovaegdich stout,, Sy riepen bout
Diegende hout, de Geste die schout
Al ons gewelt seer menigfout,
Dr prince voer canadie,
Lutran, papille,
Dees dag ist die u rouwt,
Dees dag ist die u rouwt.

Als Leenwen vry,, de Geur seer bly,
Quam slex daer by,, en klampi' aen ly,
Hey nu Papauw! waerzy de ghy?
Men sag daer vreef lyck schieten,
De Spaensche' haer schepen lieten,
Schampado speelden zy,
Schampado speelden zy.

Met g'lyck accoord,, de Geur gaet voort,
En klampi' aen boot,, d'Amirael, hoort
Een groot gescheureuw aen allen oort,
O speck! het moet u smeyten
O' Blbet van d'onnof le herren
Die t'Haerlem zijn vermoort,
Die t'Haerlem syn vermoort,

Siet een vlie-blood,, seer vreef'lijck schoot,
So dat syn groot,, gewelt men vloot,
Och! Ian van Spanjen viel gantsch bloot,
Men hoorde toepen, karmen,
Misericord! och armen!
De leuf was al sla doot,
De leuf was al sla doot.

Deef' sellen slag,, Met groot gewag,
Men heugen mag,, Op een vrydag
Men al dit schoone spel aenslag,
Veel edele Cruyl-heeren
Daer moften sterven leeren,
Met schreyen en geklag,
Met schreyen en geklag.

Men riep als mal,, met bly geschal,
En groot geral,, Dees tyding al,
Te beigen weg tot op de wal;
Ons schepen niet en wycken,
Sy doen de Geusen strycken,
Tot ses toe int geral,
Tot ses toe int geral.

Men seyd' den stryt,, De Geus was quyt,
Heer-oom verblyt,, bootshapten zyt,
Den Commandeur met groote vlyt,
Is op zijn peerd gereden,
En na zijn volck gereden;
Maer kort was daer zyn tyt,
Maer kort was daer zyn tyt.

Als hy daer quam, schuts vier en vlam,
Hy haef vernam, zijn volck dat klam
Den dyck op kreupel ende lam;
Ellendig quam't hem tegen;
Elek, zijnde seer verslegen;
Riep dus mer luyder stem;
Riep dus mer luyder stem,

O grand Scipione! le Commandeur!
Adieu bon heur! hier gaen wy deurt!
Verloren is nu ons parteur,
Men sach hem weder rijden,
Van lachen wel vermijden,
Gestelt was hy ter leurt,
Gestelt was hy ter leurt.

Heer oom voorseyd, siend' al dit leyd,
Syn vrohelieyd, in druck verspreyd,
tWelck door de gansche stad verbreyd,
En Heer Oom onverduldig,
Met tranen menigvuldig
Des Spanjaerts doot beschreyt,
Des Spanjaerts doot beschreyt.

Als de Phil'steen,, Met Isr'el'steen,
En groot en klein,, Viel over een;
So liepen dees oock met geweën,
Al klagen ende suchten,
Men lach't' ellendig vluchten,
De Spanjaerts voeren heen,
De Spanjaerts voeren heen.

Als't Pharo slaegt, Die niet beklaget
Wiert maer vertlaegt, Int Meyr geplaegt,
So oock hem nu de sack toedraegt,
Ja zijn tu deef' Papillen,
En Wrede Ante-christen,
In haer selfs strick gejaegt,
In haer selfs strick gejaegt.

Oorlof egael, o Admirael!
Cap'teyns royal, bootshien te mael
Soldaten al in't generael,
Wilt God deere geven,
Van dat hier is bedreven
Als David doet verhael,
Als David doet verhael.

Wanneer

Wanneer de saken te water goeden voorspoet hadden / so hebben de Graven, Lodewyck en Henrick van Nassouwen, broeders des Prinzen van Oranjen, met Hertoch Christoffel van Beyeren, getracht haer by een hebbende troupen / bestaende in 2000 ruiters ende 8000 voetknechten / te boegen by de macht des Prinzen van Oranjen. Maer de Commandeur, wetende dat hem vele daer aen gelegen was / socht 'tselfde te beletten ; alle zijne hoopen (hoe wel die meest in mutinatie waren) soetkende te stillen met vele beloften / hun bewegende datse hen sonden laten gebuycken tegens dese Heeren. Sijn derhalven op de Hoekheijde tegens malkanderen aen gekomen / daer dapper gevochten wierd ; doch also vele Duytschen om geld riepen / ende dat sy weigerden te vechten / is den byand meester van 't veld geworpen / ende zijn de voornemende drie Heeren / met 't meeste volck / gebleven ter plaetse / tot groot bedroeven aller vromer Vaderlant / lievende personen / ende tot groote courage der tyannen. Wanneer de Spaenische aldus victorieuslyck aen quamen / meenden sy geld t'ontfangen / volgens de belofte aen hen gedaen : maer daer en is geen geld gevolgt. Hier over mutineerden sy meer als te voren / jagten haere Officieren weg / scheurden de velds vande stengen / ende trocken met groote hoopen na de stad van Antwerpen ; 'twelcke sy (dooz middel van het Casteel) innamen / aldaer bedruvende allerley moerwille / ende speelden / seura Veillaco ; Soben alle 'twelcke de stad noch aen dese opzorige boeden moeste opbrengen 400000 guldens. Ende van alle dese moerwillige ende tyannige seften hebben sy noch pardon gekregen. De Commandeur hadde in dese tyd eenige aanslagen / beleyt dooz sommige ontrouwe inwoonders ; op Duyt ende Doozt Hollant / toerustende tot Antwerpen een stercke vloot schepen / ende oock een upst Spanjen tot zijner hulpe verwachende / doch alles heeft God tot niet gemaect.

Anno 1674
Graef Lodewyck
gebleven op de
Hoekheijde, met
zijn broeder, en
andere Heeren.

Spaenische surd
t'Antwerpen.

Vertraet gen ist
op Zuyd ende
Noord-Holl.

O Heer ! wilt ghy u niet by Sion laten vinden ?
See sal de Leers ons noch verscheuren en verslinden,
En vlieden wy doch hem, s'ontmoeten wy een Beer,
Adonaj ! o God ! bewaert onse lieve Heer !

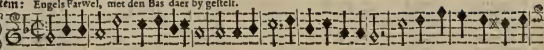
Gedenckt aenn verbond ; hoe wel wy zijn misdaders,
En dat wy volgen na de slappen van ons vaders,
Om d'eere van u naem, houd op want ons te sloen,
Proeft ons niet boven macht ; want anders wy vergaen.

Virginius. O passi graviores ! dabit Deus his quoque finem. Terent. Pejore res loco non potest esse, quam in quo nunc sum est.

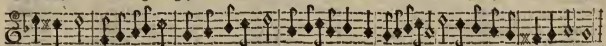
Geen tyd sonder strijt.

Pseau. 25. Les desirées de mon cœur se sont augmentées : tire moi hors de mes angosisses, O Seigneur !

Stem: Engels Parwel, met den Bas daer by gestelt.

Almachtig God! ghy die ős met u hād Geplāt hebt tot u volc hier in dit lād, Help! help! ős toch eer lang Uyt

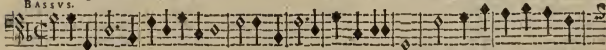

Spjaerts dwāg, Die u lieve kerc, Machtig synd'en kerc, Die u lieve kerc so pla- get, En lāger nergēs meer na vrager.

Merck Heer! hoe seer,, V volck nu tot u schreyt,
Wilt u'wer eer,, En onser saligheyt,
Eens makentoch een end,, Van ons ellend,
Soo sal elck, bevyrt
Synde. gantsch verblyt,
Soo sal elck, bevyrt van smerten,
V singen lof en danck van herren.

Tis waet ons sond,, Heeft wel verdiend dees straf,
Ons hert en mond,, is overtuygt daer af:
Maer Heere wilt toch niet,, in dit verdriet,
Gaen in u gere chr,
Met u armen knecht,
Gaen in u gerecht gestadig,
En zijt u kind'ren, Heer, genadig.

B A S S E S.

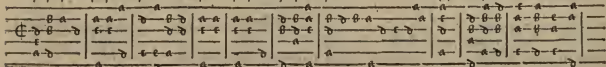

Almachtig God! Ghy die ős met u hand Geplāt hebt tot u volck hier in dit land, Help! help! ons toch eer lang, Uyt

Spjaerts dwāg, Die u lieve kerc, Machtig synd'en sterc, Die u lieve kerc so plaget, En langer nergēs meer na vra- get.

Γ β β Γ β β Γ Γ β Γ β β Γ Γ β

De Spaensche Schepen/ t'Antwerpen toegerust/ zijn onder 'tbelept des Vice-Admirals Haem-
 stede, afgekomen/rechts boozt by Calloo in't lange-rack; Ende op den 30 Mey 74/ aengerast by de
 Zeenwen/die eenige schepen overwonnen/ende den Vice-Admirael gevangen kregen/veel Span-
 jaerden dootslaende ende over boozt smijtende/ daer van de gevluchtede de tijdinge t'Antwerpen
 byachten aen hare kameraden/die vast besch waren met banketeren/hoeteren/ende tupschen/so
 niet haer groot geld vande stad Antwerpen ontfangen/ als vanden buyt op de Hoekheyde ge-
 kregen. De Commandeur/ merkende dat zijn macht te water noch te lande niet veel en gold/
 om tot zijn vooznemen te geraken/en de landen in zijn geweld te brengen/ siet zijne valscheit in't
 werck/boozt een loos pardon/in Spanjen den 8 Martij 74 gesmeet/ende by hem int openbaer doen
 afroepen; De Coning by 'tselve vergevende/ der landen/steden/ gilden/inwoonderen en alle ende
 ren ygelick hare begaene fouten ende sonden/ tegens hem ende de Hoeder de H. Kercke begaen/
 'tfedert den jare 1566 totten huyndigen dag toe/ stellende een ygelick in zijn eere/ goeden-naem/
 ende faem/ etc. Haer alsoo 'tselve (merckt) eenige personen uytsonderde die hy daer nae soude
 openbaren/ende oock verbatende was eenige dubbelsinnige woorden; So en hebben de Neder-
 landers

Anno 1574
 Den Vice-Ad-
 mirael Haem-
 stede, met eeni-
 ge schepen hy
 de Zeeuwen be-
 komen.

Spaesch, valsch,
 ende loos par-
 don.

landers dit pardon geen geloof gegeven / ende is dien volgens daer mede niet besonders uytge-
recht geworden / te meer also des Commandeurs dobbel sinnig valsch herte sich dagelijcx maer al
te klaer betryjonde.

'Tscherp-sinnig spits vernuft van desou Commandeur
Vind eenen loof en vont, bedrieglyck stelt hy vout
Een listig valsch pardon, om sich te bet te wreken;
Doch mi heeft te wel gekend syn loofse boofse ireken.

De sulcke weylde genaed, die geen genad' en heeft.
De sulcke bied de vreed, die inde oorloch leeft.
Wie soude sich niet sien, ja met een goet voor-oordeel,
Dat dit de Spanjaert drijft maer alles tot zyn voordeel.

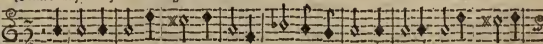
Jacobus Catz.

Quisquis videri appetit quod non est, Hypocrita est: simulat enim justum; nec exhibet, ostenditque
in imagine quod non habet in veritate. Quid agis miser? odit te mundus, quod pium credat. Odit
te Deus quod impium sciat. Atque ita utrique odiosus in neutro tibi praesidium est.

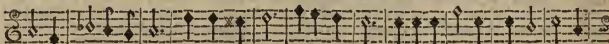
Du Bartas.

Dobbel hert/dobbel schijn/dobbel spraek/dobbel doem; dobbel val/
Dobbel sinet/dobbel pijn/dobbel woerth/dobbel roen krieggen sal.
Dementir la parole est indigne d'un Roy,
Quiconque rompt sa foy, ne trouve point de foy;
Trompeur il est trompé.

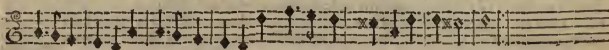
Stem: Ghy die my met u braef gelaet: &c.

En monster van een valsche- laet, O grand Commandeur! Syt g'over al in laet en

laet, Daer gaet ghy voor deur, Maer g'hebt geë Moor Al-hier by't oor, Die ghy so veel bragt om, en door, Seig-

noor bylo neen-je, U selrer verkleen-je, Ghy boofswicht wie meen-je Te hebben voor?

Och neen ! op uwe spokery
Men hier te wel palt.
Ick hoop u doen, als finokery,
Verdwijnen sal vast,
Al wat ghy brouwt,, Al syt ghy stout,
Den dag sal komen dar't u rouwt,
't Welck ghy dan sult mercken,, Als ghy naer u wercken
Gekort wert u vlercken,, En seer benout.

't Rechtveerdig recht van Godes ract,
't Welek niemant verschoont,
Vereyscht, gestraft te syn het quaet,
En 't goede geloont.
V dobblen treck,, o snoden speck!
Sal u noch breken self den neck,
En sult noch gevoelen,, Dar g'in u krioelen,
U draven en woelen,, Sult staen als geck.

De Comt.

Anno 1574
Leydens beleg,
en Wonderbaer
ontset.

De Commandeur / poogende in 'therte van Hollandt pet groots/ met alle zijn macht/ aen te grijpen / doet de stad Leyden (die hy te vooren hadde laten berennen) niet geweld beleggen/ met schancken rontsomme bekuppen/ ende so benouwen / datter niemant up ofte in en konde komen. Den 26 Mey 74 heeft hy zijn beschanckingen voltrocken / sodanig datmen de belegerde geen hulpe van volck/ voozraet van nootdrift/ oft ammuntien van oorlog konde toe bzingen. Ende alhoe wel van binnen niet wierd nagelaten dat tot tegen-weer ende mannelijke defentie diende by der hand genomen/ so is nochtans aldaer ontsaen grooten hongers noot/ gebreck van veelderhande nootsaecklijckheden / sterfte / oneenigheden ende ander ongevallen. De Commandeur heeft de belegerde (dooz brieven) gesocht tot overghevinge te bewegen; maer d'antwoorde is hem niet wel bevallen; de resolutie die d'inwoonders namen/ was liever te laen op een goede upkomtste/ die sy Gods barmhertigheyd toebetrouden / dan in de eyzaninge handen (als die van Haerlem) der bloet-dorstiger Spanjaerden te vallen. De Prins van Oranjen met de vereenigde Steden / hebben dooz * vliegende boden ende brieven dese benoude getroost / ende belooft alle middeelen van ontfet vooz haer te sullen by der hande nemen. De eygenaers der Landen van Hollandt/ staen toe alle de slupen te openen / op dattet Zee-water 'tgantsche Land bedecken/ ende men dooz dien middel/ over 't platte Land/ met schepen ende schuyten dese belegerde stad mochte verlossen. De steden van Zeelant/ dit seer ter herten nemende/ senden 800 Matrosen/ onder haren kloecken Admirael Boisot, met veel geschuts/ ter hulpe. Ende in Septembri 74/ is mede up Delft der vereenigde steden macht getrocken (na dat de Prins d'ordre van 'tvoorttrecken selfs al hadde bestelt) met grooter courage ende menichte van plat-boomde schepen ende gallegkens. Hier en boven de regeerder van water ende wind / heeft hier oock so merckelick getoont dat alles onder zijn gebied staet / de wateren belassende te stepgren van 9 tot 28 duynen/ oock den wind metten gietstroom/ up den Noort-westen so sterck te waepen / dat dooz dese gelegentheyt des vpanys soldaten/ siende de menichte der schepen aenkomen/ sulck eenen schryck gekregen hebben/ dat sy verlieten de schancken te Soeter-meer ende te Bentshuysen. Den moedigen Admirael den Kerckweg mede innemende/ staek den dijk dooz/ ende bracht also vele schepen in. De Spanjaerden liggen de voorts tot Doozschoten ende Lanunen sterck beschanck/ zijn mede haestig gevloeden / d'ontfeters hier dooz goeden buyt bekommende. De belegerde vernemende haer ontfet/ twelck den den Octobris/ dooz Gods segen is te wege gebrecht/ maectten plaets ende ruytten in hare buelch-
wallen/

Merckt aen
Gods wonder
werck.

* Dat syn duyve

wallen / om d'aenkomende schepen op het bequaemste daer in te leggen / die sy niet grooten ernst ende vierigheyt (God voor al danckende) ontfingen. Hoe veel mannelijke daden / gedurende dit beleg / binnen der stad zijn geschiet / hoe veel menschen dooz' honger ende pest zijn gestorven / wat al twisten / dooz' de voozichtighe Magistraet / ter neder zijn gelept / ende wat al ongemaken voozgekomen / oock mede op hoe vreelderhande manieren de hongerige buycken zijn gespijst / daer van alles wert den lust-gierigen leser gewesen (overmits men hier maer sommierlyck alles verhaeld) die viziozen naer te soecken die hier van in't lange hebben geschreyben / 'twelcke wel dobbel de pijn weert is om opgesocht te werden. Onder andere aensienlike dingē is bedenckens waerd / Hoe dat inden selven nacht wanneer den vband de schanste tot Lanumen verliet / van des stads mury om verde gevallen is de lengde van xxvj roeden / daer mede een groot deel des stads veste gevold wiert. Waerlijck by aldien het eer ware gebeurt / 'tsoude den vband wijs gemaect hebben dat hy daer dooz' bekomen hadde een byesse ende byugge om inde stad te geraken ; doch God heeft dit anders vooz de zijne weten te stieren. Over dese groote / wonderbare verlossingē ende ontfet des stads Leyden / heeft men God gedanckt ende een bysonderen danck-segging-dag Biddag. gehouden. De Staten van Hollant metten Prins van Oranjen vonden goet / om dese stad (ten aensien van hare geleden schaden / 'tmannelijck tegen houden / ende 'tsuyten der vbanden) te vereeren met een hooge schole ofte Academie, tot welckers onderhout sy jaerlijcks het geld versoz- Academie tot Leyden op gesrecht.

Troost-bieder, beylant, schut, hert-gever en beschermmer!
Ons toevlucht nemen wy Heer! tot u, ons ontfermer:
Want nu enoock aliz so heeft u volck beset
Dat ghy haer helper sijt, wanneer den nood haer tref.

Ghy leytse metter hand, bereyt haer op de bergen
Een opgeschafien disch, Ghy geeft ben nu en mergen
Wijn sayver van den droes, en maect haer berte vro,
Wie soude wenschen meer: O vroom! ist niet also?

Buchananus.

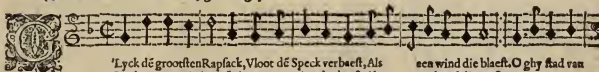
Igne ut aurum examinasti nos periculis : illigasti hostiumnos cassibus.

Als des menschen hulp ontzekeret/ God dan meest zijn hant upekeret.

Isaïe. 33.

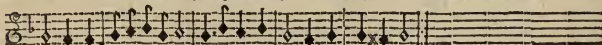
Voici, loeil de l'Eternel est sur ceux qui le craignent, sur ceux qui s'attendent a sa gratuite : afin qu'il les retire de mort, & les entretienne en vie durant la famine.

Stem: Almande Guerre, guerre gay.

'Lyck dē grootstenRapsack, Vloot dē Speck verbaest, Als
Siet hem tuet zijn knapsack, Leo-pen in- der haest, Als

een wind die blaest. O ghy stad van
een hond die raest.

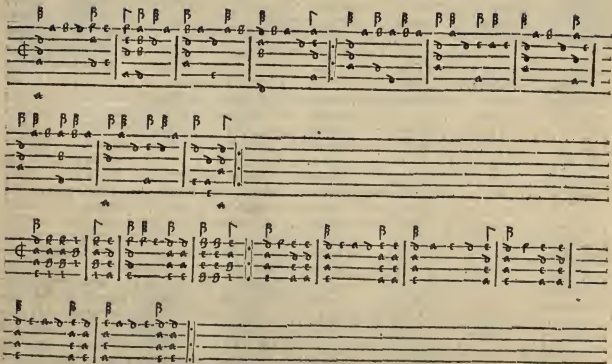
Leyden! Dit stuck bemerck; En laet toch ver-breyden, Gods wonder werck.

De Bourgoensche vanen
Vlogen op de vlucht, met een groot gerucht,
En de Castil'janen
Waren oock vol sucht, en geheel beducht,
Door de hooge stromen,
En menig man
Die sy sagen komen
Dyck kriclen an,

Wilt Gods eer verbreyen,
Die nu kleyn en groot,, Vry maectt vande doot
En naer droevig schreyen
U dus sent in noot,, overvloedig broot,
Loef dan, prys en cere
Moet syn geleyt
God, ons aller Heere,
In eeuwigheyt.

GEDENCK-CLANCK.

75

De Coning van Spanjen (also zijns Gouverneurs handelinghe alom verdragt was) heeft doo-
den Keyser ende ander uptheemische Vorsten/ te wege gebracht/ datmen niet de gesanten des Co-
nings ter eender/ ende der Heeren Staten ter ander syden/ een vergaderinge heeft gehouden bin-
nen de stad Breda/ op datmen mocht tot een gewenschte vrychte van vrede komen: maect men

Antw 1 179
Bedriegh/ en
vrede hield
tot Breda.

11

heeft

Bueren met Oudewater van den Commandeur ingevonnen.
 1 inde Crimpe-
 jant door den
 Prins van Oran-
 jen.
 12 Krom-
 stes by de Zee-
 wen verbrant.
 Valsche rapor-
 ten, gedaan aen
 hare Majest. van
 Engeland.

Coninginne vi
 Engeland neemt
 voor de Neder-
 landen te helpe

heeft oogenschijnlijk gemerckt datmen besich was / om de vereenichde steden / metten Prins van Oranjen het net over 't hooft te stепен / ende de selve also inde Spaensche suppe te vangen / is der halven de by eenkompste (onverrichter saken) gescheyden. Bueren met Oudewater zijn vermet-
 lert ende seer vpyandlick getracteert geworden vanden Commandeur. Tusschen Dordrecht ende Rotterdam te Crimpen, de Spanjaert een sterck fort hebbende doen bouwen / om Luyt-hollant te quellen / is 't selve gewonnen ende by den Prins van Oranjen doen af bryken. De Commandeur hebbende mede laten ter oorloge timmeren 12 groote krom-stevens binnen Rosendael; zijn by de Zecruwen overballen / verbrant ende tot niet gemaect / ende de 200 Walen / die de selve bewaren souden / verjaegt ende geslagen. Den Spaenschen Ambassadeur in Engeland heeft hare Ma-
 jest. so veel weten wijs te maken dat sy in verachtinge hadde genomen alle der Nederlanders sa-
 ken / meenende dat den Spaenschen Coning dobbel-recht hadde de selve so wredechck te hande-
 len. Waer over de regeerders der vereenigde steden metten Prins van Oranjen seer bedroeft zijn geweest / de wyle sy noodig achteden tot haer behoudinge te gebuycken de hulpe eeniger uy-
 heemische Princen; overwegende / aen d'een zyde / haers vpyants macht / van volck / geld / ende alskantien met de naest gelegene Princen gemaect; aen d'ander zyde / der benouwerd landen ende steden sober-
 e middelen / van volck ende geld / geene verbintnissen met groote Dorsten / ende waer des meer is. Heeft derhalven desen haren hoogdzingenden nood de selve doen voornemen / haer nootwendig te moeten stellen onder de beschuttinge van eenen uplantischen (doch mogen-
 den) Prins. In haerder vergaderinge werden vooz gestelt / zijne Keyserliche Majest. / den Koning van Spanckryck / ende hare Majest. van Engeland. Eyndelijck naer onderlinge lange opmerkingen / is taelaempst gebonden gesanten af te veerdigen na hare Majest. van Engeland / ten eynde als boven. Welcke gedaen zijnde / ende de Ambassadeurs der verdruchte Ne-
 derlanden in Engeland wel aengekomen wesende / zijn de selve (niet tegenstaende des Spanjaerts Ambassadeur alle neerstigheyt ten hove aenwende om dit goet werck vrychteloos te maecten) by hare Majest. wel-com geweest / ende mede dogentheyt aen hoozende den droeven handel / ende 't Spaensck geweld dat aldaer / met alle tyranne wiert int werck gestelt / verklarende dat sy haer geroerd bond Gods kercke / ende den bedructen vooz te staen / ende alle 't geweld te helpen stuy-
 sen; Met seer beleefde woorden afslaende het aennemen der opper-heerchtheyd der landen ende steden / de welke hare Majest. dooz d' Ambassadeurs wiert aengeboden / Ende selve hun aenbie-
 dende

bende / hulpe van volck ende geld / om den brandenden hirtigen moet der bloet-honden te kiffen
ende te dempen/achtende 'tselbe oock hoog-noodig voo? hare Majesteit/om de nabuerigheyt ende
geleghentheid der Nederlanden / met haer Coningrijk / wel wetende / soo den Spanjaert volko-
men meerster werde / dat haere Majesteits Landen niet vry en souden zijn van dese al-grijpen-
de-gieren.

Geperst, gepijnt, gedruckt, schier onsen aessem t'enden,
Lag yder een beangst, van dese Spaensche benden,
De droefheyt had by na ons t'enemael ontsielt,
Men vreesde, als de doot, voor desen Spaenschen fielt:

Maer God, de rycke God quam ons geheel vermaken,
Hy gaf ons troost en hulp, en redderd' onse saken,
Een Engelsch Coningin ons in bescherming nam,
Een *Engelsch* wensch'lyck ding ons vanden Hemel quam.

Demost. Iustum est, inquit, misereri non improborum hominum, sed eorum qui immerito infelices sunt.

P. C. Hoof.

Hoe rietlijk is in een schoon lichaem wel de deucht !
Hoe lieflick heuf heyd in die geen die mach gebieden !
En ghy die t'goet doen lust ; daer ghy wel quaet doen meucht:
Hoe heerlick is de straet des goetheits in u heden !

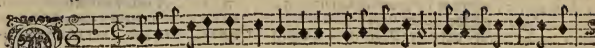
Pseau. 41.

*O que bien heureux est celui qui se porte sagement envers le criminel:
l'Eternelle delivrera au jour de la calamité.*

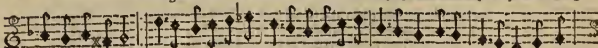
It itj

Dem/

Stem: Een Fransche ballet.

N- se Heere God heeft hier be-neden,, Goden oock gestelt, Op dat op der aerd, Syn ge-
En de goede woonen mocht met vreden,, Die daer lyd gewelt, En der quade quact,, Mocht ge-

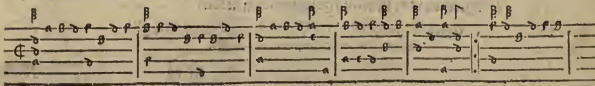

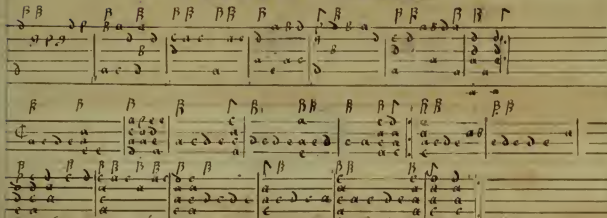
recht mocht syn bewaert. Als men t'onse ty-den, Om onse berryden,, Sag bereyt,, Hare Majesteit, Die door
straf zyn naer de daet.

dryving' vā Gods geeft, Ons soo hulpsaem is ge-weest.

Seer bescheydentlyck sy eerst ging mercken,, En wel onderstaen Hoog geboren Vrouw' en Coninginne,, V fy grooten danck,
Hoe de Spanjaert heeft,, Hier met t'arme volck gelesst; Voor dit groote goet,, Dat u Majesteit ons doet;
Wat ellend en smert hy Godes kercken,, Al heeft aengedaen 'Tis voorwaer eestuck vā rechte minne,, Welck ons levē lanck,
Hoe aen allen end', Hygemoort heeft en geschend. Waer wy neder slaen,, Noyt uyt ons gedacht' sal gaen.
Dies sy seer medogend', Wat sy was vermogend', God wil u daer voeren,, Wederom verhooren,
Ons biet aen,, sonder af te slaen, En soo seer,, Oock al u begeer
Hulp van gelt en volck met macht,, Doe wy lagen als versmacht. Geven in dit aertsche dal,, 'teuwig leven boven al,

Door 'e ontkenningheyt eeniger ingeborene heft 'e Commanciant welc zijn volc hi bevinge van
 5. Annen land in Philips-land; en opt diep water in 't land van Schouwen; en niet tegenstaende
 de schepen van oorlogs haer uylende meestelicht vrede; veroverd den sprongael en omme Brouwer-
 haven, daer nu Bonnam, daer hy het al veroverd. Doel trecken naer in Stad van Denen; die
 hy niet; nae daer op alle geweld gegaen hebben de (niet tegenstaende 'e kleine legende van
 binnen) vermeerst de z. j. 16. Abeng black held heeft hier zijn leven gesloten onder aenre /
 den Admiral Boisset, met zijn vreesen van Walcheren; 't welcke groote verlagen 'e
 heft bracht doe de gemeente; maar onse dorg; dorgent bod heeft uke droefheit haest welc 'e
 anderen in 'e vreesen blijfschap; want somen gemeenlyk seide man komt door het gelyc. Tot
 staet in groot gewelt. 'e conbanc: Du daer kleyn van macht is, Duur niet vol macht is. Dit is ge-
 bleke nu den Commanciant j. 16. hy zijn chryghel volc dat oke al in sustinatie was; om het groote
 achter-vel der gage; met hore gebore in zijn welkmanne veltang; omme, tot volc als hi paer-
 se. 'e heeft de lande gepoacht of te dring; groote somme van penninge; om 'e opdoeringe te vol-
 we; maar de Commanciant klepte voor 'e doof-mans denre; elcke stad voor en alre met eenig gelt
 nide oporinge; seide hore verhoor-privilegie gestelt in vorige stad. Loke hoogmoedige; en tot 'e
 den ma heeft uit gevoelt; se hore gewone; se van held-keer black geworven; hore een hore vort-
 de met schellinge; ende is loxide van den 5. Marly 1576; met sonder interventien van de poble.

anno 1576
 het land van
 Schouwen by den
 sprongael de
 kragt, als men
 Bonnam, Brou-
 wer-haven omme
 Dierick- den.

Schoon-spreker, weffelaar, myn' eijg' blygenschap,
 Waerck-giering, onbarmhertich, praelts in u' doer en' prachtig,
 Wat baet u nu 'e moed' de Meren' aangezaen?
 In ons bereygt ocht, Maer (god lof) niet waer't gegaen.

Nu ligt ghy op u' rug', de siel van hier gevaren:
 En niet nu statet is d' onrecht te bestraffen:
 Had, ghy 'e dement onbesit, met stercken leet den grond,
 Wie rest hoe g'luckig ghy nu over den Heere stont?

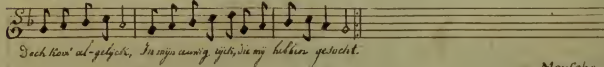
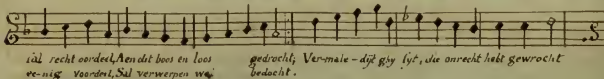
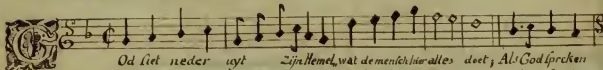
Hiob. 21.

Terit, & teritur. Virgilius. Qui pietate carent subito mittuntur ad orcum.
 O! hoe sal dat licht der Godloosen in haer ongeluck over hen komen? hy sal herten-leed upt
 deelen in zynen loozne, sy zullen zyn als toppelen voer den Wind, ende als kat dat den storm-
 wind weg jaegt.

Du Barlas

Le grandeur des tyrans vrent le mal-offensee. La clou chaste le cion, & par longines morts
 Le keplee asquis par sang n'est de langue duree, les cœurs ambitieux iouent au boutchors.

Sterm: Van een Franck ballet.

Mensch

GEDENCK-CLANCK.

84

Mensche! denckt toch eens hoe wanck'lyck
Alle ding ter Werelt staet.
Kort ist leven, en vergaenck'lyck;
Niet en isst of t' vergaet!
Als alleene Godes wetten,
Sullen al eyt blyven staen,

Woud' de mensche daer op letten,
't Soude hem te beter gaen.
Ghy kreegt, o mensch! u wenschen,
Woud ghy de goede God
Toch gehoorsoem syn,, En u dragen syn
Naer syn heylig gebod.

The musical score is arranged in four systems. Each system contains three staves for voices (soprano, alto, and tenor/bass) and one staff for the lute. The lyrics are written below the vocal staves. The notation includes notes, rests, and various musical symbols like 'B' for bass and 'C' for clef. The lyrics are written below the vocal staves.

Tot verichtinge der Nederlantsche saken heeft den Coning macht gegeven den Raet van Sta-
te. In dese vergaderinge hebben haer geweldig ingedrongen Ieronimus Roda, Alonso Vergas,
ende andere Spaensche boeven. Wanneer de gemutineerde voort gingen in alle ongeregelthe-
den

Anno 1576.
Den Raet van
State regeert
t'Landt.

Spanjaerden wt
geroepen voor
vyandē des Co-
ningx ende der
Landen

Antwerpen en
Aelt geplon-
ders.
Spaensche ver-
laten heel Zee-
lant.

Merckt Gods
wonderlycke
Wercken.

den so ten platten lande / als in de steden / ende dat sy niet op en hielden van moozden / branden /
schoffteringen van machden ende vrouwen / afstropingen hande goederen ende middelen der
huyden: soo heeft den Raed van State (naer dat de gemelde gemutineerde eenige middelen van
bezydinge hadden doozgestelt / de welcke sy verwierpen) verklaerd ende doen af kondigen / dat sy
waren vbanden des Konings / ende der landen / een pgslick lastende die te mogen byzelyck bespryn-
gen ende te krencken waer men konde. Hier tegens stercken haer de selbe / ende werden gestift
bande Spanjaerden die tot Zierick-zee lagen / die haer lieten binden in Zabant ende veroverden
Aelt. Sijn oock / dooz middel van het casteel / binnen de stad Antwerpen geraecht / hebben 'tselbe
geplondert ende vele schaden aengerecht: vele huyden / als het Stadt-huyt verbrand / vele men-
schen vermoort ende alle moetwillicheydt bedzeben. Die walen ende dupelschen die binnen Zie-
riezee en ter Tholen lagen (op hope van goeden huyl te bekomen / zyn haere cameraden gevolgt
ende is alsoo / dooz Gods wonderbaer beleyt 'tgeheel Zeelandt ontleedicht ende byz gemaeckt van
de Spanjaerden / ende hare metgefallen. De Stadt Antwerpen tercontrarien is daer van verduylt /
sulcks dat de gene die vooz dese hein hadden getoont soo pberich totte Spaensche / Roomsche /
ende Papische religie te syn / ende daer ober vele Godbyzefende perfoonen upt oorsacke haeres
Gods-dienstg hadden gemarteliseert / nu van hare meesters vergeldinge kregen / van hare geda-
ne wercken.

*Ick voel een soeten dorr, ick voel een waerden regen,
Ick voel een lieflick nas, ick voele Godes segen.
Dat dorstigh was, en sibier van droefhuyt dorr en droogh,
Dat krygt een sibeat in my, en steects syn hoofs om hoogh.*

*Men siet nyt 's Heere n beek genad' en goetheyt vlieten,
Den stroom van syne sorg, veel heyls alom wygeten;
De Spanjaerts syn gespoelt nyt Zeelant meest, verblyd
Ghy vroome i' saem, en nu, Gods wondermerck belyd*

Sirach. Cap. 15.
Sapientia. 33.

saie. 6.

Magna est misericordia Domini nostri & placatio reverentibus ad ipsum sancti.
D (o Heer!) kennen is een volkomen gerechtigheyt: ende utwe macht weten, is een wortel des
eerwig levens.
Saint, saint, saint, est l'Eternel des armées: tout ce qui est en sous la terre, c'est sa Gloire.

Stem

GEDENCK-CLANCK:

83

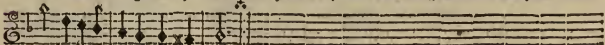
Brem: Soet soet Robbertgen.

Rijst God ons al-ler Heet,, Die 'diepe Meyr verdroogt,, Die daertot sy-noet eet,, Het

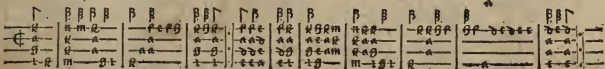
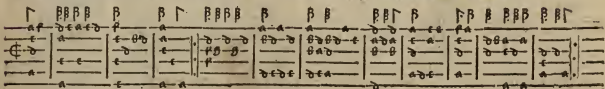
wa-ter weer verhoogt,, End' leyde doet,, Na synen wêsch,, Door Ebb' en vloet,, Dat menich mēsch, Van sulc-ken

daet,, Meer als verwon- dert staet.

Die't Land met moete en brand,, So seer vervullet heeft,
Met 't volck een elcken kant,, Sô schendig heeft geleest,
Dat heeft gepluckt,, En onderdruct;
Sal self gebuckt,, Om vād' geruct
Nu gaen, ende oock,, Verdwynen als dē roock:

Singt Gode lof en danck,, Zeelāders! en dees deucht
V aerd'sche leven lanck,, Ter eeten Gods geheugt,
Syt vrolyck t' saem,, En u verblyt
In 's Heeren naem,, Dat ghy syt quyt
Het Spaensche gebroet,, Met haeren troisen moēt.

II ij

de

Anno 1576

Wijls eleyt des
Prins van Oran-
je, op dat (nade
oude weite des
Lants) de Statē
generael mochtē
vergaderen

De Prins van Oranjē, als tē wps en verre-siende Dorst/achte nu de tyt en de gelegetheyt bequaem
te syn onniet alle d'andere Provincien te spreken/en te handelen wat vozerlyckst ende tot meeste
sekerheyt diende gedaen ende besloten te werden/ soo tot de mpinge der tyrannen/ als tot vyztelling-
ge der Nederlanden. Om den dit ter hand te nemen/ heeftmen upr hollant ende Zeelant geson-
den na de andere Provincien treffelike/ cloecke ende gelycke mannen/ last hebbende om aen te
houden dat de Heeren Staten Generael der 17 Provincien souden mogen t'amen komen/ gelyck
altys te vooren in alle waerwichtige saken des lants/ was gedaen geweest. De vier leden van
Vlaenderen en de Walche quartiers hebbent t'selve goet grvondt/ als oock de geestelckheyt/ den
Spanjaerde nochtrans seer toe gedaen sunde/ upr oosake der grooter wreetheyt/ die sy des Bonicken
t'Affligent hadden aangedaen. Binnen de stad Gendt is dese vergaderinge gehouden/ heeft vele
dagt geduert en syn epndelye vershepdene goede dingen beraemt ende besloten den 8 Novembrys
1576 ten eynde men de Nederlandē in eē goede stant mochte brengen/ soo om onderlinge vrientschap
t'onderhoude/ als om de wreedde vzeemde woedende wolve te verjagē. Dese pacificatie van Gend
is byn de Coning van Spanje vooz goet aen genomē. En is upr de selve handelinge de landē groote
dencht ontstagen/ also de Spanjaerde en andere vzeemde natien upr de Castelē vā Gend/ Wreetheyt/
Valencien/ Conietije/ Grouingen en andere plaetsen gejaegt syn. De stad Maestricht is onder tuss-
schen byn den Spanjaerden overr ompelt/ die aldaer groote moort ende overlast hebben gepleegt.
Der mael ynde deerlic geplondert. Hier denessens sēllē haer de Spaensche teges de Statē Generael/
vooren hare hoopen t'amen/ en hebben de soldaten/ die onterent Visinakē hare vergaderinge had-
den van wegen de gemeloe Heeren Staten/ geslagen. Hier over is goet gevonden dat de Provin-
tien meerder mēcht te velde souden brengen/ willigen derhalve groote consenten in. Die van Brabant
syn den naem des Conings/ doen afrondigen dat elck syn goude en silbere Inweelen souden vzeen-
gen in de munte/ om geld af te slaen/ op datter selve tot dienste des lants gebruyet mochte werden/
vooz elcke onte gouts sullende geven 22 gul. en vooz d'once silvers 28 stuyvers/ met verskerlinge
van erfelike ofte lyfrente/ op dē lande vā Brabant/ de geestelike hier vā alleenlyc upr gesondert
sunde. Vooz dēse middel heeftmen veel gelt bekomē/ ele eē gewillig vint en om pets by te brengen/ op
dat de landē eenmael mochte werde gesupvert van alle boose vzeemde natien/ en om dē Nederland-
seken/ Chypn soo dierc gesloten te houden/ dat de vzeemde daer niet weder licht en en quamen.

De Spaensche
vzeetheyt ge-
voelen de Mo-
nicken t'Aff-
ligent.

Pacificatie van
Gend.

Maestricht en
Antwerpe deer-
lic geplondert.

Staten volck te
Visinack geslagē

Middelen inge-
vringt om gelt
te slaen.

- 1 DeThuynder
17 Provincie,
- 2 De maeche-
en 'tonder-
scheyt der
selver Lande
- 3 De Neder-
schen Leen,
selve besche-
mende.
- 4 Woedende,
Spaensche, en
Wtheemich
soldaten, en
den thuy-
soeckē te ma-
ken.

O groote hemelsch' vorst, die tot ons neder sende,
Syt d'oorfacck van ons beyl! Was' onsen besten diende
Ghy alles hebt verschaft; end' aen ons lieve land
Hout ghy noch, i' uwer eer, soo goediglijk de hand.

Al onse raet en daet is van u aff gekomen,
End' alle' goet dat oort by ons is voorgenomen,
End' oock (danck moet u syn!) dat overvloed van gelt,
(ti'Velek d'orlochs senu' is) ons nu dus wert bestelt.

Nervus pecunia belli. Procul hinc, procul ite nocentes.

H. Grotius. Vrage: **Waarom is d'Oberhepd soo hoog van God vergeven!**
 Antwoord: **Om' totter goeden ruq/ de quade te doen beven.**

Pfca0. 48. *O dieu quel est ton renom, telle est sa louange insgu' aux bouts de la terre: sa dextre est pleine de justice.*

Stem: Quand la bergere.

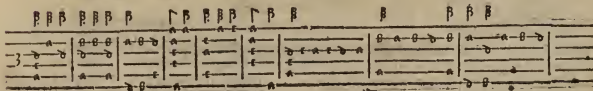

Eest nu ver- blyt,, Te deser tyt,, Wie dat ghy syt,, O-ver is nu 'snachts droev'

duysteren schyn; Al onse plagen,, In blyde dagen,, Ver- andert syn.

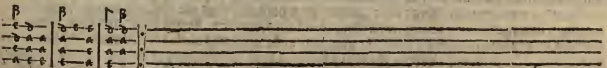
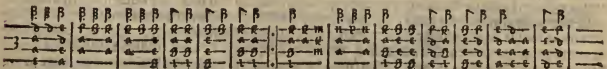
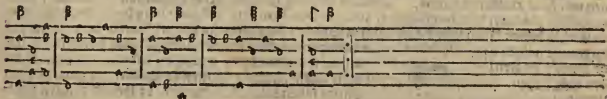
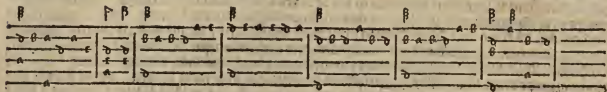
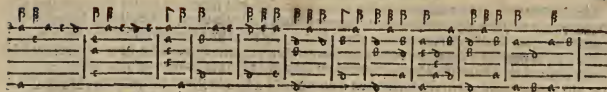
'tWeer vriend'lick blickt,, Elck is verquickt
 D'at God soo schickt,
 En ons de Sonne der vrede dus geeft,
 Tot een berryding,, Entot verblyding
 Van al wat leeft,

Als alles haest,, Was op syn quaeft,
 Was God ons naest,
 Syn hulp, syn heyl, syn schut hy tot ons send.
 Laet ons hem loven,, Die daer van boven
 De saeck dus wend.

GEDENCK-CLANCK.

67

De Bas

Anno 1576
 a Jan van Oo-
 -Rijk als
 Gouverneur wt
 wijzen afges-
 onden.

De Bastert van Keeser Karel/Don Ioan van Oostenrijk, een jongman/is upt Spanjen/om als Gouverneur de Nederlanden te dienen / aengekomen in Luttenborgh / Alwaer hy blyvende/de Raed van State tot Brussel de redenen overschreef / waer om hy afgeveerdicht was vanden Coning; hem verpusende t'onvreden te syn/ van wegen den grooten overlast die de gemutineerde soldaten deden inde Landen/die hy daer ober van wiepinge was te straffen; Verloekende derhalve dat alle de Landen souden resolveren den Coning ende hem als zynen Gouverneur behooylike gehoorzaemheyt te bewysen/ bysonder in het oeffenen der h. Roomscher religie : Want soo daer ymiant in versumpig ware/ hy was soo wel torten oorlog als vrede verdrag. Dit schryvens gaf oorfaeck dat de Raed van State hebben luytschypvinge gedaen / ende Heeren Staten generael der 17. provintien/ om deselve te doen vergaderen; de welke binnen Brussel by een gecomen zyn. De/ hebben de heeren des gemelden raets/ in dese groot wichtige sake verlocht dat de Prins van Oranjen soude believen by de vergaderinge te komen/ende daer by te blyven / om de selve te dienen met syns edelhepts adbps. Twelcke de hoog gemelte Heere Prince naer komende / heeft rondelick verclaert hem seer suspect te zyn/ dat Don Ioan hem in Luttenborgh hield / ende hem niet en voegde byden Raed van State binneu Brussel/ daer mede hy genoegsaem te kennen gaf dat hy woude volgen de voetstappen vande voorgaende Gouverneurs: Sepd' oock nodig te zyn dat de Heeren Staten souden poogen eendrachtig te blyben by de vysheden ende wetten vande landen ende steden / ende bysonderlyc hier op te staen/ alsoo ten hooften de Landen daer aen gelgen was; dat altiit/wanneer eenige swaerwichtige saken mochte voovallen/ de Heeren Staten generael der Nederlande souden by een werden geroepen/ om op den nood der landen te letten; Wie de selve vergaderinge soude leggen; dat alle vresnde soldaten souden moeten vertrecken; de regeerders/ingeboorne vanden lande moeten wesen/ende diergelijcke saken meer. De Prins waertschouwde menichmael de Heeren/haer te willen wachten voov de schoon opgezonghten spaensche woovden/beloften/ende baden; te meet / alsoo hy nu selve de valscheit alrede veel maels; tot haer groote schade hadden beproeft; Waer ober dat indeselve vergaderinge oot middel voovgeslagen wiet den om d'oorloge (so het nood ware) te gens Don Ioan te voeren. Welen Raed des Prince is voov soo goet op genomen / datmen voovraet van geld ende volck/als oock allerley provisien hier ober besteld. Ende senden de E. Heeren Staten Generael hare Ambassadeurs na Brantckrijk/ Engelande ende Duytschland; de Coningen ende Vorsten der selver landen ootmoedelyc biddende de goe-

de

Vergadering:
 Heeren Sta-
 ten generael, en
 wyzen raed
 Princen vanden
 Landen.

de hand aen haere gerechtige sake te willen houden / ende haere nabuyschap assistentie te willen bewijzen / op dat de perikulen mochten werden geweerd ende gestut / daer mede niet alleen de se Nederlanden werden gebzept overvallen te werden / maer oock de naest gelegens Coninckrijcken ende Landen / so haest den Spanjaert maer meester van dese soude zijn : willende gedencken aen dese oude beetskens : *Tunc tuares agitur, paries cum proximus ardet.* **Dat is :** Als ws naellen huysken brand; neemt dan 't water by der hand.

Francryck En-
gelant en Duyt-
sche Vorst die-
den hulp aenide
Nederlanden.

Heer ! ghy beoogt het al, u oogen niet en sluyten;
Voor u is niet bedeckt, 'tstaet u al bloot en bluyten,
Geen weemeling, geen vaeck, geen schemering van licht;
Geen schettering der son verhindert u gesicht.

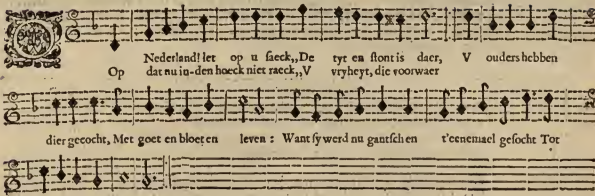
Ghy siet ja zelfs in't hert, end' merckt oock wel de boosheyt
Van desen Spaenschen Vos, die maer met enkel loofheyt
Tot ons gesloopen komt, niet als tot ons verderf,
Breeckt Heer ! syn arm en kracht, tot welvaerd van u erf.

Terentius. Istud est sapere, non quod ante pedes modò est videre, sed etiam illa quæ futura sunt prospicere.

Psaul. 30. Vous sours qui avez vostre asseme a l'Eternel, senez bon, & il renforcera vostre saur.

Siet op Gods mogentheyd / op eygen kracht niet bouwt /
Tot schande komt hy niet die vast op God vertrouwt.

Stem: 's Nachts doen een blauw gestarde kleet, &c.

Nederland! let op u saeck,, De tyt en stont is daer, V ouders hebben
Op dat nu in-den hoeck niet raeck,, V vryheyt, die voorwaer

dier geocht, Met goet en bloeten leven : Want sy werd nu gantschen t'eenemael gefocht Tor

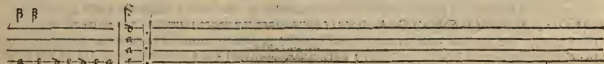
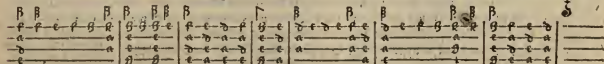
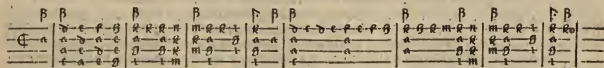
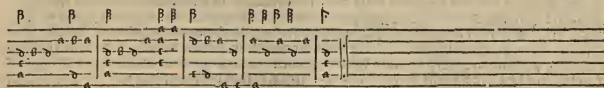
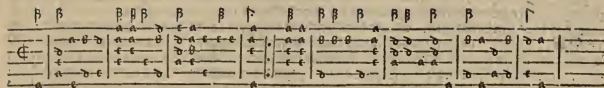
niet te zyn ver- dre-ven.

Neemt acht op uwer Landen staet.
V volck end' steden meest
Syn sterck, End' daer is raet en daet
Van outs altyt geweest.
V adel is manhaftich vroom,
Men vind niet haers gelijcken ;
Houd den Spanjaert doch, ick bid u, indenthoom
Dat hy van ons mach wycken.

Beschut, bescherm, bewaerd u land,
Let op het Spansch bedrog,
Eylact niet nemen uyt u hant
V Privilegien toch :
Maer thoont u elck een man vol moct,
In't houden van u wetten,
Boven al dient God, en valt hem steeds te voeten,
Dat hy op u mach letten,

GEDENCK-CLANCK.

91

92

Niet te

Anno 1576.
Eerste hande-
linge met Don
Ioan : daer uyt
't eeuw'ig edict
is gekomen.

Niet tegenstaende dat de Heeren Staten generael haer bereyden tot te gentweer; soo hebben sy nochtans hare gecommiteerde gesonden na Lukenburch / die eyndelijck tot Marche in Famine met Don Ioan zijn verdragen. Onder verscheydene beslotene saken zijn dit de voornaemste; dat Don Ioan binnen 20. dagen uyt den lande soude doen vercrecken alle het vreemde crygs-volck; diemen vyz soude moeten laten reysen / mits dat de selve niet meer inde lande souden mogen ko-
men. De Roomsche religie moeste alomt alleene gepredickt worden / Ende pghelyc lants en stads
Privilegien gehanthaeft; Alle de verbintenissen by de Heeren Staten gemaect niet uytlandsche
Coningen ende Vorsten souden te niete zijn; tot betalinge der gemutueerde molken de Heeren
Staten eerstdaegs betalen 600000 guldens / Ende moeste de pacificatie van Gent werden achter
volgt/etc. Dit vrede edict/ oft eer gemomde-handelinge heeftmen aengeboden de Heeren Sta-
ten van Holland ende Zeelant / op dat sy hen daer nae mede wilden voegen ende stellen neffens
d'andere provincien: maer de selve Heeren hebben mondelinge ende schriftelijck verroont de
swarigheden die sy daer inne vonden/ niet raetsaem achtende haer daer inne te wickelen; seggen-
de haer te willen houden by de Pacificatie tot Gent besloten / zijnde beyde den Coning ende den
Lande voorderlijck: verroonden de swarigheden die sy vonden in dit edict / alsoo hare begeerte
daer in niet en was genoegh gedaen/ Om dese redenen / Door eerst; Dat de vyzhepd ende mach-
der vergaderinge der Heeren Staten generael der Nederlanden was benoemen / die sulc noch-
tans van rechts wege toequam / als eene saecke zijnde daer aen de landen ten hoogsten gelegen
was. Ten tweeden: Dat de Staten haer saken verplicht aen nieuwe (te vozen naont gepleg-
de) eeden. Ten derden: Dat de Graef van Bueren niet gewelt noch in Spanjen wierd ge-
houden. Ten vierden: Dat den eed die Don Ioan hadde gedaen tot hanthoudinge vande Paci-
ficatie van Gent/ was vol dobbel-sinnige woorzen. Ten vyfden (aenmerckens waerd) Datmen
al dese vreemde soldaten (diemen verscheydenmalen hadde afgecondicht vooz byanden des Co-
nings en der landen) nu mette Nederlandische getroofde goederen noch soude vyz laten vercrecken/
en haere achterstellige gagie voldoen/daer de selve waerdig waren metter doot gekraft te wordē.
Ten seken: De Staten van Holland ende Zeelant achteden gantsch oneerlijck te zijn datmen
so lichtvaerdig soude verwerpen sulcke heerlycke alliantien ende verbintenissen merke kroonen
van Brancckryck/ Engeland/ als oock met eenige Duytsche Vorsten gemaect; daer men veel eer
groote danckbaerhepd de selve ober sulcken ontfangen weldaed behoopte te bewijzen. Ten se-
vensten:

Staten van Hol-
lant en Zeelant
vertoogen de
swarighede die
sy luyden vnde
in dese hande-
linge.

Nota.

wencken: Om dat Don Ioan eigene verckerthepd gedaen hadde / om zijne beloften getronwelijck te voldoen. Ten achtsten: Dat men niet en had dupdelijck besproken het afbreken der kasteelen ende forten / die so lange hadden gebiene tot roofnesten der tyrannen / ende men geen nieuwe forten inde Nederlanden soude mogen maecten / dan met consent der Heeren Staten generael / niet noch andere swaricheden meer. Om alle welcke redenen / de Heeren Staten van Hollandt ende Zeelant verklaerden dat sy geenfins konden in die Brede-edict consenteren / voorsz ende aler men haer op de voorgestelde gravamina hadde genoegh gedaen: seyden oock dat Don Ioan (wan neer hy in zijn Gouvernement soude zijn) alles lichrelijck na zynen sin soude krijgen / somen niet eerst de voorsz. voorgestelde articulen af en handelbe. Desen alles niet tegenstaende / so hebben d'andere Provincien Don Ioan tot Gouverneur aangenomen / ende hem tot Brussel daer inne bevesticht. Hy dede veel bozgerlijcke exercitien / om des gemeenen mans genegentheyt tot hem te trecken / ende veel neerstighet (soo het seheen) om 't vreemde crigtschvolck te doen vertrecken. De steden Maestricht / Antwerpen / Liere ende andere werden vande Spanjaerden (die deselve seer hadden getiranniseert) ontleedicht. Vele luyden hadden goede hope dat dooz deses mans regeringe de saecken des Lants op enen goeden vassen voer souden werden gebacht; maar ten duynde niet lange / ofmen heeft bemerckt dat hy heymelijck den Spaenschen last volgende was. Hy hiet tegens de Staten secreteelijck op de steden Amsterdam / ende Wrecht. De Duytsche Colonnellen / die haer volck tot besettinge in eenige steden hadden / heeft hy mede aen syn zijde getrocken. In somma zynen bedriegelijken handel / ende eenijng oordeel over de Nederlanden / heeftmen klaerlijck meer en meer vernomen ende verstaen upt eenige zijner epgener brieven / gelschreven aen den Coning van Spanjen / in Gasconien dooz het volck des Conings van Navarre bekomen / ende de Prins van Oranjen beschickt / die de selve aen de Heeren Staten generael heeft doen behandigen / daer inne verforckende voorsz van geld ende volck / om de landen t'eenemael onder de Spaensche gehooslaemheyt te brengen: want het lichaem (soo hy schreef) was soo ontfeld / datter geen ander remedie was om dat te genesen / dan met vele ongesonde gequetste leden af te snyden / ende anders meer.

Don Ioan tot
Brussel voor
Gouverneur aen-
genomen.

Syn valschen
handel komt aen
den dach.

Het trots, jonc, hippelend' bloet, brood droncken wulpsch end' dartel,
 Dat soect ons slechts mae'r vast te brengen aen de wartel,
 Om ons, door schijn van deucht, te helpen al van kant,
 Te brengen onder hem het gantsche Nederland.

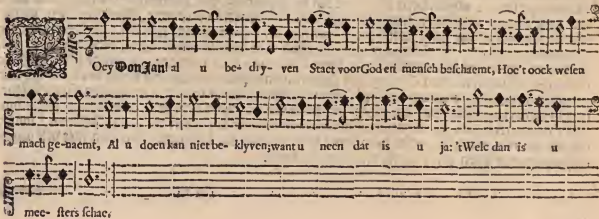
Maer lieve boort hem niet, hout cendrachtig vast gebondē,
 Bout op geen driftig sant, legt goede vaste gronden,
 Volgt altyt goeden raet van rechte ryse lien,
 Voor al, in al u doen, wils op den Heere sien.

Fronti nulla fides. Job. Celui qui parle en filaterie aux intimes amis, les yeux mesmes de ses enfans defaudront.

Sirach. Al wat bleefsch en bloet verdicheet/ Is gantsch ydel/boos en licht.

I. Sam^a Homo speculat quod est ob oculos Iehova speculat quod est in animo.

Stem: Courante Si cest pour mon pucelage.

Oey Don Jan! al u be- dy- ven Stact voor God eri mensch beschaemt, Hoe't oock wesen
 mach ge-naemt, Al u doen kan niet be- klyven; want u neen dat is u ja: Welc dan is u
 mee- sters schae;

GEDENCK-CLANCK.

25

Al u veynen en u smeken,
Hoe't mach welen op gepronck,
Is als 'tvier nu ganck ontwonck,
Al u Spaenſche loofſe ireken
Syn ſoo klaer nu aenden dag
Als de Sonne ſchijnen mach.

Baſtert zijt ghy van natueren,
Baſtert zijt ghy in Gods kerck,
Baſtert vintmen al uwerck,
Baſterts doen niet lang kan dueren,
Baſtert ſterft hy die al om.
Gaet in baſterts wegen krom.

Sond' op ſonde gaet ghy hoopen,
Sondig is u doen en laet,
Ghy gaet met de ſond' te raed',
Mette ſonds ſult ghy loopen
In des ſonds verderfenis;
Want de ſond' 'sdoets oorſaek is.

Wanneer

Donloans Duyt-
sche knechten,
uyt hare plaet-
sen gejaecht.

D6 Ioan mach
hem meester v4
Namen.

Staten generael
rusten haer ter
oorloge, doen
afbreken al de
casteelen.

Prins van Oran-
je gekoten tot
Ruwaert van
Brabant.

Hertoch Mar-
thias Gouver-
neur der Neder-
landen, ehden
Prins voor zyn
Lieutenant ge-
kolen.

Wanneer het nu bleek dat de Hoog-duytschen van Don Ioan onderhouden wierden; heeft men de selve ypt 'tasteel van Antwerpen / als mede ypt s Hertogenbosch / Bergen op Zoom / ende Sebenberggen doen vertrecken; Welcke saccke van Don Ioan aen den dag komende / als oock noch andere dingen meer / heeft hy hem gespoedicht naer Namen / alwaer hy / den 9 Julij 1577 / vermeerkt het casteel / eenen Gouverneur daer op stellende die hy syn saccken ver-
trouwde. Over welck stuck hy zyne gesanten na Brussel sent om 't selve by den Raed van Sta-
te t'ontschuldigen / vooz gevende dat hy hadde verstaen datmen ypt was om zyn persoon te ver-
seckeren ende nae Zeelant te voeten. Daer op hem geantwoord werd; men soude hem so-
danigen versekeringe doen als hem soude behoven / wanneer hy alle quaet vermoeden van de
Heeren Staten wilde afleggen; Hy daer en tegen dzecht haer te yper ende te s'waerde / scheld
haer vooz rebellen / ende (namelyck die van Holland ende Zeelant) begaen te hebben de sonde
der gequetter Majesteit. Aldus nu openbaer zijnde Don Ioans opset / hebben de Heeren Sta-
ten generael / hier over als verslagen synde / noodig geacht de Coning van Spanjen dese saken
kenbaer te maken / als gedaen wierd. Ende naer eenige rustighen gevallen geschiedenissen heeft
Don Ioan hem sterck gemaect om de landen te bedozlogen / daer over ontbiedende te rugge zyn
doozgesonden vzeine chyngh-volek. De Heeren Staten dit bemerckende / nemen oock volck
van oozloog aen / byken af de casteelen so tot Gent / Antwerpen / Wtrecht / Rijsel / als Valen-
chijn / ende versoecken aende Heeren Staten van Holland ende Zeelant hulpe / als oock den
dienst des Princen van Oranjen, die hem te Brussel laet vunden / gekozen werdende / in Octobri
1577 / Ruwaert van Brabant / 'twelck in out Brabants te seggen is: Rust-bewaerder, Einige
edelen / meek Walsche / die benydende / weggerden onder 't gebied deses Princes te velde te ko-
men / ende 't land te dienen: besnyten deshalven den Eershertoch Marthiam, broeder des Kei-
sers Rudolphi, t'ontbieden ypt Duytschlant / dewelcke inde Nederlanden aengekomen zijnde in
Decembri 77 / is de selve terkont gekoozen tot Gouverneur generael der Landen / ende de
Prins zyn Lieutenant. Ende hebben de Heeren Staten generael / onder 't gebied van dese
Heeren / tegens Don Ioan, een machtig Leger te velde gebzacht / Dewelcke sy met zyne Aan-
hangers hebben doen verklaren by openbare afcondinge / vooz vpanen des Landts / om hem
ende de zyne te krencken daer men kond' ofte mochte / met verbod van de selve eenigen toevoer
ofte hulpe te mogen doen / also de nood-wendicheyd der sake dese oozloge tegens hem verpichte,
De Hee-

De Heeren Staten hier en boven/ verfoecken hulpe ende assistentie van alle Coningen ende Vorsten/ in dese hare gelegentheyt. Ende de Majesteit van Engeland heeft Christelick geacht aen den Coning van Spanjen te verfoecken/ om het wyer der oorloge te blusschen/ dat nu seker groot te willen ontsteeken/ dat Don Ioan na Spanjen mochte werden geroepen/ als de landen onaengenaem zijnde/ ende te versorgen schofftinge van wapenen; met verdere aensegginge; soo sulcx niet werde aengenomen/ dat hare Majesteit haer Conincklijck debitoir dan soude doen om de verdukte te helpen. De Coning van Spanjen dit vanden Engelschen Ambassadeur seer vriendelick aengedient zijnde/ heeft het Goddelick/ Conincklijck/ ende rebelick verfoeck in den wind geslagen/ ende Don Ioan heymelick versorgt van alle nootsakeelicheden torten oorloge dienende; Wy Spanjen oock afbeerdigende/ aen de Staten der landē/ de Baron van Selles/ een loos ende dooztrapt man; aenbiedende alle vyde/ Wel verstaende/ in dien de gemelde Heeren haer wilden de gehoorzaamheyt des Coninc gantsch onderwerpen/ de Roomsche religie alleen gebuycken/ ende den Prins van Oranjen tot Ostagier overleveren aen zijne Majesteit/ dat als dan Don Ioan, niet alle het vreedende krijgsvolk soude werden t'huyg ontboden/ ende den Prins van Parma, wesende van zijnen bloede/ als Gouverneur/ af gesonden/ die de landen soude regeren nae haere Privilegien ende wetten. De Heeren Staten dese aenbiedingen niet konnende aennemen/ alsoo de selve voornemelijk strekten/ om de Prins van Oranjen in 's Spanjaerds geweld te moeten leveren/ is daer op gevolgt dat Don Ioan zijn leger in Januarij 78/ heeft gemonstert/ sterck 2000 ruyters met 16000 boervolck/ latende afroepen openbare oorlog tegens de Heeren Staten generael der Nederlanden/ de Paus Gregorius de dertiende zijn bulle hier by doende/ ende veel afaet van soniden belovende/ de gene die de Spanjaert soudē helpen tegens de rebellen: Ontrent Grimbouts ransc Don Ioan 't leger der Staten aen/ 't selve groote afbreuck doende/ de Spanjaerden haere victorie vervolgende/ veroveren Leuven, Limborch, diest, Nijvels, Philippe ville, ende Sicchenen, daer sy een groote mooyt deden.

Don Ioan werd
verklaert Vyand
der Landen.

Baron de Selles
loos vertoock.

Anno 1578
Don Ioan mon-
stert zijn leger,
verklaert de Sta-
ten d'oorloch,
laet der selver
volck ende ver-
overt eenigo
stedē.

Genadig goede God! en Coning aller machten!

Verlosser van de mensck! Slae gaed' u lieve bruyt!

Ereect eenmaek' u Godloos doen, van die so bating irachten,

Niet alle tiranny, u volck te roeren u.

O alder Vorsten Vorst! spring-ader, vol des troostes!

Ons Hemelsch boogste goet! ons Zielen eenwig wit!

Gedenckt aen u verbont; 'tis nu den tyt des oogstes,

Help! help! o Heere help! het volck dat u so bid.

N

Intelli-

Augustinus. Intelligat homo medicum esse Deum, & tribulationem medicamentum esse ad salutem, non panem ad damnationem, sub medicamento positus ureris, sceris, clamas: non audit medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem.

Ieremias 9. Ogh! dat ich waters genoeg hadde in mijnen hooft/ ende mijn oogen traen-aderen waren / dat ich dag ende nacht beschrepen mocht de verflagenen in mijnen bolche.

Iob. *Mon violon s'est tourné en voix de lamentation, & mes orgues en son de pleur.*

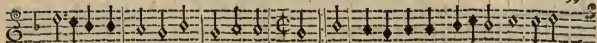
Stem: Pavane Medelyn.

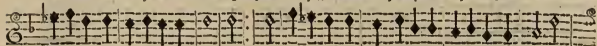
Ch hoort doch aen O Heer! Het klagen van dijn arm ge-meent, En
merckt eens aen hoe seer,, U volck nu weer,, klaegt, schreyt, en bit- ter weend! Heer maect ons eenmael
vry! Van all' dees tyranny, En siet ons jammer aen, Of anders wy ver-gaen Hout
ghy. de wacht,, Lact's vyants pracht,, Sijn macht,, En kracht,, Sijn haest tot niet ge- bracht, Op
dat o

G E D E N C K - C L A N C K.

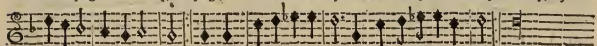
99

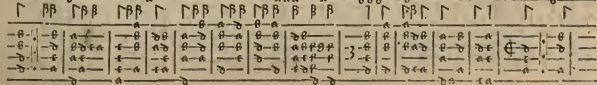
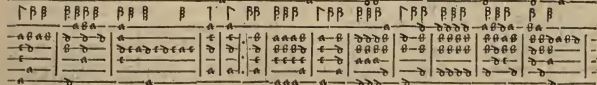
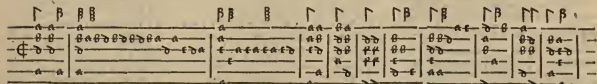
dat o Heer u bruyd Niet werd' haer prooy'en buyt,, Staect haect' lyck op, Slaet op de kop, Die ons dus

druet en plagt,, End' o-ver al ver-jaegt; Soo sul-len wy, Verheucht en bly, U 'tallen ry, Waer't sy, Vry

ges bewy- sen,, En prij- sen, Heer toont u goetjonstigheyd, End' breekt'syants listig-heyd.

N E D E R L A N D T S C H E

The image shows a handwritten musical score for the song "The Rose Tree". It is written on two systems, each consisting of three staves. The notation is in a historical style, featuring notes with stems and flags, and rests. Bar lines are used to divide the music into measures. Some notes are marked with letters 'a' or 'b', possibly indicating specific pitches or ornaments. The paper is aged and slightly discolored.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

A musical score for the song 'The Rose Tree'. It features a single melodic line on a five-line staff. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and bar lines. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The melody is written in a style typical of early 20th-century popular music.

De once =

De oneenigheyt die onder de Erijssoverfte van't leger der Heeren Staten was / gaf oorzake dat den vpanc voozdeel op't selve heeft verkreget; hebben oversulder de Heeren Staten aduys herfocht vanden Prins van Oranjen, ende hulpe van Hollantsche ende Zeelantsche soldaten / die hen toegebrachte werden; niet de selve besetende / als de getrouwte zijnde; de naest gelegene steden aen den vpanc / ende van daer het leger opbrekende. De stad Amsterdā, houdende de partje van Don Ioan, is ondertusschen / dooz de Heeren Staten van hollant / aen allen kanten benouw ge worden; so dat sy haer gedrongen bond te begeuen / neffens d'andere hollantsche steden / onder het gouuernement des Princen van Oranjen. Tweelke Godes kercke seer heeft gestijgt; de vroomer verquict / 'tland een goede stercke / ende den vpanc een groote verslagenheyt by gebracht. De steden Campen en Deuenter zijn (dooz den Graef van Kennenberch) mede gebracht onder 't gebied der Heeren Staten. Leeuwaerden, Groeningen, Ipren, Gend, Brugge, ende veel ander treffelijke steden met Antwerpen, hebben haer getoont vpanc van Don Ioan, benninnende de vspheyd haerder pzeuilegien. D'inwoonders der seluer steden hebben haren eed van getrouwichheyd moerten doen aenden Coning, als oock aenden Eers hertoch Matthias als Conuerneur der landen / aende Prins van Oranjen zijnen Lieutenant; ende aende Heeren Staten generael: Daer en tegen Don Ioan met de zijne te moete houden vooz vpanc den Lants met verbot van de selue eenigen toevoer te doen / nochte gemeenschap met brieuen ofte andersins te houden op pene van swaer straffe. De Jesuyten binnen Antwerpen ende Brugge / als mede in andere steden / het doen deses eeds wepgerende; zijn daer over wt de steden gevoert. Ende also de keijserlijke Majesteijt met de Keijser vorsten beken hadde eenen rijc-dach te houden binnen Worms; so hebben de Heeren Staten noodich geacht derwaertes te senden hare gesanten / onder andere / den Heere van St. Albegonde een vooztreffelik man / die aldaer een gefondeerde Oratie heeft gedaen / beghellende den droeuen stant der bedruecter Nederlanden / hoe dat de selue Landen nu vele jaeren hadden gepoest de wreethed der Spanjaerden; ende daer noch midden in staken; ende soo het God niet zijne barmhertige hulpe niet en versage; den geheele onderganck der seluer landen te beuueken stont / Versoekt derhaluen met alle ootmoedicheit zijns keijserlijken Majesteijts hulpe ende vrientschap / om by den Coning van Spanjen te wege te brengen datmen tot een vaste bondige vrede mochte geraken. Ondertusschen de voozlichtige Prins van Oranjen heeft de Heeren Staten aengedient hoe hoog-noodig het was (om een gefondeerde staet te bouwen)

Anno 1672
Der Staten steden
heeft met
garnijnen.

Amsterdam
komt aende sy-
de der Heeren
Staten.

sestuyten, door
het weyde des
eeds v's getrou-
wichheyt, woude
uys eenige stede
geleyt.
Kien-doch tot
Worms.

Graddend des
Princen.

Wt Engeland
komen 2000
ruyters en 3000
voetknechten
onder Hertoch
Casimirus.

Jalousie onder
de Walen.

Hertog van An-
jou comt tot
dienst der State.

middel te hebben om zijnen vyant / niet alleen te wederstaen / maer den selven doek te gaen of-
senswelick befoecken / hem te veldt aen te tasten / zijn steden te belegeren / en so (niet Gods hulpe)
uyt den lande te verjagen. Desen raed is booz so goet opgenomē dat terstont middelen betaemt
wierden om 't selve in 't werck te mogen stellen. Hare Majest. van Engeland heeft de Nederlande
toegesonden hulpe van 2000 ruypers en 3000 voetknechten / onder 't gebied van Hertoch Hans Ca-
simirus, die den tijtel kreeg van Stadt-houder te wesen voor hare Majest. inde Nederlanden. Vele
banden Roel / Papistige / meest Walen / hebben dese sake qualick geduyt / als ofinen dooz desen mid-
del de landen socht t'eeremaelt te brengen onder sodanige gebiedende Heeren / die de gereformeerde
religie inde selve alleen souden willen inboeren. Ende niet tegenstaende de Prins van Oranjen dit
quaet vermoeden socht te weeren / so syn de Walen eventwel voozts gebaren / en getreden in onder-
sprake niet Francisco Hertog van Anjou Roomsch Catholick / eenig broeder des konings van
Frankryck. Desen Hertog is mette Heeren Staten verdragen / tot 's Landes dienst gebruikte
te worden / boerende den tijtel van Bescheim-heer vande Vryheyt der Nederlanden. Ende is dus on-
der het gebied der vooznoemde Heeren een machtick leger te veldt gebracht / daer niet Don Ioans
leger / aengetast synde / zen merckelycke neder-lage heeft gekregen.

Een schrikelicken roock, een vlam, een besich branden
Laet God haest uyt gaen, en verdelgde syn vyanden,
De bemelen de aerdt boog voor syn Majesteit,
Hy reed op Cberubym, end' heeft syn volck geseit,

Die by uyt enkel liefst' wou vaderlyck bewaren,
Siet myn verkoren bruyt / Ick heb geteld u bayren,
't Wil u in druck en anxst, vertrout maer, en geseit,
Troost, hulp, en alles syn, en rechen op u hoest.

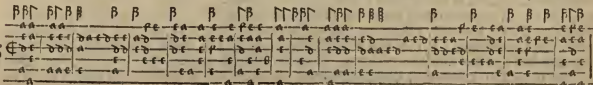
Sirach. 10.

In manu Domini est potestas huius terrae, & cum qui utilis est in ea suscitabit in tempore.
Dooz Amsterdam // veel blyfchap quam. 't Is wel en recht gedaen // De vrome by te staen.

Pfeaum. 16.

Tu me feras cognoistre le chemin de vie: ta face est un rassasiement de soy: il yma plaijances en ta dextre pour jama.

Wy stellen de
Tablatur voor,
om het omstaen
te vermyden.

GEDENCK-CLANCK.

104

The musical score consists of three staves of rhythmic notation. The top staff uses a system of letters (B, P, F, G, A, E) and vertical lines to represent notes. The middle and bottom staves use a similar system with additional symbols like 'f' and 'a'. A basso continuo line is present at the bottom, marked with a 'C' and a 'B'.

Stem: Sei tanto grarioso.

The musical score begins with a large, ornate initial 'M' on the left. It features three staves of music. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat. The second and third staves continue the melody. The lyrics are written below the staves.

En siet Gods kercke groeyen, En schieten op als een verbe-ven Ceder, Seer schoen en lieflijk
bloeyen; En oock als een Laurier vergroe-nen we- der; 'tGeen dar verstickt Was, werd verquickt,, En
heeft een moet ge- nomen, God onsen Heere,, Wyckt nimmer 'tlynder eere, Vande vro- me.

Die do

Die op haer eygen krachten,
Op Ruyters, Wagens ende Knechten bouwen,
End' nergens meer na trachten
Als over al de vrome te benouwen,
Die sullen haer,, Op't eynd' voorwaer
Noch vinden meest bedrogen,
Wanneer 'sdoots vonnis,, Haer sal so klaer de Son is
Staen voor oogten.

Raest, tiert en Woelt gy boose,
Voor wien Gods volck hem sedig moet versteen;
't Sal u, gy Goddeloose
Noch eens op't lef so schandelyc op breken.
Wie zynse toch,, Die daer't bedrog
Niet van Don Joan en weten?
En hoe hy huden,, Op d'aldervroomste luyden
Is verbeten?

Ghy vrome Batavieren,
Drijft uyt de Spanjaert, rept ter deeg u handen,
End' wilt hem geenfins vieten,
Laet hem niet langer nest'len in u landen;
Of anders siet,, En kont ghy niet
Tot goede rust geraken:
Maer ghy sult broeden,, ja selfs oock slangen voeden
Ende Draken.

Slaet trommels en trompetten,
Vergaert u volck, brengs' al in d'Harrenassen,
Schie los Roers en musqueten,
Sa velt u Pierck, wilt op den haspel passen,
'tCanons gebral,, Laet over al,
De Spanjaerts tegen-voeren,
En syn soldaten,, Weg jagen van u straten
Met syn hoeren.

Anno 1578
De Heeren Staten
slaë midde-
le voor om met
den Koning te
accorderen, die
Don Ioan, ver-
weipt.

Wanneer ten wedersyden de vooznoemde machtige hoopen noch te velde waren/ so hebben de Keyserlycke Majesteit, de Majesteiten van Vranckryck ende van Engeland met andere Voosten hare Ambassadeurs afgesonden om de partypen te bewegen tot een goede vrede / op dat daer dooz de verzeemdinge der Nederlanden van haren erfheere mochte verhoert werden / 'tweel onnosel- bloets vergieten verhindert / ende 'typer der oozloge (dat nu scheen schynckelyck te willen uyt branden) uptgeblusht. d'Afgesondene Heeren verschenen zynde inde vergaderinge der Heeren Staten generael / is hare voozstellinge gehoozt/ ende ter herten genomen / ende zyn de selve eerlyck ende hoogelijck bedanckt vooz de Chyristelycke ende Princelycke sozge ende weldadicheyt die hare Heeren de Nederlanden waren bewysende. De Heeren Staten hebben haer getoont seer genepecht te zyn (gelyck vooz desen meer) om een vaste vrede te maecten/ ende tot dien eynde redelijcke conditien met den Coning van Spanien aen te gaen. Doch vooz desen in handelinge met zijne Majesteit wesende / ende altyts hebbende bevonden datmen haer socht 'met over 'chooft te trecken ende te verleyden/ so hebben sy noodig geacht / aleer sy niet Don Ioan in vordet gespreck souden treden / sommige nootsaekelycke artucien in geschrifte te stellen / de welcke sy gerne achtervolgt hadden / tot behoudenis der Nederlanden. Maer de selve Don Ioan zynde vooz

booz gedragen/ heeftse verwoopen ende nergens na willen hupsteren. Ende zijn de boozs. Ambassadeurs verrocken sonder pets uytgerecht te hebben. Don Ioan afflaende den vrede/ heeft getoont wel te willen verstaen tot een treves of stilstant van wapenen/ booz eenen tijt: doch de Heeren Staten 'selve qualick bevallende/ merckende dat haren vpand maer tijt socht om sich te verstercken/ ende om twilken onder de Staten ende de Provincien te saepen/ als oock om eenige oncronwe overken om te koopen/ werd na dese begeerte niet gehoozt/ maer gepast op goede tegenweer/ mistrouwende den Spaenschen treves. Den 22 Junij 1578 hebben de Staten met den Gouverneur goet gebonden de Religions vrede toe te laten. Men heeft hier toe de Walsche Provincien oock willen bewegen/ de selve aensienlike gesanten toesendende/ Maer men heeft die daer toe niet konnen brengen/ zeygden ter contrarie de generalept hen te willen af vallen/ somen haer niet wilde toestaen meer stemmen in de vergaderinge der Staten generael te hebben/ als sy te vooren hadden gehad/ ende die gene die sy onder andere leden booz desen hadden moeten inbrengen/ tweelcke by den Heeren Staten booz onredelick ende onbillick gehouden wiert. En zijn derhalven de selve Walsche provincien de Religions vrede tegens gewest. Hier by quam de La Motte. (hebbende de Staten generael gebiedt booz generael van't gescht) over met Don Ioan. Ende heeft sich noch meer ongemaek verhoont/ de Walen een seer quaet genoeggen hebbende over die van Send/ booz dien de Sentenaers haere geestelike personen de prebenden hadden gemindert/ ende de selve totter oozloge gebzuyckt/ daer over hen de geestliken aende Walen beklaegden. Die onder Montigny hebben soldaten in Vlaenderen beschickt/ die daer groote roberpen/ ende moorwerpen aen stelden/ bzantshattende dorpen ende keden. Die van Send haer hier tegens wapenende/ gebzuycken hare schattingen/ tott gemetne oozloch en t'haren dienste ingewillicht. Dese Walen werden genoemt Malcontenten of Paternoster knechten. De Heeren Staten generael haeren Gouverneur den Eers Hertoch/ met den Prins van Oranjen ende andere getrouwe vrienden des Landes/ hebben alle middelen booztegebracht om de Sentenaers mette Walen te verenigen/ doch zijn dagelijc meer en meer partyschappentussen hen aengewassen. Den Hertoch Calimirus, met zijne hoopen/ begeeft hem in besonderen dienst der Sentenaers. Ende komt dit quaet daer by/ dat onder de Hertogen Anjou, Calimiri, ende de epgene deloversten der Heeren Staten/ hebbende in dienste 20000 preerde volck/ met 40000 knechten te voorte/ groote jalousien ontkonden tegens den anderen/ wepgerende d'een by den anderen sich te

Spaensche treves
 werd ge-
 weygett.

Religions vrede

La Motte is met
 den vyant over
 komen.

Malcontenten
 doen groote
 schade onder
 Montigni.
 Jalousie onder
 de veltoverille
 der Statē leger.
 Notts 20000 ruy-
 ters ende 4000
 voetvolck in
 dienst der H.
 Staten.

verhoet

De Walen ende
Gentenaers hou-
de hare pennin-
gen in, bedryv-
e alle vyantschap
tegens malkan-
deren.

Hertog van An-
jou vertreckt na
Vranckryck, en
danckt syn volc
af.

Hertog Calimi-
ris vertreckt
fionvreden.

Ds Ioans doot.

verboegen/om Don Ioan niet gemeender hand aen te vallen/ die maer sterck was 6000 Ruyters
ende 30000 te voet. De meeste swarighepd quam hier uyt om dat de Walen ende Gente-
naers geen penningen vooz de generaliteyt meer op en brachten/ maer de selve gebzupekten in
hare eygene nooden. Het aldermeeste quaet is ontlaen/ vooz dien de besonderste Walsche Pro-
vintien haer voechden by Don Ioan. Dit gaf den vromen regeerders een groote wonde in 't hert
ende maecte groote verslagenheyt. De Staten generael deden verfoeck aenden Hertog van
Anjou, dat zijne hoogheyt hem soude beheben te laten gebzupeken tot dienst der Landen/ soud-
en hem d'opperheerlicheyt der selver geven/ so sy metten Spaenschen Coning niet en accordeerden
vooz den eersten Beerte 1579. Daer den Hertog wepgert 't selve/ ende/ danckt zijn volck meest
af/ hem begebende also na Vranckryck. Vooz welke af danckinge de Malcontenten seer zijn toe-
genomen/ ende gegroeyt. Het leger der Staten onder 't beleyt des Graven van Bossu, des Mar-
schalex la Nove, ende andere erbarene chrijgsluyden is niet voozichtighepd afgelepd en verdeckt
inde de frontier-plaetsen/ oock eenige afgedanckt ende betaelt. Hertog Calimiri daer werd mis-
pzeft/ reekt nae de Majesteit van Engelant hem t'onverschuldigen/ komt weder in Nederland
ende vertreckt niet misnoegen nae Duprechlant/ danckende mede zijn volck af. In dese seer
beanckerde tijden/ dat pegelicks Vader-lants-lief hebbende-herte gantsch bedroeft was/ heeft
God eenre merckelijcke verquiekinge de selve verslagene toegesonden; vooz dien Don Ioan, is
komen t'overlijden in zijn Leger vooz Namen, eenige seggende vande pest/ andere/ van onge-
nuchte/ den 17 September 78. Hy hadde seer groote concepten ende voozslagen in 't hooft/
daer over hy selfs by den Koning in achterdencken was/ waerom zijn Secretaris Escovedo in
Spanjen werd ontboden/ ende aldare ingebzacht. Aldus hebben de Nederlanden vooz ee-
nen tijde genutt de quade Spaensche pzaetijken/ 'twelcke haer een wepnig ruste heeft ver-
gozlaekt.

Verfloorder van de rust, 'Ideuchts hater, al verkerver,
 Schijn-liefdig, dobbel-hart, twee-tongig, mensch-bederver,
 Wulpsch, baltact, stout en streng, warhoofdig, doots-gefant,
 Int land geen erget, om te sichten moord en brand.

Hart-neckig, onbelceft, van heuscheyd afgeweken;
 Kont ghy nu 't Hemelsch recht oock met u handen breken;
 Maer neen, wanneer de boom en tacken syn verdroogt,
 Soo werptmen hem daer heen, dewyl hy niet en doogt.

Fata regunt homines.

Jacobus Carzius: Impurus nunquam gaudia pura tulit.

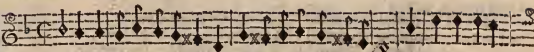
*Nahum 1. De Heere is een wrecker tegens zijne wederpartijders/ ende die het zijne
 vanden niet vergeten en sal.*

Pseau. 21. Ta main trouvers (o Seigneur) tes ennemis, ta dextre trouvera tous ceux qui te haïssent.

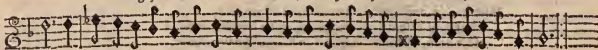
• ij

Scem:

Stem: La Romanette.

At baed u de voochdy der Landen, End' dar ghy su maect onderdaen? *Die God, die't al door*
 Als ghy niet oneer en met schanden, Noch op het eynde moet bestaen.

siet, Sal straffen die daer hebben quaet gedaen, End' syn hoopken laten niet, Altyt e-ven treurig gaen.

Wat baet u hier te syn verheven?
 En dat ghy syt een machtig Heer?
 Wanneer ghy nae dit korte leven,
 Wert vanden Heer verlaten weer?
Die Gods, die't al doorsiet,
Sal straffen die daer hebben quaet gedaen,
En syn hoopken laten niet
Altyt even treurig gaen.

Wat baet verstant ende' hoog geleentheyd?
 Als ghy't so gaet misbruycken al?
 En alle't goet wend tot verkeentheyd?
 'tWelck u noch, suer op breken sal.
Die Gods, die't al doorsiet,
Sal straffen die daer hebben quaet gedaen,
En syn hoopken laten niet
Altyt even treurig gaen.

Wat baet dat ghy veel goede leering
 Door vrome luyden hebt gehoort?
 Als ghy niet trachtet na bekering,
 End' Lant door vier en swaert verstoort,
Die Gods, die't al doorsiet,
Sal straffen die daer hebben quaet gedaen,
En syn hoopken laten niet
Altyt even treurig gaen.

Alexander Farnesius Prins van Parma, Sone van Madame de Parma, die bastart dochter was wy-
lent Keyser Carel de vyfde, en eerstijts Gouvernante der Nederlanden, is uyt Spanjen by den Co-
ning afgeveerdigt om als Gouverneur de landen onder zijn gebied te regeren. Dese Itali-
aenschen Pince poogt doo; loofe trecken/her byer van onreuchepd ende mitrouwen over al on-
der den Nederlanders te ontfeken/ende voorder uyt te laten bzanden / tot hem treckende veele
ontrouwe ingebozene / die op hope van gewin ende tot hogen staet te geraken sich laten misle-
den. Hy belept Maestricht, ende wint 'tselve verichtenderhand/ alwaer hy een groote moort begaet.
Den 29 Junij 79 hebben de Papische bozgers hen meester gemaecte van de stad 's Hertogen-
bosch, ende aen Parma overgelevert. De Graef van Egmont heeft alle middel aengewent om oock
de stad Brussel, desgelijck eenige Papisen de stad Brugge, aen Parma over te leveren ende te verru-
den: Maer de getrouwigheyt ende kloekheyt eeniger bomer personen heeft dat verhindert.

Anro 1579
De Prins van Parma
komt uyt Spanjen om als
Gouverneur te
regeren.
Veroverd Mae-
stricht, pleegt
daer groote
wreetheyt.
's Hertogenbosch
aen Parma.
Egmont tracht
Brussel, ende de
Papisen Brugge
aen Parma te le-
veren.

Hoe aersfeld ghy aldus? was spook of belfsch gedrochte
 Heeft so u hert' verleyt? Wie wasser die dit dochte,
 O snoode wreede daed! Was is dit voor een stück:
 Ghy g'lyckt de schield-pad wel, die cruypend' in het stück

Begeerd te zyn verhoogt, doch ging haer selfs bedriegen,
 Den Arend (des versocht, hoog gaende met haer vlieggen)
 Synd' over eens rots; liet vallen dit gespyt
 Te pletter t'eenemaal, met oock haer gantsche buyt.

Terentius. Satis diu verba dedisti: satis adhuc tua nos frustrata est fides.

De trouweloose menschen// Nau niemant goet en wenschen.

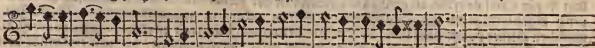
Eu Bargas, Ne favorise point aux grands, les petits ne desdaigne,
 Ne sui point de tes loix une toile d'araigne;

Toile ou le voucheron s'enrete, cependant
 Que le bruyant selon va sa traine pendant.

Stem: Engels Bara vultes drom. Of: Phœbus is lang over zee.

Ckoch armldoe klacht op klacht, Vall' door droef-heyte in on- machten. Dat so
 Dag'lycx groeyt ons Vy- ands kracht; End' dat noch is meer te achten,

veel ver- ra- de- ry Onder dese luyden sy Die hier ons woo- nen by.

Maer haer schandelyck bestaen
 Op haer cygen kop sal komen;
 End' die dus verraeen, end' slaen
 tArm onnosel volck; de vromen,
 Sullen eer sy't meynen toch,
 Voort haer boos en loos bedrog,
 Haer loon wel krygen noch.

Doch wat mach ick my so seer
 Over dese sieck ontfellen?
 Swacke mensch! siet op den Heer,
 Wilt al u betrouwen stellen
 Vast op God en op Nassouw',
 En dat elck hem mann'lyck houw',
 In rechte liefd' en trouw'.

GEDENCK-CLANCK.

III

The musical score consists of five systems of staves. The first four systems each have three staves: a top staff with notes, a middle staff with notes, and a bottom staff with notes. The fifth system has two staves with notes and a single staff at the bottom for the basso continuo line. The notes are written in a historical style, and the basso continuo line contains letters (a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, v, x, y, z) which are used to indicate the notes for the figured bass. The score is divided into measures by vertical bar lines.

In dese

Anno 1579
Vrie tot Wt-
recht aengegaet,
om de Spaelsche
tyranny te stuy-
ten.

Bedrieglicken
Vrede handel
tot Ceulen.

Mechlen aen
Parma.

In dese tijt bestont de vergaderinge der Heeren Staten generael in't Hertogdom van Gelder/
inde Graefschappen van Holland / Zeeland / Vriesland ende d'Ommelanden. Hier by voechden
haer oock eenige besondere Aeden / de regeerders der selver haer gedrept siende van eenen
machteigen vband / hebbende oock alreede gesmaecht / so het ontrou af vallen der Walscher Pro-
vincien / als oock de verraderp veler ingeboozne die den vband gonstig waren. Naer alle twelc-
ke de selve Heeren eenen moet hebben genomen / binnen de Stad Wrecht vergaderende om met
elck anderen een naerdere verbintenisse aen te gaen / en middelen te beramen waer dooz sy (met
hulpe van God) souden mogen sekerheest Gods kercke / met het liebe Vaderlant / ende de wertige
regeringe daer in beschermen / tegens alle geweld ende listige pzaectpeken des vyants / ende der
trouweloosser menschen. Daer is een goede Vrie ende verbont gemaeckt / bestaende in vele arti-
kelen / die den leser vinden sal inde Historien der Nederlandtsche geschiedenissen uptgedrukt / het
welcke seer goede vrucht gedaen heeft / ende groote baltighept gemaeckt inde regeringe / oock seer
versterckt de Pacificatie van Gend. De Keyser Rudolphus heeft onderwijlen versocht dat toe
Ceulen een dagbaert soude gehouden werden / om op de selve te vereenigen de Coning van Span-
jen mette Nederlanden. De gesanten ten weder zyden verschenen zynde / hebben de Heeren Sta-
ten upt het besluyt niet dan groote onheplen vernomen / ende bebonden datmen niet alle loof hept
upt was om haer te bedriegen ende te verstricken. Parma ondertusschen groot voordeel doen-
de op de verrenigde Landen: De vergaderinge schepdende / sonder yet wat uptgerecht te heb-
ben. De Prins van Parma hebbende beloofd / in't handelen mette Walen / dat hy't vzeemde
christijf volck soude upt de Nederlanden senden / heeft 't selve gedaen / twelcke vele luyden oorzaeck
gaf alles goets den selven te vertrouwen / hopende dat hy de man soude wesen daer dooz de Lan-
den in vrede souden werden gebracht. Waer dooz de Gouverneur van Mechlen d'Heere van
Bours oock beweegt wiert de selve stad aen Parma te leveren. In het beleg van Maestricht is
so veel vanden Walschen Adel aende man gezocht / datter wepnige overgeschoten waren / die in
dienste des Conings hen hielden / twelcke veroorzaekte datme den Prins van Parma selfs versocht /
hy wilde het doozgesonden vzeemd christijf volck weder t'zijnen dienste ontbre-

kerck.

De sterckste muer of wal daer God door wil bewaren
 Zijn kerck, syn volck, en 'tland; in stormen, ende baren,
 Is eendracht, en te syn, in doen, en laet, en daet,
 Een sin, een hert, een siel, een wil, een stem, een raet.

d'Eendrachtigheyt die is de moeder vande krachten,
 End' 'tgrootst geweld dat oyt wy by malkander brachten;
 Geen wapen doet so veel, geen oorlogs tuyg so sterck,
 S'is 't alder-swakkeste volck het sterckste Bollewerck.

Calpurnius. Este pares, & ob hoc concordēs vivite, nām vos & detor, & cantus, & amor sociavit
 & etas. Vis nescia Vinci.

Daer is geen stercker stand // Als eendracht in het Land,

Du Bartas. *La grace du Seigneur est une grande merée
 De biens non périssans; une rente assurée,
 Un fonds inépuisable, ou jamais ne défant,
 Ni la grasse d'embas, ni la manne d'enfant.*

p

Stem:

Stem: Almande Prins de Parma,

En Coning, Prins, of Heere, Hoe machtig dat hy sy, Die daer niet recht wil
End' ooc heelt schaemt noch ee-re, Die machne oock wel vry, Met ee- ren te-gen

gen, Want' trecht ge' onrecht lyd: Het syn-ge' Voester-Heeren, Die daer tot een'ger tyd, Het rechte recht ver-
staen:

keeren; Uyt haet en ene-kel spyt.

Des Conings hert gantsch roefig,
End' hard als Marbel-steen,
Bloet-dorstig, loos en vals,
Is seer verkeert en troefig,
Hy trachtet maer elck een,
Te brengen om den hals,
Maer ghy o Batavier!
En wilt hem niet verschoonen,
Al maeckt hy veel getier,
Laet eendracht by u woonen,
End' vreesst hem niet een sier.

Wilt vast u pylen binden,
Dat uwer geen onval;
End' die u vyand raep.
Malkander, als goe vrienden
De hand bied over al:
Ay laet u niet in slaep
Toch wiegen; maer hout wacht
Met bidden, waken, sorgen,
Neemt op u doen wel acht,
U vyand loert verborgen
Op u met al syn macht.

GEDENCK-CLANCK.

113

The musical score is written on five systems of staves. Each system consists of a single staff with a treble clef and a common time signature (C). The notation is a form of early printed musical notation, likely a simplified version of the lute tablature system, using letters (A, B, C, D, E, F, G) and rhythmic flags to represent notes and their durations. The score is divided into measures by vertical bar lines. The first system contains 12 measures, the second 12 measures, the third 12 measures, the fourth 12 measures, and the fifth 12 measures. The notation is arranged in a way that suggests a single melodic line, possibly for a lute or a similar stringed instrument. The letters used are primarily A, B, C, D, E, F, and G, with some variations in case and placement. The rhythmic flags are small horizontal lines above or below the letters, indicating the duration of each note. The overall structure of the piece is a single melodic line, possibly a hymn tune or a dance melody.

Anno 1579
Groeninge, onder de Vrie van
Wrecht.
Coevoorde ge-
sleekt.

Prins van Oran-
jeu wylten raed.

De stad Groeninge heeft sich (door 'rbeylet des Graefs van Rennenberchs) onder de Vrie van Wrecht begeben. Coehoozden is tot een vesting gemaect. De Marschalck La Nove ver-
overt van wegen de Heeren Staten verscheyden steden in Vlaenderlant. De Graef van Hohen-
loo slaet eenige opzietige boeren inde Twent / in Zalant / ende Gastenbroeck / ende zijn de sel-
ve plaetsen onder der Heeren Staten gebiede gebacht / de regeringe aldus nu beter toegaende.
Den vooz-trefselicken en verreslienden Prins van Oranjen heeft andermael voozgehouden in de
vergaderinge der Heeren Staten Generael / hoe noodig het was / soo tot behoudenis des Va-
derlants / als tot kreuckinge des byants; datmen hem voozsage met bequame middelen om daer
mede te kunnen voert so wel offensieve als defensieve ooplage / hare E. M. in bedenckte gevende / om
verscheyden gewichtige redenen of het den Landen niet raetsaem waer (de selve te doen hebben-
de met een onversoenlijcken byand / die alle de inwoonders hadde verklaerd de doot-wetdich te
syn / als begaen hebbende de hoogste sonde vande gequerste Majesteit) te kiesse eenen anderen
Lanttheer / machtig van vrienden ende middelen / om de gedreygde in haren grooten nood by-
stant te kunnen doen / in balance leggende de macht van Spanjen ende zijne alliantien / tegen
de macht vande vereenichde landen ende steden niet haere bond genoten / daer npt te bevreelen
cont de saecke aldus blijven staende den nootlaeckelycken onderganc der selver landen. De
Prins hier op versoekende een spoedige resolutie genomen te mogen werden / ende daer by voe-
gende / dat nae zijn oordeel hier toe geen bequamer Deere mochte werden versoekt als den Hertog
van Anjou, die alreede den lande had gebient / ende op zijn vertreck noch alle bystant belooft te
doen; is inde vergaderinge der Heeren Staten Generael (binnen Antwerpen) naer lange veract-
saeginge / openlick goet gebonden / aensienlike gesanten nae Brancrick te schicken / niet volko-
men last om metten Hertog van Anjou te handelen. De gecommiteerde zijn vertrocken / in
Brancrick wel aengekomen / vriendelijc ontfangen / ende openlick ver-
richter / saecken wel thups gekeert. Den Eers hertog Matthias vondt in dese tijt geraden zijn
afscheyd te versoeken / twelck hem is (met grooter vereeringe) gegeven / vertreckende nae
Dupschlant.

Ambassadeurs
gelanden in
Brancrick om
met den Hertog
van Anjou te
handelen hem
tot Lanttheer
te kiesse.
Hertog Mattha-
ias afscheyt ende
vertreckt.

Ontwaecht

Ontwaecht nu uyt den slaep, u lendens op wilt schorten.
 Ierufalemsche schaer! God sal u smert verkorten,
 Hy wil den tuymel-dranck, die bitter was als gal,
 Veenmael nemen af, End' die eens geven al.

Denschenders, die door haet u poogden te verdelen,
 Sy synt die't grontfop selfs in sullen moeten swelgen,
 Het groots hoværdig volck sal haest vernodert staen,
 En't ned'rich buygsam hert verhoogt en vrolyck gaen.

Horatius.

Rebus angustis animosus atque fortis appare.

Hoe grooter noot// hoe beter wacht:
Hoe harder koot// hoe meer geacht.

Pſeu. 29.

*La voix de l'Eternel brise les cedres, voire l'Eternel des brise les cedres de Liban: & les fait sauteler
 comme un Veau: le Liban & Scirion, comme un faon de Liborne.*

P iij

Btem:

Stem: Courante durette.

luck, 't'Wort all' van God ge-se- gent, Ist bit- ter, suet, of soet,, God 'tal 'ron- sen besten doet,

Hij neemt in zijn bewaring'
 Die, die hy heeft besind
 Als een vader liefd' syn kind,
 Haer lasten en beswaering'
 Benoutheyt, en noch meer,
 Doet hy weg tot synder eer.

De boos' hoe dat sy schynen
 Van quaetheyt over al,
 Sullen komen toch ten val,
 De bāne moeten ruymen;
 En die nu word gequelt
 Sal behouden noch het velt:

Dat maer geloof en hope
 Gegront sy op den Heer,
 Dat in noot oock even seer
 Een yder tot hem lope;
 So sal al uwen druck
 Hact verkeerren tot geluck,

Op dese

zijn gebied/den ſelven over te leveren. De Prins van Oranjen 'ſelbe komende te merken / doet verſekeren vooz de Heeren Staten / Leeuwaerden / Harlingen ende Staveren; Daer Groeningen (daer Kennenberch perſoonelik binnen was) is gevallen in Parmas gewelt / met Oldenſeel / Steenwijk ende Haſſelt. Dit verraders ſtuk heeft de Heeren Staten groote verſlagenthepd gemaecte; Kercken ende blockeren derhalven Doctum / Ooſmarhoozn ende andere plaetſen meer. Ondertuſſchen word Coevordden vooz de Staten gewonnen / alwaer den jongen held Graef Willem van Naſſou geſchoten werd met een kogel van ſes pont gewichte / doch weder geneſen. La Nove wint Ninobe. Beſchelen ende Dieſt zijn mede vooz de Heeren Staten berobert. Parma werd meeſter van Cortryck. De Burch-graef van Gend (die mede de Heeren Staten afgebalen was) overbale La Nove, die hy gebangen kringt. De verrader Kennenberch beſept Steenwijk hard ende Kerck / maer is kloeckelyk ontfet in Febzuario 21. Daer heeft de Coning van Spanjen geen ſcherpet doozn inde voet geſteken (een hinder-pael dat hy niet konde komen tot overwinninge der veretnichde landen / nochte tot zyne Spaenſche Monarchie) dan de Kantvallerhepd ende getrouwichhepd des bzoomen Princes van Oranjen, gelijk zijne E. den Heeren Staten generaet in veele nooden nu lange jaren hadde bewezen. Daerom de gemelde Coning wanneer hy met omkoopinge ofte ſchoone beloften den ſelven Prince aen zijn ſpde niet konde kringen / vooz neemt een wyzed ende ondermyertig middel / om hem om den hals te brengen / doende hy openbare afrondinge tegē hem uptroepē een ongehoorde ſententie en ban; verklaerende dē ſelbē Prince niet langer waerdig d' aerde te dzagen / de Sonne te beſchijnen / of de locht hem adem te verleenē / maer de doot verdient te hebben / als een afvalligen Ketter / ende ongehoorſaem ondanchbaer menſch / mee zynen Coning ſeer ontrouwelyk hebbende gehandelt. Gebende overkult eenen pghelik laſt / macht ende bevel / den ſelven te vangen ende te dooden. Den uptvoerder deſer ſententie belovende 25000 kroonen / ende daer en boven / indien hy van geringe afkomſte waer / hem edel te maken / ende wat groote ſonde hy hier dooz begaen mochte / de ſelbe hem al vergeven te ſullen worden. Men verklaerde oock alle des Princen goederen verbeurt te zyn / ende den moorder mit de ſelbe zyn verdiende 25000 kroonen te betalen. Tegen deſe barbare ende wyzedē daer / doet de Prince in dzyck uptgaen zyn berantwoozdinge / inhoudende kortelyk zyn ontſchuld / ende d' onrechtbaerdige beſchuldigen / daer mede hy valſchlyk werd beklad; Verſekens zyne groote ende getrouwe dienſten den Keyſer / ende daer nae zynen Soon / deſen Coning van Spanjen / bewezen;

Spaenſchen ty-
danningē van te-
gens den Prins
van Oranjen.

De moorder
wort beloofd eē
Spaenſchē edel-
man gemaect
te worden.

Apologie ofte
verdwoordingē
des Princen
op den ban.

wesen; vooz alle welcke weldaden hy nu moeste lijden soo veel schaden / gewelt / ende onrecht aen goet ende bloet. De Spaensche Raed hadd' inde verbanninge des Princes mede ingezacht / dat / naedien alle de Nederlanders waren afgevallen van de gehoozsaemheyt die sy den Koning (als haren natuerelicken Heere) schuldich waren / sy niet meer werden erkent vooz onderlaten van zijne Majesteit: maer / volgens de Goddelijcke ende wereltliche wetten / als rebellen ende wederspannige aen goet ende bloet behoozden gestraft te werden / belastende een pegelijck desententie upt te voeren. De Heeren Staten Generael die siende / syn genootsaecht geweest hier tegens mede eene resolutie te nemen / in Julio 1581 in s' Gravenhage vergadert zijnde / alwaer naer langhe handelinge / hoemen alder best / soo tot behoudenisse des waeren Gods diensts / s' Lants wetten ende vryheden / als mede haer ende haerder onderdanen leven ende goet / mocht te werden behoozlick beschermt / bewaerd ende verbedicht tegens alle tyranen die haer poochden van alle 'tselve te berooven ende 'ontvzeenden / vooz nemelijck overwegende de groote tyrannen door den Coning van Spanjen ende zijne Gouverneurs gepleegt (als meer andere redden in 't lange inde selve resolutie verbaet) de selve Heeren Staten eendzachtelijck hebben verklaerd haer ontslegen te vinden vanden eed der getrouwicheyd aen zijne Majesteit gedaen: zijnde van een Prins een tyran geworzen: daer over hy Ipsolure verballen was van 'trecht dat hy eenichsins aende Nederlanden hebben mocht. Ontslaende dien volgens alle officieren (den eed der getrouwicheyd den Coning gedaen hebbende) van haere beloften / ende haer doende sweeren (soo sy in haere offitien wilden blyven) den Staten Generael gehouw ende getrouw te woeten wesen. 'cZedert welcke tijdt men den Koning van Spanjen gehouden heeft met den zinen vooz vanden des lants / wettige oorloge tegens hem voerende / ende dat alles met baste hope ende vertrouwen dat God eene goede oprukomste soude verleenen / als hy tot noch tot / tot zijns naems eere / ophouwinge ende vastigheyt zijnder kercke / est hanthoudinge der vrye Nederlandische Wetten / als tot straffe der tyranen gedaen heeft / andere Princen tot een exempel / die haere onderlaten met tyranpe soecken te verbyucken.

De Staten Generael verklare dē Koning vervallen te syn (Ipsolure) vāder Nederlanden ge-rechtigheden;

Nota.

Den Speck die denckt altyts om die te nemen'tleven;
 Die onder syn streng jock sich niet en Willen geven;
 Maar hy en let niet eens op's rechts van onsen staet,
 En dat hy tegen een vry Land hem kanten gaet.

Want g'lyck de paerden syn geschapen om te ryden,
 De Vogels om de locht met vleugels te doorsnyden,
 De Visc'h tot swemmen, End' tot jock en ploeg den Os;
 Soo mede wy oock om te wesen vry en los.

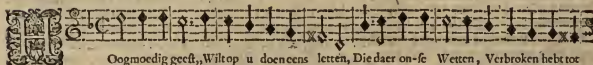
Imo Princeps rei publice gratia constituitur, & non res Principis causa.
 Vbi Rex in populum Tyrannus, populo jure divortium.

Sapientia 6. **B**et u tyrannen spreek ick/ op dat ghy lieden wijsheyt lecret, en dattet u niet en seple.
 Wannec een Prins tyrannich leeft, met recht men hem zyn paspoort geeft.

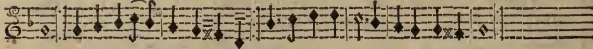
Du Barras.

*Dieu n'a fait (disent ils) d'une commune Voix,
 Pour les Roys les Vasseaux, ainçois pour eux les Rois.*

Stem: Paszemeze d'Anvers.

Oogmoedig geeft, Wilt op u doeneens lettē, Die daer on-se Wetten, Verbroken hebt tot
 'sLants Adel meest, Ty-rannig ginct ver- pletten, Al-les wout ver- setten, Na 'tjockig Spaēsch ge-

niet, met geen smeken kond'm'u leyden, U Spaēsch geboeft, Heeft menig mēsch bedroeft.
 hier, Stopt het oor voor die daer schryden

Als alles

Als alles werd,, Geptroeft om u te stillen,
 Hebt ghy geen'sin willen,, V wreetheyt laten staen!
 Maer even hard,, doen doodden, braen en willen,
 End' ous door geschillen,, Gefocht oock te verlaen.
 Daerom kond' men u niet dulden,
 Maer' twas tydt om u t'onthulden,
 Op dat m' eens vry.
 Waer van u tiranny.

V ydeler,, Tot d'Hemel hoog verheven,
 Heeft u soo gedreven,, Tot desen bosen haer,
 Datg' oock niet seer,, Past op der luyden leven,
 End' het al doet beven,, Door uwe wreede daet.
 'tVolk heeft deurgaens t'allen tyden
 'sPrincen dolheyt moeten lyden,
 Wanneer men't quaet
 In tyts niet legenlaet.

Anno 1581

De oproerige
Papiste veroor-
sakē datmē haer
tot Antwerpen
ende Brussel
uytset.Prins van Oran-
je koopt de Mar-
quisaten vander
Verc ende Vlis-
singen.Rennenbergs
doot.
Breda, Doornic
met Oudenaer-
de komen aen
Parma.Hertog van An-
jou ontfet Cam-
eruyck.

Anno 1582

Prins van Oran-
je door 't hoef-
geschoten.
Syns huylvrou-
wen doot.

De religions vrede die toegelaten was binnen Vlaenderen ende Brabant hebben sommighe oproerige Papistige Dozgers niet konnen dulden / aenstellende groote rumoeren soo binnen Antwerpen als binnen Brussel / daer over de Magistraten booz goet ende best vinden de Serefoz meerde religie opentlick alleen toe te laten / ende d'oproerige persoonen upt haere steden te doen vertrecken. De Prins van Oranjen heeft desen Jare 1581 gekocht de Marquisaten van der Vere ende Vlißingen ende is inde selve gehuld geworden. De Kidder Noorits slaet Rennenberg upt 't veld / die daer over in sieckte verballende groote ongenuechte maekende / ende seer beklagende zijn verraed / gepliegt aende Heeren Staten / gestorven is. Parma heeft in zijne plaetse geset eenen Spanjaert / genaemt Verdugo. Den 27 Junij 1581 / verovert Haultepen ende Schenck de stad Breda met verrassinghe. Dooznick ende Oudenaerde heeft Parma mede bekomen / ende belegeret hebbende Cameruyck, heeft den Hertog van Anjou dat ontfet / daer beneffens vermeerterende 't Casteel Cambzels ende Sinte Selein. Desen Hertog in 't land gekomen zijnde / hertreckt na Engeland / versocht hare Majesteit ten huwelijck: maer daer toe niet konnen de komen / is hy weder in de Nederlanden gekeert / ende booz Hertog van Brabant ende Marck-Grac des Heylick Ryck gehuld. Daer nae / tot Gend / mede booz Grave van Vlaenderen gekozen zijnde / den eed eerst hy zijne hoogheyt gedaen wesende na behooren / hebben hem de gemeenten mede alle trouwe beloofd / ende den Spanjaerden booz vanden gehouden. Hier en tusschen heeftmen de Papistige religie weder openbaerlijck toegelaten binnen Antwerpen / Gend ende andere steden. De Hertog van Anjou brenget upt Franckrijck een sterck leger / daer mede eenige plaetsen vermeerterende. Marthyen Schenck zijnde in dienst van Parma, ende nu vande Heeren Staten volck gebangen zijnde / heeft den Spanjaert weynig nae hem getaeld / alsoo hy niemant min en achtte dan de Nederlanders. Hy daer over t'onbzedē zijnde / begeeft hem in dienst der Heeren Staten / de welcke hy seer goede diensten gedaen heeft / tot zijn doot toe. Wi krachte des Spaenschen bans so heeft eenen Iden Zabegny Biscap den Prince geschoten den 18 Meerte 1582 / binnen Antwerpen booz zijn hooft / daer van hy wonderbaerlijck is genesen: doch zijn weerde gemael Charlotte van Bourbon, dooz dit ongeluck haren man overkomen / is daer van soo verscherickt / dat sy een dootlickē sieckte heeft gekregen / ende kortz daer nae starf / wanneer sy den Prins 6 dochters gebaert hadde. De Doozder werd dadelick doozsteken / ende is zijn doot hehaem (niet eenige zyner mede plichters) gesustitueert.

Verfloort.

Verfloorder, ghy die daer des Heeren volck soo plaget,
 En meynt ghy niet dat sulcks ten hoogsten God mishaget!
 Haer bloet roept wraeck op wraeck: 'tsal niet vergaen alsoo,
 Ghy haert maer stoppels toch, end' gaet bevrucht met stroo;

Den heeten tooren Gods sal u wel haest ombranden,
 Ghy sult vergaen als roock, om-vallen als de wanden,
 Die out syn en verrot. End' ghy, o vrome! sult
 Haest vrolyck gaen, verlost, hebt toch maer wat gedult.

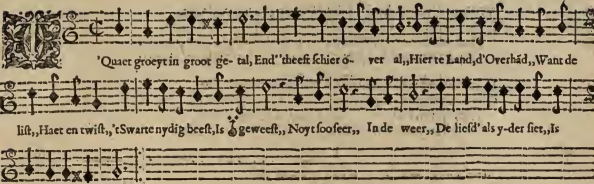
Terentius. Deus tibi dignum factis exitium dabit.
 Nemo malus felix,

Sirach. De rijke doet onrecht ende porcht daer toe noch; maer de arme moet lijden en
 daer toe danken.

De Bartoli

O Dieu miséricorde!
 O pere de douceur! a ton cher filz accorde
 Encore un peu de temps, Seigneur ne per mes pas
 Que tes plus grands baineux tiens de son trespass.

Stem: Engels Oud Ioen metten Bas.

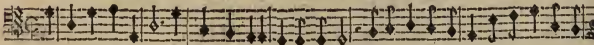

'Quaet groeyt in groot ge- tal, End' 'theeft schier o- ver al, Hier te Land, d'Overhād,, Want de
 list,, Haet en twist,, 'tSwarte nydig beeft, Is 'geweeft,, Noyt soofeer,, In de weer,, De liefd' als y-der liet,, Is
 meer te vinden niet.

D'onnosfste meeft lyd,, d'Aerd is het récht schier quyt;
 Tyranny,, moordery,, overdrang,,
 Heeft foo lang,
 'tArme volck benouwt,, End' dit brouwt,
 Al de nyt,, Lic schier fplyt,
 Van bitterheyt en haet,, End' noch van meerder quaet.

O Heer! der vromen borg,, Draegt voor u kind'ren forg,
 Dat de boof,, Arg en loof,,
 Onfe siel,, Niet verniel,
 Legt hem inden mont,, Toch terfont
 Een gebir,, Dat geen pit
 Of kracht hy kryge weest,, Om ons te plagen meet.

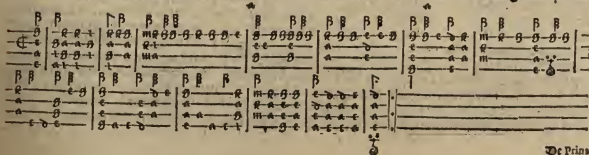
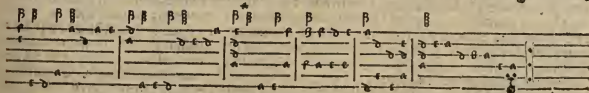
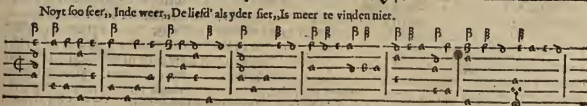
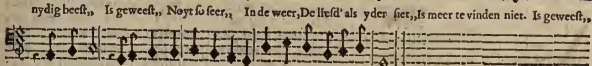
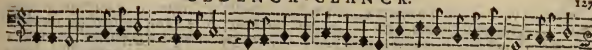
BASSVS.

'tQuaet groeyt in groot getal,, End' 'theeft schier over al, Hier te Land,, d'Overhād, Wāt de list, Haet en twist, 'tSwarte
 nydig

GEDENCK-CLANCK.

127

Anno 1582
Parma's macht.

De Prins van Parma, zijn bzeemde henden weder hebbende gekregen / heeft zijn leger gemou-
stert / 'twelck sterck bebonden werd 56000 mannen te voet / met 3600 ruyters / hy veroverde
eenige steden in Walsch-land / die noch de zijde der Heeren Staten hadden gehouden. Verbargo
bekomt Steenwijk. Der Heeren Staten volck winnen Begen / Keppel / Bronchoort / Encho-
ben / Helmont ende Hoort. De Hertog van Alencon ende van Brabant, Graef van Vlaenderen, &c.
berwachte de upt Franckrijck meer hulpe van volck ende geld / volgens de belofte des konings
zijn Heer boeder / booz zijn vertreck aen hem gedaen : maer eenige Spaenschegesinde / ter-
nydige perfoonen / die te hove in grooten aensien waren / hebben 'tselbe wel weten te verhinderen / den ko-
ning sulcke wonderlike dingen wijs makende / hoe hy volkomen meester der Nederlanden kon-
de werden / dat syne Majesteit de saecke al in groote bedenckinge heeft genomen. De
Hertog hier van kennisse krugende heeft hem gebonden in verslagentheyt / te meer also hy in zij-
ne regeringe niet alles kond' oft mocht na zijnen sin doen ; maer daer inne gebuycken moelt / soo
den raed ende 'radwys der Heeren Staten Generael / als des Princen van Oranjen. Het sack hem
doek tegens de boort dat de Heeren Staten van Holland ende Zeeland hadden met zijne hoog-
heyt gecontractert / dat sy soudn blijben onder de regeringe des booznoemden Heeren Princen
van Oranjen, soeckende 'contract / by syn hand getekent te vernietigen : Welcke ende meer an-
dere saken hy in bedenckinge legt / met zijnen raed / bestaende in 17 jonge Fransche Edelen ; die /
naer rijpe overlegginge / zijne hoogheyt rieden hem te poogen absolupt meester te maken vande
steden daer hy zijne Fransche ende Switsersche soldaten in hadde / op dat hy also quame tot de
volkomene regeringe des lants / ende aen soo nouwe wetten niet verbonden en waer. Werd der-
halven hy hen goet gebonden al omme sekeren aanslag aen te stellen op eenen sekeren bekeinden
dag / naemelijk den 16 Januarij 1583. Dirmuyde / Dupnkercke / Dermonde / Vilvoorde /
Aelst ende Beenen zijn booz de Franchouen vermeestert ; maer te Brugge ende Oostende zijne
wptgelept tegens haeren dank. Binnen de stad Antwerpen is zijn hoogheyt selfs in 'erwerck
getreden : maer de manhaftigheyt der bozgeren heeft sulcx verhindert / booz dien de selve 1500
Franchouen sloegen / ende vele vande hare gebangen namen. Vander bozgeren zijde heeft men
der 83 getelt / wptzengende als doe het jaer getal. Maer de uptkomst deser sake / is den Hertog
vertrocken / de welcke (niet tegenstaende alle dit boozgeballene) men met alle beleeftheyt beje-
gent / heeft zijn pampieren ende Antwerpse gebangene Franchouen / hem toesendende / met oock
virtuallie

Onbedachte
daet des Hertogs
van Anjou, &c.

waerachtig voor zijn volck. De Prins van Parma nam dese gelegentheid waer; hy schrijft aen de Staten vanden Lande haer te willen begeben (onder voederlike conditien) in de gehoorzaamheyt vanden Koning van Spanjen/haren Heer. Hy kocht oock om/eenige ontrouwe Nederlanders; als daer was den Bailliu Steelant/die hem levert Kapelmonde mettet land van Waers. Hy sent moorders upt/den Prins van Oranjen om te brengen/ende gebruyckt alle middelen/op dat hy mocht meester van 'tspel worden/te meer alsoe de vereenigde Staten in groote verslagenheid stonden. De Majesteiten van Vranckryck ende Engeland hebben ondertusschen/door hare expressen afgesondene Ambassadeurs/ den Heeren Staten moet ende courage gegeven/ met belofte van groote hulpe/ ende aenradinge (met tegenslaende 'tgene gebeurd was van zijne Hoogheyd) van wetten selve in naerder verdach te treden/ende in eenigheyd niet hare Majesteiten te blijven. Daer op dan gevolgt is datmen met de voorsz. gesanten/uptten name van hare Meesters/den 18 Meerte 1583 in vaster aecoozd is getreden. In Julio 1584/ heeft sich binnen Delft onthouden/ onder een heyligen schijn/ in het hof des Princen van Oranjen, een Bourgoignon genoemd Dalkhasar Geervarts/de welke de Prins in zijn Camer heeft doorszooten/die terkont/naer eenige wepnige wonden gesproken hebbende/ sterft: Ende is alsoo desen vroomen/ getrouwen ende Godvreesenden vader des Vaderlants/ die zijn vband in 't veld nopt en ontsag/nochte door groote giften/ of dreygementen niet konde vermeestert worden/ van een verrader by den Koning van Spanjen daer toe gehuyt/ moorddadig om't leven gebracht. Alle vrome Princen hebben dese leelike daet misprezen/ als strijdig tegens Goddelike ende Werelike Wetten. De boof vader heeft alle de courtienten/ diemen hem aen dede/hartneckelick verdragen/ ende geen leetwesen over zijn schelm-stuck berhoont. Overleden Prins is binnen de stad Delft/ met groote droefheid der vroomer liefhebbers des Vaderlants/ seer heerlijken begraven/ zijn graf seer nietlyck tot konsten vanden Lande verciert zijnde/ tot zijnder eeuwiger gedachtenisse. Ende heeft dit beklagelyck treurspel de vereenigde landen in groote verslagenheid gebracht. Alle 'welcke Parma niet versuimt waer te nemen/ gebruyckende aen d'een zijde geweld/ aen de andere zijde prae-
 tycken/ bedrach ende verraed/ waer door hy bekamt Enghoven/ Diek/ Westerloo/ Druy-
 kercke/ Nieupoort/ Veurne/ Wijnocbergen/ Ipren/ het Sas van Gend/ Hulst/ Arel/
 Surphen ende andere plaatsen meer. De Heeren Staten hebben hier in/ naer vermogen wil-
 len versien/ op dat den vband niet verder in en braecke/ stecken derhalven verscheyden dijcken

De Majesteiten
van Vranckryck
ende Engeland
vertroosten de
Staten.

Anno 1584:

Des Prince van
Oranjen doot.

Parma veroveret
vele steden

Veel dycken
wordt doorge-
sleken.

door / op dat het zee-water scheidinge soude maecten / ende nacht ende dach hoor hen de wacht
helpen houden.

- 1 Den Neder-
landsche Leen
met 's Lands
wetten.
- 2 Dé Vorst May
ritius.
- 3 't Swaert van
lustitie om
't Land te be-
schermen.
- 4 Den overledē
Prins v4 Oran-
jen.
- 5 De Heere Sta-
ten en d' In-
woonderē des
Lants vierig
gebet tot God.
- 6 Der Staten
volck daer o-
ver den Vorst
het gebied
krijcht.

Och! waer van wert dit volck so anxstig toch gedreven?
 Ick kryg een schrick op't lijf! myn beenen my begeven!
 Ick val in onmacht weg! Ick kan niet langer voort!
 Och! Och! daer leyt ons Prins gantsch jammerlyck vermoort!
 Och! hadd' ick waters nu genoeg in mynen hoofde!
 End' dat myn treurig heit van't smertig treuren kloofde!
 Ick schreyde nacht en dag, Ick treurde soo daer af
 Tot dat ick treurend ging in't swarte treurig graf.
 O snoodde boose fielt! o Goddeloos verrader!
 Voor dat ghy hebt vermoort der Landen lieve vader
 Sult ghy niet slecht'lyck hier haest vliegen in de kaers?
 Maer eeuwigh syn vervloect met sulcke moordenaers.

I. Catzius. Tria vestimentarum genera sunt pijs, aut in Veste nigra ijs lugendum, aut in rubra persecutio
 toleranda, aut in nivea triumphus agendus. Nihil referre putemus, cuius colores sunt Ve-
 stes, quas hic gerimus, dum modo tandem nivea conspicuj, in eternum cum Christo gau-
 deamus.

Ekleed in Christ bloet gewassen/ sal wel passen/ Dese blincken wit en schoone/en haer woone
 Al die lyden om zijn naem/ Is in Godes hups al t'saem.

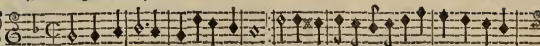
Du Bartas. Par une seule mors nous tuons mille morts,
 Par elle nous sortons du tombeau de ce corps,
 Nous sommes transformez en anges de clarié,
 Et de Dieu front a front contemplons la beauté.

H H

P

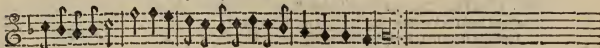
Stén

Stem: Engelsche Fortuyn.

Tort tranē nyt, schreyt luydel weēt en treurt! O dag! o dag!
Och't dunck my dat myn herte barst en scheurt!

o doncker droeve

dag!

Wat isser al

gehuyl en groot geklag!

O *Nederlaar*! u Vorst, u *Print* soo vtoom!
Die daer de blom was van d' *Oranjen-boem*!
Die door syn deucht, u van het Spaensche gefoord.
Soo heeft beschetmt; leyt nu cylaes vermoord!

Gelyck de Sonn' het licht is vanden dag,
Soo oock dees *Print* ons licht te wesen plag.
Die rjet en daed hier by ons is geweest
Is nu ontliet, by Gode leeft zijn geest.

Als de *Marac*'s Lants vryheyt druekte seer,
Met mood en brand dat noch vervulde meer,
Heeft dese *Print* daer tegen hem gekant,
End' opgelet syn goet en bloet voor't Land.

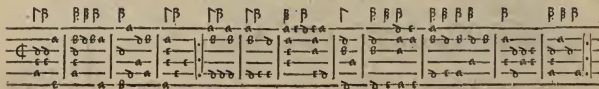
Ghy wroms d'wyl dat dit soo is geschiet,
End' dattet nu kan wesen anders niet;
Verttout op God, door 't *Princen* sprayten haest
Sal *Spaujen* noch verwett staen en verbaest.

Incarnatien op de doot des Princen van Oranjen.

AVtaICV_s PrInCeps H[ispan]I fraVde tyrannI OCh! den BoVgoensChen beVL Vanden tyrann Van SpanIen,
OCCVMbalt, VINCI non aLlter potatat. Heeft eLLendICh VerMoort den PrInCe Van Oranlen.

I. Statter. De bypheyd hier gecrocht (o grootste van Oranjen!)
D' deuchden/ lof/ en eer/ toet trots bant moedich Spanjen

Verbypheyd de gulde saem; de mijt gasu de schoot:
Maer die so stes voot't Land, leeft eeuwig na syn doot.

GEDENCK-CLANCK.

133

Handwritten musical score for the piece "Defleget inimicert." The score is written on ten staves, organized into five systems of two staves each. The notation includes various musical symbols such as clefs, notes, rests, and bar lines. Above the staves, there are numerous letters, likely indicating fingerings or other performance instructions. The manuscript is written in dark ink on aged, slightly discolored paper.

Anno 1584.
 van Chi-
 valt Parma
 ende levert
 Brugge.
 te Gent
 Onnooft.

De Prins van Chimal was Gouverneur van Vlaenderen / pberig (soo het scheen) in de gerefor-
 meerde religie / maer oordeelende (na zijn menschelick verstant) dat zijn Gouvernement niet kon-
 de alsoo lange bestaen / houd heymelicke konstschap niet Parma, vald den Staten af ende levert
 de stad Brugge over / doende ooc zijn bevoir om Goltende en Slups te brenge aende Spaensche zij-
 de: maer 'selve is hem belet. Inbiele binnen Gent in grootachtinge / Burger-nieker ende op
 per-Colonel wesende / heeft mede secrete kennisse gehouden met Parma; Alsoo hy dooz seckere
 Oskagiers tot zijnent logertende / met hulpe van den Heere van Champigny soo bepraet wort/
 dat hy den Deken vande Schippers dootse belacken sonninge Scheepkens ende Ponten te doen
 laden vol Ladders / Sparren / Deelen / Berbers ende Horzen / ende alsoo de Schelde af te senden:
 Maer dooz over quaet nae bedencken komende / de Voogders in de Wapenen geraeckende / is
 hem 'selve belet; wort van zijn officien gestelt ende gebangen; te meer dooz dien dat des selven
 daegs Brieven / van hem gesonden aenden Heere van Montigny / wierden geintercipieert / in-
 houdende hoe dat hy verwondert was / dat de Plepten ende gereetschappen niet gesonden en
 waren / alsoo hy de diepten der Vekten al hadde / als oock de bzeede / wesende 300 voeten; Dat
 den Capiteyn van Dentremonde mede al was gewonnen / booz-nemende dien nacht zijn exploit
 int werck te stellen: Dat den Coning hem 'selve alles heerlijck soude vergelden / ende wat des
 meer is. Zijn sententie gemaect ende hy overrupt zynde / dat hy schuldig was / een moord /
 roof / geweld ende verraet / is op den vierden August 1584 onthalt / ende niet berou stervende /
 eerlijck begraven. Dit heb ik om redenen wat int lange willen verhalen. Den thjenden
 April 84 is Wyren (naer een streng beleg uptgestaen hebbende) mede onder't gebied van Par-
 ma geraecht. Op dese tijdt is den Hertog van Anjou in Vrankrijk gesloven den thjenden
 Julij 84. De Prins van Parma werende alle dese gelegentheden waer te nemen / dat hy ander-
 sints niet soude hebben doozen bestaen / belegt de stad Antwerpen / een brugge over de Schelde
 brengende / ende nae dat in de stad gebreck was van veelderhande vooraet / is den selven daer
 van den seventhiensten August meester geworpen / de hoogep haer buypen hoop van verlossin-
 ge siende / alsoo sy op eenen dach verstonen de doot des Princken van Oranjen, ende 'verlies van
 Liefsken hoek. Vermonde ende Vilbooze verbielen oock onder het Spaensche geweld. De
 curieuse Leser werd gewelen totte Historie der Nederlandtsche geschiedenissen / om te weten ver-
 schepdene voozgeballene kloetke daden / geduerende 'tbeleg der stad Antwerpen. Die van Gend

zijn bol oneenicheyts geraecke / daer door sy mede metten Prins van Parma zijn verdragen / de sa-
ken des Lants aldus staende in d' uiterste benoutheyt.

Hoe gaet het in het Land ? och ! wat al ongelucken ?
'tSchynt datmen 't vrome volck wil gantschlyck onderdrucken.
De boose makent so dat d'aerde daer vā beeft,
End' yder schricken mach end' vreesen die daer leeft,

O God ! in dit tempeest, behoed doch voor den quaden
V lief vertroude bruyt, soo jammerlyck beladen
Ghy die't onstuymig weer kont stillen toch soo dra,
Straft ons niet Heer naer schult ! wy bidden om gena.

Qvidius. *Vieta jacet pietas : & Virgo caede madentes Vltima coelustum terras Astraea reliquit.*

Anna Romers. **Wy kennen Heer ons schult ! en vallen in ootmoed/
Gedrachtig met berouw / u Majesteit te voert.**

Paul. aux Corinth. *Car la tristesse qui est selon Dieu, produit repentance a salut, dont on ne se repent jamais :
mais la tristesse de ce monde produit la mort.*

Stem :

NEDERLANDTSCHE

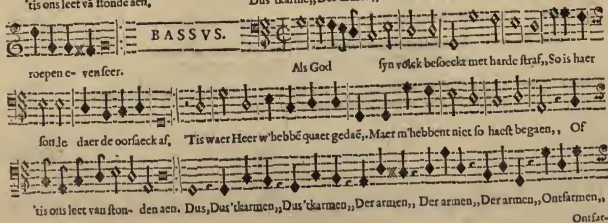
Stem: Pavane Philippi met den Bas.

SUPERIUS.

Ls God syn volck besoeckt met har- de straf, So is haer
 sonde daer de oor- saeck af. 'Tis waer (Heer) w'hebbē quaet gedaē: Maer w'hebbēt niet so haest begaen,, Of
 'tis ons leet vā stonde aen, Dus 'tkarmē,, Der armen,, Ontfarmē wilt Heer! Die om genae-de

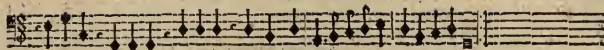
BASSVS.

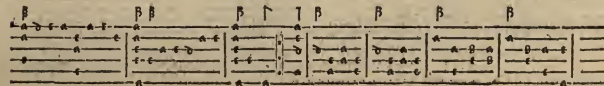
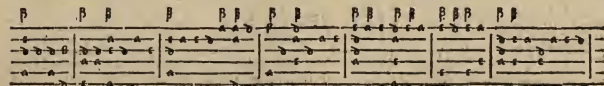
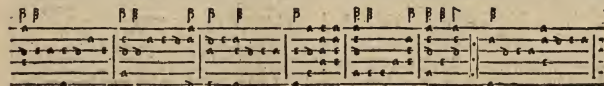
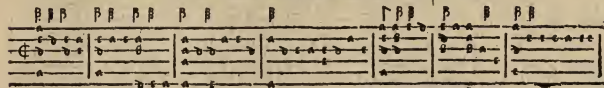
roepen e- ven seer. Als God syn volck besoeckt met harde straf,, So is haer
 sonde daer de oorsaek af. 'Tis waer Heer w'hebbē quaet gedaē,, Maer m'hebbent niet so haest begaen,, Of
 'tis ons leet van ston- den aen. Dus, Dus 'tkarmen,, Dus 'tkarmen,, Der armen,, Der armen,, Der armen,, Ontfarmen,,
 Ontsar-

GEDENCK-CLANCK.

137

Ontfamen, Ontfamen, Ontfamen, wilt Heer, Die om ge-na-de-roe- pen e-ven-fer.

The musical score is organized into five systems, each containing three staves. The notation is a form of musical shorthand, with letters (B, F, G) and numbers (1-100) placed above the staves to indicate the lyrics. The score is written in a historical style, likely from the 17th or 18th century.

De Heeren Staten der vereenigde Nederlanden / die alsdooe bezyje lagen van't Spaensche geweld / hebben noodig geacht naerder te letten op de vastighepd haerder regeringe ; besluyten derhalven dat elcke Provincie soude aennemē eenen besonderen Souverneur. Die van Holland ende Zeeland verdragen te kiezen vooz den haeren den jongen Voost Mauritijs van Nassouwen, Sone van den overleden Prins van Oranjen ; ontrent 18 Jaeren oudt zijnde / dewelcke oock gekozen werd tot Souverneur Generael ter Zee ; daer de Heeren Staten mede hebben wil betoonen de danckbaerhepd die sy bekenden schuldig te zijn den Zone van soodanigen Vader. Wrechte nam aen tot stadt-houder den Heer van Villiers, een kloeck verstandig Heer. Selberland ende Overpissel den Graef van Moers. Ende die van Vriesland hebben haer seer wel laten vergenoegen met Graef Willem van Nassouw. Alle middelen werden by de Heeren Staten voozgehaelt / waer mede men den machtigen vband soude best moogen wederstand doen ; maer werden geacht te kleen ende te gering die vergeleken synde by't geweld des konings van Spanjen. Werd derhalven goet gebonden (aleermen in meerder swarighepd quame) dat haer de vereenichde Landen souden begeben ende stellen in schud ende besclerminge vande kroone van Franckrijck / ende zijne Majesteit aen te bieden d'opperheerlichheyt der selver. Om dese sake wel upt te voeren soo zijn / in Jannuario 1585. / afgeveerdicht aensienlike / kloecke / ervarenen mannen / om met zijne Majesteit in handelinge te treden. Deselve in Franckrijck aenkomende zijn heerlick onthaelt / ende hebben goet gehoor by zijne Majesteit gehad ; ende / nae dat haren last geopent was / vonden sy zijne Majesteit vol goeder gegentheyt om de heerliche presentatien te aenbaerden ; maer vele Spaensche gesinde (die groot in't Hof waeren) hebben sulckx gepoocht te vechinderen / rotten t'saenien / maecten een onderling verbond / ende verplichten hen / op seckerre conditien / tegens zijne Majesteit noemende haere bende La sainte Ligue. De Hertogen van Guise ende du Maine waeren hier van de hoofden. Dese Ligueurs gaeven haere redenen opentlick dooz gedruickte boeckkens te kennen. Den Paus ende Koning van Spanjen deden haer oock alle behulp ; daer dooz den Koning van Franckrijck in groote achterdencken raect / vresende in voozder handelinge met de Heeren Staten gesanten te treden / die derhalven onberichter saecken naer hups keeren / naer dat sy niet schoone presenterende vereeringen haer afscheyd hadden zekregen.

Anno 1584
Hebben de vereenigde provincien elck synen Gouverneur gekoren.
De Graef Mauritijs van Nassouwer werd Gouverneur van Holland, Zeeland en Vriesland, oock Admirael Generael ter Zee.

d'Heeren Staten resolveren een soeverainen Prins te kiezen. Gesanten nae Franckrijck.

De sactie vande Ligue in Franckrijck.

De gecommiteerde komen byt Franckrijck

Nota.

Haere Majesteit
van Engelant
biedt de Landen
aen hulp te doe.
do Staten sende
na Engeland, die
mer de crone en
accort, treffen en
hulp bekomen.

In dese djoerte tijden heeft God de Heere verweckt de Majesteit van Engelant die de Heeren Staten heeft vertroost ende dooz erpzele Ambassadeurs doen aanbieden haere hulpe / met raet ende daed / welcke de landen sulcken blipschap heeft aen gebracht / datmen verstant Ambassadeurs sent na Engelant om met haere Majesteit in handelinge te treden / ende te presenteren de opper-heerlichhepd der vereenigde Provincien / op dat daer dooz den onderganck van soo vele schoone bloepende Kercken / die de Heere in dese eeuw hadde belieft inde voorsz. landen zijnen Soone Jesu Christo te versamen / mochten werden bewaert. Over dese aanbiedinge (aerckende dat groote eere der loffelijcker Coninginne) werd groote danckbaerhepd bethoont; Maer om verscheyden redenen / neemt haere Majesteit in bedencken de selve t'aenbaetren / met groote genegenthepd om de Landen te helpen beschermen tegens haeren toedien vpad. Gelpeck dan de selve daer over mette voornoemde gesanten verdragen haer te helpen ende te beschicken 5000 mannen te voet / met 1000 peerden / onder eenen Gouverneur Generael van haere Majesteits wegen / een aensienelick man / doende professie der Gereformeerde Religie. Ende wert geconditionneert / al wat de kroone van Engelant vooz de Landen soude verschieten dat 'selfde soude werden gerestitueert wanneer de Landen souden tot vrede gebracht zyn; waer over / tot verseeckerhepd der voldoeninge men haere Majesteit in pantschap gaf de stad van den Briel, in Holland, de stad Vlissingen metter Casteel van Hammekens; in Zeelant / welcke plaetsen met Engelsche souden werden beset / die daer in gekomen zyn den 29 October 1585 / ende gebleven tot den Jare 1616 / als wanneer de kroone is opleg van penningen gedaen ende betalinge van haer verschot. De Prins van Parma is mede niet ledig geweest om zyn regeringe te verseeckeren / hy bekومت Nimmegen / Mechlen / Brussel ende Doersborch. Doch de stad Arnhem heeft de Graef van Hoers verseeckere vooz de Heeren Staten. Daer waeren aanslagen op ghertogenbosch ende Steenwijck / die misluckten. La Motte hadde op Oostende des gelpecken leuen / die oock niet voort en ging.

de Engelsche kommen in de Briel, Vlissingen ende Hammekens de 29 October 1585. Parma krygt Nimmegen, Mechlen, Brussel en Doersborch. Arnhem by de Staten verseeckert.

Byt jach-

By't jagtig dorstig hert, dat inde waterbeken
 Syn heeten dorst verslaet, wel mogen syn geleken
 De Nederlanders al, Die even alsoo soet
 Nu werden t'saem verquickt door Gods genadig goet;

Als synd' in syn verbont, en van hem wel gekocht,, dier,
 Die liepen als verdwaelt, heeft hy nu self gesocht,, hier,
 En bygestaen in noot, en hare pyn verkort.
 Gelukkig is hy die van God geholpen word.

Psalm. 44. Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in Veritate.

A: de Coninck. O grooten konstenær die't alles dooz u woort/
 En dooz den geest vs monts het pet upt niet bzacht woort.

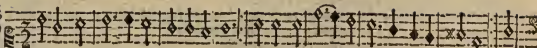
Du Battaas.

*J'en appelle o Seigneur ! j'appelle du Dieu juste,
 Au Dieu bon & clement, & quoy ? ton bras robuste
 Fais gloire de tester dans le tombe un hameau,
 Las na rien que les os, les vendons & la peau ?*

¶ iii

¶ Item :

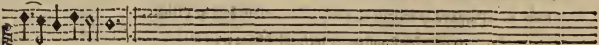
Stem: Gallarde Suit Margriet.

Heer; die daer des Hemels tente spreyt, Het schuywig woedig meyr kond maken stille, Wy
End' wat op aerd' is heb al-leen bereyt, End' al-les doet naer u- wen lieven wille;

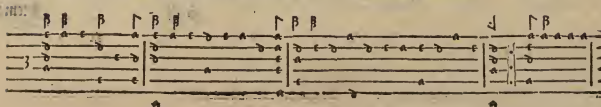
slaen het oog, Tot u om hoog, Die ons in angst en noot, Ver-lossenkont,, Tot al-ler stont,, jae

selfs oock vande door.

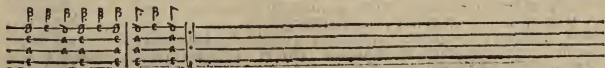
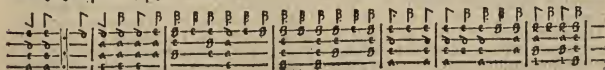
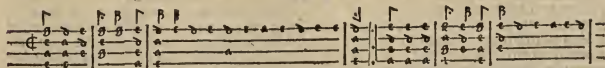
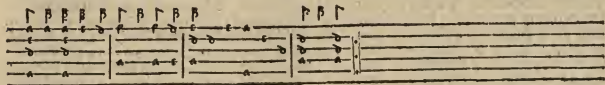
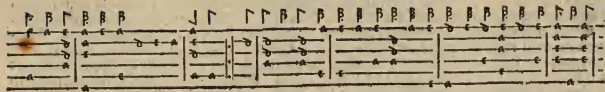
Als ghy (o vrome!) dickwils hebt gesmaect,
Vermaeckt u nu vry dat' u herte raect,
Looft God den Heer met singen ende spelen,
End' roept vry uit te saem met luyder kelen.

Hadd' ons de Heer (Hem sy de eer)
Alloo niet bygestaen,
Wy waren lang,, (Ons was soo bang)
Al inden druck vergaen.

GEDENCK-CLANCK.

143

Sir Rob-

Annus 1685.
1686. De Graef
vā Leycester als
Gouverneur ge-
neeral der ver-
eenichde Lande
gekent.

Spaensche tir-
nye vā d'Engel-
schen begaen in
Spanjen.
En d'Engelsche
revenge.
Schenckelshans
gebouwt.
Nuys by Parma
bekomen met
meer steden.

Beginfel der ja-
louſien tusſchen
de Graef vā Ley-
ceſter ende deſe
Heeren Staten.
Axel ade Hee-
ren Staten lyde.

Sir Robbert Dudley, Graef van Leycester, is by de Majesteit van Engelant nae de vereenigde Ne-
derlanden afgesonden, ende vooz Gouverneur Generael der Landen erkent / op de conditien met
te kroone van Engelant aengegaen / met hem afzengende veel Engelsche garnisoenen. Doch
heeft evenwel elcke Provintie behouden zynen besonderen gekozen Gouverneur. De Koning
van Spanjen heeft dese daed van haere Majesteit so ten ergsten genomen / dat hy deselve cracht
alle afzreuk daer vooz te doen daer hy kan of mach. Hy doet alle der Engelsche kooplieden
goederen in Spanjen spinde / aentaſten / confisqueeren / ende de persoonen gevangen stellen / die
werpende op Galepen / tirannig daer mede om spzingendel. Zijn oock d'Engelsche schepen by
hem verbeurt gemaect. Dare Majesteit daer hier tegens toerulens treffelike oozlog-schepen
die sy op de Spaensche kusten send / om den Spanjaert mede afbreuck ter Zee te doen / dewelcke
treffelsycke byten bekomen; De Oberste Schenck den Heeren Staten goeden dienst doende /
berooft vooz de selve Bpenbeek / Roerooyt / Vseeloozt ende Berckshoofst: sterckt het Eplande
ken / Grabenweerd / daer van de schansse nu nae zynen naem genoemt werd / de selve nu eene
stercke frontier plaats zynde. De Graef van Bantvelt poogt inden winter met 4000 Span-
jaerden yet besonders aen te rechten / maer komende inde Bonnieler-waerd werd daer benaerd
vanden Graef van Hohenlo / die de dycken doozkeert / daer vooz al de Spanjaerts van honger
souden moeten hebben kerben / so daer met een subite vozt hadde gekomen / en sy also over 'tys
ghertogenbosch hadde geraect. De stad Ruys is (nae een hard beleg) by Parma gewonnen, doende
aldaer den Gouverneur Cloet met den Predikant ende andere op hangen / een groote woord al-
daer aenrechtende. De steden Grave / Venlo / Alpen / Eracou / ende Berck / zyn mede onder
t Spaensche gebied geraect. Wanneer de Graef van Leycester nu te velde soude trecken / om den
byand mede offensive oozlog aen te doen / so werd der Staten macht te kleyn gerkent / selve wel
te konnen wytrichten / daer ober men resolveert meerder volck aen te moeten nemen. Senden
derhalven de Heeren Staten eenige persoonen upt met last ende geld / nae Oostlant / om aldaer
aen te nemen 2000 paerden met 4000 voetknechten: 'welcke Leycester sere qualick heeft ge-
nomen / seggende / datmen de vermeerderinge van volck hadde behooven t'ontbieden upt Enge-
lant: alwaer men volck genoeg konde krijgen. Enige verre siende persoonen onder de Heeren
Staten hebben hier over een groot achterdencken op Leycester gekregen / also datmen des op sp-
nen handel wat naerder insicht neemt. De stad Axel is dooz seckere verrassing gekomen on-
der

der't gebied der Heeren Staten. De Graef van Leycester treckt te velde met een statig leger van 1500 paerden ende 7000 te voete / ende verobert daer mede Doetsburch / ende Deventer mette bytten-schanke van Zutphen. Daer alsoo de selve in zijn veroverde steden ende plaetsen stelde niet dan Engelsche Gouverneurs / oock eenige die te voozen den vband hadden gedient / ende daer en boven mede niet naer behoozen in achttinge hadde de Gouverneurs van elke bysondere Provincie / daer beneffens alle hooge ampten in chynghsaken overgaf allen aen zijne natie / al vielen die onder de regimenten van andere natten ; Dat oock d' Engelsche Compagnien niet soo compleet en waren als het behoozde / ende andere dingen meer : so hebben de Heeren Staten een groot naedenken op hem gekregen / ende gepoogt hem te stutten in zijnen voort-gang / hem besnijdende inde finantien ende andere middelen / aen hem mede doende hare schynfelijke klachte. De Grave belooft op zijn wederkomst upt Engeland alles te verbeteren / versoekende dat den Raed van State in zijn afwesen beliefsden zijn ampt te bekleeden / daer toe gevende speciale acte / het welcke aengenomen werd. Daer den opzoerigen Grave geeft mede een acte van gelijke date aen eenige van zijne best-vertrouwde by de welcke hy wederriep den last aen den Raet van State gegeven / volle machte de selve verleenende om eenige saken (geduerende zijn absentie) upt te voeren / ende sommige saken op te houden tot zijn wederkomst. Dese dobbele daed / kenbaer zijnde / maecte groote verslagenheyt onder de Heeren Staten / te meer also Deventer / Gelder ende de Zutphense schans / beset met Willem Stautele / Koclant / Jozck ende Patton / geselde Lepecesterse Gouverneurs / aen Parma waren geleverd ende verraden. Hier over doen de Heeren Staten hare klachte aende Majesteit van Engeland versoekende de sake te mogen werden verbeterd. Ondertusschen groepden inde vereenigde Landen groote twisten ende oneenigheden ; d'eene heefe voorszeggoken Lepesters handelinge / d' andere der Heeren Staten ; Dewelcke haer gedrongen bindende / nemen eenen moet / verkiezen (terwijl Lepester in Engeland was) tot haren Gouverneur over al het volck ter ooploge / den Voest Mauritium , daer hen eenige Lepesterse Gouverneurs tegen stellen. De Prins van Parma bindt / dooz desen middel / gelegentheyd om op de vereenigde Landen voordeel te kriegen / ende werd hem 't Casteel Woude geleverd. De stad S' hys werd by hem wel heftich belegerd / ende eyndelijc (hoe wel kloekelijc gedefendeert) bekomen ende verobert. De Graef van Leycester nu komende met eenig chynghsch volck upt Engeland / hebben die van zijne factie / dooz zijn komste seer zijnde geant tot alskelcke onbehoorzliche

Leycester becomt Doelbng
ende Deventer,
mette Zutphen-
sche schans.

Misnoeg over
Leycesters di-
den.

Deventer . Gel-
dor mette Zut-
phenische schans
aen Parma gele-
vert.

Staetsche ende
Leycestersche
partyen.

De Graef Mau-
ritius als Gene-
rael over het
Chrysgvolck
gekoren.

paden uptgebozen/dat de Heeren Staten en de gemeldē Grade geraecht zijn tegens malkanders
in groot misnoegen. Doch de wijse Coninginne heeft dit verhindert/ met Leycester t'hups t'ont-
bieden/ ende te belasten affkane te doen van zijne aimpren. Ende is dus in Decembri 1587/Ley-
cester gesehepde upt de Nederlanden/ met groote blyschap der selver/het vper van oneenigheyt al-
lenekens alsdoe uptgaende. Wy stellen de Tablatuer weer voor om het omslaen te vermpden.

Als Marius se Room was overst der Soldaten,

Soo heeft d'eergerigheyt in hem so buyten maten

Gebeerscht, dat hy het ryck in groot perijckel bracht.

Leycelsters heerschappy heeft ons dat oock gewracht.

Een onbetoomt gemoet baert ins gemeyn het quade;

End' brengt syn meester aemop's lest de meeste schade.

Hy die daer was in slaet, geacht de alderg'oetst.

Valt leeg, om dat hy selfs het Conings-amps na bootsst.

Sic rerum invertitur ordo.

Pseau. 52. *Pourquoy se vantes tu du mal, vaillant homme? La gratuité du Dieu fort dure sous les jours.*

C. Vermand. *Et woelend' aertsche mensch door't vleesch is so verblent/ En wenscht ooc ment' wilsch/ vernagloos soder ent'*

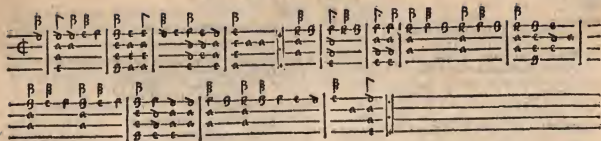
Dat hy geen Goden kent: verhalven't quaet hem lust/ Of hem 'geluck al sent/ 'tbegeeten heeft geen rust.

Sen. *Nullum ingenium magnum sine mixtura dementiae fuit.*

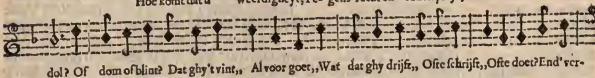
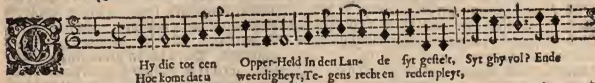

GEDENCK-CLANCK.

147

Stem : La Borec.

¶

Denckt

Denckt doch datter is noch een
 Die de groote maecker klein,
 Wanneer dat hy tydt en stont
 Acht bequaem, tot strafte fond,
 Uwe daer,, uwen staet
 End' uwen lof,, U gepof,
 Raecht te met
 Noch te gelyck,, In het flyck:
 Want g'u fet
 Tegens God en syne Wet.

Ghy die sit in staet en macht,
 En misbruyckt niet onbedacht,
 'tRecht van't rechts gerechticheyt,
 Noch al't geen dat daer op draeyt,
 God roch fiet,, Waer ghy liet,
 Loopt of gaet,, Ligt of staet:
 Want daer is
 Niet so secreet,, Of God weet
 Sonder mis
 Alles seker en gewis.

Anno 1588
 Geerttruyden-
 berg aen Parma
 vercocht.

Parma verfoec
 tot vrede, die de
 Heeren Staten
 aßen.

Versaen tot
 eenigheyt on-
 der de Heeren
 Staten die op al-
 les goede ordre
 stellen.

Het byer des tweedzachts inde Nederlanden / ontsaen door de Leycestersche factie / heeft soo haestelijc niet konnen werden gedempt of het heeft merckelike schade voorsz-gebracht: want tot Gedenblich / Dillingen / ende ter Vere is daer door een groote moepte ontsaen. De stad Geert- rypdenberg is byt opzuerig guarmsoen vercocht ende aen Parma geleyvert. Bonna werd by den oversten Schenck gewonnen / doch by Parma weder gekregen. Desen loofen Italiaenschen Vos / heeft door hare Majest. van Engellant doen verfoecken / om niet de Heeren Staten vande veree- nigde landen te konnen in handelinge van vrede / maer de Heeren Staten hebben dadelick 'tselve afgeslagen: hare Majest. hoogelijc bedankende vande affectie ende aengenomen moepte / ende de selve met eenen Christelijc waerschouwende / dat sy noch sonde willen / (nemens gheneden) wesen ernstig op haer wacht ende hoede / alsoo men voorsz- seker hielt / dat in Spanjen toegemaectt wierd soodanigen stercken scheeps-armade als noyt te vozen was gedaen / die / soomen vrees- de / op Engellant / of op dese landen plets sonde aengripen. Hier by doende hoe menichmael de Staten in gesprek zijn geweest metten Spanjaert / daer nyt noyt niets was ontsaen dan alle onheyl en swarigheyt. Dacrom / ende andere redenen meer / sy niet geraden achten op dees tijdt met den Spanjaert in handelinge te treden. De Heeren Staten (onthegien van Leycester) heb- ben malkanderen verniaent tot eenigheyt / trouwe / ende liefde / neerftigheyt ende wackerheyt / op alle saken (die seer in confusie waren geraecht) goede ordre stellende / so om d' oorlog te lande ende te water te beleyden / als ooc op de middelen vande Conbopen / Licenten / contributien en andere sakiē meer. Wanneer nu Parma by de Heeren Staten niet konde uperichten door zijn verfochte occa- sione want

sie van valschen Vredehandel; so heeft hy 't selve te wege gebracht mette Majest. van Engeland/
 die haer liet verleyden/hare Ambassadeurs nae Vlaenderen sendende/ tot Bontborgh tracteren/
 de met de Spaensche gesanten van vrede. Ondertusschen werd' by Parma niet nagelaten alles
 gereed te maken om de Spaensche vloete (die hy wist dat onderwege was) te helpen verstercken.
 Het gebeurde wanneer den Zuyrwesten wind waeyde/ dat Parma inde vergaderinge mede sprac/
 de/tot d'Engelsche gesanten seide: Mijn Heeren 'tis lange genoegh van het tractaet van vrede
 gesproken/sonder iets daer in te doen: De wint die daer waeyd/sal ons haest een overeenkomst
 ge doen maken. Dit en werd' by d'Engelsche Heeren in het eerste niet verstaen; maer gewaer
 wordende 'thefstg schieten der Spaensche tegens d'Engelsche armada/ zyn de selve Engelsche
 terstont na Engeland gekeert. De Spaensche vloete was onder Engeland/ sterck 134 groote sche-
 pen/voorzien met 30000 mannen/ 2600 groote stücken geschuts/ ende van alle ander voorraet naer
 addenant. De Paus Sixtus de vyfde, hadde mede met zijne bulle verklaerd/ d'Engelsche Con-
 ginne onwettich/ stellende hare Majesteits onderdanen goederen tot prooye van een yder die de
 selve konde bekomen/ al laet van sonden gevende alle die den Spanjaerden sonden helpen/ daer en
 tegens verdoemende alle zielen die hen souden tegen staen. Parma hield inde Vlaensche havens
 gereet ontrent 25000 mannen met veel oorlogs-rupg om den Spaenschen te helpen/ ende Enge-
 land met gemeene macht t' overweldigen. Doch de Heeren Staten hadden onder den heer Ad-
 mirael Iustinus van Nassou, de Vlaensche Havens met dertig schepen van oorlog beset/ datter nie-
 mant van Parmas macht ofte volck dochten upgekomen. Ondertusschen hebben d'Engelschen hen
 so mannelick gebzagen in het gevecht met de Spaensche vloete/ de goede God daer toelendende zij-
 ne merckelijcke genadige hulpe/ dat de Spaensche vloete/ die eenige dagen tusschen Calis ende
 Douvres hadde gelegen/ ende door eenige Engelsche brand-schepen by nacht grooten schrick
 was aengebrachte/ hebben moeten de vlucht nemen. Duc de Medina Sydonia haeren Admirael/
 merckende zijne alreede-geleden-schade/ hopeloos vande hulpe die Parma hem soude bybrengen/
 daer en boven siende dat het upt den Zuyrweste seer hard stormde/ daer hem noch het meeste quaet
 stond van te verwachten/ sackte zijn spillen op/ ende neeme syn cours noorwaerts aen/ om achter
 Schotland na Spanjen t'huys te geraken: doch heeft ewentwel onderwegen so veel schepen ver-
 looren datter maer 53 in Spanjen zijn weder gekeert. Dit was voor den Spaenschen koning
 sulck een groot verlies/so van schepen/geschut/als van volck: dat in Spanjen niet een vermaert

Parmas valsche
 vredehandel met
 Engeland.

d'Aencomst: en
 onderganck vā
 de Spaensche
 vloete.
 Paus bulle.

Bid-dagen.

hups van adel ofte hoogheyd was / of t'hadde zijne naeste vrienden in dese blote tot 's Conings dienst meest verlooren. By d'Engelsche / ende by de Nederlantische oorlog-schepen zyn eenige Spaensche schepen bekomen. Over dese seer groote heerlike victorie / heersmē so in Engeland als in Nederland groote vreucht bedreven / ende boven al God (die dese saken dus hadde ten besten gesmeert) hertelick geloofd ende gedancht met openbare danckseggingen / doende mede slaen sekere gedenck-penningen / met dit opschrift: Soli Deo gloria. Venit, ivit, fuit, 1588.

Een monster op de zee sag Goduyt zyne sale;
Welck dreygde aerd en locht; de menschen altemale
Verschricken hier van seer; nys was haer sulcx ontmoet:
Dies elck geloovig mensch den Heere viel te voet.

En bad: o Heere God! och wilt ons nu toefenden
Een Engelsch' machig heyr, 'welck vā ons af mach wendē
Dit sel en wreet gespyt. Terstont quam daer een woort:
De vyand vlucht consuyt; 'gebet dat is verhoort.

Plautus.

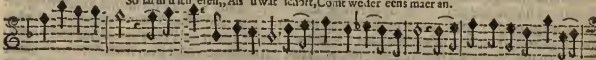
Jacobus Cats.
Pleau. 18.

Si Papae licitum est, his de Caesare servus. So 's Haas van hadde volle macht / Een Wynt waer haest tot slaes gebacht.
Foriter malum qui patitur, idem post paritur bonum.

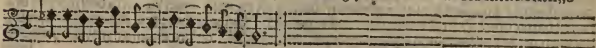
In mynen diepsten noot gerocht ic upt' t'gequel: De weg ten hemelwaerres lege dichte by de hel.
Quand j'ai esté en adversité, j'ai crié à l'Eternel, & ai crié à mon Dieu: il a ouï ma voix de son palais, & le cri que j'ay jeté devant lui est parvenu à ses oreilles.
Item: d'Engelsche klokke dans.

Ck meyn g'u voeren,, Vry vind ge-kort, Hoogmoedig Spaelsch ry-ran,, Seg my,, Meynt gy,, Te
So sal m' u scheren,, Als u wat schort, Comt weder eens maer an.

dwingen al-le man (Men acht niet uwen ban) Neen vriend, ghy moeter van. Als God der Heere Heer,, U

tegen is so seer,, Wat kont ghy ma-ken dan?

V quaed' aenslagen,, Die sullen niet
Alyt gelucken wel.

God heeft mis hagen,, Die't alles siet,
Aen u soo wreet opstel.

Want hy,, waer't zy,, 'rechte voorstaet en bemint,
En is der vroomen vrint,
Die hy soo heeft gefint,
Dat niemant haer en hayr
Kan krencken hier off dier,
Als hy't niet goet en vint,

Vervreuchde sielen,, Staet op nu ras,
Verbreyt Gods lof en eer.

Die't wou vernielen,, Al waeter was,
Leyt selve nu ter steet.

Wie lou,, Den rou,, Daer kunnen af verlaen,
Die wel was by Maraen,
Als hy molt vluchten gaen.
Die op de lichte wint
Syn toevlucht stelde blint,
Die heeft hem 'quaet gedaen.

Anno 1588
Parma wordt
desyne beschul-
dicht.

Heeft eenen aen-
slag op der Tho-
len, Beleyt Ber-
gen op Zoom en
verlatet weder.
Wachtendonck
aen Parma.
De Prins Mau-
ritius Marquys
van Vliſſingen
en Veregehuylt.
Cameryck aen
Parma geleveret.

Henri de derde
Coning van
Vranckryck ver-
moort.

Henry de vier-
de Coning van
Vranckryck ge-
koren.

Konings moor-
der tot een ſanct
geſteit.

De Spaenſche hebben dit verlies niet wel konnen lyden/ ſonder den Prins van Parma groote-
lyk te beſchuldigen dat hy een groote ooflaeck had gegeven tot het ſelfde: hem naegevendende dat
hy geen beſchootlycke neerſtighepd hadde gedaen om zyne macht mette Spaenſche te verboegen/
alſoo de vlote daer dooz deſe ſchade was overgekomen. Parma ſich pogende hem weder eenen
goeden naem te maacken ende per groots ende voozderlijer aen te rechten tot proſijte zyns ko-
nings/heeft zyn leger/upt Vlaenderſe brengeſde/getracht te leyde niet het leeg water dooz het Wo-
mer in't eyland van der Tholen; doch dooz den kloecken wederſtant die hy daer vond/ is hem
tſelve belet; neemt derhalven vooz de ſtad Bergen op Zoom te beleggen / daer vooz gebuyckende
alle zyn macht/ volck noch geldſparende: Daer de ſtad is ſo wel beſchermt geworzen dooz den
Colonnel Morgam, Gouverneur aldaer, ende ander kloecke chrijgs-helden/ dat hy niet ſchanden/
geleden hebbende groote ſchade / heeft moeten vertrecken den 22 November 1588. De ſtad
Wachtendonck heeft Parma den 20 December gekregen. In deſe tijt is de Prince Mauritius
(dooz het overlijden zyns Heeren Vaders) gehuld vooz Marquys der ſteden Vere ende Vliſſin-
gen/tot groote vergenoeginge der Inwoonders. Parma heeft mede/ dooz Monsieur Baligni / be-
komen de ſtad Cameryck. De Ligne in Vranckrijck heeft alleſpijt/ oneere/ ende ſchade de Ma-
jeſteyt aengedaen; daer over hy/ de ſtad van Parijs (daer upt hem het meeste quaet quam) gaet
beleggen. Gedurende dit beleg/ ſo heeft een Monnick (gehuypz by die vander Ligne) den Co-
ning Henricus de derde vermoort/ zyne Majesteit in zyn kamier ſteekende inden buyk met een
ſenpning mes / int overleberen van ſeekere brieven. De koning hem gevoelende doodelijk
gequerſt/ wiſſende voozien (ter hem de dood overviel) dat deſe heerlycke kroone konen mochte
aen den wettigen nabolger: verſoecht dat hy hem ſoude werden onthoden zyns ſulters wettigen
man Henry de Bourbon, Coning van Navarre, &c. dewelcke in preſentie van vele edelen ende Prin-
cen vanden bloede de kroone wert op't hooft geſet/ ende belaſt het gouvernement van't rijke op
hem te nemen/d'andere vermanende onderdanighepd/ niet ernſtige recommandatien. De ko-
ning is geſtorven 22 uren nae dat hy gewont was / ende den koning van Navarre is / in ſpijt
zinder vanden/dooz haer lieder eygen moozdadighepd/ ſonder moeyte aende kroone gekomen.
De Konings-moorder werd terſkont doozſteken ende zyn lichaem geſnittert. Ende de huyp-
ders van deſen moozdenaer hebben dit ſnoode instrument tot een ſanct geſteit onder hare heylighe.

Wie

Wie heeft er oyt gehoort van meerder Goddeloosheyt?
 De Koning wert vermoort, om dat hy niet de boosheyt
 Van't heyloos snoode volck genoeg wil volgen in,
 End' alles niet wil doen naer haren dullen sin.

Is dat oock heyligheyt? Elck heeft er van afgrysen,
 Selfs 't alderwrectst' gedocht en kan de daet niet prysen.
 Foey snoo vervloecte guyt? Beroerder van het land!
 Rechtaerdig komt u toe de straf van Godes hand!

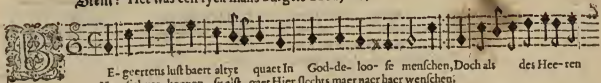
Seneca.

Nullum ad nocendum tempus angustum est malis.
 Mel in ore gerit, sed retrò ungere quærit.

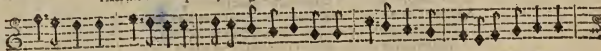
Pseau. 53. *Les ouvriers d'Iniquité n'ont il point de connoissance, mangent ils mon peuple comme fils mangent du pain? Ils n'invoquent point Dieu.*

Micha. 7. *Ik wil des Heeren toorn dragen; want ick hebbe tegens hem gesondiget: tot dat hy mijne sake upvoere; ende miy recht doe: hy sal miy aen't licht brengen tot dat ick mijnen lust aen zijner genaden sie.*

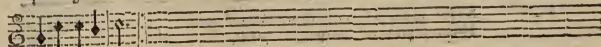
Stem: Het was een ryck mans burgers zoon, &c.

E-geertens lust baert altyt quaet In God-de- loo- se menschen, Doch als des Hee- ren
Haer siel ver-koopen sy alst gaet Hier slechts maer naer haer wenschen;

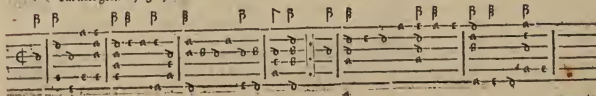
- pla- gen De sie- le sul- len kna- gen, Dan ist te laet,, Daer is geen raet,, Te

doen herou der diert.

Gelyck een appel buyten aen
Wel schoon schynt, end' van binnen
Gantsch niet en doopt; soo sietmen't gaen
Met dees scyn'ge spinnen
Sy schynen wat van buyten,
Van binnen zy niet sluyten;
Doortrapt, doorwaeyt,, Syns' en daer keyt
Int hert geen heyligheyt.

Bedriegt u niet, siet toe, siet toe!
Schyn-heyge geloorden,
Ghy zyt nu Gods-gefalide moe,
Ead' hebt soo gaen vermoorden
Den vader uwer landen,
Met uwe eygen handen,
Doch wat u daet,, Voor naeckt hier naer
Sult ghy wel worden waer.

De Prijs

GEDENCK-CLANCK.

155

De Prins van Parma veroveret Hemere/ Heyl met Dhenbeek. d'Overste Schenck / meenen-
 de de stad Nimmegen te verrasschen / is verdroncken in Augusto 89. De Prins Maurits van Na-
 sou maecte / onder't beleyt van Zoncker Charles d'Heranguiere / met 70 kloecke mannen / een
 wel-bedachten aenschlag op de stad Breda / dooz gelegentheyt van een Turf-schip / daer het volck in
 verhoogen lag / 'twelck in het casteel geboert zijnde / 'telve veroverden / en daer na de stad. Dit
 werd gehouden vooz een seer goede sake vooz de verrenichde Landen. De Prins van Parma 'telve
 ter herten nemende / hont een schans ter Heyden / om dese stad weder te beleggen / doch te vergeefs
 also die by Prins Maurits haest wert gewonnen. Onrent Hevenbergen hadden de Heeren Statē
 een schans / die Parma oock meende te vermeersterē / maer werd mannelick afgeslagen. De Provin-
 tien van Gelderland en Drecht / noodig van doen hebbende eenen Gouverneur / dooz het afftervē
 van haren voozgaenden / hebben Prins Maurits daer met vereert / als 'telve waerdig zijnde / die den
 selven last heeft aengenomē. De Ligeurs / also de koning van Franckryck / Henrieh de vierde / de
 stad van Parijs so streng beuant en belegert hadde / dat den hongers-noot daer seer groot is ge-
 worden / syn genootsaecte geweest hulpe te versoeken vanden Spaenschen koning / die haer tot
 ontfet heeft toegescheyde de Prins van Parma, dewelcke upt Nederland met zyn volck vertrecken.

Annis 1588;
 1589 Hemere,
 Heyl, Dhenbeek
 gen Parma
 Schenck ver-
 droncken.
 Breda door een
 Turf-schip vooz
 de Heeren Statē
 bekomen.

Prins Maurits
 Gouverneur vā
 Gelderland ende
 Drecht.
 Parma treckt na
 Franckryck en
 ontfet Parijs.

Anno 1590 der
Heeren Staten
Lagerte velde.

Anno 1591
Keyser Rudol-
phus verloecht
handelinge van
vrede tusschen
de Spanjaert en
de Staten te ma-
ken 't veel af
werd geslagen.

Zutphen, Dese-
ter, Delfzijl, Op-
slag, Inmentil,
Mullt en Nim-
megé by d'ree-
gen Staten ge-
wonnen.
Knopsenburg
gelet.

de na Vranckrijk de Parisianen heeft ontfet. Ondertwijken hebben de Heeren Staten/ in Mey 1590/ te velde gebzacht onder haren Gouverneur een statich Leger/ ende heeft Prins Maurits daer dooz gebout onder de stad Nimmegé/de schancke knopsenburg/en de schancke vande Dozen/dooz de Heeren Staten bekommende Hemert/Elshout/Crevecoeur/ende Heyl. De Grave van Mansvelt krijget het belept van 't Gouverneurschap in Parmas plaetse/gedurende zijn afwesen. De Keyser Rudolphus heeft op dese tijt dooz zijne Ambassadeuren versocht dat de Heeren Staten worden in handelinge van vrede komē met den Koning van Spanjen; van zijne Majesteits wege soude alles bygebzacht werden dat tot eendzacht en een goet accoorz soude konnen dienen; de vreenkom- ste daer toe ordonneerende te Crulen. De Heeren Staten antwoorzen: Wy bedancken zijne Ma- jest. ootmoedelijck vande eere en vrientschap ons bewesen / doch hadden wel gewenscht dat zijne Majest. de kost en moeyte van dese belendinge aen ons gedaē/ hadde gespaert/ also daer geen va- ste/of geloof-houdende vrede met Spanjen dooz haer te maken was/ 'tselve al te dickwils beproeft hebbende/gelijck sy zijne Majest. niet verschepte bondige redenē daer van onderricht dedē. Dooz de kloecke belendinge vanden getrouwen wackeren Velt ende Gouverneur Mauritius, en de booz- nemelycke besmeringe Gods/ hebben de Heeren Staten desen Jare onder haer gebied en macht ge- kregen/eerst de Zutphensche schans / daer na den 30 Mey de stad selfs. De stad Deventer den 10 Junij daer aen. Delfzijl/deschans vanden Opflag/en Inmentil zijn in korten dagen gevolgt. Soek is mannelick ontfet knopsenburg/ het welcke de Prins van Parma sterck hadde belegerd; Parma daer ontrent (dooz middel van een stercke hinderlage die zijn Excell. hem maecte) een groot verlies in zijn volck krijgende. Van knopsenburg is desen victorieusen Prins in alder vl met 4000 bootsknechten en 7 vanden ruyters getrocken na Zeeland/ ende sich landende in de land van Huisst/ heeft de stad ende 't land van Huisst mede vermeerct den 24 Septembz. Van daer 'tselve volck met haren Gouverneur/weder optreckende na Nimmegen/ hebben de selve stad gedwongē den 22 October 91 oock ober te geven onder 't Regiment der Heeren Staten. Alle dese seer heer- liche victorien heeft God aende verenigde Lande verleen in vijftiaenden tijts/waer dooz Gods kercke ende 't lieve Vaderland is gebzacht in een meerder ende verskerder staat.

Soo Prins! giet wel gemoet, vry uwen vjand tegen!
Ontfet hem niet een haer / God sal door zynen seggen
V geven d'overhand / Want hy nu het gebet
Verhoort heeft van syn volck, end' op haer saken let.

Syn gramschap die daer was so over ons ontfleken,
Is met geluck en heyl nu van ons afgeweken,
End' die daer laten vast in weelden en geluck,
Gaen nu verdrietig heen, end' sieten inden druck.

Fide Do-

GIDENCK-CLANCK.

157

Pide Domino, & ille efficiet. Aen allen kant/ Wercht Godes hant.

Plau. 34. Sazvez & voyez que l'Eternel est bon: o que bien heureux est l'homme qui se retire Vers lui!

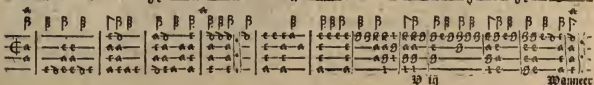
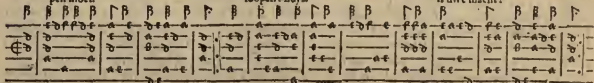
Btem: Op de Engelsche Min. Of: Noch leef ick in verdriet, &c.

De Hoeder Israels
Die slaapt noch sluymert noyt,
Hy helpt uyt veel geguels
Syn volck, 'twelck was verstroyt
Doot 't Spaensche boos geboet
End' doet haer noch dit goet,
Dat self, Dat self, Dat self, De vyand loo-
pen moet.

Gelyck 't volck in een schip,
't Welck hort, en sluyt, en steeckt,
Alst komt op sene klip,
Van anckst het sweet uytsceekt.
So staet nu oock confuys
Marsen met zyn gespuys,
Die au, Lie nu, Die nu met schand moet
loopen 'thuis.

Gedanckt moet zyn de Heer,
De God die eeuwig leeft!
Dat hy ons t'zynder eet,
Dees overwinning geest;
Wat wonder heeft da kracht
Des Heeren al gewracht?
O Heer! O Heer! O Heer! Hoe groot
is uwe macht!

Wanneer nu Parma upt Vranckrijck nae Nederland was getrocken / soo is den Koning van Vranckrijck / zijnde seer gesterckt ende gestijft / door de hulpe die hem des Pajessept van Engeland / ende de Heeren Staten der vereenigde Landen hadden toegeschiedt / andernmael met zijn macht vooz Parijs gevallen ; de stad inde uiterste hongers-noot bringende : waer door de Eigens hulpe versochten aenden Paus ende aenden Koning van Spanjen / die den Prins van Parma belaste om sich andernmael met macht te verboegen nae Vranckrijck / ende de benouwde te hulpe te komen / gelijck hy dede / stellende den Graef van Hantsvelt weder in zijn plaetse. De Heeren Staten ontbertusschen hebben seer noodig geacht dese gelegentheden waer te nemen / onder beleyt van haeren Souverneur een Leger te velde bringende ; waer mede sy bequamen Steenwick den 4 Julij 92 / Den 30 Julij Otmarsum / den 12 Septembz is Coorvoozden. Is oock de stercke stad Geert trupdenberg (die den landen te water veel ongemacken maecte) in Martio 93 belept / ende den 23 Junij daer aen mede by den Heeren Staten gewonnen / niet tegenstaende dat Hantsvelt met een machtiger leger / als d' Heeren Staten daer voozen hadden / quam om de selve stad te ontfetten. Inde maent van December 92 / is den Prince van Parma tot Arechte overleden / die lang hadde gaen quellen / ende soo men meende door een Spaensche byge vergeven was. De Koning van Spanjen sent in plaetse den Graef van Feuntes tot Gouverneur ; dewelcke een Spanjaert ende vanden hynse ende maegtschap was van Duc d'Alve. In den jare 93 heeft men doen brantschatten Luffenburch ende Vlaenderen / doende aldaer oock enige tochten / door tweeke alles de E. Heeren Staten enige goede sommen gels tot beghulp haerder oozloghe bequaemen. In Januari 1594 is hier te lande den Eershtog Ernestus van Oostenrijck / broeder des Keyfers Rudolphi, afgesonden van den Spaenschen Koning / om de landen te dienen als Gouverneur in plaets vanden Graef van Feuntes, die te rugge ontboden werd. In't begijn zijnder regeringe / heeft hy de E. Heeren Staten Generael der vereenigde landen gesanten toegesonden / om te treden in secker acozd ende handelinghe mette selve / waer op de Heeren Staten schriftelik den selven Ernestus antwoozden / dat sy in geen en deele van sinne waren in gesprek met den Spanjaert te treden / also hen / ende al de werelt kenbaer was / dat daer onder niet en schynsde dan bedzog / gelijck sy dat metmalen tot haren ongelucke hadden vernomen ; en dat te min also alreede by den Spanjaert twee uptgemaeckte afgeschuyzde moozdenaers waren geïnstitueert / namslyck eenen Pieter du Four met eenen Michiel Kenichon / die den Voost Haurks hadden voozgenomen te vermoozden.

Anno 1592
Parma treckt
voor de tweede
mael na Vran-
cryck, ende selt
Mantvelt in sy-
ne plaets.

Siechenwyck, Ot-
marsum en Coe-
voorden by de
Heeren Staten
geWonnen.

Anno 1593
Geert trupden-
berg mede ver-
meitert.

Parma's doot.
Graef v's Feun-
tes inde plaetse.

Anno 1594
Ernestus v's Oo-
stenryck Gou-
verneur vanden
Koning, in reu-
tes plaets.

Valsche aenge-
boden Spaen-
sche vrede.

een. Van sinne zijnde van den God des Hemels te verwachten een goede gewenschte opkoms-
 ste deser strenger oorlogte. De vrome ende Aertbare Helt Graef Willem van Nassou, Gouverneur Graef Willem
 van Drenthe etc. Berckt Bellingwolder-Zijl/ ende veroveret Wedde/ ende den pas der Bourtan- van Nassou, &c.
 ge/ daer hy een fozt op maecte. Hier tegens wind den Spanjaert Ormarsum/ dewelcke vele goede diensten.
 gert hebbende Coevoorden/ ende het nieu gemaecte fozt op de Bourtange/ heeft door de kloeck- Coevoorden
 heyt van den Prins Maurits niet schande moeten opbreken. Den 23 Julij 94 is de groote ver- ontset, Groe-
 maerde ende stercke stad Groeningen oock gekomen onder het gebied der Heeren Staten gene- ningen gewon-
 rael niet tegenstaende upt de selve groote tegenweer werd gedaen/ de generaliteyt aldus seer ver- nen by de Hee-
 sterckende met de stad ende ommeclanden, ren Staten.

ANNO 1594

Weest nu van herten blyd', oprechte vrome menschen!
 Hoe kont ghy meerder goet hier op der aerden wenschen?
 Merckt hoe de goede God aen uwer nu gedenckel
 End' wat hy u al goet door syn genade schencke.

Wel heeft de Heer geseyt door een van zyn Propheten:
 Ick sal myn kind'ten noyt verlaten noch vergeten,
 Ick heb' als eenen ring gedrukt aen myne hand,
 End' moeten koopen met myn alder-dierste pand.

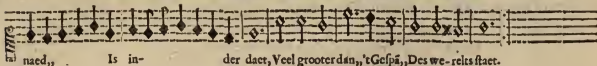
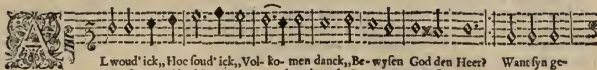
Ovidius. Immensa est, sinemque potentia caeli non habet: & quicquid superi voluere peractum est.

I. de Bruyna. Gods wegen schillen veel van 'smenschen kromme wegen/
 Dat hier is meest veracht/ heeft 'tmeest geluck verkregen.

Pleau. 34. O Dieu! la Justice est comme hautes montagnes, ses jugemens sont un grand abysme. Combien est precieuse sa gratuité! aussi les fils des hommes se retirent sous l'ombre de ses ailes.

Stem:

Stem: Gaillarde Belle.

Myn herte,, vol fnerre,, voor heen gequele
End' fchier van ancxft verftickt,
Noch teder,, Wert weder,, geruft geftekt,
End' vanden Heer verquickt.
Daer ick terftont,, Hacht viel te grond,
Door droefheys fmeret,, Daer werd,, Ick nu gefond.

O Heere I vermeete,, Toch in diu Land
U rycke voort en voort:
Hout ftadig,, Genadig,, Aen ons de hand,
End' 'svyants ryck verftoort;
So fullen wy,, Verheugt en bly,
Met herten luft,, Geruft,, Steets loven dy,

GEDENCK-CLANCK.

61

De Ligeurs in Vranckrijck ziende dat sy met macht den Koning niet konden upt' tweld laen/
 hebben hem gepoogt te doen ombrengen / daer over eenen Jean Chastelet af hupzende om zyne
 Majesteit te vermoorden / dewelcke den Koning meynende de kele af te steken / heeft den selven/
 missende/ een van zyne voorste tanden met een mes uptgedout. De Koning onderrichte zijnde
 dat de Jesuyten hier van oorsaecke waren / heeft hare geheele oorde upt zyn ruck gebannen/ ende
 scherpelyck gelast te moeten vertrecken den 29 Decembrys 94 ; ende voorders tegens den
 Spaenschen al om laten publiceren openbare oorlogc/ van wegen dat den Spanjaert/ daer de U-

Anno 1594
 Coning van
 Vranckrye een
 tant uyt de mōe
 gesteken.
 lesuyten uyt
 Vranckryck ge-
 bannen en ooge
 log tegens Spa-
 jen uytgeroept

geurs

Mutinatie van
Ernesti volck.

Anno 1597
Hoey veroverd
en weder ver-
loren.
Eerf hertog Er-
nesti doot.
Graef van Feun-
tes in plaetse.

Oost-Indische
vaerd begonnen
inde Nederlande

Anno 1597
De Graven Phi-
lips van Nassou
ende van Solms
doot.

Weert by de Sta-
ten gekregen.
Aenslag op Lie-
re gemist.

Camerijck by
Feuntes gewon-
nen.

geurs het meeste kreunsel aen hadden/ de reden was der bloediger Inlantscher oorlogen van
Vranckrijk. Dooz dese afroepinge der oorloge zijn veel plonderingen ende verwoestingen
van landen ende luyden in Archois ende Henegouwe gevallen. Het Italiaensche Chypsgvolck
des Eerf hertogs Ernesti, overmits hare groote achterstellige gagen/ zijn in mutinatie geko-
men/ haer begebende onder de saubeguarde der Heeren Staten Generael. De Conberneur
van Beda/ Joncker Charles de Herauguieres krijgt/ met behendighheyt de stad Hoep in't land
van Luyck/ die de Bisschop wederom hard belegert ende weder krijgt. Op den 21 february
95 is binnen Brussel overleden den Eerf hertog Ernestus, in wiens plaats ypt Spanjen afgeson-
den word den voorsz. genoemden Graef van Feuntes. De Graef van Embden verscheil hebbende
met de regeerders der stad Embden/ hebben de Heeren Staten Generael hen laten gebruycken
als middelaers/ om de partjen te bezijden/ tot des stadts versterkerheyd 1000 soldaten daer
in sendende. In dese tijdt heeft men besloten ypt de Landen van Holland ende Zeelant eenige
schepen te senden/ om daer mede Roozdt- waerts op te soecken den kortsten weg naer Oost- In-
dien: maer d'eerste schepen zijn onberichter saecken weder gekeert; doch daer toe andere gereet
gemaect zijnde/ om de selve landen te beseplen vooz by de Cabo de bonne Esperance, is wel ge-
lukt/ met groot profijt/ slebert wanneer de selve vaerd in de vereenigde Landen seer heeft
toegenomen. Wanneer nu de Legers der Heeren Staten/ als des byants/ noch te velde wa-
ren/ ende dat de belegeringe van Szol was gebrooken/ soo isser een hard treffen geweest tusschen
de Nassouwische Graven, Philips, Lodewyck, ende Ernst, gebroeders/ als den Jongen Graef van
Solms, tegens des byants troupen/ daer al de Graven voornoemt gevangen werden/ behalven
Graef Lodewyck, die het ontreed/ de Graven, Philips van Nassou ende van Solms, (ontfangen heb-
bende sware quetsuren) zijn inde gevangnisse gekorven/ ende Graef Ernst is gerantsonneert ende
geloft geworden. Op den vierden November 95/ is de stad Weerd by de soldaten der Heeren
Staten gewonnen/ den Graef van den Berg daer binnen vindende/ die mede rantsoen betaeld heb-
bende/ is ontslagen. De stad Liere is dooz practijcke ende beleyd vanden voorsz. Gouverneur
Herauguieres ingenomen/ doch dooz de disorde die in het plonderen geschiede/ is der Staten volck
weder daer ypt geslagen/ met verlies van de haere. Camerijck is by den Graef van Feuntes in-
genomen.

Alst dick.

Alst dickwils binnens huys al vreucht is naer ons wenschen;
 Staet droefheyt voor de deur, verteerend' onse jeucht,
 Doch God stiert alle ding ten besten voor ons menschen;
 Hy slaet en hy geneest, naer droef heyt komt de vreucht.

Elck ding heeft synen tyd; nu geeft de Heer zyn segen;
 Dan straft hy wederom, en vordert soo syn eer,
 Na harde vorst en droogte verleent hy weder regen:
 Het liefste kind word meest besocht van God den Heer.

Virgilius.

Scilicet interdum miscentur tristia lætis.

Theodorus Rodenbrug.

**Die geestelijken sterft/ sal't sterben nimmer bzeesen;
 Die sterft hoop dat hy sterft/ die moet gelukkig wesen.**

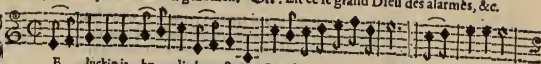
Paul aux Corinth.

*Car nous savons que si nostre habitation terrestre de ceste loge est destruite, nous avons un
 edifice de par Dieu.*

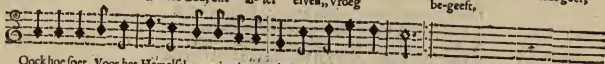
¶ ii

Stem:

Stem: Iſſer yemant uyt Oost-Indien gekomen. Oft: Est ce le grand Dieu des alarmès, &c.

B lückig is hy die leert sterven, D'wyl
End' sich tot God, ons al-ler erven,, Vroeg
hy leeft, 'tAerd- sche goet,
be-geeft,

Oock hoe soet,, Voor het Hemelsch eeuwig niet en acht, End' van't quaet sich wacht.

Die daer steeds gaen in 's Heeren wegen,
Sullen weer

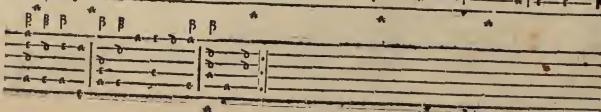
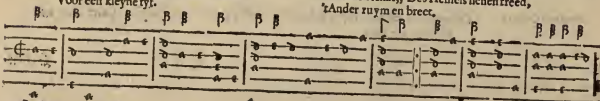
Daer voor verkrygen grooten segen
Van den Heer:

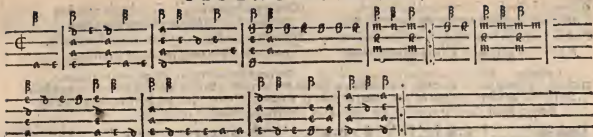
's Hemels kroon,, Is haer loon,
Offy schoon,, Hier hadden al wat strydt,
Voor een kleyn tyt.

De Heer is waerheyt, weg, en leven,
't Hemelsch' broor,

De weg die laes! daer leyt beneven,
Is de door,

Smal ist par,, 't Gene dat
Naer den schar,, Des Hemels henentreed,
't Ander ruym en breet.

In dese tijdt hebben haer verscheppene vyants schepen npt Dynn-kercken in zee begeben/ daer van eenige/ groote schade aende Nederlantsche kooplieden ende schippers gedaen hebbende/ zijn bekomen/ en de Capiteynen ende Voot-gezellen daer van opgehangen/ tot exempel van andere. In de Nederlanden is npt Spanjen gearriveert den Eers hertog Albertus van Oosten-Ryck, des Keyfers Rudolphi, ende des overleden Ernesti broeder / Cardinael, Viceroy van Portugael; om het Gouverneurshap te bedienen over de Nederlanden gelegen onder 't Spaensh geweld. Het hem is mede af gekomen Philips, Prins van Oranjen, Graef van Buren, &c. die Duc d'Alf Anno 1568 npt de hooge schoole van Leuben / met geweld wech geruckt hadde / als hier vozen verhaelt is. De Vorstelycke Cardinael die wint de kroone van Franckryck af de Steden Calis ende Ardres. Daer na heeft hy in Augusto 1596 gekregen de stad Hult in Vlaenderen/ met groot verlies van zijn volck. Verrast wyders de stad Amiens: doch zijne Majesteit van Franckryck weder alle moeyte ende neerstigheyt aenwendende/ krijgt de selve stad weder. Ende op dat desen dooz mochte bekend maken / bestaet hy een afsghetselike daet int werck te stellen/ om den Paus ende den koning van Spanjen als Opper-ketter-meesters ende Inquisiteurs te behagen: want hy toestaet dat eene seer eerbaere Goddychtige Jonge dochter/ genaemt Anneken van den Hove, gebangen binnen der stad Brussel / om haers geloofs bekentenisse/ de Geresozmeerde Keligie belydende te zijn de suphere ende oprechte leere des h. Evangelij / levendig inde aerde werde gedolven.

Anno 1595
en 1596.

Eertzhertog Albertus als Gouverneur der Nederlanden met den lang-gevangen Prins van Oranjen Graef van Buren, &c. samen uyt Spanjen gekomen.

Calis en Ardres met Amiens. by den Cardinael gewonnen Hult mede by hem vermeerert.

Anneken vande Hove tot Brussel levendig in de aerde gedolven.

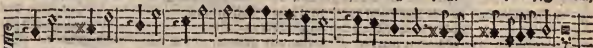
O Heere Iesu Christ! ghy konne't al beschouwen,
 Wt dynen hoogen ibroon, wat dat de mensche doet,
 End' oock hoe dat u bruyt doorkerft word en doorbouwen,
 V Bruyt! die ghy soo dier gekocht hebt met u bloet.

't Geen ongeschonden bleef by d' Heydensche vyanden;
 Dat mach by desen hoop niet blijven ongeschend,
 Sy sijn den al in fluxe, verscheuren't met haer sanden,
 Dat't alles beven moet wat datter is ontrent.

Baudarius. Pontifices nunquam martia bella decent. De rappe metter swaert/ En zyn niet wel gepaert.
 Hoferus. Pilatus wiesch zyn hand/ maer binnen in zyn ziel. Op meer dan 't Keijzers gunst als vande waerheyt diel.
 Du Bartas. Et Christ veut que les siens frans de peine & d'ennuy, N'ayent, apres leur mort, autre logis que luy.
 Stem: Engels Com again, metten Bas: Ende is een tweespraek tusschen Ian ende Pieter.

A. Ch bitterheyt! Ach! ach! waer vliede wy? **P.** Welwaerom dus geschreyt? **A.** 't Is vade tyranny, **P.** Die ick,

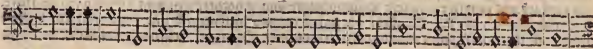
P. Met schrick, Hoor aē, Maraē, Doet spaē, 't Volc levē' onder d'aerd, Haer joncheyt hy niet spaert.

A. Een Maegt, die daer
 Was in Gods woord geschickt,
 Wort van de Spaenische schaar
 In d'aerden muyt verstickt.

P. Hoor doch, 't gekroch!
 Wat och! Heeft noch
 't Bedrog, 't Schoffieren en 't geschend,
 End' dit gemoord geen end?

A. De Cardinael
 Bewyft hier door voortwaer,
 Dat hy ons al te mael
 Soud' dooden, kond hy maer.
P. Doch 't sal, Niet al,
 V mensch, uer wensch, Vergaen,
 Wanneer ghy seer belaeen
 Sult voor Gods oordeel staen.

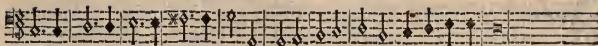
BASSUS.

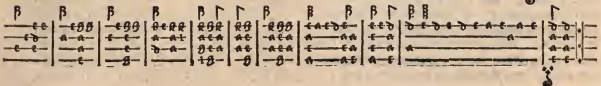
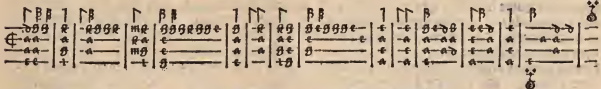
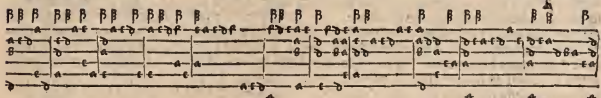
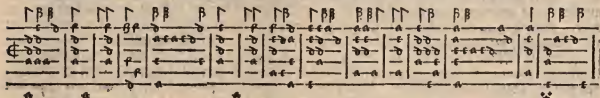
A. Ach bitter-heyt! Ach! ach! Waer vlieden wy? **P.** Welwaerom dus geschreyd? **A.** 't Is vande tyran-ny, **P.** Die ick,

GEDENCK-CLANCK.

167

ick,,Met schrick,,Hoor aē,,Maren,,Doet spaē't'Volc leēd' onder d'aerd,Haer joncheyt hy niet ſpaert.

Hare

Annis 95 & 96.

Calis Malis inge-
nomen by de
Engelsche ende
der Staten sche-
pen.Anno 1597
Slag van Turn-
hout, en groote
victorie vanden
Prince MauritsioDe Coning van
Vraackryc hul-
pe krygende vā
de Staten der Ne-
derlanden, door
Wederom ver-
geldinge aen de
inwonders der
selver.Teffelycke vic-
torien vanden
Prince Maurits.

Hare Majesteit van Engeland neemt booz met groote courage den troffen/machtigen Spaen-
schen Coning in zijn eygen Laste te beverchten. Rust derhalven toe een schoone armade schepen
ter Zee/ daer by de Heeren Staten haere Majesteit tot hulpe schicken 24 wel gemonteerde sche-
pen. Dese t'samen zijn wel aengekomen te Calis Malis in Andoloufie/ alwaer gebonden wer-
den een goet deel schoone schepē die hen toerukeden na de West-Indien/ dewelcke alle werdē ver-
meestert ende verbrant/ het gescht ende koopmanschappen daer af gehaelt/ ende de stad geplon-
dert. Naer dat nu eenige dagen d' Engelsche mette Nederlanders hen hier hadden onthouden/
zijn victorius met goeden byt na hups gekeert. Zijn Princelycke Excellentie Maurits krijgt
te deser tijdt secker onderricht dat den vband een grooten hoop volck by een vergaderde on-
trent Turnhout/ om mette selve eenen aenslag te maken/ ende eenige plaetsen/ dooz middel van
den harden doot/ te vermeesteren. Waer dooz onse Prins bewogen werd' de selve te gaen be-
soecken/ sterck zijnde 4 regimenten voer-knechten ende 5 vanen ruyters. De vband d'aenkom-
ste des Princes vernemende/ is geweken; doch achterhaelt zijnde van de Ruyters der Heeren
Staten/zijn onder't belept van den hoog gemelden Prins so aengetast/ dat des vbands heele trou-
pen geslagen werden/ ende den obersten van hen/ den Grave van Waranc ter plaetse doot bleef/
veele gevangens bekomende. Zijne Majesteit van Vranckrijck (van wegen de groote machte
zijner vbanden) is in sulcken nood van volck ende geld/ dat hy vreesde perijckel te lopen/sonder
vband/ om selfs gedempt te worden/ welcke de Heeren Staten verstaende/ zijn beweegt om zijne
Majesteit hulpe te senden van volck ende geld/ schepen van oorloge/ ende anderling; waer dooz
met Gods hulpe de saecken zijns Majesteits wel uptgeballen zijn. De selve daer vozen willen
de danckbaerheyt bewijzen; heeft zijn rechte d'Aubeyne quijt gescholden aen alle den Nederlan-
ders onder der Heeren Staten gebied zijnde; een recht van sodanige kracht/ dat wanneer eenen
vreemdeling uit Vranckrijck quam t'overlijden/ alle de nagelaren gorderen moeten komen aende
selve kroone. De vrieven van reprefalen werden oock opgehouden. De onop-houdelike
neerfligheyt/ de groote wetenschap/ als den sozjg-bragenden pter tottet welkaren der verrenigde
Provintien/ heeft men desen Jare 97 besonderlijck konnen bemercken in onse Voorselijken Prin-
ce Mauritsio, Gouverneur der vereenigde Landen/ als Capiteyn Generael ende Veldt-overste
van het leger der Heeren Staten; want in drie maanden tijts heeft hy (dooz Godes segen) van
den machtigen Spanjaert verobert/ den 1 Augusti Alphen/ den 21 Augusti de stad Ryndrecht/
daer

daer nae de stad ende 't Casteel Hoers; Van daer / over den Rijn getrocken zijnde metter voorsz.
 leger / den 28 Septembrys Grol / Breefort / ende den 12 Novembrys de stercke stad Lingen; Niet
 tegenstaende dat alle dese plaetsen wel voorszien waren van oorlogst-gereetschappen / ende beset met
 onse kloecke garnisoenen / geacht sterck 5000 mannen / onder 't gebied staende van Graef Fre-
 derick vanden Berge / ende ander oude / erbarene / ende kloecke Colonnellen. Het geschut ende de
 schepen by de Heeren Staten aldaer bekomen zijn groot geld waerdig geschat / alles goet om te
 gebuycken tegens haren byand / die hier dooz dapperlick verzwakte. Hier dooz werd den
 doozgang des Rijns seer bevrijt / als oock de Landen van Zutphen / Overijssel / Drentse / Twen-
 te / Vriessland ende Ommelanden / die daer naer seer hadden verlangd. Daer werd gegist dat de
 groote der gewonnen landen wel so veel was als het vierde paert der rij. Provincien konde be-
 dragen. Alle dese victorien zijn des te grooter geacht geweest / nadien den Voetlijcken Cardi-
 nael van Rimini / so victorieus komende / in zijnen dienst wel hadde 60000 soldaten. Hy ver-
 toont hem vooz Goltende om dat te beleggen / maer heeft het niet vervolgt / daer weder afstree-
 kende. Over dese groote weldaden heeft men (bupten-gewoonte) Biddagen van danck-seggin-
 ge gehouden / Gode alleen d'eere gegeven / oock gedenck-penningen geslagen / welkers op schrift
 waren: Venit, Vidit, Deus vicit, Victoria parva spatio trimeltrij.

Albertus laet
 hem voor Oo-
 stende 66, maect
 treckt daer we-
 der af.
 Bid-dagen.

Laet veel eer de Zee uyt droogen,
 Met seer menich schoon rivier,
 Laet veel eer der sonnen oogen
 Blind syn, en gantsch kout het vyet,
 Hagel, snee, veel eer laet branden,
 Yser, lood, en swaer metael
 Swemmen lanx de natte stranden,
 En de boomen al te mael
 Vliegen lanx de lucht te fame,
 D'ecuwicheyt eer slapen gaen,
 Laet de lang-getongde fame
 Eer oock van haer spreken staen.

Eer ghy soudet in't vergeten
 Stellen Godes liefd' en daet,
 Die ghy (so ghy wel moer weten)
 Nu van tydt tot tydt ontfaet,
 Brengt danck-offers **Watabieren!**
 Tot de horens van d'altacr,
 Lippen-calvers daer op vieren
 Wilt; tot Godes eer te gaet
 Dan so sulc ghy sien en tasten
 Hoe u vyand leyt gewout,
 End' hoe dat syn eygen lasten
 Zelfs hem drucken totten grond,

De Koning van Spanjen te deser tyde nae de Nederlanden sendende 4000 Spanjaerden te water, is daer van een schip met 150 mannē gekregen by de schepen van ooplogte der Heeren Staaten/die de selve alle verdoncken. De Nederlantsche Coopluyden/poogende haer geluck ende fortunne meer en meer te bevoorderen mette traficke van de Oost-Indien / senden langs hoe sterker hare schepen derwaerts. Enen Dr. Pannet/ hebbende voorgenomen zijn Excellencie te vermoorden/is tot Leyden gerechte. Desen Jare 98 is den vrede getroffen tusschen Vranckryck ende Spanjen. Heeft mede de Koning van Spanjen Philips de tweede, goet gebonden zijn dochter d'Infante van Spanjen, Isabella Clara Eugenia, den Voetsteliicken Cardinael Alberto, ten houwelijck te geben/draegt hem daer by over de Nederlanden met Bourgongien/onder verscheydene conditien/die des konings Zone toestaet. De maniere van dese gifte werd geacht te styfde tegens plantz vryheden ende Privilegien / alsonien heeft gemerckt dat de vyde Nederlanden by den Spanjaert gehouden werden voor/ende als een Spaenschs Leen; 'twelck eenwelick onder Spanjen moet staen ende blyven. De Voetsteliicke Cardinael (afgelegt hebbende zijn geestelick gewaet) in de over-heerde Provincien alom als Heer (upt den name zijns Vuyts) aengenomen zynde / is daer nae terstont veretrocken na Spanjen om te trouwen; de Cardinael Andreas van Soetenryck (zijn Cousyn) als Gouverneur in zijne plaetse stellende. De Velt-Overste des machtigen Spaenschen Legers/ Don Francisco de Mendoza, Admirant van Arragon, sich vervoegende met zijn volck op den bodem der neutrale Landen/ bekont Orsoy, dat hy versterckt.

Anno 1598.

Oost-Indische
vaerd gevoordtVrede tusschen
Vranckryck en
Spanjen.
Philips de twee
de verrout syn
Dochter metis
Eerft hertog Al-
berto, gevende
de selve alle
de Nederlanden
en Bourgongien
tot een lievt-
schap, deselve
gehouden wor-
dende by den
Spanjaerts voor
een Spaenschs
Leen.

d' Admiraant van
Arragon mettet
Spaensche Leger,
doet groote
moetwil op de
neutrale Lande,
vermoord den
Graef van den
Broec, spot met
het mandement
des Keyfers. En
veroveret vele
neutrale steden.

Goede forge der
Hee. en Staten
ende den Prins
dat de Spaniaert
geen inbreng en
doen mocht in
haere Landen.
Biddagen ge-
houden.
Philips de twee
de Coning van
Spanjen gekor-
ven, ende zyn
soon Philips de
derde in de
plaets, die vele
Scheepers ende
Coopluyden
misshandelt.

De Grabe van den Boecker/ een Goddyesende neutrael Heer / van den Admiraant verheert zyn-
de / ende zyn Casteel ingenomen / wesende de Gereformeerde Religie toegedaen / is door den
Spanjaerden hoven belofte deerlijk vermoort. Vele moetwilligheden heeft dit volck aenge-
recht / daer over de Rijk-steden ende steden genootsaecht waren haere klachte te doen aen de
Keyserlijke Majesteit / de welke den Admiraant erpzeffelijck belast te vertrecken / daer hy niet op
passende / niet de spot / latende de zyne in alle boofdadigen voortgaen. De Stad Rijnberck werd by
de Spaensche vermeestert / ende de Stad Wesel heeft met 150000 guldens te betalen de Spaen-
sche furie afgecocht. 't Selve leger treckende over den Rijn / heeft ingenomen Rees / Deutecum /
Emmerick / en 't huys te Schultenbergh / en van daer voort treckende / heeft syn winterplaets ge-
houden in Westphalen; daer dese moorddadigen niet nagelact hebben alles by der hant te nemē wat
trecken mocht tot verwoeringe van haeren boosen wille. Ondertusschen zijn de Heeren Staten
met haeren Gouverneur seer sorgvuldig geweest haere frontier-plaetsen wel te behoeden / goede
wacht houdende dat haeren machtigen vyand nergens in en braecke / gelijk oock den al sorg-
dragenden God de vyre vereenigde Landen voor inbreuck haers vyants genadelijk bewaerde;
daer van over al genieene danck-seggingen en Vede-dagen gehouden werden. Hier en tusschen
is de tydinge in de Nederlanden gekomen van de doode des Conings van Spanjen / Philips de
tweede, oock vande gelegentheyt zynder heekte / hoe dat die lang-durich ende deerlijk geweest
was. Zijne Majesteit hadde zynen Zoon / geduerende syn indispositie / in 't rijk doen bevel-
gen / genaemt Philips de derde, ontrent twintich Jaeren ont zijnde / die vele oude Raet heeren af-
danckt ende andere jonger in plaets in zijn regeringe gebruyckt. Voor zijn eerste daed / heeft hy
met zynen Raed goet gevonden alle de Nederlanders ende haere goederen (onder zyn gebied
zynde) aen te takken ende te confisqueren / de kooplieden ende schippers seer mishandelende / en
de op Galejen settende / ende andere boofheyt aen haer plegende. 't Welcke alles andere Coop-
lieden ende schippers verootsaecht de vaerd op de Oost-Indien te meer te doen aen gaen / ende
den Spaenschen koning aldaer wederom vergeldinge te doen / gelijk hy (God moct gedanckt
zyn) syne vergeldinge daer gekregen heeft.

O Coning ! ghy syt wel van afkomst' groot en machtig,
 Och of g'in vroomheyt oock sookloeck waert en so machtig,
 Wat waer't een wensch'lyck ding ? Maer Nederland dat mach
 Beklagen wel de uer van u geboorten dag.

End' haken naer u cynd' : God wil u Soone geven
 Een betergeest en sin ; End' g'lyck hy is verheven
 In goet, en bloet, en eer, in pracht en hoogen staet,
 Dat so mach in Gods vrees' zyn al zyn doen en laet.

Mors sceptrā ligonibus æquat.

A. de Coning. De Rechters zyn de geen die Godes beeld verthoonen/
 En speelen op't tonneel des werelts d'hooge rol;
 Dies hun siel bloedig staet/ so sy het quaet verschoonen/
 En woeten in het aertsch gelijck de blinde mol.

Iob. *L'Homme né de femme, est de courte vie, & plein d'ennuy : Il sort comme une fleur, puis est coupé, & s'enfuit comme l'ombre, qui n'arreste point.*

U ij

Stem:

Stem : La Vignonne.

SUPERIUS.

Menschldenst dat ghy roch Syt sterfelyk, End' dat ja daeren bo-ven noch, U leven
 oock,, Is maer een roock,, En als een licht vergaende smooch,, Een blomme,, Die omme Licht leyt,, Ver-
 waeyt, Tot dor-righeyt,, Of oock als gras,, Dat gift' ren was,, End' morgen hooy is op den Tas.

Dus leeft dan so ghy meent
 Te sterven, Doet goet, En u van't quade speent,
 Op dat g'op 'tend,, Door veel ellend,
 Niet valt int eeuwigh helsch torment,
 Wanneer den,, Verkeerden,, Voort an,, Alsdan,
 So vrou als man,
 Wel wenschen mocht,
 Hier inde locht
 Des werelts noyt te syn gebrocht.

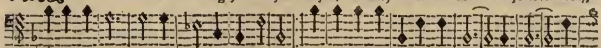
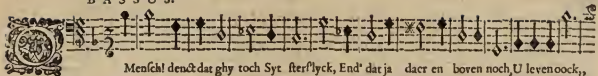
End' of de mensch voorwaer
 Schoon hadde tot 's Heeren dag veel duyfent jaer,
 So kan hy niet,, Toch nergens niet
 De door ontgaen waer dathy vliet.
 Daer neven,, Dit leven,, Hoe bly,, Het sy,
 Is haest voorby.
 Maer by den Heer
 Een dag, of eer,
 Is als hier duyfent jaer, en meer.

O mensch

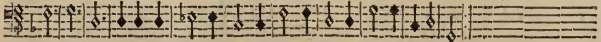
GEDENCK-CLANCK.

175

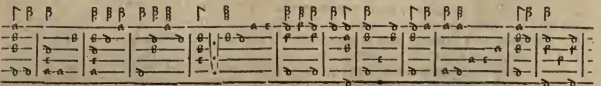
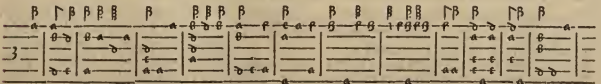
BASSUS.

Is maer een roock, End' een licht vergaende smoock,, Eē blomme,, Die omme,, Licht ley,, Ver-wacyt Tot

dor-rig-hey, Of oock als gras,, Dat gisten was,, End' morgen hooy is op den Tas.

Den bijf.

Anno 1599, Komt den Ertshertog Albertus met zijn huyf-vrouw in't Land. Leger der Duytsche Vorsten by eenich gescheyden. Goede sorge en wacht dees Jaers vād' Heeren Staten ende zyn Excellencie. Admirant komt voor Bommel, sloot syn hooft. Den vijftien Septembz is tot Brussel aengekomen / den Eertshertog Albertus met zijn nieu-gepronide huyfzouwe. De Duytsche Dorsten ende neutrals Landen om niet gewelt te stuypen de groote verwoestingen van Landen Steden endes Heenschen / die de Spaensche in haere quatterien deden / brengen een sterck leger te velde / onder 'ebelept banden Graef Symon van der Lip / doch den Admirant hier niet veel op passende / heeft 'tselve leger alsulcken af bzeuck gebaen / dattet is gescheyden ende verdwenen met confusie. Ende op dat des vyants groote macht geen invallende schade doen soude / op de vereenigde Landen / hebben de Heeren Staten met haeren Oversten Capiteyn / een wptnemend meester in het stuck der fortificatien zynde / haer Leger verdeid inde noodigste plaetsen / daer den vyand best een nenslag op konde maken. Alle de frontier-plaetsen behooflyck niede voorszende van bol-werken / trencheen ende noodige strijckweeren. De vyand onderdutschen met zyn Leger op ende neder swierende / is eyndlyck tusschen Kessel ende de Waertem / een bzug over de riviere gemaect hebende / over gekomen met e Bommel'er weerd. Daer den sozz-bragenden Prius Maurits, een oog terstont in't sepi hebende / treckt persoonelyck binnen

biunen Bommel/op alles goede opdyz ende wacht stellende/ ende van daer naer Heusden/ doende daer oock 'tselbe/ byzefende of den vbande segghen dese steden pet wat mochte voornemen. Ondertusschen bekomt den Admirant de schansse van Crebecur/ende doet alle geweld op Bommel/maer dooz den kloecken tegenstant heeft daer van moeten wijcken/ met groot verlies van volck/te meer naer dien zijn Excellentie/ dooz twee seer lange bruggen de Waerden van Tiel ende de Bommel aen malkanderen te gebuycken hadde gemaecht. Den Admirant/niet tegenstaens de hy syn hooft aldus geschooten heeft/ bind ebenwel goet/ vooz zijn verreckt upt de Bommels waerd/een ropale stercke schans te maken by Rossum ober de Lozregracht/ daer de selve Waerd een seckere nauwte heeft/ die daer den Cardinael Andreas (vooz die tydt in't leger zijnde) hadde goet ghevonden/ welke schansse volcrocken zynde/ men geheeten heeft nae des Cardinaels naem. Dese schans maeckte seer onbepl de Haes/ de Wale/ende hield de Betuwe in gedurigen allarm. Syn genade Graef Willem van Nassouw Gouverneur van Driellant/ ondertusschen niet ledig spnde/ wint den Spanjaert af Deutecum ende Schulenburg. De stad Emmerick is de Spanjaert mede (dooz syn Excellentie) afhandig gemaecht; ende zijn de Legers ten weder spden in hare guarnisoenen gelept. In dese tijt/den nieuwen Spaenschen Koning/willende dat alle handelungen mette vereenigde Nederlanden ende zijne ondersaten souden ophouden/ heeft verboden dat geene goederen op't Licent meer mochten in syn land komen. 'Twelcke de Heeren Staten vernemende hebben aen hare zijde diergelyck verbot gedaen. Hier en boden nemen de Heeren Staten vooz/ tot afzuyck haers vyants/ mede pet wat te water aen te rechten/laten de toerusten een schoone vloet schepen/daer ober als Admirael stellende den kloekmoedigen Heer Joncker Pieter Verdoes/dewelcke d'eylanden van Canarien vermeertert/ als oock 'teplant van Sint Thome/doch een groote sterfte onder't volck komende/ is de vloet weder na huys gekeert met goeden bryt. d'Eertshertog Albertus, opgeboet in Spanjen/ op de Spanische maniere de Nederlanders mede willende plagen/maecht een accoyt niet Don Frederick Spinola, dewelcke in de Vlaemsche habens onder des Hertogs gebied bzengen soude ses groote Galleyen/ om daer mede by stil weder te vermeerteren de schepen ende Zeeluyden die hy konde bekomen/ nits dat alle de gevangenen ende goederen desen Spinola souden eygen syn. Werden hem derhalven gesonden npt Spanjen/binnen de havens ende't gat van Sluys/ ses Galleyen daer mede hy verschepden coopvaert op schepen onder-roeyt en bekome/de schippers en bootsluyden des selve op de

Graef Willem
vā Nassou wint
Deutecum en
Schulenburg,
ende syn Excel-
lentie Emme-
rick.

Afdoen der Li-
centen.

Anno 1599 der
Staten vloet na
Canarien ende
Sint Thome.

Hertogs handel
met Spinola, ont
Galleyen ind
Vlaemsche ha-
vens te brenghē

Galleyen doen
grootte schade,
maer werden
dapper by een
oorlogfchip
beſchadigt.

Duyckerkers
opgehangen.
Spaenſch Lege
in mutinatie.

Anno 1600
Wachtendonck
verraſt by
d'Heeren Sta-
ten.
Camp-vecht vā
Monsieur Bru-
zule.
Compagnie vā
Ooft-Indien op
gerecht.

Sint Andries
ſchans werd by
de Heeren Sta-
ten gewonnen.

Galleyen werpende/ booz geen rantſoen haer willende laten loſſen/ ende de goederen booz buyt
verklaerd ende vercocht; 'welcke ſeer grooten ſchrick aende Zee-varende luyden veroorzaekte.
Op den 16 Octobris ſyn deſe Galleyen (gelegenheyt van weder waer genomen hebbende) dap-
per aen gecomen op't oorlogfchip van Capiteyn Legier Pieters/ niet meyninge om 'tſelve t'over-
vallen: maer zyn ſoo getreft geworpen dat ſy niet ſchande ende ſchade moſten afwijcken. Een-
ge vybruyters/ upt de haven van Dupinkerke/ mede grootte ſchade doende aende Coopbaerd-
ſchepen / ſyn oock by der Heeren Staten ſchepen beſeylt ende verobert / 'tvolck daer van opge-
hangen werdende tot ſchrick van andere. Het grootte leger des vyants/ niet tegenſtaande 'tſelve
alle ſtroperyen ende plonderingen aen rechtende op de neutrale landen/ is in mutinatie gekomen.
Op den 23 Januarij 1600 heeft den Jongen held Graef Lodewyck van Naſſouw, niet verrassin-
ge over het yſ/ ingenomen de ſtad ende 'tCaſteel van Wachtendonck. Den vijftien Februarij
is gevallen den harden beſlag tuſſchen Monſieur Byzante/ franſch edelman/ in dienſt der Hee-
ren Staten ſpnde/ met 21 ruyters/ tegens gelijk getal van Grobbendonck Compagnie/ maer
Byzante/ verſaten vande zijne/ is gebaangen/ ende daer na in coelen moede leelick vermoort. En-
de alſoo Godes ſegen merkelyk heeft gebleken inden handel van de Ooft-Indien/ ſoo hebben
hier over de Heeren Staten Generael niet veel treffelycke Coopluyden een vaſten voet beraemt/
met ſeer goede over een kominghe/ op dat deſen geheelen handel beſtonde in een treffelycke
Compagnie / ende alles verricht mochte werden met behooplyck oetrop der gemelde Heeren
Staten/ buyten de welke niemant coopmanschap aldaer drijven ſoude. Deſe Compag-
nie geeft een groot boozdeel aende vereenigde Landen; daer tegens een merkelycke ſchade
aenden vyand. Ende als nu ydt ſpnde / dat de ſchans van Sint Andries/ liggende in't hert der
vereenigde Landen eens aengetaſt werde/ overmits de mutinatie van 'tvyants volck/ ſo hebben
de Heeren Staten/ de ſelve omringende/ beleyd/ ende naderende booz neerſtigheyt ende kloekheyt
gebewongen te moeten haer overgeven onder het gebied der Staten voornoemt. Men betaelde
de ſoldaten/ die daer binnen lagen/ 125000 guldens van verachteerde gagien/ die haer den vy-
and ſchuldig was. Ende men bequām daer in veel ſchoon geſchut mer ander oorloggs-tyng/ ende
heeft het volck ſich meest begeven in dienſt vande E. Heeren Staten / genoemt wordende: De

Nieuwe Geuſſe. Nieuwe-Geuſſen, daer nae het Welſche Regiment.

Ghy vogels maeckt u nest, voor die u komen soecken;
 Ghy Schapen draegt u wol, voor die ghy niet en kent.
 Ghy Ossen treckt den ploeg, voor die u slaen en vloecken;
 Ghy Byen maeckt honig-seem voor die u daer nae schent.

Haes op! moet ghy nu al, ghy volck van licht alloye
 Die boud' op onse land, en bruyckten ons gewas,
 Want uwe stercke schans, die is der Staten proye,
 En komt haer rechte voort nu wonder wel te pas.

Virgilius

Sic Vos non Vobis nidificates aves.

Dominus perficiet pro suis.

Clement Matot.
Pseau. 115.

*Non point a nous, non point a nous Seigneur; mais a ton nom donne gloire & honneur, pour
 ta grace & toy seure.*

Die daer siet en vint het niet/ Die is niet soo seer gelukkig;
 Maer die 't rooft die heet 'er best/ Al siet d'eerst daer op seer d'uchig.

Incarnatie.

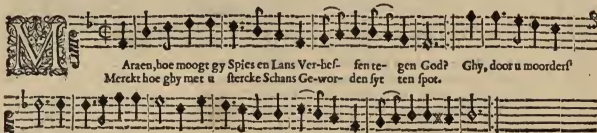
*O dromC Andries! VVs sChans VerLies
 doet ALbert trVren;*

*AL sChern sy sterck, 'sVVs Papen VVerk;
 ten MoChs niet dVren.*

Σ 4

Stem 3

Stem: Almande Nonette, Of: Vne Ieufne fillette.

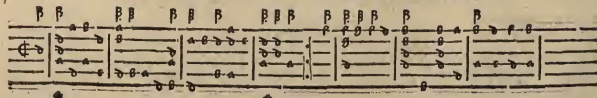

Araen, hoe moogt gy Spies en Lans Ver-bef- fen te- gen God? Ghy, door u moorderf
Merckt hoe ghy met u ftercke Schans Ge-wor- den fyt ten spot.

fel, Wilt al de Werelt drucken, End' al-les slaen in fluc- ken, Maer God die fiet bet wel.

Mij heeft de winden in zyn hand,
End' fterfte waer hy wil,
De wat'ren en het vafte land,
'tOnweder en het still'.
De nacht, en oock den dag,
Mensch, Vee, oock waer fy vlieden,
'tStaet onder zyn gebieden.
Al watter wesen mach.

Wie pochter dan op macht en kracht,
Om alles te verdoen
Wat dat hem schiet in zyn gedacht?
Wie iffer toch soo koen
Die tegen God fal slaen?
Daer niemant, wie't mach wesen,
Kan voor hem, sonder vreesen,
Een oogeblik befaen?

Ende

Ende also/ als voorgelept is/ vele van des vpancks volck in mutinatie waren/ ende t'samen tot
 reden/van wegen het groote achterkel haerder soldye : so hebben de Heeren Staten Generael die
 geval niet inden wind geslagen; maer/ met advys van haren Gouverneur/ als des Princen Hen-
 rick/ jongste Broeder van zijn Excellentie (nu mede tot Raed van State ghekooren zijnde)
 ende d'ander Nassouische Voesten/ voorgenomen in Vlaenderen te trecken/ ende met geweld aen
 te tasten de Zee-havens van Nieu-poozt/ Dypn-kercke ende andere/ die als roof-nesten den vyz-
 bupters dienden om de Nederlandtsche schepen ter zee te beschadigen. Het leger der Heeren Sta-
 ten is geboerd met 2000 schepen/ oft daer ontrent tot Philippine/ een fozt op de Vlaemsche kust
 leggende/ al waermen te lande gestelt heeft 12000 voet-knechten ende 2000 ruyters/ ende naer
 voozgaende bid-dagen ende smeekingen tot God / dat hy de saken der Landen wel wilde stueren
 ten besten van zijn kercke/ zyn de selve getrocken naer Oudenburg/ Bredene/ Snaeckkercke ende
 Vlissinghael/ de Spaensche dese plaetsen verlaten hebbende. Den eersten Julij is 't leger vooz
 Nieu-poozt/ aen beyde zyden des stades/ neder geslagen. Den Eertshertog Albertus met zyne
 Zij booznaem.

Anno 1600
 Vlaemschen
 tocht.

Bid-dag.

voornaemste Heeren/aen hare zyde den tydt mede willende waer nemen / baden de gemutineerde
 seer/niet schoone beloften/so zyne hoogheyt eenen grooten dienst wouden doen / dat zy haer nu
 souden verwoegen by zyne andere trouwen / om haren vyand/ die nu in haer eygen land/ ende ge-
 lyck in den knip gevallen was / gemeender hand aen te vallen ende te verslaen / daer dooz zy dan
 eenen eeuwigen lofende namesouden verkrijgen/ so by den Paus/Koning van Spanjen/als an-
 dere Heeren. De gemutineerde dit ter herten nemende / zyn opgetrocken / ende is des Hertogs
 leger gemattheert/sterck ober de 14000 mannen/gelept dooz d'Admirant van Arragon ende an-
 dere onde Chrijst-Oberste / den Hertog oock personeelick mede treckende. Daer ober de vooz-
 noemde gewonnen plaetsen weder quamen aen des Hertogs volck/die (boven belofte) een leelijke
 moozd begingen aende soldaten die in Snaeckerke hadden gelegen. De Heeren Staten Gene-
 rael/binnen Oostende zynde/versaende dat haren vyand op trock / ende alreede in hadde geno-
 men de vooznoemde sozten/oock de moozd aen de hare tot Snaeckerke begaen; hebbe dit nietten
 eersten den Prins Maurits doen verwtigen; op dat hy omdie mochte stellen dat des vyants vooz-
 tocht wierde belet. Sent derhalven syn Excellentie terkont op dese tydinge af Graef Ernst van
 Nassou, nietten Zeusch ende Schootsch regiment / ende vier banen ruyters/ doch quamen al te
 laet/also den vyand alreede den pas ingenomen hadde. Waer ober de Spaensche macht ge-
 balen is op dese twee regimenten doet volck/van hare ruyterij verlaten werdende / de selve seer haest
 vermeerkerende ende veel gevangens bekommende / die zy daer na/(in koelen moede) hebben dooz
 houwen ende doozleken/niet tegenstaende dat onder andere/beel kloercke Capiteynen haer rant-
 soen alreede hadden gemaect. Dese dingen alles zyn Excellentie secreteelick versaende / als
 mede dat synen moedigen/victorieusen vyand naer hem toequam/ heeft zijne hoopen by een doen
 komen/ chrijstfraed gehouden / ende de vrobiant-schepen / die inde haven van Nieu-poozt lagen
 (daer dooz eenige sonden mogen willen vluchten) doen vertrecken/het geschut reed maken/ ende
 op alles goede omdie gestelt/alle Colonnellen/ Capiteynen/ ende Soldaten goeden moet ge-
 seggende: nae dien sy nu daer op het strande saken aenkommen haeren vyand/ dattet nu tyt was/
 naer datmen God sonde hebben gebeden om hulpe ende victorie/sich kloerckelijck aen te stellen om
 vromelick vooz de goede saecke/ ende vaderlant te strijden/ende een dach van eere te behalen/ te
 meer also daer geene upkomst was van te konnen wijcken; d'eene zijde des Legers omringeld
 zynde vande Zee/ ende d'ander van den vyand/ daer van geen genaede was te verwachten.
 D'eerste

Het Zeusch en
 Schots regi-
 ment by den
 Spanjaerden le-
 luck mit handelt

D'eerste schermutsinge is gevallen op't strand tusschen de ruyterij van weder syden. Enige
 oorlogschepen der Heeren Staten zijn so dicht onder't strand gekomen dat sy het leger des vyantes
 dapper beschadigden. Ende eyndelyck beyde de legers aen den anderen geraeckende/ is Godes
 sozge over de spie wonderlick geweest/ also hy de selve Son ende Wind te bate gaf/ ende den vyant
 int aensicht. Daer werd lange heftig ende schrikelyck gevochten/ so dat de victorie eenigen tye
 twijfelachtig stond. Maer wat kloekc beleyt Prins Maurits gehadt heeft/ so in het aenbyngen/
 als afvoeren ende verberyschen van zyn volck/ heeft hier seer wel gebleken. Den hoop der ge-
 nutineerde deden groote tegenweer; maer dooz eenighe Staten ruyteren seer onvoorziens
 aengerast synde/ nadat eerst 'tgeschut byp onder hen hadde gespeelt/ hebben zy beginnen te vluch-
 ten. Hier dooz hebben der Heeren Staten volck sulcken moet gekregen/ dat den Spaenschen
 hoop t'renemael op de vlucht geraeckte. d'Admirante van Arragon, met veel Spaensche Dons
 ende Signozen/ Graven ende Edelen van alle natien/ ende seer veel gemeene soldaten zijn gevan-
 gen/ oock seer nae den Eershtog selfs. Daer werden bekomen vande vyant 105 vaendels/
 vier Cozuetten/ de groote standaert der gemutineerde/ verscheyden stukken geschuts/ ende veel ba-
 gage. De dooden werden geraemt te zyn 4000/ die daer gebleven waren. Ende is hier also
 Godes rechtvaerdigheyd merckelycken gebleeken/ die daer heeft gekraft/ beneffens andere boos-
 heden/ het noodadige stuck dat de Spanjaerden hadden begaen/ soo aen den luyden tot
 Snaeskercke/ als aen de gevangene Zeeusche ende Schotse Capiteynen ende soldaten. Wan-
 neer nu den slag geeyndigt was/ heeft zyn Excellencie gelast een gemeene dancksegginge te doen
 aen God over d'ontfangene weldaet; twelcke achtervolgt zynde/ heeft hy zyn avontmael ge-
 houden metten gevangenen Admirante. Den derden Julij isser goet gevonden hy de Heeren
 Staten/ t'leger upt Vlaenderen te voeren naer de quartieren daer elc vaendel bescheyden was.

Bataille voor
 Nieu-poort.

Nota.

Victorie:

d'Admirante
 en veel anders
 gevangen.
 105 Vaendels
 met vier cornet
 ten, ende andere
 dingen verkrege

Gods rechtvaer-
 digheyt.

Dancksegginge
 tot God.

Wanneer

Wanneer ghy Heere quaemt, ghy schotet uyt den boge
 Vpylen scherp gevyld, de bergen sagen,, toe
 De diepte gaf geluyd, de stromen liepen hooge;
 De Sonn' en Maen' stond stil, na n behagen,, doe;

Den blixem wierp groot vyer, den donder gaf voor henen
 Een yffelick geluyd, elck was bevrees, verschrickt
 Voor uwe macht en kracht; 'tvolck is oock als verdwenen
 Daer op Heer uwe oog wel starlincx had gemickt.

Ardua deturbans, Vis animosa quatit.

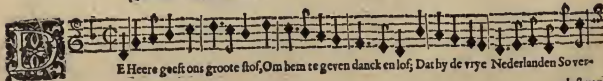
Quos dies videt veniens superbos, hos dies, Vidit fugiens, jacentes.

• *Bréc.*

Men proebet Gout in't vper/ de menschen inder noot.
 Een kloeck gesel houd moet in alles even groot.

Plau. 18. C'est Dieu le fort qui a duit mes mains au combat, tellement qu'un arc d'airain a esté rompu avec mes bras.

Stem : Kits Almande.

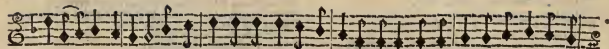

E Heere geeft ons groote stof, Om hem te geven danck en lof; Dat hy de vrye Nederlanden So ver-

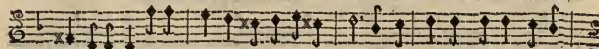
loft van

GEDENCK-CLANCK.

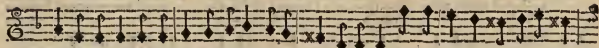
115

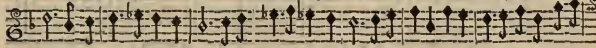
loft van haer vyanden; End' haer geeft fulcken bert, fulcken fin, fulcken raet, Sulcken moet, fulckē macht, fulcken

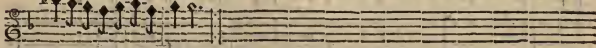
kracht in der daet, Dat de Speck,, Als geck,, staetsiende dit, Loopt beducht,, Neemt de vlucht,, Metter

haest,, Seer verbaest, Die niet toch,, Als bedrog,, Ende moort, Stedig blaest, Waer hy gaet,, Of staet,, Of waer hy

sit, End' die als een woedend' Beer,, Offt hem is schand of eer, Soect die al-le te ver-slin-nen,, Die de

goe- de faeck be- minnen.

Maer God die heeft zyn schimpig woord
Wt zynen Hemel wel gehoord,
End' heeft hem henen weg doen lopen,
End' gesloot mer grooren hoopen;
End' bewaert, end' gelpaert; end' besehermt, end' bevyd
'tHeylig werck,, Van syn kerck,, zyne Bruyt, indestryd,
Voor het Spaensche,, Maracensche gebray,

'Welc daer self, met haer macht, met haer kracht, 'thaerder schād,
Onbedacht, bleef versmacht,, en vermoort in het sand;
'Quam ren val. Schier meest al,, watter was.
Baravier priift God de Heer,
Die daer van alleen komt d'eer,
End' 'tAlles wil niet vergeten.
Die sich hier soo heeft gequeten.

Aa

Maracē

Maraen, ter Zee moet g'ooch al Voort,
 Men komt u over al en boort,
 In't Noord, of West, of Waer't mach wesen,
 Men u geenint meer wil vresen.
 Of ghy stoft, of ghy post, of ghy snorckt, of ghy blaest,
 Of ghy word, of ghy dreygt, of ghy tiert, of ghy taect,
 Men ontfiet u toch nu langer niet;

God do Heer, Sal ter neer, vellen eer, ghy't ver wacht,
 Vwen throon, End' u kroon, End' u ryck end' u pracht
 Oock hoe seer, of hoe veer ghy gebiet.
 End' de stricken die ghy draeyt,
 End' de stroppen die ghy draeyt,
 Om daer and're med' te vangen,
 Daer sult noch ghy selfs aen hangen.

The musical score consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The music is written in a historical style, with notes and rests. Above the staves, there are various musical symbols, including a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature. The score is written in a historical style, with notes and rests. The second staff continues the melody, and the third and fourth staves provide harmonic support. The score ends with a double bar line.

GEDENCK-CLANCK.

187

The musical score is written on five systems of three staves each. The notation includes various musical symbols such as clefs, time signatures, and note values. The first system begins with a treble clef and a common time signature. The subsequent systems continue the melody and accompaniment across the staves. The notation is characteristic of 17th-century Dutch manuscript notation, featuring a mix of whole, half, and quarter notes, as well as rests and accidentals.

De moordadighepd ende wreethayd der Spanjaerden / noch geen eynde nemende / hebben de
 Eertshertogen inde Noord-Zee afgesonden (onder 'chelept van den Heer van Wacken haren
 Admirael) twaelf schepen van oorloge; dewelcke aldaer bekomende eenige schamele/ongewapens-
 de Tunz-brood-winnende Visschers/verscheyden der selver hare schepē hebbē verbrand/en andere
 doende beneden gaen in het rypm indē gront gehackt; dat schepen en menschen t'samen vergingē.

A a ij

Dooy

's Vyants Admi-
raels schip voor
Anrwerpen ge-
haelt.

Gods wonder-
bare verlossinge
der gevangen
Nederlanders.

Doorwaer een ongehoorde wreede daet/ krijdig tegens Godlijke ende Wereltliche rechten. De-
se Zee-roovers ende moorders/ gesocht werdende vande oozlog schepen der Heeren Staten Gene-
rael/ zyn epndlyck inder selver gesicht gekomen/ achtervolgt ende nagejaegt tot in Spanjen/ doch
maet een van de twaelf gekregen/ daer van het volck opgehangen werde. Den Admiraal War-
ken/ in Spanjen zijnde/ is van ongenuchte aldaer overleden. Den 29 November 1600 heeft den
Admiraal van Zeeland d' Heer van Haultain/ vooz de stad van Anrwerpen gehaelt/ ende afge-
bracht na Zeeland/ het Admirael's schip van den vband/ voozshen van schoon geschut ende andere
provisien. Het gebed ende 'tsuchten der armē Nederlandtsche gevangene Schippers ende Coop-
lyuden/ soo in Spanjen als tot Shlups/ in banden op de Galleyen sittende/ is epndelick van den
Heere verhoort/ die/ als een mensch lievenden God/ een onverwacht middel der verlossinge hen
heeft coegesonden; in de herten der Heeren Staten Generael stoztende aen te gaen een acrozd
mette Eertshertogen, als dat den gevangene Admirant met de zyne (onder eenige conditien) soudē
werden vyz gesteld/ tegens al de onse die in hoepen ende gevangēnissen by haer hier en daer wa-
ren/ 'twelcke een groote vzeucht heeft veroorzackt aen veel bedroefde Weduwen met haer
kinderen.

Waerom ginckt ghy doch uyt schieten
Lieve Son! u helder licht?
Hemels dou! waerom uytgieten
Ginckt ghy doch u nat so dicht?
Westen-wind! ay waerom wacyde
Ghy so soet? en oock ghy Zee!
Liet ghy toe dat op u dracyde
Sulcken stoker van groot Wee?
Sulcke moorders, sulcke stoorders,
Sulck een wreeden strengen guyt.
Sulcke Viischers-Boots-doorboorders
Gas het Nederland noyt uyt.

Wed'wen smerte, mensch verslinders,
Eeuwig hoon ghy op u laed't
Dat sulck arme broode-winders
Ghy so vinniglyck verslaet.
Godes geessel, Godes wrake,
Volgt u waer ghy gaet of staet.
'ts gewis een seecker sake
Dat God recht doet in der daet.
Van u boole loofē daden
Sult ghy worden so geloont,
Alsmen loont het quaet der quaden,
Als ghy and' hier hebt verschoont.

Teren.
Du Bastas.

Heu! cadit in quenquam tantum scelus. I. de brune.
Né fai ce que tu peux, mais bien ce que tu dois.
Courbe-toy le premier sous le joug de les loix.

De dove-bolg-begeert/ gedompelt in de slupmen
Dā domme-herstlens- d'zop/ doet wt dē setel enpmē
Wet/ reden/ en natuer.

Stem :

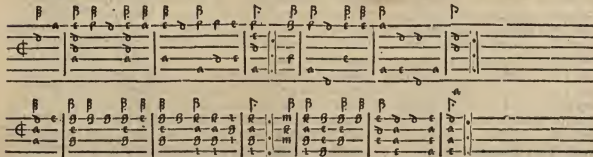
Stem: Fransche Gaillarde.

Iet toch Heer,, Hoe dat weer,, Alnu de Spanjaert woed, Het slecht Zeevarend' volck hy moord en drenckt,
End' uyt haet, Wreed'lyc slaet, Het arm on-no- sel bloed. Dat hē toch noyt mildaē heeft noch gekrenckt.

Dese moort,, ongehoort die sal (ja) t'aller tyt
U Maraen', Tegen gaen,, En dienen tot verwyrt;
End' of u dat so soet'lyck sal vergaen
Dat sult ghy noch wel proeven en verstaen.

Maeckt o God! Eens tot spot,, Toch desen Goddeloos,
Met syn raed,, Want syn daet,, Is niet als quaet en boos;
Hy soeckt ons al te villen en te braen,
Help ons o Heer! eer dat wy al vergaen.

Het leger der Heeren Staten/onder't beleyt van zyn Excellentie/weder te velde komende/heeft verover't den 30 Julij 1601 / de stad Rijnberck. De stad ende 't Casteel Moers (des Princen eygen zijnde) heeft men den Spanjaert mede afhandig gemaect/ alwaer zyn Excellentie als Heer is gehult ende aengenomen geworden. De stad van Oostende eenen scherpē doozne inder Vlamingen voert zijnde / also het meeste quartier van hare Probieintie daer door werde onbepl gemaect/ende in eenen geduerigen alarm gehouden / en den tocht des voorszeden Jaers/ als oock de bataille daer upt ontstaen was / versoecken de Staten van Vlaenderen aen hare hoogheden

om de

Anno 1601
Rijnberck ende
Moers aen de
Heeren Staten.

Oostendens be-
leg ende na drie
jaren ende 8 o
dagen aenden
Vyant geraeckt,
wanneer men
hem vier steden
eerst afgewon-
nen hadde.

om de selbe stad te willen beleggen en te vermeersteren/sp souden daer toe ophzengen extraordina-
re schattingen. Dit versoek is by hare hoogheden so aengenomen dat haer leger daer vozen is
gebrach't den 5 Julij 1602. De Heeren Staten het voornemen des vyants bemerekende/ hebben
in alder haest binnen Oostende gesonden steeke besettinge van Crijgsvolek onder den kloekken
Ridder Francheois Veer/ die veel buypen werken maecte. Na den selfden den Oversten Frede-
rick van Dozt als Gouverneur. Daer na Joncker Charles vander Noot. Ende na den selve de
Colonnel Gistelles/ die geschoten werd. Jonck heer Johan van Loon/en de Colonnel Jacob van
Berendrecht/ malkanderen volgende/ syn mede geschoten. Na dese Herren werde gesondt de Co-
lonnel Wrenhobe/ waertlyck gequeet werdende; en so npt de stad gebrecht zynde/ is de Heer Da-
niel de Hautain/ Heer van Marquette/ den 10 Junij 1604 / als leste Gouverneur in Oostende ge-
raekt/ die den 20 September 1604 tot overgebinge des stads metten vyand heeft gehandelt/ dooz
laet vande Heeren Staten Generael/en syn Excellentie/ die aldoe Sluys belegerd hadde. Alles int
besonder te verhalen wat gedurende het beleg van 3 Jaren en 80 dagen/ buypen en binnen is ge-
schied/ als vande mannelieke daden/ subtile vonden/ harde aenvallen/ dapper afslaen/ met vierige
kogels te schieten/ remedie om die te blusschen/ afstijpen van aerde wallen/ opgravingen/ ende seer
veel derhande andere werken meer/ werd den bet-wetenden Veler gesonden tot de historie hier
van in druck uptgegaen. Noyt isser stad beter belehemt geweest dan dese. Men rekende datter
wel 100000 menschen in dese belegeringe syn doot gebleven/ so binnen als buypen de stad. De Hee-
ren Staten (als na gesegt sal worden) hebbē gedurende dit beleg veroverd vier steden/ die haer tot
frontier-plaetsen dienen. d'Eertshertogen syn selfs (wanneer de Heer Staten volck daer npt warē
getrocken) daer binuen gekomen/ om dese stad besien; maer vonden die niet anders als ee Nols
hoop omme gewoet/ dooz weprik van menschen bloet/ en oplychoopt vande lieghamen der doode.

*Al was Oostende meer dan drie Jaer lang belegen
Door s'Hertogs groote macht; met wonderbaer gedruys
Bevochten vande Zee, van pest en vanden regen,
Van sieck, end' oec bestormt vā's boof' Maraenssch' gespuys;*

*'t Bleef even onbeveest voor alle deef' allermen,
't Bleef even wel-gemact: maer na een lang-verloop,
Alst menig dooden romp niet konde meer beschermen,
Gaf s' 't Vaderlant vier steen, Albeit een mollen-heop.*

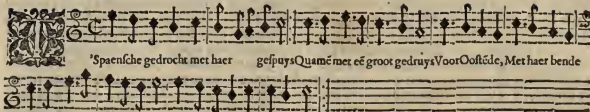
Plus triennio obsessa hosti rudera, Patriæ quatuor ex me Vrbes dedi. A domino factum est istud..

*Sulck werck is niet van God' het minst// Wanneer't verliest geeft dobbel winst.
Or seint de l'eternel la loyange eternelle, ainsi, ainsi soit-il en la troupe fidele!*

GEDENCK-CLANCK.

191

Stem: Windeken daer het bosch van dilt.

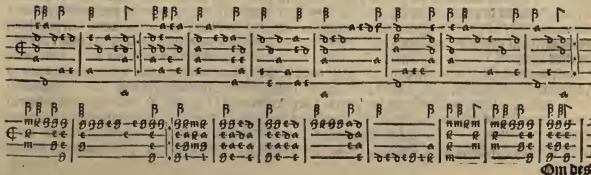
Die daer rende om de stad, Schoten de wallen by naer plat.

Mynden en stormden gantſch verſoet,
Spaerden oock geen menſchen bloet;
Om te dwingen, En te bringen
Sonderlingen na haer ſin,
Deſe daer uyt, en zy daer in.

Maer die van binnen paſten oock
Wat te raken int geſmoek,
En ſy ſchoten, onverdrotē
Dat de klonten treſten wel
Menig jong, kloeck en fraey geſel.

Trommel en fluyt en oock trompet
Hoordemen ſeer ſoet te met,
't Vroylyck weſen, werd gepreſen;
Al waſt vreeſen noch ſo groot,
In blydſchap werd' verwacht de doot.

't Is waer de ſtad werd Spanjaerth prooy:
Laet hem weſen daer met mooy:
Ons op heden, Syn vier ſteden
Weer met vreden aen ons land,
Daer voor gebracht tot ſynder ſchand.

Annis 1601 &
1620 's Hertog-
genbosch bele-
gett en verlaten

Tocht der Hee-
ren Staten in
Brabant.

Helmont en de
stad Grave ge-
wonnen.
Admirant Ont-
slegen uyt 's Co-
nings dienst.

Handelinge der
Heeren Staten
met de gemuti-
neerde.

Om des vpanths beleg op te doen bzeken vooz de stad Goltende: soo is by den Heeren Staten goet gebonden te beleggen de stad 's Hertogenbosch/daer zyn Excellentie grooten vlyt toe gedaen heeft; maer nadien de tijt des Jaers 'thooznemen hinderlyck was/ ende des vpanths maecht haer daer binnen had begeben/so is't leger opgebroken/ende zyn de soldaten wederom in haere quar- nisoenen verdeelt. In Zeelant is wel te passe ingebzacht een rijke welgeladene Portugelsche Carake / by de schepen van Zeelant / uyt Golt-Indien komende/ verobvert. Vooz het aen- raden vande Majestepten van Brankrijck ende Engeland / om de belegerde stad van Goltende te verlichten / ende op hope dat den vband van daer soude moeten wpeken / hebben de Hee- ren Staten voozgenomen te mareheeren met een machtig leger vooz Brabant ende andere quar- tieren des vpanths/om dat te bzant-sehatten/ende te bzengen onder contributie. Het leger is den tweentwintigsten Junij 1602 over de Galse getroeken;maer niet verre van Thienen zynde/heeft den Admirant, met een leger aldaer op zyn voozdeel leggende / alle de wegen onbzuyckelijck ge- maect om te passeren/ is derhalven goet gebonden 't leger weder af te bzengen/ zyn Excellentie Helmont met hem nemende; ende kortes daer aen de stad Grave / in't gesichte van het Spaensch leger/ veroverende/ ende gebzacht onder 't gebiet der Heeren Staten. De verwerringe ende nu- tmatie in 'svpanths leger meer ende meer ontslekkende/ is hier over den Admirant in na bedencken gerakende/ van zynen dienst ontslegen gewozden/ die daer na vertreckt na Spanjen. Om dese gemutineerde te sluten/ hebben d'Eertshertogen doen af kondigen een onbermhertig plaecaet te- gens haer epgene soldaten/ die zy vele gagie schuldig waren/ die beschuldigende begaen te hebben d' hoogste sonde der gequester Majestept/ so zy haer binnen drie dagen/ na de verkondinge deser sententie/ met en begaven onder hare vandenels; 'twelcke niet naer konijnde werd' een pegelpck volkomen last gegeven/ die te dooden ofte te vangen/ sullende ontfangen vooz peder hooft der ge- meener soldaten 10/ der Officieren 100 kroonen/ vande Officieren der ruyters 200/ ende vooz 'thooft vanden Cleeto 300 kroonen. Vele ende verschepdene soldaten zyn ongebzacht/ende is 'thelooft daer vooz betaeld. Dese daed gaf den gemutineerden/ sterck zynde 1000 ruyters en 3000 voorknechten/ ooslaeck om tot haerder verseeckeringe te handelen mette Heeren Staten/ hen besehanslende te hoogstrate/ bzantsehattende de Landen der Eertshertogen / ende dagheer stercker werdende. Den achtsten October 1602/ zyn acht vanen ruyters gellagen by de ruy- terpe der Heeren Staten tot Wiltten. Don Frederick Spinola heeft uyt Spanjen noch ontbo- den acht

den acht groote Galleyen/om de vereenigde Landen daer mede te plagen/met syn andere ses Gal-
lepen die ter Sluys lagen / doch in Zee achterhaelt zynde/ zyn hy de scheypen van hare Maje-
steit als der Heeren Staten : sommige omgebracht / andere doen stranden ende ongebruyckel-
lyck gemaect. In dese tyt is oock den Admirael van Duijnkercke gekregen bande oorlog sche-
pen der Heeren Staten. Het quartier van Lutsenburg werd mede gebrantschat door Grac Lo-
dewyck van Nassou, vooz de Heeren Staten. De Spaensche hadden eenen aenflag op de stad
Bergen op Zoom/die aldaer met schade moete afreken. Desgelyc op Wachterdonck/twelck
sy in kregen; maer syn door middel van't Caesael weder daer ynt gezeven. Elisabeth Coninginne
van Engellant(oud 70 Jaeren) is in Martia 1603 inden Heere Gods salig gerust/hebbende 44 Ja-
ren geregeert met wijsheyt/ voorsichtigheyt/ kloeckmoedigheyt/ sozgvuldigheyt/ deugt en eer/
met stantvastige heds tot alle redelichheyt ende rechtvaardigheyt: hare Majesteit is geweest ee-
n instrument/twelcke God belofde te gebruycken om zijne bedruchte kercke inde Nederlanden te
ondersteunen/en de woedende tyrannye der Spanjaerden ende hare toegebane te helpen stuten/
waer over hare doot hy vele vrome seer werd beklagt. Iacobus de sesste Koning van Schotlant,
&c. is in de krooninge gevolgt/ voertende den tytel van Koning over groot Britanien; oermits de
rijcken van Engellant/Schotlant en Verlant/ nu wedelick onder zyns Majesteits regiment ge-
bracht synde/van ouden tyden Britannia zyn genoemt geweest.

Acht Spaensche
Galleyen onge-
bruyckelick ge-
maect.

Lutsenburg ge-
brantschat.
Berge op Zoom
met een aenflag
aengetast ende
verloren.
Wachterdonck
mede.

Anno 1603.
Dedoot vā hare
Majesteit van
Engellant.

Iacobus de sesste
Koning van
groot Britanien
inde plaats.

Een opper-lint in storm, een goe gewenschte haven,
Voor alle die ter Zee haer oyt in onve' er gaven,
Een goede hoop ter rust, in anxst een soeten troost,
Is d'al-bekende-doot, voor die daer diemt verpoost.

Die hier wel heeft gekest, mach seggen met den vromen :
Mijn siele sal tot een gewenschte haven komen.
Die hier geitreden heeft int g'love door Gods Soon,
Verkrjgt een wint op'e lest des Hemels waerde Croon.

Buchenanus Sic pater sic ô numerare fluxa nos doce vitæ spatium, caducis mens ut a curtis revocata,
veri Lumen honesti cernat.

Onnosel was haer kleet/ gelovig was haer hert/
Voorsichtig was haer gang/ dies Spanjen vluchtig wert.

Pseau, 17. Mais moi ie verrai sa face en luitie, & ferai rassaissie da sa ressemblance, quant ie serai resveillé.

Stem: L'orangée.

En mensche, Godes handen werck, Ge-schapen om syn waerde Kerck, Te rechten op tot
 prys en lof Van die daer is den Schepper of, Liet booslyck,, Sich looslyck, In sulck el- lend, Ver-
 ley- den van't Serpent, Dat daer door al,, Wy totten val, Ge- ko- men syn en gantsch

ge-schent.

Gelyck des menschs verderffenis
 Door eenen mensch gekomen is;
 So is de mensch (God hebbe d'eer!)
 Door eenen mensch behouden weer.
 's Doots banden,, met schanden,
 In droeven schyn,
 Heeft Christus door veel pyn,
 Voor ons gesmaect,, End' oock gemaect
 Dat wy des doots vry mochten syn,

O mensch! weest danckbaer uwen God,
 En houdt altyt syn gebod,
 Weest danckbaer die u so veel goet
 Uyt loutere genade doet;
 Wilt vreesen,, end' wesen
 Hem onderdaen,
 Syn woord toch nemen aen,
 Op dat ghy moogt,, Hier naverhoogt;
 Die eeuwig-lange doot ontgaen.

GEDENCK-CLANCK.

195

The Rose Tree

(Musical notation continues)

Handwritten musical notation on a five-line staff. The notation consists of various rhythmic symbols (vertical strokes with flags) and some letters (P, B, F) placed above the staff. The staff is divided into measures by vertical bar lines. The notation is dense and appears to be a form of shorthand or a specific musical notation system.

A page of handwritten musical notation on aged paper. The notation is arranged in two systems, each with three staves. The top staff of each system contains a single melodic line with various note values and rests. The middle and bottom staves contain rhythmic notation, including vertical lines and letters (P, B) indicating specific rhythmic values or patterns. The handwriting is in a historical style, likely from a 16th or 17th-century manuscript.

f — a — a — f — a — a —

230 y

Deu vere

Anno 1603
De doot van
Lion Frederick
Spinola.

Den verwaenden Don Frederick Spinola ten lichtvaerdigen eed gedaen hebbende / als dat hy eenighe der Staten scheypen soude vermeerteren / ofte daer selve hy blyven / is den 26 Mey 1603 met al synre Galleyen / smozgens vzoeg op een stille weder ypt gekomen / met groot geweld aenranckende d'oozlogs scheypen der Heere Staten / die op de wacht vooz't gad vander Sluys waren leggende : Maer hy ende de synre zijn so gewillekómt dat hare volcks schade ende der Galleyen so groot is geweest / dat sy niet alleen niet schande syn te rugge gedreben / maer den Oversten daer selve gebleven is. De Gemintmeere in naerder verdrag tredende met de Heeren Staten Generael / trecken na de stad Grave / ende ruyimen hare beschansingen te Hoogstrate / die sy (onder eenige conditien) der Heeren Staten volck over gaven. Dit heeft den moer ende courage so docht greepen dat de Heeren Staten wederom vooznemen de stad s'Hertogenbosch te belegeren. Zijn Excellencie heeft 'leger / den 21 Augusti 1603 / daer vooz' gebrocht / ende den vyant / synde gestercht met 4000 nienwe Italianen / sich aen de andere synde des stads legerende / is het leger van de Heeren Staten andermael van daer vzychtelooz vertrocken / ende aen beyde syden in hare Guarnisoenen gelept. Wanneer nu het Jaer 1604 was gekomen op syn bequaemste om een leger te velde te slaen / so hebben de Heeren Staten Generael / met den Prins haren Gouverneur / ende de Nassouische Graven goet gevonden (gedurende des vyants belegeringe vooz' Oostende) pers merckeliker aen te vangen tot afbzeucke van haere partye. Is derhalven het leger der vereenigde Landen geboert over water / ende gelept in t'eyland van Calant / ende meester daer van geworden synde / als van Vlenduyck ende andere forten heeft syn Excellencie 'tselve leger (met groote verwonderinge ende dooz' de merckelycke bestieringe van de goede Gode) gebracht over de fonte ende versche wateren / daer mede de stad Sluys rontom is belept geworden. De Schooren ende Creken / dooz' de nyemende neerfligheyt der Dattozen / syn soo bequaem gemaecte om den belegerden te verhinderen / dat sy geen hulpe van victaille oft amonutien konden aen de stad krijgen. De vyand poogde niet gansche macht op verscheyden stonden dese stad t'onsefeten / doch te vergtefs / alsoo de belegerde gedwongen syn geworden haer over te moeten geven aende Heeren Staten. De Prins / met d'andere Nassouische Graven / hebben in dese gelegenheden gethoont haer wijsheyt / mannelyck hert ende onophoudelycke sozge / die sy dag ende nacht hadden om het leger van buyten tegens den nachtigen vyand te beschanssen ; de Colonnellen / Ritmeesters / Capiteynen / Officiere ende gemeene Soldaten mede trachtende de

voetskap

Anno 1604
Sluys beleert
ende hy de Heeren
Staten gewonnen. Met
Vlenduyck ende
andere sorten.

voetſtappen van hare Overſte te volgen/ gelyck daer van de Hiſtozien/ die hier van byſonderlyck ende in 't breede hebben geſchreeven/ ſyn getuygende. Daer werden niet deſe ſtad bekomen elf groote Spaenſche Galleyen/ verſcheydene regatten/ 70 ſtukken grof geſchuts/ ende 1400 ſla- ven (meest Turcken) die verlost zynde/ na haer Vaderlant geſonden werden. Over deſe merckelicken ſegen ende groote victorie heeſtmen inde vereenigde Nederlanden grootelyck verblift geweest; dankſeggingen tot Gode gedaen/ als wesen- den aenlepyder ende volboerder des werck/ ende gedenck-penningen geſlagen/ alſoo dit is geweest een ſaerke daer aen de Landen ten hoogſten gelegen was/ hebbende nu een goede voet gekregen in 'Spants frontieren/ ende tot niet gemaect den ſchrick vande Galleyen/ die nu alrede veel quaers hadden aengerecht.

Virgilius. O Melibæe ! Deus nobis Hec otia fecit Inſperatum auxilium.

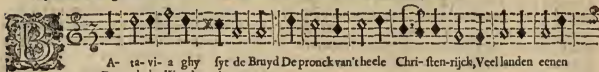
Wie kan Godes wyſheyt gronden,
Eed' zyn oordeel wel verſtaen,
Niemant oyt ſo wys bevonden
Die ſo hoog heeft konnen gaen.
Sy ſyn hooger dan de tippen
Vande bergen, of het ſteylſt
Van des Zees bemofde klippen;
Dieper als het onbeſeylſt
Is van d'afgrond van der Hellen;
Gladder als het ys heel kout;
Strammer als des puyſteens vellen,
Saekder als een pyl oft bout.

Swaerder, harder als het yſer,
Scherper dan 't geylt pinſoen,
Wyſer als den alder-wyſer,
Teerder als een jong plantſoen,
Liefgetaller dan de minn'er,
Gloyender dan branden't vyer,
Rechte-rechter, groot beſinn'er
Van het armē menſchlyck dier.
Die in noot maer op hem hopen,
Sal by noyt verlaten niet,
Die tot and're helpers lopen,
Laet hy ſteken in verdriet.

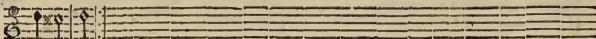
Cedunt triremes navibus victæ preempto Spînola. Beatus populus cuius adiutor Deus. Traxit, Duxit, Dedit,
Sapient. 11. Want de Werelt is voer u (o God) als het tongſken aende weegſchale/ende als een hooch des moogen-daulws
die op der aerden vale/wie han de macht wy arms wederſtaen?

Du Bactas. Hâ ! tu ſuis dans ton nid : o cruel ! la coſtume Comme alterez du ſang, ils ſont au ſang noyez
Ne veut que les tyrans treſpaſſent ſur la plume, Et d'un cruel treſpas leurs ſoy ſont payez.

Stem: Engels Woddecot. Ofte: Datmen eens van drincken spraeck.

A- ta- vi- a ghy syt de Bruyd De pronck van't heele Chri- sten-rijck, Veellanden eenen
Daer al de Werelt is om uyt.

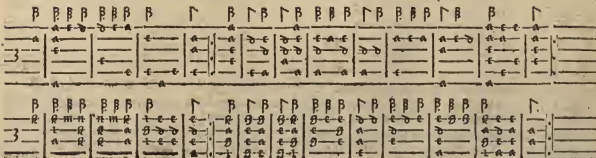
dam en dyck,

God doet veel wonders door u hand,
End' maectt uw's Vyands doen ter schand,
Hoe wel hy luyde tiert en baerd,
Ghy syt niet van hem eens vervaerd.

So ghy maect by de Waerheyt blyfe,
Het sondig wefen van u dyfte,
So sullen noch u palen sien
Het eynde van de Werelt sien.

Al pocht de sworcker noch so seer,
En acht syn stoffen gantsch niet meer,
Syn Roomsche Spaensche groote macht
Sal werden haest tot niet gebracht.

Ghy Batavier zyt niet so sot
Dat g'ander roem draecht als in God,
D'wyl d'overwinning en het goet
Van God den Heer al komen moet.

In Hol.

In Holland is oock ingebracht een welgeladen Portegese Crake/ by de schepen van de Oost-Indische Compagnie door den Generael Heemskerck verobert. Wanneer nu de Heeren Staten Generael waren verdragen om mette hoopen der Gemutineerde eenige tachten te doen in Syants landen/ ende die te byantschacten ende onder contribucien te brengen/ op halve deelinge/ so hebben d' Eertshertogen/ wetende wat een groote schade hare landen hier door souden te verwachten/ alle modellen aangewend om met de selve te veraccorderen/ als eyndelyck geschieft is. Trecken derhalven de Gemutineerde uyt de stad Grave/ hen weder Hoogstraten leverende. De 23 Augusti 1604 is den vrede besloten tusschen de kroone van Engeland ende Spanjen. Inde maent Meye 1605/ hebben de Heeren Staten Generael eenen aenslag gehad op de stad Antwerpen/ doch mislukt; doch het vermaerde roof-nest genaemt Wouwe/ gelegen ontrent Bergen op Zoom/ vermeerkt. Het Spaensche Leger/ treckende in Vlaenderen om pels uyt te rechten tot nadeel vande frontieren die de Heeren Staten daer inne hebben/ doet zyn Excellentie boornemen het Leger der Heeren Staten mede daer henen te voeren/ beyde de legers liggende tot Water-bled. De Spaensche hadden daer en boven noch een grooten hoop volck inde opper-quartieren/ waermede sy bequamen ende wonnen Oldenseel/ Lingen/ Wachtenbonck/ ende Crakou. Het weynige volck dat binnen de stad Bergen op Zoom in garnisoen lag/ heeft vande Spaensche morten deurskaen twee seer swaere ende groote aenvallen; d'eene den 21 Augusti 1605/ ende d'ander den 19 September daer aen volgende; ende al hoe wel de selve alreede vande stad eenige voordeelen hadden bekomen/ so is noch eens/ door de groote courage der bozgeren ende soldaten den vband mannelijck daer afgeslagen/ moete de vlucht nemen met groot verlies. Dit selve jaer heeft men de Dupnkerckers afhandig gemaecte ende benomen een van haer treffelijcke schepen/ daer van het volck werd opgehangen/ andere roovers tot een schrick. Is oock dit jaer een verbaerlyck ongehoozd dupvels verraed/ door wonderlycke bestieringe van God Almachtig/ in Engeland aenden dag gekomen; eenige Spaensche gesinde Jesuyten voorgenomen hebbende den koning ende koninginne met hare Majesteits kinderen/ ende den voornaemsten Adel en Raetsheren des Lands inde locht te doel springen door't buspoeder/ op al sulcke uyt als wannere het Parlement gehouden soude worden/ de Sale daer't voorszeyden Parlement soude vergaderen/ onderduyn hebbende/ ende niet les en dertig tonnen buspoeder gevolt. Dese verraderp uyt komende/ zyn de selven daer van gevangen/ ende naer verdienste gestraft.

Annis 1604 &
1605 Een Portegese Crake in Holland gebracht.

Engelants vrede met Spanjen.
Aenslag op Antwerpen doch mislukt.
Wouwe bekomen.
Tot Watervliet in Vlaenderen twee Legers.
Oldenseel, Lingen, Wachtenbonck en Crakou aencespaensche zyde.

Een Duynkerck bekomen.

Tot

Anno 1606
Aëling op Sluyt

Lochum ende
Grol aende Spa
sche.
Lochum aende
Staten weder
gebracht.

West-Indische
Compagnie
voorgelagen in
vereenigde Pro
vintien.
Arkelens inge
nomen.

Anno 1607
Des Generaels
Heemskercks
slig, ende victo
rie voor Gibrat
tar.

Tot welcken eynde dese boeken dit schandelpck schickelijck stuck sochten nyete hoeren/ kan den
Lefter met lange binden by de Hillozp-schypvers. Op de stad Sluys hebben d' Eertf herrogen
mede gehad eenen kloecken aenslag/ door middel van Petards/ maer God heeft de selve stad mi
raculeuselijck willen bewaren; want indien den vband geene merckelijcke beletsels van den He
mel waren toegesonden geweest/ hy soude daer Heester van geworpen hebben. De Spaensche
bruyngen die Jaer 1606 twee Legers in't veld/ d'eene onder't beleyde vanden Marquis Ambrosius
Spinola, ende d'ander onder den Grave van Buckoy, zijnde twee treffelycke Veld-Obersten/ ende al
hoe wel de Heeren Staten alle Frontier-plaetsen van hare steden wel hadden voorszien/ so is nach
tans by de Spaensche veroverd Lochum ende Grol. Doch wanneer de selve meenden in Spa
ster-lant in te byken/ soo is hen 'tselbe verhindert. Syn Excellentie/ vernemende dat onder eeni
ge soldaten des vbandts weder mutinatie ontsaen was/ wend sich naer Lochum/ twelck hy we
der veroverd/ ende belegerd hebbende Grol/ moete daer van afstrecken door de stercke aankomste
der vbanden. In dese tijt hebben eenige goede Patriotten voorgeflaghen artickelen om inde veree
nigde Landen op te rechteen een Compagnie/ die handelen souden op de West-Indien; maer daer
en is doe ter tydt niet van gekomen. De Prins Graef Hendrick van Nassou, bekennende 't sterck
ken Arkelens/ vint daer binnen Graef Hendrick vanden Berg syn Cousyn/ met 50 Ruyters/ die
goeden buyt waren/ ende haer moeten rantsonneren. De voorsz. ridder Jacob van
Heemskerck, sich latende gebuycken in dienste vanden Lande/ de Heeren Staten Generael hem
hebbende doen toe rusten 26 kloekke oorlog-schepen/ om den Spanjaert daer mede te gaen beoer
ken op syn eygen kusten ende havens/ is met dese vloete schepen gekomen den chienden Aprilis
1607 ontrent Lisboa/ ende verstaende dat de Spaensche armade van daer vertrocken was
voor Gibraltar/ oock de quantiteyt der schepen/ ende haer qualiteyten/ soo heeft hy hem daer nae
toegeschickt; ende naer dat hy op alles goede ordre gestelt hadde/ een pegelick Capiteyn tot syn
plicht ende behooylyck debyot vermaent hebbende/ is hy den Spanjaerden (binnen scheute
zunde van de stad ende 't Casteel Gibraltar) op't lyf gevallen. De Spaensche waren sterck 10
Gallioenen by haer hebbende noch 11 andere kloekke schepen versien met 4000 mannen ende
onver de selve 100 Cavalleros. Ende naer een bloedig/ schickelijck gevecht is de victorie ge
bleven aen de zyde van de Heeren Staten Generael. De Generael Heemskerck, is 'tis waer/ wel
doot geschooten/ maer synne door heeft den Spanjaerden genoeg gekost/ also de Spaenschen Ad
mirael

mirael met vijf gallioenen gantsch t'onder gebzacht werd en verslagen / de reste dapper ontfelt /
 zyn aen't land gedruven / de schepen veel geborsten / een groote menichte volx verdzoncken / ende
 veel van schrick gestorven / men legt ontrent 2000 menschen. Vander Staten volck / zyn ontrent
 100 doode ende 60 gequetste geweest. Naese overwinninge zyn de schepen der Heeren Sta-
 ten wederom t'hups wel aengekomen / het doode lichaem van den Generael Heemskerck mede
 brengende / 'twelcke tot Amsterdam heerlyck begraven werd / ende dooz last der Heeren Staten
 tot een eeuwige memorie / gestelt in een verheven graf.

Die wysfelyck doorsiet den loop van 'swerelts dingen ,
 Bevint het al geneygt tot veel veranderingen ,
 Het avonturig Rad, door't al bestierend' oog ,
 Werpt d'hoogste nu om laeg, de laegste weer om hoog.

Al word Gods volck gedrukt, men sal't niet t'onderdrukken ;
 Het sal op't eynd het hooft noch altyt boven rucken ;
 End' die dat aldermeest gedrukt heeft en geplaeft,
 Sal worden self tot stof verfmeten en verjaegt.

Classis monumenta subacta.

Pseau. 29. *La voix de l'Eternel est sur les eaux, Le Dieu fort fait tonner, l'Eternel est sur les grandes eaux.*

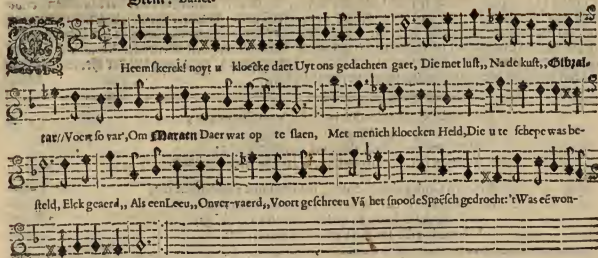
P. Schriverius :

Ghy Heemskerck diemen sach Mars over Thetis bringen/
 En op zyn eygen stroom den Spanjaert gingt bespyngen/
 Al liet ghy daer den geest / soo is de eer bewaerd ;
 En ghy ligt nu bedeckt met vry-gevochten aerd.

Ec

Stem :

Stem: Ballet.

Heemskerck noyt u kloecke daet Uyt ons gedachten gaet, Die met lust,, Na de kust,, **Elbjal.**

tar//Voer so var,, Om **Marath** Daer wat op te slaen, Met menich kloecken Held, Die u te schepe was be-

steld, Elck geaerd,, Als een Leeu,, Onver-vaerd,, Voort geschreeu Vā het snoode Spaēsch gedrocht: 't Was eē won-

der soo elck rocht,

Doeg' op den blauwen Occaen
 Liet waeyen Statē yāen;
 Al't gebras,, datter was
 Moste voort,, Over boort,
 Daer verloop, Schier meek al den hoop
 De Vloten dreven seer
 Vol Castiljanen heen en weer,
 Groot krioel,, En gewoel
 Sachmen daer,, Voor en naer,
 Die best konde, packt hem dra
 Op de vlucht, of tot gena,

Daer bleef den trotsen **Aragou/**
Grenaden end' **Leon**;
 Haren roem,, Haer geweld
 Als een bloem,, Lag geveld,
 Al haer macht,, werd meest om gebracht.
 De lust vant Spaensh gebroet,
 Die werd so lustig daer geboet,
 Dat haer trots,, Hogen moet
 Doe lag plots,, Onder roet;
 Daer van d'hoogste God en Heer
 Tocquam lof, en prys en eer,

GEDENCK-CLANCK.

203

Cr 11

Des Co.

Anno 1607
Beginfel van de
Teeves.

Nota.

Des Konings van Spanjen groote nederlage ter Zee/ op zyn eygen kuff/ onder zyn Stad ende Kasteel/aen zyne groote schepen/ so wel voorszien van volck ende gelschut/geleden; ende de vrees die hy hadde vanden voorszegang vande West-Indische Compagnie in de vereenigde Provintien; van gelycken zyn groot achterstel van gelde; de mutinatie syner soldaten/ ende ander swaricheyden meer/ heeft hem zynen hoog moet so doen sincken/ dat hy hem gedwongen vind' dooz d' Eertshertogen secretelyck te doen versoeken om in gespreck te mogen komien met de Heeren Staten Generael der vereenigde Nederlanden/ nopende eene handelinge tot vyde ofte schyffsinge van Wapenen; met presentatie datmen de Heeren Staten soude alskulcke voozderlycke conditien laten hebben/ als sy souden konnen wenschen; ja/ datmen haer pampier/ pen ende inct soude in de hand geven om te stellen by gelschifte sodanige voozdeelen als zy souden begeeren. Het welcke schoone presentatie zy de Heeren Staten vooznoemt hebben beweegt tot gehooz te komien; Al vozen dese swaer-wichtige sake wel en rijpelyck overlept hebbende/ haerder E. niet onbewust synde wat ongemacken ende nadeelen hare voozlaten ende den landen overgekomen waren/ gehooz te geven ende in gespreck van accoozt te treden met hare onversoenehycke vyanden; wetende wyders renen generalen regel te zyn/ dat wanneer een meerder met zyn minder in onderhandelinge komt/ den minderen altydt moet toegeven; Ende den koningen seer gemeen is/ met langer eed ende belofte te houden/ als zy die achten haer Ryck ende laet voozderlyck te zyn. Dat volgens een Prins handelende niet eninge zynder rebellen/ daer vooz den Spanjaert de Nederlanders is houdende/ niet langer zyn wooyd ende accoozd na komien sal als hem dat sal pzoftig zyn/ met niet andere redenen. t Gene den kloecken Sertum Pompeum was wederbaren/ handelende van vyde metten keyser Augusto/ daer van hadden haer Ed. mede kennisse genoegh vut de Histozien. Evenwel om gewichtige redenen hebben hare Ed. Hog. op den vierthienden Junij 1607 toegeslaen/ eerst vooz 3 maende/ een trefves niet d' Eertshertogen af te gaen onder sekere bepalinge. Pater Jan Nai Provintiael vande Hinneboers/ ende Biecht-Vader der Eertshertogen, werd als gefante in dese treffelycke sake gebzuyckt. Daer na eer de Ed. Hog. Heeren Staten hebben willen toekoen datmen vooz langer tydt ende ober alle de landen/ ten wederzyden de schyffsinge van Wapenen soude onderhouden/ hebben zy eerst hier over willen hooren radvns der koningen/ Voysen ende Heeren/ met de welke zy in verbond waren; gelyck zy dan aende selve versochten/ dat hare Ed. Ambassadeurs/ van wegen dese sake inde Nederlanden mochten werden

Pater Jan Nai
Commissaris.

werden afgesonden/ als geschied is. Ende wanneer nu de Heeren Staten verstonen de gron-
dige genegentheyd haerder partye/ om in boozder handelinge van vrede of trefves te treden/ soo
hebbt hare Ed. Mog. daer toe noch niet willen resolveren/ booz en al eer dat de Koning van Span-
je met d' Eerthertogen de vereenigde Nederlanden verklaerd soude hebben booz Vrye-Landen. Het
welcke de Eerthertogen gedaen hebbende / ende acte daer van overgesonden / onderteekent
ende versegelt by hare hoogheden / daer nae met approbatie van den Koning van Spanjen / er-
kennende de landen/ onder der Heeren Staten gebied gelegen/ booz alzulke vrye landen/ daer op
zynne Majesteit nochte hare gemelde hoogheden niet en hadden te pzetenderen/ heestmen daer op
in naerder onderhandelinge getreden. Dele trouwhertige Nederlanders hebben eenige epi-
grammata gemaect/ op dese gelegentheyt des tyds: want zy vreesden dat later lan Nay eenen
vreeinden naed den lande soude naepen / die niet licht soude werden ontarrent / ende dat Luthi
Liply raed (den Spaenschen Koning overlanghe gegeven) door desen handel soude werden
int werck gestelt / ende de vanden (die niet macht de vereenigde Provincien niet hebben kon-
nen overheeren/ albus komende te nestelen in het binnenste vande lande. Het herte veler inwoon-
deren souden innemen/ omsetten ende verkeerren/ secreten onderzoeken/ tweezachten saepen/ lan-
den ende steden verspieden / ende boozders alles doen om tot haer meeninge te komen / ende dat
(gelijk het spreek-woord segt/ den Lupaert zyn vel / den Wolf zyn boosheyt / ende den Vos zyn
loofheyt niet soude veranderen.

Koning van
Spanjen met
d' Eerthertog
verklart de ver-
eenigde Provin-
tien voor Vrye
Landen

Nota.
Het oordeel v
vele trouwhertige
Nederlanders

*Men heeft wel eer gesien, men kans oock nu bekijken,
Hoe dickmael naem en daet malkander seer gelijken,
Ilan, Nai is: Spelt verkeerd, en Nai is weder ilan.
Is't wonder dat ilan Nai so listig naeyen kan?*

*'Tis voor en achter Nai, oock achter ilan en vooren:
Met dubbelt lans geNai soeckt m' in ons Land te booren,
End' door een loos geNai, met eenen broschden draet
Van Trefves voor een tyd, se schenden onsen staet.*

Conveniunt rebus nomina sepe suis. Daer en naem// Passen t'saem.

Doctor Ayala Hispanicus: Cum haereticis nullum commercium, nulla pax catholicis esse debet.

Op dese Wet/ dient wel gelet.

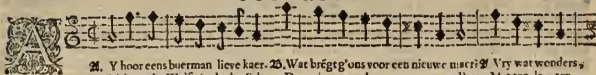
Pseau. 5. Eternel! condui moy par sa sagesse, à cause de mes ennemis: dresse ton chemin devant moy; car tu battras
le luth & l'environnas de bien-vueillance comme d'une rondelle.

Ec sij

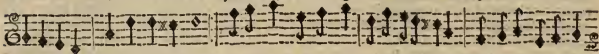
Stem:

Stem: 'tEngels Malfims, metten Bas : zynde op een twee-spraeck gestelt, tusschen A ende B.

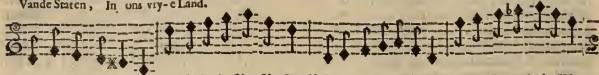
S U P E R I U S.

A. Y hoor eens buerman lieve kaer. **B.** Wat brégt g'ons voor een nieuwe maer? **A.** Vry wat wonders,
 Ick hoor de Wolf is by het Schatp, Daer is ge-ko-men ee-nen Paep, Met toe-la-ten,,

End' befóders. **B.** Wat ser voor de hand? **B.** Isset waet? **A.** Ja myn vaer, 'tis maer alte seker. **B.** Wat sermoé, Sal toch doé
 Vande Staten, In ons vry-e Land.

Hier de Paepsche Preker? Met syn heylyg schynsche Cap? **A.** Ay toch wat eé malle klap; Hy gaet hier gelyck eé Heer.

B. Wat sal hier uyt broédé weer? Ick vrees het leyd (o broer!) Op ee- ne vreemde moer.

B. Hoe poemmen desen Priester toch!
A. Jan Nui, die't gaten van bedrog
 Wel kan Nuien, En verdrayen
 't Al nazynen sin.

B. Maer wat toch heeft de Paep voor last?
A. Hy is een seer doorslepen gast,
 En met smeken, Hooftsche streken,
 Neemt hy d' herten in.

Het begeer,, Van myn Heer,, Is te maken Treuen.
B. Treuen! Wat? Sal ons dat,, Al syn goet! **A.** God geves.
 Maer op syn bedryven al,
 Hoop ick datmen passen sal.
B. Och daer moet geluck toe slaen.
A. Laet het Land daer met begaen,
 En voort in allen schyn,
 Dat God berolen syn.

Om den

GEDENCK-CLANCK.

207

BASSUS.

N. Om den aert van dit voysken niet te benemen, en kunnen hier niet wel de woorden onder den **Vas** gebracht worden, ofte men moeste de selve geheel op een ander maniere componeren.

The musical score is divided into two systems. Each system consists of two staves. The first system contains musical notation with notes and rests. The second system contains a series of rhythmic symbols, specifically the Greek letter beta (β) and the Greek letter gamma (γ), which are placed above the staves. The symbols are arranged in a way that suggests a specific rhythm for the music.

Wanneer nu de Gemutineerde soldaten des bypans meer en meer vernienighbuldigden / haer tot Dieft sterck makende / soo hebben d'Eertshertogen raed geschaft om die te doen betalen : in xer so haest en hebbē sy haer geld niet ontfangen / of zy en hebben moeten op lijf kraet binnen vieren twintich uppen vertrecken up des Hertogen Landen / veele der selver dootslaende / volgens der Eertshertogen last / die voozelck hooft noch betaelden 25 kroonen. Inde vereenigde Probin-
 tien is een algemeenen bede ende danck-dag gehouden / op dat God Almachtich dese handelinge
 die nu begonnen was met den Spaenschen koning ende d'Eertshertogen sonde willen segenen /
 ende dat alles dienen mochte tot zijns naems prijs en eer / opbouwinge zijnder kercken / ende
 welvaren van ons liebe Vaderlant; de genadige God dankende van zijner verlossinge. De ge-
 santen die de Spaensche na den hage toefondē hadden om met de Heerē Staten te spreken / waren
 de Marquys Ambrosius Spinola, den Spaenschen Secretaris Mancidor, den President Richardot, Pa-
 ter Jan Ney, ende den Greffier Verreycken, die alle den eersten february 1608 soo by den Prins
 Maurits als de Graven van Nassou/ ende de Gecommitteerde van de Heeren Staten Generael
 seer heerlyck syn ingehaelt ende gewellekomt. Vele herre-liende Vader-lands-liefhebberende
 Patriotten oordeelden dat het bedriegelycke Tropasche Paerd ingehaelt werd / 'twelcke het
 Land naemaels wel mochte veel schade toezengen; gelyck dan vele een quaet naebedenschen
 hadden. Oock werd seer veel gesproken dat de afgesondene Gesant alle / vreemde natien waren /
 ende datter geen Staten van Vlaenderen / Brabant / van Arthois of Venegouwē / etc. in bekend
 of beinoepē waren. Doch is evenwel eyndelyck naer een lange t'samen spraeck / den Trekes
 vooz twaelf achter-een-volgende jaren besloten op den negenden Appilis 1609 / daer van de ar-
 ticulen / hier te lang spnde / inde hystorien te lesen zyn. Men heeft de seventien Probin-
 tien met groote blydschap ende vieringen doen afkondigen / den lieflycken Wyde / behagelyck vooz
 God ende den Menschen / de selve gewillekomt / ende God daer over gedanckt.

Anno 1607
 Onbermherige
 daet by d'Eertshertogē ad haer
 hartogē ad haer
 volck gepleegt.

Biddach.

Anno 1608.

Anno 1609
 Trekes van 18
 jaren afgekondicht.

De

Verkla

- 7 Pater Jan Nuy
 Commissaris.
 8 Don Ambro-
 sio Spinola,
 aanbiedende
 9 de Olyfack of
 vrede aan den
 10 vryen Neder-
 landischen Leeu.
 11 De 7 pylē, dat
 syn 7 Provin-
 tien, vry van't
 Spaensche ge-
 welts.
 12 Tien pylē, be-
 tekenende
 de Provincien
 die onder't ge-
 dicte van den
 Spijker staet.
 13 Twee Provin-
 tien, nemelick
 Brabant ende
 Vlaenderen
 daer de Hooghe,
 Mog. Heeren
 Staten mede
 steden en for-
 ten in hebbe.
 14 De Paus, ver-
 gaderende de
 verheerde
 Provincie, leg-
 gende onder't
 Spaensche ge-
 biet.

- 15 De Cardinael, trekkende aan eenen Pyl van den Leeu, dat is Gelderland, daer de Spaensche mede eenige steden in hooft.
 16 Een lefuyt
 17 Spanjaerden } met stoppen, gereet om (onderhandeling van vrede) den Nederlandischen Leeu te vangen.

Verkla

Verklaringe deser figure door twee-spraec van A. ende B.

A. De *Vrede* komt van God; kom, kom gewenschte *Vrede*!
 Die God en Mensch behaegt. **B.** Ay! meent ghy doch hier mede
 Te hebben ware *Vreed*, ende vaste rechte trou,
 Gelyck m'in sulcken saeck wel gaerne willen sou?
 Och neen! De Spanjaert sal wel veel van *Vrede* spreken,
 Gelyck dat altydt so geweest syn zyne streken:
 Maer 'thert wat anders denckt; 's Paus wetten houd hy vast:
Houd Ketters geen geloof, wanneer's u niet en past.
A. Wat raet in dit geval? Want naer ick hebb' vernömen;
 De saeck is met ons vryal wat te verr' gekomen?
B. Ick raed' hout goede wacht, bidt God en omme liet,
 Met 'tswaerd in uwer hand, vertrou den Spanjaert niet.

Baudartius. Nunc equidem pax est, at non fiducia pacis.

Plau. 16. *Garde moy o Dieu fort: car je me suis retiré vers toi, l'Eternel est la part de mon héritage, & de mon bé-
 néfice: tu maintiens mon las.*

Slaept niet hafter als den Haes: want Seignoo! lupmt op het aes.

W d ij

Stem:

Stem; Engels Prins Daphne.

Er-standige, Handi-ge, Dappe-re voechden vol trouw, Die als Godenzyt gefelt, Om te
breken al't geweld Da ons lant verhee- ren won; U zy lof, u zy danck, U fy eer al-so lanck Als de
Sonne schynen sal, Als de Maē het aertſche dal's Snachts haer licht sal deelfuyt, End' ſo lang het groene kruyt, Uyt de
swarte aer- de ſpruyt.

Wat quaet het Spaſſich „wreed Marneſch, „Boos gedrocht, „Oyt
had bedocht

Tegens u uyt louter trots, „Liep als tegens ſcene Rots;

't Was te klimmen aende locht :

Want g'en paſt, „Op de gaſt, „Niet ſo ſeer, „Langt meer,

End' ghy biet hem ſoo het hooft „ Dar't hem ſchier int midden
klooft :

Daerom komt de looſe Vos „ Om hier met des Treves gloſ,

Onſen ſtaet te maken loſ:

Godvrachtige, ſuchtige, moedige, vry Batsvier!

Gaet ghy uyt de wapens niet, „ Schoon den ſpek u vrede
biet :

Want zyn herte brant als vyer,

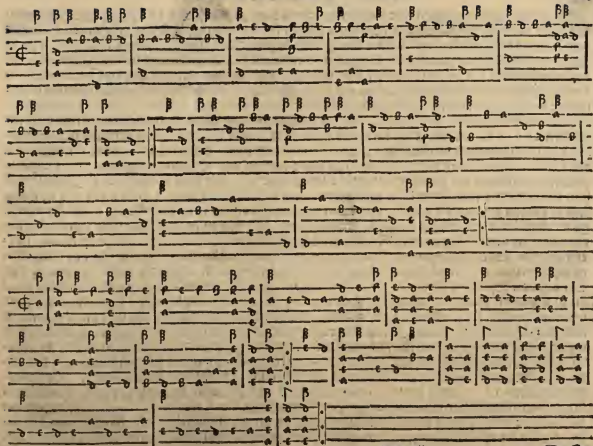
Om door twiſt, „ End' met liſt „ End' bedroch, „ looſlyck
noch

V te vangen in zyn net, „ Dat hy altydt open ſet;

Daerom hout toch goede wacht, „ Wilt ghy weſen wel bedacht, „
End' bid God voor al om kracht,

GEDENCK-CLANCK.

211

Anno 1609. De Koning van Spanjen niet d'Eertshertogen/ haer acte in Julio 1609 gegeven hebbende/ dat zy de vereenigde Proovintien bekenden vooz Vrye-Landen; zyn de Heeren Staten Generael (als haer na rechte toekomende/haer by hebbende gebochten) vooz sodanige oock erkent by de Majesteiten/so van Brancrpck/Engelant/Denemarcken/Sweden/als by andere Voosten ende de Republycken / ende zyn volgens dien hare Ambassadeurs/ in allen Hoven der voornoemde Rijken vooz sulcks gerespecteert ende aengesien/haer vooztaen derhalven noemende ende titulerende: Hoog-Mogende Heeren Staten Generael der Vereenigde V R Y E Nederlanden. Iohan Willem, Hertog van Gulig, Cleve, Berg, &c. deser Werelt overleden zynde den vijftwintichsten May 1609 / sonder kinderen na te laten / heeft de Keyser Rudolphus last gegeven den Leithertog Leopoldo hem van dese Landen te verskeren / gelpck hy gedaen heeft mettet Chyngswolck der Eertshertogen Alberti ende Isabellæ. De Keur-voosten van Brandenburg ende Neuburg (na bestaende vrienden des overledenen) hebben hier over hare klachten gedaen aen de Majesteiten van Brancrpck/ende Engelant/ intsgaders oock aen andere Heeren / ende mede aen de Hoog Mog. Heeren Staten Generael, by dewelcke goet gebonden is de stad Gulig (met Spaenssch garnisoen beset) te beleggen ende te vermeereren / gelpck dan de selve stad ende 't Casteel is bezet/daer na belept ende dapper bevochten dooz den Prince Mauritium, met der Hoog Mog. Heeren Staten Leger / ende eenige fransche troupen hun daer by boegende / is alsoo de stad ende 't Casteel gewonnen / ende aende rechte Erftgenamen geleverd. In dese tydt bezuyckte den Koning van Spanjen Philips de derde, sulcken over grootte tyranney tegens alle de Voostkens die in Spanjen woonden / de welcke oude ingebozene ende inwoonders des Lants waren / haer benemende alle hare goederen/ vele vermooydende / ende de merste up zyn lant voerende nae de kust van Barbarpen / dattet jammer ende d'oevige gelscheyp deser bezuyckter menschen beymplen verde gehoozt werd / ende nemmermeer up des menschen herte geraken en sal; D'historien (hier van beschreven) melvende d'ongehoozte tyranische onbermherticheden over dese arme / ongewapende / geduyzig arbeypende menschen gebuyckt / zyn daer vol van. Den vierentenden May 1610 heeft eenen snooden / boosen / overgegeven Mensch genoemt Franchops Ravallack/betraddelpck binnen de stad Parijs vermooyt den Koning van Vrancryck, den grooten Henricus de vierde, zijne Majesteit sittende op zijnen stoet-wagen. De Doodenaer bekende / dat hy tot dese gronwelpcke daed is betwogen geweest dooz het lesen des Voort Marianæ des Ihesuys/

De Staten Generael veranderen haren Titel. Hertog van Gulig overleden.

Anno 1610. Prins Mauritius victorie over Gulig.

Wreede Spaenschen handel aen vele Morisken in Spanjen.

Henricus de Grootte. Coning van Vrancryck vermoort.

Jhesuys/ ende 't selbe beſtaen te hebben / om den Paus ende de Roomſche Kercke eenen dienst te doen/ ende zyn eygen- werckende ſalighepd te verkrpgen.

O Moorders ! Duyvels aes ! kan niemant u ontvlieden ?
 Noch Koning, Prins noch Graef ? noch ryck noch arme lieden ?
 Foey helsch, vervloeckt gelpuys ! foey alderſnootſte ſielt !
 Die met u moorders priem bloet-dorſtig hebt ontſielt

Dien Helt die't harde ſtael ſyns vyands niet en ſchroomde !
 End' menig trots gemoet gelyck een kint betoomde !
 Dien Held die't *Franſche* Ryck in vreed' en welvaert bracht !
 End' d'alder *Grootſte* was der Koningen geacht !

Bias. *Permicies hominum quæ maxima ? Solus homo alter.*

Augustinus. *Diabolus non invaleſcer & contra nos, niſi ei Vires ex vitis noſtris præberemus, & locum ei dominando nobis peccato faceremus.*

Bartas. *O ſceptres ! o bandeaux ! o ſhroſnes Haute monter ?
 Combien de trahiſons cruels Vous enfantez !*

Samuël 7. *David ſprack tot zijne mannen : Dat late de Heere van myn zyn/ dat ick dat doek ſoude/ ende myn hand leggen aen mynen Heere den geſalfden des Heeren ; want hy is de geſalfde des Heeren.*

Scrm :

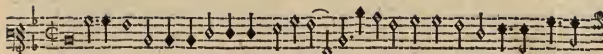
Stem: Pavane Lachrime met den Bas.

SUPERIUS.

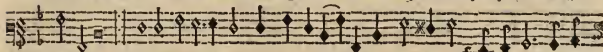
M Yn Ziële treur! en doet u klach- ten! Wéd' u gedach- ten, Om over luyd,, Te
 schreyen uyt,, Met snert,, U droe- vig hart! O Gødde-lo- se mensch! Hebt ghy nu
 al u wensch? Als wanneer,, Ghy u Heer,, Dus helpt voort,, End' sò schandig hebt vermoort? Die naer
 Godes ware Wet Tot een Ko- ning was ge- set? Siet eens wat ghy hebt be-dreven,, Ghy
 moogt wel be-ven. Boose, loofse, snoo-de siel! Wat naet nu met u ar-me siel?

Myn Ziele

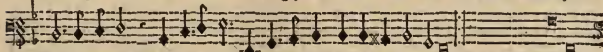
BASSUS.

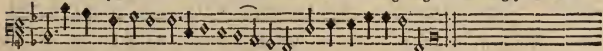
Myn Ziele treur! en doet u klachten! Wend' u ge-dach-ten, Om over luyd,, Te schreyen uyt,, Met snert,, U

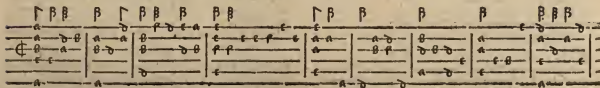
droevig hert! O Godde-lo-se mensch! Hebt ghy nu al u wensch? Als wanneer,, Als wanneer,, Ghy u

Heer,, Dus helpt voort,, End' so vermoort? Die naer Gods Wet,, Tot Koning was geset? Siet wat ghy hebt bedre-

ven! Ghy moogt wel beven. Boose, loofse, snoo-de siel! Wat raet nu met u ar-me siel?

NEDERLANDTSCHE

GEDENCK-CLANCK.

219

The musical score is arranged in six systems, each containing three staves. The notation is a mix of letters and numbers, likely representing a specific musical notation system. The score begins with a treble clef and a common time signature. The notation includes various musical symbols such as clefs, notes, rests, and bar lines. The score ends with a double bar line and a repeat sign.

Et ij

Al hoc

Annis 1614
1615 en 1616.

De Nieuborger
Vorlt valt de Ge-
reformeerde Re-
ligie af, ende be-
geeft hem by de
Eerthertogen.
Wesel by den
Spanjert inge-
noemen.

Accoot tot Si-
tê gemaectt en
gebroken.

Dobbelhouwe-
lyck tusschen
Vranckryck en
Spanjen.
Den Hertog vā
Sivoyen mette
Venetiāse ver-
soecken en kry-
gen hulp van de
Hoog Mog. Hee-
ren Staten.

Weede daed
der Ceulenaers
aender stad Mul-
lem.
Haerder Hoog
Mog. naerder
alliantie mette
Koningen Vor-
sten en Stenden.
Verpande steds
Briel, Vlissingen
en Rammekens
ontlast van de
Engelsche.

Al hoe wel de Dorst van Nieuborg in zyn land en cere / beneffens den Dorst van Branden-
borg) was gestelt ende gehult / dooz besondere hulpe ende toedoen vande macht der Hoog Mog.
Heeren Staten Leger / ende tgoet beleyt des Princen Maurity; so heeft hy hem / onaengemerckt
alle 'tselver laten verleyden dooz de Jhesuyten; ende verlatende de Cerefoz meer de keligie; begeeft
hem tot de Paepsehe / verkiefende de zyde des Eerthertogen, tot groot herten leed van zyn heer
Vader; als vele andere byzome luyden; Ende laet hem misbruycken niet den Marquis Spinola op
te trecken; met de welke hy in Septenibry 1614 wint / gestreect zijnde met het Spaensche Le-
ger; de byzpe rijer stad Wesel / die in de heerste vervolgingen des bloet-honts Duc d'Ave, is gewest
een schynpl-plaets der gevluchter Christenen. Daer zyn noch eenige andere plaetsen meer hy
vermeectert. Tot Santen is seker accoot getroffen tusschen de twee t'samen opstehende Doo-
sten; belangende haer aenbestorben heerlycke goederen / doch 'tselve is kortz daer aen gebroken.
Binnen Wozdeaulx is den achtenden Octobrys 1615 gehouden dobbelc Bruyloft tusschen
Louys de dertiende, Koning van Vranckryck, met Anna Marie Mauricette, Infanta van Spanjen; ende
Dominicus Victor, Outste Zoon des Konings van Spanjen, met Elisabet d'Outste Dochter van
Vranckryck. d'Hertog van Sabopen ende daer nae de Seigncurie van Venetien / in openbare
gozloge komeude; so metten Koning van Spanjen; als tegens d'Hertog Ferdinand van Gollen-
erck van Grats etc. hebben de selve hulpe van volck ende geld versocht aende Hoog Mog. Hee-
ren Staten Generael / dat haere hooge Ed. is toegestaan ende gevonden geworden. Die van
Ceulen hebben den 30 Septenibrys deses jaers een leelicke daed begaen aen de stad Mullen / om-
werpende des selven stads schoone geboude huysen niet alle de voornaemste groote werken; en-
de anders meer. Het verschil datter was tusschen den Hertog van Bruyns wijck met zyne boz-
geren; die oock zijne stad Bruyns wijck had belegerd; is geepidigt; dooz de goede middelen die de
Hoog Mog. Heeren Staten derwaerts hadden toegeschiedt. Tusschen de koningen van De-
nemarcken ende Sweden; mitgaders de Hansische steden; ende de Hoog Mog. Heeren Staten
Generael is op dese tyde een naerder verdrag gemaectt; dooz d'Ambassadeuren / van haere Ma-
jesteyt. In Junio 1616 zyn de steden Briel, ende Vlissingen; als mede 't Casteel Rammekens ont-
last vande Engelsche Garnisoenen / die 'stedert den Jare 1585 daer in hadden gelegen / als
verpand zynde geweest aende kroone van Englant / vooz sodanige penningen als hare Ma-
jesteyt aldoor verstreect hadde om d'oorlog te voeren tegens den wreeden Spanjaerden / alsoo alle
de acht

de achterstellen by hare Hoog Mog. aende selve kroone volkoementlyck nu betaelt ende voldaan waren; Het welke geen klepne ooslaecke van bypdschap ende vzeuchde gaf aen allen getrouwen Patriotten, haren Raet nu byp ende onbelast buidende van upclantsche Princen.

Wat worder meer gelieft? Wat isser meer te roemen?

Dan *Vryheyt*, en te zyn van slaverny verlost?

Ons Vyand most ons selfs *Vry-Nederlanders* noemen

Eer dat hy zyn begeer en wenschen krygen kost.

Vry syn wy, end' dat blyckt te klaerder noch in desen;

Dat wy de steden die daer waren dier verpand,

Nu hebben vry gemaeckt. God moet gepresen wesen,

Die soo gelegent heeft ons lieve Vader-Land!

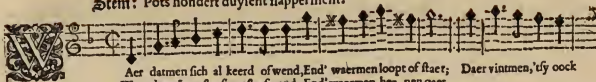
Psalm. 33. Clamaverunt Iusti & Dominus exaudivit eos,

Psalm. 18. *L'Eternel est vibrant, & mon rocher est benis: & pourtant le Dieu de ma sauveté soit surbaussé.*

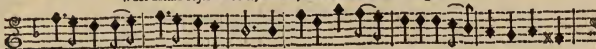
Et iij

Stem:

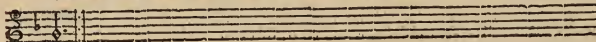
Stem: Pots hondert duyfent flapperment.

Aer datmen sich al keerd of wend, End' waermen loopt of staet; Daer vintmen, 'tſy oock
Waer datnūc reyft of roeft, of rend, End' waermen he- nen gaet.

op wat Ree, d'Hol- lander end' de Zeeuw', Sy loopend door de woefte Zee, Als door het boſch de

Lecuw'.

In koud' en heete Landen al,
Gelegen Zuyd' of Noord,
Of Ooft, of Weft, op berg' en dal,
Men van haer ſpreeken hoord.
Sy krygen menig Schipen Boot
We't Indiaenſche Ryck.
Daer zyn geen volcken, oock hoe groot,
In veelen haers gelyck.

Her dryft haer alles op de hand.
Hoe menig Schipen Schuyt
Befeylter wel dit ſoete Land?
Of tyd' van hier oock uyt?
Wat vaerter menig of en an?
Wat komt haer niet al voor?
Daer met ſhaer handel dryven dan
De heele Werelt door.

't Vereenigd' vry-gevochten volck
Maect Spanjen d'oorlog' moe,
Sulcx dat hy zynen vreden tolck
Dit Land moet ſenden toe.
Wie ſoud' oyt hebben dit gedacht,
Dat d'hoogmoet van Papou,
Dat ſoo een groote trotle macht
So buyglaem worden ſou?

Venetiaen en Savoyard,
Met and're volck'ren veel,
Hadd' Spanjen oock al me verward,
En ſat haer op de keel;
Hy meynd' hy ſoud' ſe ſlocken op,
Gantſch dempen en verſlaen;
Maer't Staten volck op Spanjaerts kop
Daer ſelf haest heeft gegien.

O Neerland! ſo ghy maer en bout
Op God den Heer altydt,
V pylen vaſt gebonden hour,
End' t'ſaem eendrachtig zyt;
So kan u Duyvel, Hel, noch Door,
Niet krencken noch vretten,
Al waer oock Spanjen noch ſo groot,
La' wretelts machten een.

In de vermaerde stad Aken / zynde geweest een opgaerker / blucht-plaets ende Magasyn der
gebluchte Christenen / wanneer de Spaensche tyranische regeringe in de Nederlanden hard aen-
gesteken ende uytgebozen was / is in dese tydte ontsaen een harde vervolginge ende wrede ere-
futie oer de gene die vande Gereformeerde religie waren / alomē albaer ingestelt heeft Spaensche
gesinde Regeerders / die niet hard druckende wreethede de God-salige lude seer hebben geplaegt.

In Dyanck

Anno 1616.
Binnen Aken . 6
grootte mishan-
delinge aen die
vande Gerefor-
meerde religie

Anno 1617
Marquis d'Ancre
ende zyn
Huyfvroutwe in
Vranckryck om-
gebracht.

Anno 1618
Philips Prins v3
Oranjen &c. o-
verleden, zyn
Excellencie in de
plaetse komende.

In Vranckryck by na tot d'hoogste macht/ neffens den koning/ ingekropen zynde eenen Cochino Corchini Italianer/ Marquis d'Ancre/ gebuerende de minder jarigheyt zyns Majesteits/ is de selve/ zyne boose daden nu totten oppersten trap geklommen zynde/ dooz schoten geworden/ met syn lichaem daer na verdienste handelende. Dooz welkers doot d'Inlantsehe trouble/ die in Vranckryck dapper geseft wart/ zyn geslukt/ Syn Huyfvroutwe daer na/ by sententie zynde verklaerd de doot oock weerdig te zyn/ is mede geexecuteert. Binnen de stad Bussel is den tienden February 1618/ overleden Philips Prince van Oranjen, &c. sonder weertige kindren na te laten; in wiens plaetse de Dozt Mauritius, Gouverneur der vereenigde Vrye-Nederlanden, &c. als outste broeder ende rechte Erfgenaem (by Testamenten vanden overledenen) is gekomen/ ende gesult. Over dese dooz treffelpeke erffenisse hebben de vroomen seer verblift geweest/ als zyn Excellencie selve waerdig zynde/ van wegen zyne Godsaligheyt/ ervarenheyt/ denchden ende kloetche daden/ de heele Wereld dooz bekend/ die nu dooz zyne groote middelen de rypste ende geertste Prins der Nederlanden werd geacht/ te meer dooz dien/ zyne Excellentie met groote magnificentie/ vanden koning van Groot Britanignen al in't begin des Jaers 1613 vereert was met de koninglycke ordje der Jartiers ofte Causebants.

Weest vrolick, wenscht geluck de Prins, die van Oranjen
Is Erfgenaem gehult, syt 'moedig trots Spanjen
End' alle die't benyt. Com vrome! waer ghy syt,
Wenscht u den Prins geluck! die nu te deser tydt
't Cieraet is van ons Eeuw, de Peerel onser Landen,
Die u gegrepen heeft uyt Spanjens wreede tanden,

Dat Goddeloos gespyt! dat u van goet en bloet
Beroven woud' en gamsch verreden onder voet.
Bid Gode dat dees Prins noch lange jaren leue,
End' dat hy sulcken lust hem oock als Moyses geue
Int voorstaen van Gods Volck; met Salomons beleyt;
End' Samsons kracht en macht, met Darius beleyt.

Tu decus omne tuus. Tam Marti quam Mercurio. Gratia Dei sum quod sum.

A. Brerou.

Och gloze van u tydt! die staet-steek noch eer-luchtig/
Manjaestiglyck verkreegt den tytel van doozluchtig.

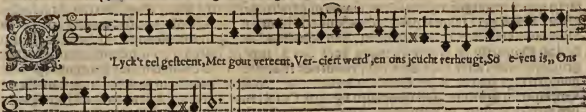
Plau. 20. Les cieux racontent la gloire du Dieu fort: & l'estendue donne a cognoistre l'ouvrage de ses mains.

Stem:

GEDENCK-CLANCK.

225

Stem : O Heere ! geest so lange leeft, &c.

'Lyck't el gestcent, Met gout vereent, Ver-cliert werd', en ons jeucht verheugt, So b-ten is,, Ons

Prins gewis,, Verciert met wa- te deucht.

Noyt sisch m'hem vlien,
Of oock ontsien,
De sterckste van het Christeyck;
In swacktheyt,
End' goet beleyt
Is niemant zyns gelyck.

Syn kloeck bestaen,
End' dapper slaen,
Doet tuym't Spasich geweld,, Het velt
Die daer Bestand,
Soeckt't zynet schand,
Aen desen wromen Held.

Deef' trouwen Votst
Heeft noyt gedorst
Naet synes vyands bloet, maer doot
Voor alle quaet,
Oock hoe't hem gaet,
Hen altyt niet als goet.

Als Maer nu heen
Verrock loo't scheen.
End' elck nu meynde by,, was vry,
Van't oorlogs kop,
Soo staet hier op
Inlantische jaloufy.

Doch desen twist
Werd haest gestist
Door 's Princen goeden raet,, en daet,
End' groot verstand.
Die weer het Land
Bracht in een goeden staet.

Annis 1618.
1619 en 1620.
Nationnael Si-
node tot Dor-
drecht gehoude.

Koninginne vā
Groot Britanien
steift, oock den
Keyser Mathias.
Ferdinand Hert-
zog van Oosten-
ryck/Graits,&c
tot Keyser ge-
koren.

De Hongers en
Bohemien ver-
werpē zyne Ma-
jest. haren Kon-
ning, en verkie-
sen elck eenen
anderen.

Den Grave van
Bucquoy treckt
na bohemen, en
Spinola nae
Duytschlandt
voor de Keyser.
P. en Henrick vā
Nassou treckt
mer der Heere
Staten Ruyter,
en Duytschlandt,
voor de Duyt-
sche Vorsten.
Graef Willem vā
Nassou overle-
den.

Des Keyfers vic-
tue, nederlage
der Bohemers.

Tot wechnewinge der Kerckelicker doebiger misverstanden/ ende swarigheden die nu eenige
jaren inde vereenigde Nederlanden waren opgetesen/hebben de Hoog Mog. Heeren Staten Ge-
nerael/mettet goet vinden van haren Gouverneur den Prince van Oranjen, &c. noodig geacht een
Sinodum Nationalem te doen houden / van vele God-salige geleerde Mannen / gelyck dat binnen
de Stad Dordrecht is begonnen inden Jare 1618 / ende in Mayo 1619 geeyndicht; hebbende
gemaeckt onderlinge ende over een stemmende resolutien ende beslypten / tot hantshavinge ende
voorzettinge van de ware Gereformeerde leere. Anna de Hupszou des Konings van Groot
Britanien is gekozen den twaelfden Martij 1619; ende den twintigstenden der selver Maent
den Keyser Mathias, in wiens plaecse by de meeste stemmen in't Keyserlike ampt gekozen is Fer-
dinandum Hertog van Oostenryck ende Graits, &c. te Voorzen Koning van Hongeren ende Bohemen.
Om dese verkiefinge wille / misgaders om andere redenen / die de Hongeren ende Bohemen in
druck verspeydeden/hebben die van Hongerpen ende Bohemen den gemelden Ferdinandum ver-
worpen/ ende hebben de Staten van Hongerpen/ Mozabien/ Silezen ende andere angrensende
Landen voor haren Koning aengenomen den Prins Bethlem Gabor. Die van Bohemen ver-
hoofden voor haer/ Fredericum de vierde, Palsgraet op den Rhyn, &c. getrouw hebbende de Dochter
des Konings van Groot Britanien/ de welcke met zyn Hupszou voor Koning ende Koninginne
des selven Rijcks mede verklaert ende gekroont is. De Keyser/ gelyck zynde door den Paus/
den Koning van Spanjen ende andere Papsstige Heeren / met macht van volck ende geld / steld
hem hier tegens met een Leger / geleyd door den Grave van Buckop/ die d' Eertshertogen van
Babant/ &c. hem hadden bestelt/ in't Koningryck van Bohemen/ desgelycken mede door een le-
ger vanden Velt-Obersten Marquis Spinola / bestelt in de Pales ende Duytschlandt. Ende
nemt de Keyserlike Majesteit also voor de Hongeren / Bohemen / ende de Duytsche Dorsten/
die hem tegens waren / te dwingen tot zyne gehoorzaamheyt. Hier tegens hebben sich eenige
Duytsche Heeren met groote hoopen volcks by den anderen gevoegt/ hebbende verkreget tot
haer hulpe van de Hoog Mog. Heeren Staten Generael een hoop goede Ruyterpe/ die den Prins
Henrick van Nassou, &c. commandeerde. Daer op vele ende verscheptene schermutselingen ende
slagen in Bohemen tusschen de Keyserliche ende des gekroonden Konings van Bohemen zyn ge-
volgt ende gevallen/ doch heeft eyndlyck des Keyfers macht d' overhand behouden/ ende t' Leger
des Konings van Bohemen inde blucht geslagen; de Stad Prag (de hooft-stad des Rijx) inge-
nomen/

nommen/beel woorden ende allerhande moettwilligheden daer in bedreven; Syne Keijzerlike Ma-
 jesteit daer en boven latende doen een schickelycke harde te voozen-noyt-gehoorde executie/ ober
 sodanige treffelycke Heeren des Lants die in bedieningen van eenige officien haer hadden laten
 gebruycken/de Gereformeerde leere alom uproepende/ende de Paepsehe insellende. In Junio
 1620 is in den Heere gestorven Graef Willem van Nassou, Gouverneur van Vriesland, &c. wiens
 doot seer beklagt werd/zyn plaetse ende heerlyck ampt is gegeven aen Graef Ernst Casimir Broe-
 der vanden overledenen. Die van Venetien hebben in dese tydten eenen extraordinaren Ambas-
 sadeur afgesonden naer de vereenigde Landen / die seet heerlyck alom (dooz oorde van de Hoog
 Mog. Heeren Staten Generael) ingehaald ende getracteert werd.

Graef Ernst Ca-
 simir Gouver-
 neur van Vrie-
 slant, &c.
 Venetianer Am-
 bassadeur heer-
 lycke tractemēt
 inde Vereenigde
 Landen.

Wie geeft den Rovers toe dat Iacob werd geplondert?
 Dat Israel werd verwoest? en dat 't op Sion dondert?
 Ist niet de Heer die dit soo toelaet schickt en doet?
 Die uyt syn Hemel stoel ons send een heeren gloet

Van syne grimmigheyd? Wanneermen synen segen,
 Syn wet, syn wil, syn woord, verachtet aller wegen,
 End' dat anders niet elck als eygen lust betracht,
 Och Israel dit bedenckt! Och Iacob hier op acht.

Aldegon. Psalm. 38.

Och ick sie dat ick gae hincken
 En versincken
 In deef pyn/helptu my niet/

En moet Heer sonder op houwen/
 Staeg aenschouwen/
 Mijne smert en groot verdriet.

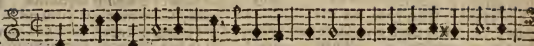
Pseau. 17. O Dieu fort! Je t'invoque, d'autant que tu as accoustumé de m'exaucer: incline ton oreille vers moy,
 escoute mon dire.

Buchena. Sancte parens, nullus cuius clementia fines novit, Vocantem & destitutum respice.

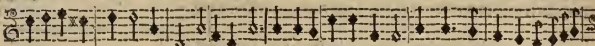
¶ Ij

¶ Stem:

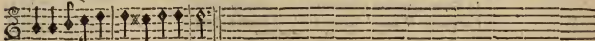
Stem: Com sheap Herders deck jour heds, &c.

And-fa-ten al-te-mael, Com treed hier voor wee moed'lick; Schreyt met een droeve tacl, U

hert nu uyt, end' spoed'lick Bid God dat hy beschick, Vā boyen uyt de wolcken, Troost, hulp, End' oock verquick

Dees arm' be-droefte volc- ken.

De Tiranny gantsch wreet,, Heeft ingenomen 'trycke
Van **B**heminn och draecht leet,, Ghy vroomen al gelycke!
Doet treut-gewaden aen,, End' laet u dese smerte
Toch in u siele gaen,, En't binnenst' van u herte.

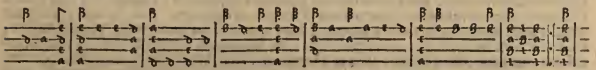
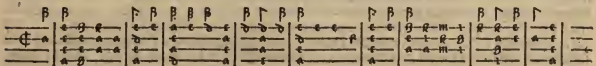
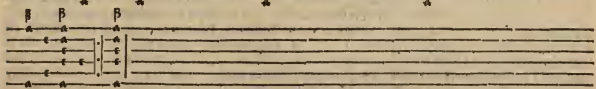
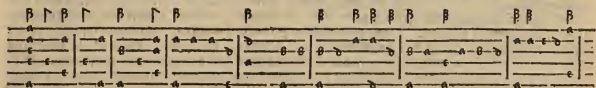
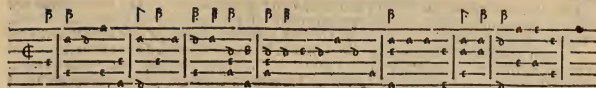
Och ongelukkig **D**raag! Hoe werd ghy nu geschonden?
Wat heeft de Spaensche plaeg,, Al volck in u verslonden?
Wat baet nu al u stercke? Wat baet u groote machren?
Als God niet mede werckt,, 'tSyn al verloren krachten.

Wie dat bem meest verlaet,, Op menschelyck vermogen,
Die word dick inder daet,, Wel aldermeest bedrogen;
Maer die op God vertrouwt,, En houdt syn geboden;
Sulck een liet Veld behoud,, In alle zyne aoden.

Och sondaer 'tis u goet! God wil u so castyden,
Om u tot rechte boet,, Te brengen door het lyden;
Lyd maer geduldelyck,, 'tEn sal niet altydt dueren,
God sal sorgvuldelyck,, U sieck ten besten stueren.

GEDENCK-CLANCK.

229

ff iii

Det

Het 12 Jarig Bestant ofte Rijkant van Wapenen / gemaecte in den jare 1609 tusschen den Koning van Spanjen mette Certshertogen ter eenre / en d'Hoog Mogende Heeren Staten Generael der vereenigde byre Nederlanden / ter anderre syden / uptgaende ende te verschynnen komende den eenentwintigsten Aprils 1621; hebben den Koning voorsz. niet de Certshertogen afgeveerdicht na 's Graven-Hage d'Heer Petrus Peccius als haren Ambassadeur / ende Herault. Den dzyentwintigsten Martij 1621 heeft den selven zijne proposities / soo mondelinge als schriftelijke gebaen / inde vergaderinge der Hoog Mog. Heeren Staten Generael; wesende vol van onbeschaeinde stouticheyd / ende Spaenschen hoogmoet beneffens groote kleyn-achtiging der Hoog Mog. Heeren Staten. Ende also de selve gedenck-waerdig is; ende een nieu fondamene van oorlog legt / so sullen wy den Leser de selve hier kortelick verhaelen. Den inhoud was: hoe dat d' Certshertogen (upt ingebozene medelydenheyd over haere onderfaten) ingenomen zynde met een puerig gemoet om alle oorlogen en swarigheden die nu vooz de deure stonden / te vermijden / ende vooz te komen; de Hoog Mog. Heeren Staten aenradende waren / om tot eene vasse byede te komen) dat zy souden / een overslag maken / hoe sy alderbest wederom haer souden willen begeben (met d' andere partjen ende leden van Brabant / Vlaenderen etc.) in een lichaem; en onder een hooft; daer vooz sy (gelick zy vooz de Nederlandtche heroerten waren) mochten in breedtsame eenigheyd ende geruften voozpoet komen. onder de bekendnisse van hare natuerlike Princen: tot 'twelcke hare Hoog Mogentheden gesint zynde / ende in voozder handelinge van accoz also willende treden; souden hare Hoogheden verlaen tot alle billiche; ende redelike conditen / ende bevhooenen hare goede genegentheden / ende oock verlekerten des Konings van Spanjen harer Hoogheden Broeders toelemminge van alle 'tgeene verhandelt soude werden. Op dit onberwacht ende vermeten voorsz. hebben de Hoog Mog. Staten Generael mondeling ende schriftelick den selven Peccius geantwoord; den sesentwintigsten der selver Maent: Dat de Hooghheyd ende sonberaemceyt van't vereenigt byp-gebochten-Nederland / ongetwifelt ende buyten alle dispute ende wederleggen / was in elke Provincie in't besonder; ende hebben haere Hoog Mog. selve altpes tegens eenen pgelick die sulcx in twifsel wouden trecken houden staende; Gelyck sy oock by den keiser / koningen / Chur ende Vorsten als andere Potentaten ende Republycken daer vooz erkent waren / in wat handelungen ende verbonden zy mette selve getreden syn; ja: by d' Certshertogē selfs in't verdrag van't twaelf-jarig-haelt-verschynnende bestant / daer

van oock

van oock de acten onder hand ende segel met alle vastigheden/ so des konings als der Eertshertogen/ hare Hoog Mog. zyn overgelevert. Dat derhalven/ dewyle dit booz al de Werelt so klaer is als den heldzen dag/ dese boozstellinge hare Hoog Mog. breeint/ onredelick/ ende by nae onlydelpck dacht te wesen; harer Hoogheden meyninge (om wederom in handelinge van vrede te treden) bevindende soodanig te syn/ dat de selve/ in plaetse van vrede/ veel eer oorlof gaf/ ende den weg baende om't byer der oorloge veel heftiger ende brandiger t'ontleken als opt te vozen/ ende t'ganische Land in vier ende bloet te stellen. Alsoo desen handel regel-recht gaet/ ende stryd tegens de te vozen-bekende/ ende besegelde souberainiteyt/ ende de Hooghheyd deser Vryer Landen/ die hare Hoog Mog. tot noch toe so lospck in so swaren oorlog/ met so veel bloets/ ende periklen hebben houden staende/ ende (met Godes hulpe) hopen te blyven houden/ daer vozen zy oock noch bereyt zyn ende blyven sullen/ haer goet ende bloet op te stellen. Daerom alsoo haer Hoog Mog. so een onvertwachte/ onrechtmatige/ en onnabuyplike propositie niet en konnen toestaen; als smakende naer een onpdelicke wreetheyd/ aldus doende over haer hooft hangende/ beneffens ee groote oneere booz alle Monarchen/ koningen/ Potentaten/ en Republycken die mette selve/ als met eenen souberainen staet/ hebben gehandelt: soo ist dat zy oock nootsakelick moeten rondt uyt verklaren: Alle die d'opperheerlyckheyt deser Landen willen bestrijden/ of andere Prinzen toe eygenen/ ende maect eenighs naer het wat desgelix is smakende/ sullen werden gehouden inhail ende onbequaem om in eenige handelinge met haer Hoog Mog. toegelaten te worden. Percius booz't leest aensleggende: hoe dat d'Eertshertogen op de menigvuldige rechtevaerdige klachten by haer Hoog Mog. gedaen; geen vergenoeginge noch was gescheit; Dat het tractaet van Trefves punctuelick by hare Hoog Mog. was nagekomen/ doch by den Spaenschen koning ende d'Eertshertogen niet: Het welcke antwoorde Percius nae Brussel verrocken is.

Paus

- 1 Paus van Roo-
men.
- 2 Koning van
Spanjen.
- 3 Nederlant-
schen Leeuw.
- 4 Prins van O-
ranje als Gou-
verneur, &c.
- 5 Petrus Pecci-
us.
- 6 Olyfack of
voorgefelde
vrede.
- 7 't Swaert of ge-
dreyde oor-
log.
- 8 De Lance van
de Nederlân-
sche vryheydt
ende Privile-
gien, daer aen
hangende.
- 9 De afgedaene
Mom aen-
fichten.

Is dit ons vry gekent? en't geen g'ons hier te voren
 Soo heylig hebt op trou met eede vast gesworen?
 Foey trouweloofen hoop? Wat syt ghy voor gebroet?
 Die spreekt en anders denckt, ende meynt niet wat ghy doet?

Bedriegelycken gaff! ghy songt en spraecht wel anders,
 Geleden twalef jaer, doen ghy den Nederlanders
 De Pen in handen gaest, om selfs te stellen in
 Haer vry gevochten recht, naer haren eygen sin,

End' alles wat dat meest mocht t'haren besten strecken:
 Maer 'tis nu openbaer dat g'haer hebt willen trecken
 Int Spaensche slavisch jock, met een vermomt gelaet.
 Foey die so met bedrog en valscheyt omme gaet!

Livius. Fidei abrogatione omnis humana societas tollitur.

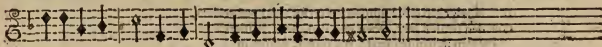
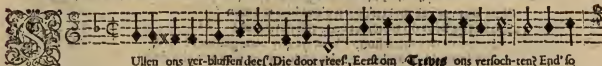
Henri 4. Roy de France. Les Espagnols ne se peuvent d'escouffumer de leurs pratiques ordinaires.

Weest niet te yat; al hebje wat:
 Want 'smoope weer/ neemt licht zijn keer.

Gg

Stem:

Stem: Schoonste Nimphe van het Wout—**Of:** Quand ce beau printemps je voy, &c.

Die u doc o Nederland!

Ende hand
 Selfs de penne quamen dragen,
 Ende seyden sichryft alnu
 Al wat u
 Goet machzyn en best behagen.

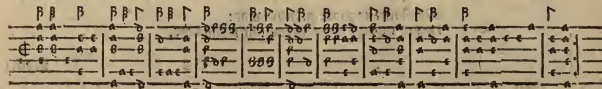
Die, eer dat hy kreeg syn wensch,
Snoode mensch!
Synen hoogmoet moeste breken,
End' ons Landen keenen vry
Daer op hy
Nu niet meer en hadd' te spreken.

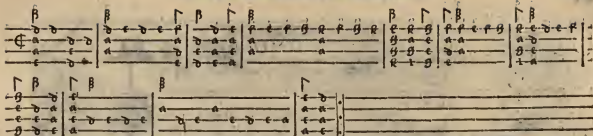
Daer op's Konings groot signet
Werd gefet,
Alsoock dat van haer hoogheden,
Op dat m'alles toch op trouw
Houden sou,
Sonder eenig overtreden.

Maer Maraen verdraeyt hier in
Nu den fin,
Hy en vraegt na recht noch reden
Hy is, als van outs, soo'noch,
Vol bedrog,
End' vol ongerechtigheden.

Aen des Werelts ander end
Is bekend
Syn verkeerden snooden wandel,
Syn beloft, zyn eed en woord,
Ende voort
Synen boosen loosen handel.

Doch de Heer, die dit al liet,
Sal hem niet
Tot zyn voorgenomen boosheyt
Laten komen, maer hy sal
Hem noch al
Eens vergelden zyn God'leofheyt.

De voorstellinge Preli met d'antwoorde der Hoog Mog. Heeren Staten Generael daer op ge-
volgt / heeft men noodig geacht al de vereenigde Nederlanden dooz in druck openbaerlyck up te
geven / ende op de stads poorten te doen plakken / op dat een pegelyck hier van rechte kennisse sou-
de mogen krijgen. Dit alles heeft soo veel te wege gebracht dat men by nae alle d'Inwoonders
der vereenigde Provincien (van wat geslachte ende religie die waren) met eenen puer ontfan-
ken heeft gebonden / om liever in een wetige oorlog te treden / als in sodanigen voozgeslagen / be-
driegelycken ende vernietten handelinge nietten Spanjaert ende de ynde te komen : want het
Wonnensichte vanden Spanjaerd ende des Eershtertogen nu af ynde / elck een gemerckt heeft
dat haer oogennierck is ons t'samen te brengen onder haer tyranuig joek / gelyck sy van outs al
tyr vooz hebben gehad. Hier over dan yu hare Hoog Mog. met haren Gouverneur ende de
Regeerders der bysondere Landschappen ende Steden van raed en advijs gewoorden alle in d'e
len aen te wenden om sich tot een rechtebaerdige oorloge te bereyden. Krygen derhalven de Co-
lounellen / Ruitmeesters / ende Capiteynen laet om hare Cornetten ende Compagnien te verster-
ken / doende de trompetten ende de trommelen over al slaen / elck gewillig bindende hem in dienst
der selver Heeren te begeben. Men boude nieuwe schepen van oorloge / ende d'onde werden toe-
maecte ende gesonden naer de Vlaensche kusten / om den toevoer in des vlands steden te hel-
ten / ende ging dus den krijg wederomme aen. In den Hage syn onthalt op den seventienden
Aprilis 1621 verscheyden aensienlycke personen / die by den Spanjaert waren omgekocht om
hem verradelyck te leveren de stad van Thiel / met de Schans vande Doozen.

Anno 1621
De Hoog Mog.
Staten Generael
kiesen een wet-
tige oorlog / vout
ee valsche vrede /
en nemen een
mannelick te-
soluue.

Verraders in de
Hage geteek.

1 De Vrye
Nederlandsche
Leeuw
mer de Provi-
legie der Pro-
vincien.

2 De Prins van
Oranje, Gou-
verneur, &c.
3 Colonel of
Ritmeester.

4 Trompetters
en Trommel-
slagers, verco-
digende d'ad-
neminge van
Volk.

5 Middel van
gelt, by de
Heeren Statē
geordonneert
tot lichtinge
der selver.

6 Nieuwe oot-
log schepen,
op't floss
staē te bou-
wen.

Waeck op o Batavier ! Laet over al Trompetten
 En trommelen doeg slaen ; Wilt eerstdaegs wacker leeten
 Op 't moessien van u volck ; vervulde lege plaets
 Van u soldaten al, met klouckde gauwe maets,

Te Water en te Land ; Laet alles toch versorgen
 End' op syn hoede syn : want 'tis ons niet verborgen
 Hoe onsen vyand loert, om met syn groot geweld
 Te vallen in ons Land, te slaen ons byt het veld.

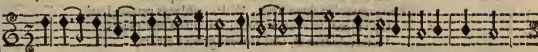
Iustum bellum iniquis paci preferendum.

*Pseau. 18. Delivre ton peuple, & benis ton Meritage, & les repais Seigneur, & les sermonee a
 tousjours-mais.*

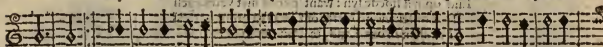
Theo. P. Penn. **Roep schriekt een bloome Ziel in zijne tegenhep:**
Du kluit haest weer om hoog die nu verlagen leep.

Stem:

Stem: Courante Serbande.

Hy heer-scher van het Spaensche bloedig Ryck, Ghy zyt terecht den Achab gantsch ge-
Ghy die niet als mer loofteyt om-me gaer, End' pleegt, als hy, met valsche luy-den

lyck,
raet;

Hy nam on-wettig' oorlog' aen, Het welck hem niet is wel ver-gaen; End' hoe ghy varen

saltop't lest, Dat sult ghy selfs gevoe-len best.

Hoe moogt ghy noch so boos syn en verkeert,
Ghy sult toch noyt verkrigen u begeert,
Ghy kont de vroom', ó snoode Goddeloos!
Niet dempen toch, al waert ghy noch so boos.

De Heer is haer een stalen huer,
Die haer oock niet verlaet een uer;
Dies zy niet eens versukt en staen,
Maer tegen u de trommel slaen.

Ons vryheyd hier, die God de Heer ons geeft,
Elck roem staen sal so lang wy daer in heeft;
Wy sullen voor ons trou en kind'ren staen
So lang wy op ons beenen kunnen gaen;
So lange dat, die daer so dorst
Naer onse bloet, door d'Opper-Vorst
Selfs omme kom, en henen vaer
Daer hy ons wenschet alle gaer.

GEDENCK-CLANCK.

239.

The musical score is arranged in four systems, each consisting of two staves. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes) and rests, indicating a complex rhythmic structure. The first system begins with a treble clef and a key signature of one flat. The second system continues the melody and accompaniment. The third system shows a change in the lower staff's rhythm. The fourth system concludes the piece with a final cadence. The notation is typical of 17th or 18th-century manuscript notation.

De Sparte

Anno 1621
Philips de derde
Koning van
Spanje, met de
Eert' hertog al-
bertus overleedē

Des vyands an-
val op't eyland
van Casant, en
Gods wonder-
like bescher-
minge.

Nota.

Veel schatten
door der Heer's
Staten schepen
bekomen.
De Voyge inde
State vande
Heer Admirael
Haultain tegens
de Turcken.

De Spaensche nye Dapschlant weder vertrocken zynde / nemen de Eertshertogen met hare macht nu yet groots dooz in dese vereenigde Proovintien aen te rechten. De Prins van Spanjen. etc. dit merckende / heeft sich met het leger der Hoog. Hog. Heeren Staten gaen leggen om der de oogen des vyands ontrent Wesel / die daer dooz des vyands voornemen belet. Op dese tydt syn gekorven den Koning van Spanjen Philips de derde / ende oock den Eertshertog Albertus / welckers doot ten deele oorsaken waren waerom de Spaensche aenslagen zyn naer gebleven. Op het versoek van de Staten van Vlaenderen is de Hertoginne met haeren raed / beswogen een Leger van ontrent 12000 Mannen te brengen in Vlaenderen / om daer mede te vermeerkeren / Slups / Aerdenburg / Werdijck ende ander plaetsen / leggende onder't gebiet der Hoog Hog. Heeren Staten; des is 't Spaensche leger (in Septembri 1621) gelyc om te passeren eenige kreken / ende so te geraken in't Epland van Casant / het welke vermeerkt zynde hadden zy de stad Slups rondom konnen beleggen ende beslupren / jaeyntlick veroveren. Maer het heeft den sozgzagenden Godt belieft soo een langen ende hardstomenden Hymel te geven / dat des vyands voornemen niet tydelick genoegh konde werden int werck gestelt; te meer also onder tusschen twee Compagnien soldaten aldaer zyn in gebachte / te vozen van geen quatsmoen versten zynde. Het gebeurde kortst daer aen dat des vyands leger aen marcheerde by nachte om't selve Epland aen te doen / doch in het donckerste des nachts is soodanigen glinstrenden ende ongewoonen licht ende glans opghelien / meer dag als nacht ghelyckende / dat den vyand verschrickte zynde / weder te rugge treckt; zynen aenslag alsdoe omdeckt werdende. De Heeren Staten van Zeelant hebben terstont alle neertsigheyt gedaen om die eyland met meerder hulpe van volck in alder haest te verfekeren / eenige duiken dooz sterckende / op dattet See-water mede mochte wacht houden / ende des vyants aenkomste verhinderen. Dit afwijken vanden vyand ende de buyten gewoonte behulp / andelen die God / so by dag als by nachte / hier toe hadde bekele / gaf oorsake om God daer over hoogheylck te loven ende danken; als mede over de groote schatten die de schepen van oorloge op de kusten van Vlaenderen hadden bekomen / veroverende eenige schepen vanden vyand die seer ryck in Spanjen geladen / haer ingenanien silver ende anders kostelickheyt in de Vlaemsche havens des vyands meynden te brengen; d'welck seer wel heeft te passe gekomen tot betalinge van der Heeren Staten soldaten. De Zeensche Admirael is mede t'huys gekomen / tien maanden lang upr geweest zynde / komende van de Strate Sibyal;

**Sibzaltar/ alwaer hy de Turckſche robers hadde gedwongen/ onſe roopbaerdp-ſchepen aldarr
haren couts nemende/ vyz te laten varen.**

Vreest, dient en eert den Heer, die boven maten ſchoone
Schiep door zyn wyſen raed des Werelts wyde rond,
Die als een ſchoon Tapyt, breyd' uyt des Hemels throone,
Die alles watter is gemaeckt heeft en gegrond.

Vreest, die den blicxem maeckt, en't donderens geklater,
Die't Meyr ſyn palen ſteld, daer't niet mach buyten gaen,
Die wint en ſtilte maeckt; die droogte geeft en water:
Vreest (ſegick) deſen God, ſo kan u niemant ſchaen.

Euchenanus. O ter beatum quem Deus ætheris fido tuetur præſidio.

A. de Coning. Die vollick is gelpck den appel van Gods oogte;
Wie die raecht aen/ die raecht den heerſcher die om hooge
Beſit ſyn gulden troon.

Plouu. 17. Garde moi comme la prunelle qui eſt en l'ail, & me cache ſous l'ombre de ſes ailes.

¶ b

Stem:

Stem: La piquarde.

En Hoe- der I- fra- el Slaept noch sluy- mert, maer siet wel Al des boo- sen
quaet op- stel. Hy Houtf in den toom, Soo dat sy de vroom' het zy oock waer Krencken kunnen niet een'

bayr.

'tMoet alles, merckt tochaen!
Tot zyns Scheppers dienste staen,
Ebb' en Vloet, end' Son en Maen.
Oock Regen en Wind;
'tOnweder gefwind,
En locht en aerdt,
Moet hem dienen metter vaerdt.

Door Godes macht alleen,
'tVier de vrome 'snachts verscheen;
Als zy wouden trecken heen.
End' 'sdaechs met een wolck
Geleyd by zyn volck
Door't water voort,
Daer haer vyand in versmoord.

Danck hebbe God de Heer,
Die steeds voor ons waackt so seer
En geholpen heeft nu weer,
Als Spanjen met macht
Corts meend' inder nacht,
Gemeender-hand,
Sterck te vallen in Casand.

De Hoog Mogende Heeren Staten Generael verstaen hebbende/ dat den Spaenschen Koning
 groote gereetschappen maecte/ ende een opnemende macht van volck versamelde/ om de ver-
 nigde Landen aen te vallen/ bevelen doo; het gantsche Land/ staende onder haer gebied/ ver-
 schepdene bid-dagē te houdē/ om God te voet te vallē dat hy de gedreygde straffen van hun Land
 afkeeren woude/ en 'tselve beschermen tegens eenen so wreeden ende machtigen vyand; Willi-
 gen derhalven schattingen in; verstercken hare compagnien te voet ende te paerde; maken vele
 beschansingen/ so in Vlaenderen/ als op andere plaetsen ontrent 's Hertogenbosch. De strenge
 d h ij ende har,

Anno 1632
 Inde vereenig-
 Lande vele bid-
 dagen.
 Stercke fortifi-
 cation in Calong.

Groote koude,
geeft ootsack
van groote mil-
dadigheyt,

Meer polders in
Vlaenderen door-
gesteken.
Gulig aen den
vyand.
Heerlick tocht
van Prins Hen-
rick vs Nassou.

Aenkomste van
d'Hertog van
Bruynswyck en
de Grave van
Mansveld, tot
Breda.

Beleg voor Ber-
gen op Zoom.

Her onweder
hiet des vy-
ands haestig
voornemen,
hoeenbergen als
de Spaensche
syde.

ende harde koude Winter op desen tydt gevallen / beroofsackende onder de garnisoenen ende soldaten een seer groote armoede / heeft vele mede doogelide kooplieden ende Dozgers der stede Middelburg ende elders bewogen / een goede somme geldes te versamelen / daer mede koopende groote menigte van wolle kouffens / hemden / pij-cappen ende andere nootsaekelyckheden / die zy den behoeftigen nae hare schancken ende plaetsen toetschickten. Om des vband's nadernig te beletten in Vlaenderen / syn naer goet bindinge / meer polders dooz gesteken. In februa-rio 1622 heeft den vband na een lang beleg / veroverd de stad Gulig. De moedige Prins Hen-ryck van Nassouw / Generael van de Ruyterpe der Hoog Mog. Heeren Staten / heeft eenen treffelycken tocht gedaen met 33 Compagnien peerde volcx ende sommig voet-volck. In Mayo 1622 / dooz kleyn Zabant ontrent Leuven / Brussel / Mechlen / Antwerpen ende Lier / brant- schattende eenige Dozpen / kloosters ende huysen / ende is sonder eenige geleden schade / weder gekeert. De Prins van Oranjen te velde leggende als Gouverneur vande Hoog Mog. Heeren Staten Generael met een goet leger / hout het machting vband's leger in toom / ontrent Wesel ge-legen / twelcke pers groots dreygde te willen aenbangen. Tot Breda ende inde plaetsen daer ontrent syn aengekomen de kloecke helden / Hertog Chulstaen van Bruynswyck / met den Graef Ernst van Mansvelt / ende hare troupen te voet ende te paerde / die upt des Dalf-Graven land waren gekomen dooz Lutsenburg ende Henegouwe / hebbende beset geweest van een Spaensche Leger / daer Don de Cordua bevel over hadde / vergeselschapt met veel dypfenden Voeren ; daer zy seer victorienfelyck dooz geslagen waren / arriveerde onder de beschuttinge van de Hoog Mog. Heeren Staten Generael ; de gemelde Hertog synen eenen arm achtergelaten hebbende. De vband / een grooten hoop volcx onder den Marquis Spinola / ende Don Louys de Velasco / by een byzengende / is den seventienden July 1622 / des Sondaegs gekomen ontrent Ber- gen op den Zoom / wel wetende dat daer weynig garnisoen binnen was ; als wanneer sulcken grooten onweder opstond upt den Noord-Westen / dat den vband daer dooz verhinckert werd pers spoedigs / als hy hadde voozgenomen / aen te tacken ; Dies hy naer Steenbergen treckt / ende selve met accoord veroverd. De Heeren Staten van Zeelande alder eerst vernemende het vooznemen van Spinola / hebben terstont binnen Bergen gesonden eenige vendelen kuerchters / ende de Hoog Mog. Heeren Staten Generael met raet vanden Prins van Oranjen kortz daer aen een groote menichre van soldaten daer in beschickt / onder 't gebied van kloecke Colonnellen ende

ende Capiteynen/mitsgaders allerhande boozraed van ammonitie ende bibzes/ oock ingenieurs/ bequame personen tot minnen/ ende gedeputeerde upt den Heeren Staten/ om op alle saken te beter te letten ende oydze te houden. Daer zyn wonderbare dappere uytballen gedaen/ treffelike buyten-wercken gemaeckt/ als noyt te boozen meer gemaeckt zyn. De vband des niet tegenstaende heeft evenwel so dapper genadert/ datter verscheppene buyten-wercken dieje aen den anderen geraecten over weder syden/ met mynen/ vuerwercken/ ende swaere aenballen/ veel volck verliesende. De Spaensche geen compassie hebbende/ met haer eygen volck/ hebben haer paerde volck gestelt/ om't voervolck totter stormen op stercke bolwercken/ sonder gemaeck te bressen/ aen te jagen/ onaengesien het wel kanekerende grof geschut/ met den musketten ende roeren/ dapper op haer afgeloft werden/ ende yemant komende ef te wijcken/ werd terkont van zyn eygen volck ende ruyterpe dootgheslagen; 'twelcke oorsaecke gaf datter seer veel volck quam obergelopen. De Hoog Hog. Heeren Staten/ gesterckt mette aengekomen troupen van Bruynswick ende Mansvelt/ versoeken haeren Gouverneur de Prins van Oranjen hem te bereyden totter ontfet der belegerder stad/ daer over groote gereetschappen gemaeckt werden/ ende soo langhe bid-dagen gehouden; als 'tleger van haer Hoog Hog. te velde was/ om God vierighlyck om den welstand deser Landen te bidden. Daer over de kriegbare Prins van Oranjen niet het gemelde Leger opgetrocken is upt de stad Breda nas Kofendael; alwaer hy 'tselve nederstaende op alles goede oydze selde/ soo int marcheren/ als 'tgene dienstig moejet zyn totter boozgenomen ontfet. De Marquis Spinola versterckt hem oock mede so seer metter Leger van Don Cordua/ ende met de troupen van Graef Hendrick vanden Berg/ dat hy geacht werd wel 60000 mannen sterk te wesen; Haer des niet tegenstaende/ nu verseeckert zynde vande aankomste des Princen van Oranjen/ is hy den deroen Octobris 1622 van de stad getrocken/ doende verbyzanden alle zyne hutten ende geboude hupsen/ achterlatende vele stecken. Ende is also dese stad (na belegeringe van elf weken) ontfet geworzen/ de vband daer booz verlorren hebbende/ syne verloopene soldaten daer onder gereekent/ meer als 16000 menschen. De Prins van Oranjen vernemende dat den vband geweken was/ daer over hy hem seer verwondert/ konit den vierden October binnen d'ontfette stad/ ende bedanckt seer beleefdelyck de gecommiteerde Raden/ Gouverneur/ Colonnellen/ Magistraten/ Capiteynen/ gemeene soldaten/ ende de Bozgerpe/ booz hare gedaene trouwe dienften. Ende alle de buyten-wercken/ die boven ge-

Spaensche mis-hadelinge over haer eygē volck

Des Princen vā Oranjen's couta gieuſe optreck. daer doot den vyand de belegerde verlaet.

Prins van Oranjen komt binne Bergen, seer beleefdelyck bedanckende alle die daer binnen waren.

H h ij

woont

woonte treffelpck waten) met groote verwonderinge gesien hebbende / is des abonts weder nae
 3pn leger getrocken; Den seenden October Steenberghe wederom brennende aen der Heeren
 Staten 3pde. Hier doo; is den Spaenschen hoogmoet leer gekuyp / ende 3pn vermeten poffen
 ende roemen gantsch ter neder geslagen. Ende 3pn hier over / het gantsche geuincroet Land
 doo; met groote blijfchap hertelpcke danckseggingen tot God onsen verlosser gedaen. Gedue-
 rende dit beleg / des vpanchs volck upr Lingen ende Grol eenen inval doende inde landen onder
 't gebied der Hoog Mog. Heeren Staten / 3pn de selve een deel geslagen ende meer al gebangen
 gelwozden.

Steenberghs we-
 der gekregen.

Dancksegginge
 al de Landen
 door.

Vele van den
 Vyand geslagen
 en gevangen in
 de Drenthe.

Wel onverfeylyck hooft ! wilt ghy met paerden rennen
 Op eene steyle klip ? of met den ossen mennem
 Den ploeg op eene rots ? bedenckt u saken wel,
 Ghy doet verlooren werck : want die daer heeft bevel

Van Sonne, Sterr' en Maen, end' 'twoefte Meyr bemucrer, .
 Die't al heeft in zyn macht, end' naer zyn wil bestuerer,
 Soud' die niet kunnen doen te niet al uwe kracht ?
 End' op zyns volcks gebed niet ernst'lyck nemen acht ?

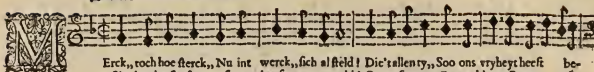
Vsque dum protegit Deus, frustra oppugnat.

I. Schotte. Hoe grondeloos o God ! bistu in dijnem rade!
 Hoe diep is dyn gericht ! hoe groot is dyn genade !

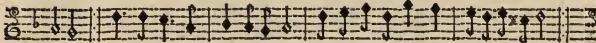
Piscan. 20. *La loy de l'Eternel est emiere, restaurant l'ame : le tesmoignage de l'Eternel est assure, donnant
 courage & sapience au simple.*

Stem:

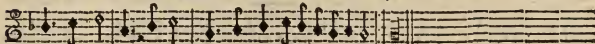
Stem: Comedianten dans.

Erck,, roch hoe sterck,, Nu int werck,, sich al steld ! Die't allen ry,, Soo ons vrybeyt heeft be-
Siet hoe hy slaeft,, gract,, en draeft met geweld ! Om onse goet,, En ons bloet,, En on- se

streden : Hoor de Spaensche trom- mels slaen ! Hoor **Maratens** trom- pet- ten !
steden, Siet hoe komt hy trec- ken aen ! **Wre-** gen te be- set- ten.

Werg op Zoom// Houtu vroom,, Stut de Spaensche scha- ren ;
Laet 's Lands boom,, End' syn stroom,, Trouw'lyck toch be- wa- ren.

'tMoedige,, bloedige,, woedige,, swaerd
Blonck,, en het klonck,, dat de voncken daer uyt vlogen.
Beving,, en leving,, opgeving der aerd,
Wonder,, gedonder,, Nuonder was, nu boven,
Door al 't misfijn en 't gescheut
Dat men daeg'lycx hoorde ;
Menig Spanjaert in zyn hut
In syn bloet versmoorde.

Werg op Zoom// Hout sich vroom
'tStut de Spaensche scharen ;
'tHeeft 's Lands boom,, En syn stroom
Trouw'lyck doen bewaren.

Die van Oranjen,, quam Spanjen aen boord,
Om uyt het velt,, als een Helt,, 'tgewelt te weerren ;
Maer also dra,, **Spynola** 'tneest gehoord,
Treckt hy floet heen,, op de been met al zyn Heeren.
Cordus kruid spoedig voort,
Sach daer niet te winnen,
Don **Wlasco** liep geboort,
'tWag was niet te spinnen.
Werg op Zoom// Hout sich vroom
'tStut de Spaensche scharen ;
'tHeeft 's Lands boom,, En syn stroom
Trouw'lyck doen bewaren,

Annis 1622 en
1623 geschied-
denissen te Wa-
ter.

Also in desen Jaere 1622 verscheptene dingen/aenmerckens waerdig/te water zyn boozgebal-
len/hier vozen noch niet aengewesen; so sullen wy de selve hier int korte verhalen. In't beginfel
deses Jaers/de Spaensche upt de haven en geule van Ooltende in Zee brengeende verscheptene
groote/wel gemonteerde oorlog schepen/omme den kooplynden ende Schippers der vereenigde
Provintien daer mede alle afbreuck ende naedeel te doorn/ hebben daer mede aengerecht vele
schandelpcke moordadige wreetheden/ eehige schepen niet het volck in de Zee doende verbrin-
ken/ andere geuancelpck wech voeren/ ende wat des meer is. Doch de medelydende ende
mensch-

mensely lievende Gode/ heeft dese booshepd niet al ongestraft gelaten / alsoo eene der selver schepen verzeplende / is gebleven op de kust van Bztangen; een inde genle van Oostende omgebalen; van een derde/ op Goninge versupmt/ maer een man afgekomen, een op de kust van Schotland/ dooz den Heer van Haultain Admirael van Zeelant achterhaelt/ sich willende bergen in de haven van Lieth/ in het upkomen verband ende tot niet gebracht; een by den Capiteyn Cleuter/ ende ander kloecke Capiteynen aengetaft zynde/ soo reddeloos gemaect dattet zyn kruyt in brand stekende/ gesoncken is / ende sommige van't volck gevischt / tot Rotterdam gehangen als doot weerdige Zee-roovers / ten getale van tweeentwintig. De wreede Spaensche sulcr verstaende hebben tot Dypnkercken tweeentwintig arme gevangene visschers ende bootgesellen daer tegen weder opgehangen; den onnooselen alsoo stellende in gelyckheyt met den roovers. 't Is gedenckens waerdig hoe dat den Capiteyn Alteras met noch drie schepen van oorloge der Hoog Hog. Heeren Staten/ conboperende eenige coopvaerdye schepen handelende op Lebanon/ inde middelantsche Zee / van tweeentwintig Spaensche Galloenen / wesende wel boozsien van volck / geschtut ende allerley boozraet / zyn aengetaft; maer de Spaensche werden van dat klepne getal schepen so getracteert dat zy niet groote schade ende verlies 'thaerder schande moesten wijcken; sulcr dat alle de gemelde koopvaerdy schepen inde Nederlanden wel behouden aenquamen. Inde maend van April 1623 zyn up't Goereelsche gad tseyl gegaen onder het gebied vanden Generael l'Hermite / elfschepen/ gebt uavilleert booz drie Zaren/ seer wel boozsien van volck/ geschtut ende andere behoeften; naer dat den Prins van Oranien met veel andere Heeren de selve hadden wesen beschygen; haer reyse werdende secrete gehouden. Inde maend van October 1623/ de Compagnie van West-Indien gesloten zynde / dooz toelstemminge van de Hoog Hog. Heeren Staten/ is inde generale vergaderinge der selver / boozgenomen tot dienste deser Compagnie een treffelycke vloete up te rusten / ont te vermeerteren de Wap de todos los sanctos in Brasilien/ ende te bevoorzieren dat d'Ingeboorne ende Inwoonderen van dien londen werden verlicht met de kennisse des Heyligen Euangelij/ verscheyde booztreffelycke Predicanten ten dien eynde mede sendende; goet ende seer profytelyk vindende met den kooplyden aldaer oock te mogen handelen / ende haere koopmanschappen met den Inwoonderen der Vereenigde Nederlanden te dypven / ende te beletten de profyten die den Koning van Spanjen daer up jaerlyc was treckende. De selve Compagnie mede geresolveert zynde noch met andere

Gods plage
straffe over de
Zee-roovers.

Wreede daed
der Spaensche
aendo arme ge-
vangene Viss-
chers en Schip-
pers.

Kloeck gevercht
van vier oorlog
schepen der Hee-
ren Staten tegens
22 Galloenen.

Schepen onder
den Generael
l'Hermite t'seyl
gegaen.

West-Indische
Compagnie ge-
slot, hare tref-
felycke resolu-
tie.

schepen te befeplen de Zuyt-zee / de kusten van Angola / Guinea / oock de rivieren d'Amationes / Ziekebe / ende andere West-Indische kusten / senden nae de voorsz. plaatsen upt de vereenigde Landen af / volgens het Octroy aende selve by hare Hoog Mog. verleent / verscheptene treffelycke schepen / de Heere wille segenen tot zyns naems eere / ende upthepdinge van des Heeren Jesu Christi rijke / tot bekeeringe veler Heydenscher / ende ongelooftiger menschen / ende wel-vareld van ons lieve Vaderlant / in toeneminge van comertien ende handelingen / ende tot afbreuck des erf-vpands van Spanjen / Amfn.

Die't saet van Abraham als sand heeft laten groeyen,
End' met hem e' verbond maect' voor syn lieve schaer;
Die Pharo heeft verdelget, en Isrel wyt de boeyen
Egypti heeft verlost, en weder veertig jaer

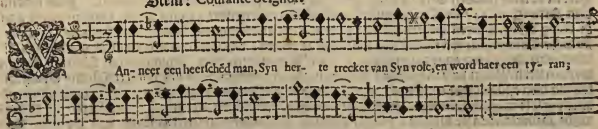
Versogd' in't woeste land, met alle noodigheden,
Die hen veel lands uytdeylt, de Vorsten daer nysluyt,
Geef dat de palen van zyn Kerk in land en steden,
Door 't Werelts groote rond, haer mogen breiden nyt.

Nunc spe nunc metu. Si Deus nobiscum quis contra nos.

Die op goe mercken septe // Vint selden dat hy septe.

Piscou. 22. Le regne appartient à l'Eternel, & il Seigneurie sur les nations, la posterité luy servira, & sera couronné au Seigneur d'aage en aage.

Stem: Courante Signor.

So mach-men hem wel we- derstaen, End' lustig oock om d'op-ren slaen.

Batavia,

G E D E N C K - C L A N C K .

251

Batavia, ghy doet,
Seer wel dat ghy den bloet
Van Spanjenniet en wyekt een voer;
End' naer gaerint West-Indisch oord,
'Welck wrackc roept van zyn helsche moord;

En twyffelter niet aen,
Of God sal noch **Maran**
Doen ruymen daer eer lang de baen:
Want die gerechticheyt bemint,
Het boos volck t'lyner tydt wel vint.

Die voor de waerheyd stryd,
Stroom of hy vele lyd,
Sal boven leggen t'lyner tydt,
Al waert oock noch so ongesien;
'Ten kan niet late te geschien.

Vry Nederlanders, vry,
Gaet wel gerust en bly,
End' slut de Spaensche tiranhy,
Doch krygt ghy sloec geen goeden spoet,
Geeft daerom siet eens op de moct.

The musical score is arranged in four systems, each with five staves. The first four staves of each system represent the vocal parts (Soprano, Alto, Tenor, and Bass), and the fifth staff represents the basso continuo. The notation includes various musical symbols such as clefs, time signatures, and note values. The lyrics are printed below the staves, aligned with the corresponding vocal parts.

211

2100

Anno 1623
Gemeenen bid-
dach in de Ver-
eenigde Neder-
landen gehou-
den, niet vrug-
teloos bevon-
den.

Alfoo in Februario 1623 / dooz laet van de Hoog Mogende Heeren Staten Generael / was
uytgeschreyen al de Vereenigde Landen dooz / enen bede-dag te houden / daer hy de Predicanten
ende Leeraren werden bevolen den volcke dooz te houden de straffe / die God de Heere rechtbaer-
delick over dese Landen scheen te willen laten konien / soo die niet tydelick met verbeteringe des
lebens / ende vernieuwinge des geestes werde afgebeden / alfoo de luyden haert in de den so qua-
men te verlooopen / als of sonde langer geen sonde meer en ware / ende haere quade natuere ge-
lyck in een gewoonte veranderden / op dat alfoo Godes goetheyt ende seggen dooz straffe ons ont-
moeten mochte : soo heeftmen merckelyck gevoelt dat het gebed der geloovigen / volgende Godes
belofte in zyn woozd gedaen / niet byschetloos totten Hemel is gegaen / maer nien heeft de trou-
we sozge des Hemels over zyn gemeente / ende ons lieve Vaderlandt vernomen : dooz dien / naer
dat wy eenige dagen een gantsch dzoove locht hadden gehad sonder sonnen-schijn / seer wonder-
baertlyck aenden dach is gekomen / ja op die tyd als het schelinstuck in't werck soude werden
gestelt / een seer smooide / ende Vader-lands-verdervende daet / hier in bestaende / dat eenige over-
gegeven boose nientshen / ingebozene deser Landen / voozgenomen hadden te vermoozden den
persoon van den seer Doozlichtigen Dorst Mauritium Prins van Oranjen, &c. Gouverneur ende
Capiteyn Generael deser vereenigde Provincien / etc. ende den staet der selver Landen daer
dooz tot veranderinge ende merckelycke confusie te byngen / waer dooz geen klepne verslagent-
heyt / onder de byzonne Vaderlants-liefhebbende personen is gekomen / te meer om dat soodani-
gen smooden gebroetsel ende weerd gespys in't herte van ons Dype lant niet alleen en woonden /
maer oock ingeboozne deser Landen waren / daer van men noyt te voozen geen soodanig exempel
hadde geshoozt. De meeste deel van dese Verraders in handen van justitie geraeckende / hebben
loon naer werken ontfangen. Over dese ontdeckinge / als erkennende upt de louter genade
Godes / heeftmen God de Heere (dooz een algemeene dancksegginge) gelooft / al de Vereenigde
Landen dooz. In desen Jare is mede tydinge gekomen / hoe dat tot Londen / sekere Afsuyt
seer lasterlyck predickende tegens de Gereformeerde Religie / de soldet / van het huys daer hy zyn
predicatie dede / is in gevallen / boven op zyn ende veele toehoozderen hooft / soo dat hy en ander
vele daer onder doot gebleven zyn / die zyne Majesteit t'samen in enen put dede werpen / ende
begraben: Een exempel / dienende tot waertschonwinge van alle lasteraers der h. Religie.

Fen Vaderlants-
verderf-drey-
gende daet ont-
deckt.

De boose ge-
straff.

Wonderbare
gechiedenis in
Engelant.

Een stierman, die daer seyld na wyd' gelegen Landen,
 Neemt altydt oogen-merck op Caap, en klip, en stranden,
 En bakens van de locht, neemt mede boog en kaert,
 Compas, en wat hem al mocht dienen op de vaert.

Op dat hy schip en volck te beter mochte vueren,
 End' door Gods hulp in een behouden haven stueren.
 O mensch! saegt g'ooch soo toe voor uwe diere siel.
 Sulcks dat sy toch door sond tot schip-breuck niet verviel!

Augustinus. Nunquam carebunt supplicio, qui nunquam carere voluerunt peccato.

Du Bartas. *O Tyrans florenez. iettez icy vos yeux Contemplez bien ceci, n'irritez point les cieux!*

Breroo. Die al zyn lusten hier ter werelt graeg na speurt/
 Derquanselt al zyn doen in't geen hy na betreurt.

I i iij

Stem:

NEDERLANDTSCHE

Stem: Gaillarde Maurice. Of: Waer mach myn herteken wesen.

Erckrochl wat een duy- ster wolcke Hing den volcke Van dit Land korts o-ver 'thoof!

Och wat was hen quaets beloof! Doe de lie- ve lichte Son, Als be- droeft niet schynen kon, Eer het quaet,

En't ver-raet O-ver luyd Quam bor'len uyt.

Grootfleyt, wrake, nyt en toren
Socht te boren
Inder vromen goet en bloet
Wat is dit voor helich gebrœt?
Die als moordenaren gaen
Om tyrannig te verslaen,
Die daer van,, Een tyran,
Sulcken tydt,, Haer heeft bevryt?

Sulcken Prins, wiens vaders leven
Is gebleven
Voor het lieve Vader-land;
Sulcken Prins, die inden brand
Sich van d'oorlog heeft gestelt
Om te weeren 't'sich gewelt;
Die noch goet,, Nocht bloet
Noyt en spaerd,, End' 'tLand bewaerd.

So een Prince, wiens victori,
Eer en glori,
De memory noyt ontgaet,
So lang als de Werelt staet,
Ja so lang m'in't aerdsche dal
Eenig mensche vinden sal;
Die daer van,, Yder man
Als een vrind,, Word bemind.

God de Heer, de Prins der Princen,
Moet in alle 'sLands Provincen,
Ja de heele Werelt door,
Seer gepresen syn hier voor,
Dat hy dese boose daer,
Die van yder werd gehaet,
Heeft gebracht,, onverwacht
Aenden dag,, door zyn gesag.

GEDENCK-CLANCK.

255

De Prins

Anno 1623
Werden ter Zee
vade Spaensche
bekomen groo-
ten buyt.

Ylere gelt in
Spanjen gellagē

De Veltolynen
werden de Paus
in bewaringe
gestelt.

Vrouwen mogē
onverhindert
sonder passport
reylen.

De Turcken be-
komen mede
groote buyten
op de Spanjaert.

De Coning van
Sweedē bouw een
nieuwe stad.

De Prins van Oranjen / Gouverneur ende Admirael Generael der Vereenigde Nederlanden / naer voorgaende resolutie van hare Hoog Mog. geeft aen vele ende verscheppen personen commissie ende last / om haer op haer eygen kost ende perijckel / ter Zee te begeven / den Spanjaert alse afbreuck te doen / ende goede buyten voor haer te vercrijpen / 'twelcke desen Jare soo wel gesluckt is / dat vele kostelycke geladen schepen / den byand onthomen / inde Vereenigde Landen zijn gebraecht / ende by de Collegie vander Admiralteyt (nae voorgaende behoorlycke proceduren) voor goede prijsse verclaert / de goederen vercocht ende verdeelt werdende na de Placcaten daer op gemaecte. Op dese tydt komt tydinge upt Spanjen dat den Spaenschen Koning upt hoogdyngenden noot ylere munte hadde laten slaen : Een sake waerdig by den Nederlanders t'overdencken / namelick hoe wel haer Door-ouders / een tytan tegen te slaen / hebben gedaen / ende nu noch by hen gedaen werd / dat zy haren trotsen machtigen byand so verre brengen dat hy gedwongē werd zyn gout tot silver / daer na zyn silver tot koper / ende nu t' koper tot yser te maken. Door den onlust ende twist / geresen tusschen de gedeputeerde der Orpscons / zyn de Veltcolynen gestelt in bewaeringe vanden Paus van Komen Gregorio de vyftiende, die de aengebangene oozlog aldaer dede ophouden / den Hertog van Fiano last gevende om volck / tot deser bewaeringe aen te nemen. De Hertoginne als mede hare Hoog Mog. hebben goet gevonden dat alle vrou-personen / mitsgaders alle jonge luyden maer twaelf jaeren out zynde / sullen mogen byp ende onverbijndert reysen / sonder passport. Die van Chuus / Angiers / Biserta ende andere Turckse steden / veel schepen mede uptredende / om den Spanjaert ter Zee alle afbreuck te doen / hebben onder andere bekomen twee Spaensche Galleyen die van Barcelona nae Senna henen wouden / inhebbende somen overscheyf 92 kisten met realen van achten bestaende in 150 duysent Tucken silvers / met 300 packen lakens : dese Turcken vervolgende hare victorie / laiden op t'epland Capraia, ende nemen aldaer vele gevangens / die zy weg voerende tot slaven vercoopen. In Augusto ontmoeten de Turcken een Carake / komende upt Oost-Indien / kostelick geladen / poogende na Portugael te seplen / die zy soo lange bevochten / dat zy den brand daer inne kregen / ende de Portugesen hen opgaven : ende naer dat zy upt de voorss. Carake veel goederen hadden gelost / de menschen weg voerende / is eyndelick de selve gesoncken. De Jongen Koning van Sweden Gustavus doert neerstighēd anwer den tot vol-bouwinge van zyn nieuwe stad Gottenburg / upt de welcke hy poogt goede negotie te doen byphen / so op Spanjen / als op andere Landen

Landen ende Rijkken. In Octob: heeft de Compagnie van Oost-Indien binnen de betreenig-
 de Landen verkocht in eenen koop 19000 balen pepers/bedragende in gelde 45 tonnen gouts/
 een sake aenmerckens waerdig/als noyt te vooren meer in dese landen gehoozt. De Heer Gene-
 rael Coene is mede op dees tyde in't Vaderlant upt Oost-Indien aengekomen/ met vyer koste-
 lyke geladen schepen.

45 Tonne gouts
 in eenen koop
 verhandelt.
 De Generael
 Coene met vier
 schepen aenge-
 komen.

Die God den Heere vreesst liet m' in den geest verblyden,
 Der boosten herte word gegeten en geknaegt,
 En die rechtvaerdig leeft, is als een Leeuw in t' sryden,
 De Goddeloos die vlied, eer dat hem yemant jaegt.

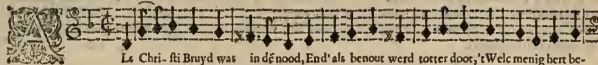
De geest der vromen is gerust in swaer beproeven,
 Maer 't God'loos volck geplaegt, seer ongerustig leeft;
 Die God syn Heer bemint, verblyt sich in't bedroeven,
 Het Goddeloos gemoet, noyt techte blyfchap heeft.

So maects! Naet handen aen den ploeg;
 Ghy siet daer is doch buyts genoeg:
 Want 'tis het gelt en't lieve gout
 Waer door den Speck zyn hoogheyd hout.

k k

Stem:

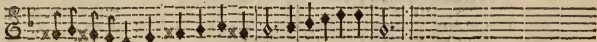
Stem : Pavane d'Espagne.

Le Chri- sti Bruyd was in den nood, End' als benout werd totter doot, 'tWelc menig hert be-

droefde seer, So heeft zy noch op God de Heer Ge- stelt al haer vertrouwen neer, End' hy heeft haer ge-

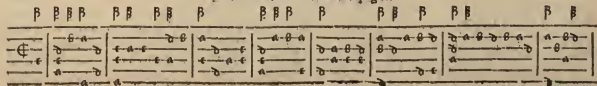

hol- pen weer, Syn goetheyt en ge-naed, Haer al- tyt o- pen staet.

Wanneer wy zyn in druck en pyn
God is alleen ons Medecyn,
Hy helpt seker en gewis,
Als tyd en stond gekomen is,
Hy doet het boos volck haest ter schand
End' kort'lyck ruymen 'tgaatsche Land,
Als hy maer spreekt een woord,
Soo moet ons Vyand voort.

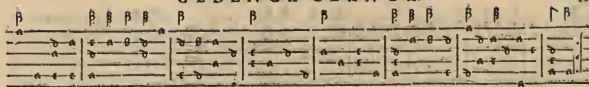
Och! of (gelyck de Key op't strand
Geest van de Son een weder-brand)
De Sonne van Gods goedigheyt,
In ons verweckt' een weder-steyt
Van danckbaerheyt en ware deucht,
Wat soud't ons Ziele syn een vreucht!
En wat soud' ons de Heer
Al goet doen nieer en meer!

B A S S U S. Pavane Espagne.

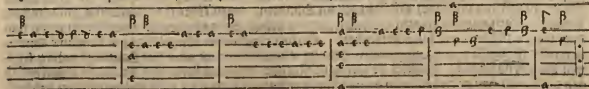
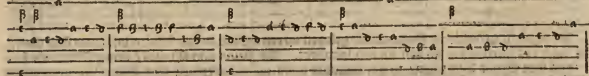
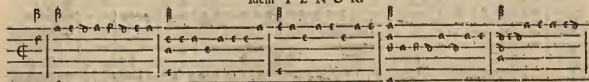

GEDENCK-CLANCK.

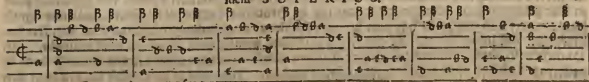
259

Idem TENOR.

Idem SUPERIUS.

21 11

T. 15111111

Anno 1613
De schis, de Pa-
pe-muts komt
aen den Vyant.
Des Prince van
Wallis vertreck
na Spanjen, ende
zyn daet op de
wederkomst.

De schanste genaemt de Pape-muts/ gelegen op een eyland in den Rhiijn/ boven de stad Colen,
is /naer een hard beleg/ by den vband verobert. De Prins van Wallis/ eenig Zone des kro-
nings van Groot Britanjen/ in het beginsel deses jaers secretelick upt Engelandt vertrocken
zynde/ neemt zyn weg door Vranckryck na Spanjen/ om in echte te versoeken d' Infante van
Spanjen; doch nae dat hy acht maenden daer op gehouden was geweest/ is niet misnoegen van
daer weder t'scheyne naer hups getrocken. Op den weg (onder Engelandt) zyn hem vier Dypn-
kerckse groote Robers aengekomen/ hem hare klachte doende over byf Statische oorlog-sche-
pen/ die hen najorgen/ twelcke de Prins verstaende/ ontbood hy de byf Statische Capiteynen
aen zyn boord/ hen gebiedende by hem t'scheyne te komen/ ende naer haer wel getraceert hebben/
de/ heeftse doen opsluyten/ sulcks dat ondertusschen de Dypnkerckers onder zepl geraecht/ ende
in Zee geloopen zyn: Eenigen tyde daer na/ de Statische Capiteynen weder vylatende/ geeft
haer een acte van zyn hand/ om haer by hare meesters t'onfchuldigen/ alsoo de selve haer seer be-
klaegden/ dat haren vband/ die genoegsaem in haer gewelt was/ haer nu was ontfeyld. In
Vranckryck/ Oost-land/ ende in andere Landen is desen Jare een groote sterfte geweest/ door de
peste/ roet misnoegen/ ende andere besmettelike siekten. Inde maent van Meye begeeft hem den
vband

Groote pest in
Vranckryck en
andere Landen.

byand op een stil weder met i s groote Chaloupen/ uit Blanckenberg naer Zee/ onder eenige
 arine pinck-luyden ofte hot-bangers/ vele van haer ghevangen nemende/ ende den Raom-
 in roepende/ dooz by Zieticzee naet Saeftinger-gat/ brenghende de selve binnen Antwer-
 pen. Doozlog schepen der Heeren Staten/ hebben mede ontrent dese tydreenen toover ge-
 jaegt in de Doozt-Zee/ die hem bergde t'Alberdyn in Schorland/ doch aldaer beset wordende van
 de gemelde schepen/ moft het opgeven: Maer ter wyle dat onse gasten van hare schepen aen
 land gingen/ om met malkanderen wat t'eten ende dranken/ so laet den Dupinkertfchen Cap-
 teyn/wesende een Spanjaerd/ veel bzoots backen met senyn gemengt/ ende vergifticht vier brou-
 wen/ende tselve niet zyn Chaloupe/dooz een heymelyck belejdt/aen boozd brenghen/ tewelcke de
 Statifche achterholgende/ genonien ende tbroot ende hier booz eenen goeden buyt gegeten ende
 gedroncken hebben/ maer is haer seer qualpck bekomen/ niet wetende dat de doode in de pot
 was/van't fenijn ende vergif alle sterbende: een goddeloose daet! De Doozt Hertog Christiaen
 van Bruynswyck, een treffelyck leger te velde brenghende om de Keyserfche ende Spaensche mach-
 te teupen: heeft den Graef van Tilly, Overfte van het Keyserfche leger/ de hoopen van desen
 Doozt niet 5000 mannen/op't onbooshtenke/op't huf gevallen ende geheel niet zyn gantfche leger
 inde blugt geflagen. De Graef van Tilly belegerd Lipftad/ende veroverd het selve/ neder facken,
 de niet zyn leger naer de geunierde landen/ op hope van daer yet wat t'spenen voordeel upt te
 rechten: Maer den kloek/noedigen Helst/ Prins Hendrick de Nassouw/ legghet hem niet
 der Staten macht tot Camerick/ ende daer ontrent: den trocken byand teupende/ t'n t'Ver-
 eenigt Land booz inbal bezjpende/waer over men (God alleen d'erre gebede) al de Provintien
 dooz eenen dank ende bid-dag geljouden heeft/ ten eynde den Almogenden zynen seggen geliefde
 te strecken over de nieuwe aengebangene West Indifche Compagnie/ ende haere schepen (daer
 van een bloot gereed lag) te brenghen ter gewenschter haven/als den Vaderlande grootelict daer
 aen gelegen zynde.

Veel arme Vif-
 fchers,gevangen
 by de Spaensche.

Een valsche
 wreedo Span-
 sche daet.

t'Legor van
 Hertog Chri-
 stiaen vā Bryn-
 swyck in route
 geflagen.
 Tilly veroverd
 Lipftad.

Prins Hendrick
 fleuvt den vic-
 torieusly vyand.

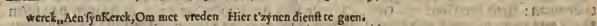
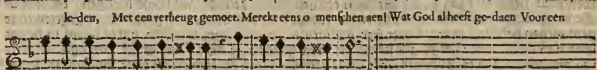
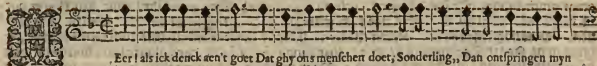
Der Babiloners macht was eene monarchie
 Die wysfack boven al, maer onder d'heerschappye
 Is seynd'lyc gebrachs van's groote Persifsch' ryck:
 En Persen is daer na geworden haers gelyc,

Theod. Pers. Nopt wasser heerschdapp die in een selfde Raet/ Seduertiglt bekijft en niet te gronde gaet.

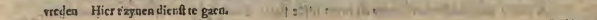
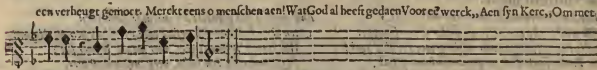
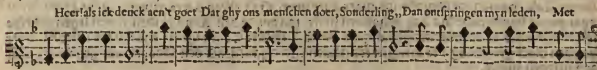
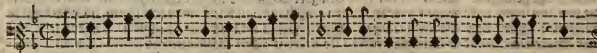
A h tij

Stem:

End' onder't jock geraecht der moedige Romeynen,
 Men heeft het Roomsche gesach oock rynd'lyc sien g'reklymen;
 Wat is toch t'werelts goet, daer menig so naer siet?
 Niet anders als een Wind, vergaengejck en niet.

B A S S U S.

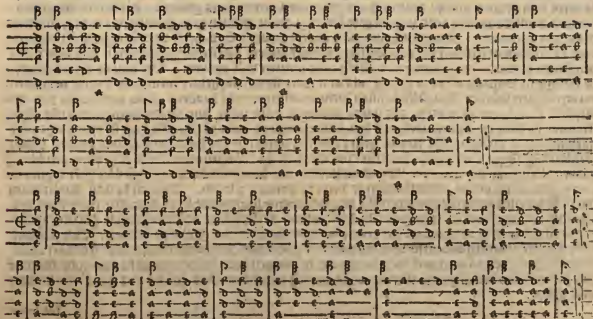

GEDENCK-CLANCK.

263

De kleyne maect God groot,
De groote hy versloot,
End' hy maect,, Dat weer raect,, in het leven
Die daer by na was doot,
Sijn oog op alles siet,
Hy lijd den troefen niet
Oock hoe seer,, Hy in eer,, Js verheven
t'Naet al in sijn gebiet.

Gelukkig is de man
Die dit al mercket an,
End' in druck,, End' geluck,, t'Allen dagen
Sich Christ'lyck laet blyven kan,
End' stedig overlegt
Des Alderhoogsten recht;
End' sich voort,, Naer Gods woort,, Soeckt te dragen,
Als een getrouwen knecht.

Anno 1623
De Vlaemische
Steden maken
Compagnie om
de arme Zee-
varende Schippers
en Visschers te
betrooven.

Groote dierte
van graen in de
vereenigde lan-
den.

De Keyser Fer-
dinandus ver-
volgt die van de
Gereformeerde
Religie.

Vereert den
Vorst van tieye-
ren met het
Palatinate.
5000 Italianen
in de Nederlan-
de aengekomē.

Een schickelle-
ke daed ondes
tot Amsterdam.

De Inwoonders ende Borghers van Wijnocberge / Dijkstercke ende ander Vlaemische Ste-
den / naer dat zy eenige Compagnien hebben opgerichte ende penningen verksaemt om schepen
ter Zee te brengen / ende d'arme Visschers ende Schippers der Vereenigde Landen daer mede
te plagen / hebben in Zee komende / veel arme luyden genomen / die zy niet schepen ende goet in
hare roof-nesten ende havens hebben gebzacht / ende tot pijn gemaect: Een sake te beklagen/
en noch meer te verwonderen/datmen inde genueerde Landen/tegens de bloetgierigen en lants-
verderbenden Spanjaert/daer inne niet beter en voorziet / alsoo hy dus doende langer hoe meer
meesters van de Zee is wordende. Dit Jaer inde vereenigde Landen sodanigen dierte en so-
berheyt van graen zynde / als in Hans gedennen niet en was geweest; hebben de Magistra-
ten van Amsterdam/als oock van andere steden/ verbot gedaen geen graen nae andere plaetsen
te mogen uytboeten. Doch de geveer alles goets/ de lieve God/ heeft daer seer haest in voorzien/
dooz verscheppene schepen die van Britanjen ende andere Westersche quattieren nae dese Lan-
den henen quamen/ vol geladen niet allerhande soorten van graen. Die van de Gereformeer-
de Religie in Bohemen/soo te Praeg/ als in andere steden/desgelijc mede inde Pales/ vervallen
tot een armen soberen staet/ kels aensien lycke machtige rycke luyden/ alsoo/ npt kracht van des
Keysers Ferdinandi placcaten/ alle haere goederen ende have hun zynde ontnomen ende afge-
schoopt / sy daer en boven noch npt den lande verjaegt ende verschooten / se seer vervolgt ende
hard gedrukt worden: De Keyser hem oock niet ontsiende het keur-vorlendon/ aenden Rhyn
toekomende (dooz Vaderlycke successie) zyn Majest. van Bohemen/vereerd te hebben een Maxi-
miliaen Hertog van Beyeren, &c. De Cersheertoginne krijgt tot versterkinge van haer regiment
5000 Italianen/om de Nederlanden te beter te konnen plagen. Binnen de stad Amsterdam
syn in Decembri ontdeckt groutwelpeke voozgenomene brandende vper-wercken/waer dooz ver-
scheppene snoode boeven/afgehuyp by den vband) de selve stad op verscheppen plaetsen meen-
den in brand te steken / wanneer het eenen stercken wind soude gewaeyt hebben; Elck redelyck
ende Chynen mensch bedencke wat die vooz een goddeloos vooznemen was/ende hoe veel onno-
sele menschen/ryck en arm/oud ende jong dooz sodanigen daed souden om gekomen ende bedoopt
zyn geweest/soo den altpot wakenden ende mensch lievenden God sulcks niet hat de verhyndert
ende gestut.

De mont

De mont des Heeren seght, door vele syn dienaren:
 Hoor Israel, hoor toe! u eygen qualick varen
 Comt door u eygen selfs; end' al u heyl van my,
 V sonden scherpen't swaerd van uwe weer-party.

End' daerom kont ghy niet een ure syn in rusten.
 Sterf af de sonde floex, staet tegen hare lusten,
 Doet s' u een stercke sprong, gebruyckt ghy oock geweld,
 End' slaetse wederom met machten uyt het veld,

Pseau. 81. v. 14. *O si mon peuple m'eust escouté, si Israel eust cheminé en mes voyes! j'eusse en un instant abbatu leurs ennemis, & eusse tourné ma main contre leurs adversaires.*

LI

Stem:

Stem: Mrs. Mary Hofmans Almand.

Oorwaer 'tis pryf'lyck,, Hoe dat seer wyf'lyck,, 'tGediert vā aerd' en locht, Sels' talderlimft gedrocht,

Maeckt eenē Coning,, End' heeft eē wooning Daer elck in syn geslacht, Na goede vrede tracht. Siet' t bestuer, Vā natuer,

Hoe luyt noot, klacu en poot, 't Aller stōt,, Heeft gejoj,, Leeu, Beer, ja Cat en Hond, Om hē voetsel te er-langen, Vreem-

de dieren op te vangē, End'

om die van hare soort,, Voort te staen al-foo't

behoort.

Foey dan die Heeren,, Die kryg begeeren
En storten menschen bloed,, foey alderlimft gebroet,
Die menschen plagen,, En't Land uyt jagen,
End' teghens recht en reën,, Hun eyghen volck ver-
treën,
Inder daet,, booser fact, Van gebiet,, leefter niet.
Die syn eed,, So vergeet,, Sy eeuwig hoon en leed.
Foey die pesten ende schanden,
Trouweloofse dwingelanden,
Om hun wrerel ende quaet
Van hun eygen volck ghaet.

Die wel regeren,, Syn waerdig r'eeren
Als vaders van het Land,, Die d'oog syn, end' de hand
Der onderstaten,, Als de staten,
Die God die eeuwig leeft,, Ons lieve landen geeft,
End' zyn Kerck,, End' syn werck,, Die't verwoed,,
Spaenssch-gebroed
Met het swaerd,, Onvervaerd,, Van ons geruften haerd
Trouw'lyck weeren door Oranjen,
Dwinger van het bloedig Spanjen,
God zy eeuwig lof geseyd
Over onse vrygheyd.

GEDENCK-CLANCK.

267

A handwritten musical score on aged paper, titled "GEDENCK-CLANCK." in the center. The page number "267" is written in the top right corner. The score consists of five systems, each with two staves. The notation is in a historical style, featuring a treble clef on the first staff of the first system. The music is written in a single melodic line across the staves, with various note values and rests. Above the staves, there are numerous vertical strokes, some grouped together, which appear to be a form of shorthand or a specific notation for a particular instrument or voice part. The paper shows signs of age, including some staining and a small tear in the bottom right corner.

Het Keijzers Legt gecommandeert door den Graef van Tilly, ontrent Bremen leggende om
 van daer voort te worden van alle nootsackelijckheden / heeft door de oorlog schepen/ so van
 zyne Majest. van Denemarcken als der Hoog. Mog. Heeren Staten sulcken belet gekregen/
 dat het noots halven heeft moeten vertrecken. De Prins van Hongaryen Gabriel Bethlem, ge-
 sterckt

sterckt met den Graef van Thurn, lagersdorp ende ander gebluchte Dofheemsche Heeren/creecht te-
gens de Keyserliche / ende maecht daer onder eenen grooten schrick / veroverende verscheyden
plaetsen/ende dwingende eenige Keyserliche soldaten haer op genade of ongenade over te geven/
twelcke sy doende laet hen evenwel onbeschadicht vertrecken / ende komt daer na in handelinghe
van Trefves met zyne Majest. Tot Brussel is aengekomen/ in Januario 1624/ sekeren Car-
dinael van Toledo, machtschap van Duc d'Alva, hebbende groote commissien vanden
Spaenschen Koning / daer over den Marquis Spinola, ende andere voortreffelpeke Heeren/
in groote jalouste gheraecken. Hy stelt vooz dat d'Overheerde Provintien behoorden soo
heel middelen op te brengen / dat zy d'oorlog tegens de Staten van de vereenigde landen daer
mede mochten nytsaen / nadien dat zy machtiger waren (soo hy seyde) als Holland Zeelant/etc,
met meer redenen. In Januario den 19 ende eenige dagen daer na waren de landen van Hol-
land ende Zeeland/ met noch meer andere/ in grooten nood/door den nytmienenden storm/ die met
den Wganck de dijcken gantsch ende t'eenmael scheen door te willen snijden. De Voort seer
seherp zynde/ duerde soo lang (wel elf weken) dat den vyand oorzacke nam om met zyn macht te
voert ende te paerde/ op verscheyden oorden/over t'ys/een inval te doen op de vereenigde Landen:
Marcheert derhalven in't land van Groeningen/ ende in Gelderland ontrent Arnhem / twelcke
sulcken grooten schrick gaf onder de inwoonderen/ als desgelypken noyt meer en was gesien. De
Prins van Oranjen/ hebbende alle d'uyterste gelegen steden wel van chynghvolck voorszien / be-
geeft hem binnen Wrecht. Ondertusschen/ de vyand hard bestredende wozynde uyt den Hemel
door de felle koude/krigte eyndlyck een schrick/ ende set het op een loopen/ naelatende vele solda-
ten/eenige heel ander half doot bezosen zynde/ verbrand hebbende vele arme lant-luyden huy-
sen ende schuyzen. Over dese weldaet des Heeren; de vyand sonder toedoen onser soldaten/met
schande ende verlies nu te rugge getrocken zynde / heefmen de vereenigde Landen door een
dank-segging/ ende bede-dag gehouden / misgaders oock dat hy ontdeckt hadde de hantschich-
tingen die binnen Amsterdam voorgenomen waeren aen te rechten. De goede ervermende
Godt heeft mede te deser tydt een genadige onbewachte verlossinge gestuert aen vele arme ge-
vangene schippers ende visschers/ so binnen de Vlaemsche roof-nesten/ als op andere plaetsen in
boepen gekluystert sittende/ geloft werdende tegens eenen Pater, genaemt Hopperus, by den Heer
van Kessel/ Gouverneur van Heusden/gevangen genomen,

Anno 1624.
Gabriel Beth-
lem staet de
Keyserliche.

Cardinael van
Toledo tot
brussel aenge-
komen.

Harden storm
ende vorst.

Des vyands
tocht over t'ys.

Vtreckt met
schal' en schan-
de.

Dancksegginge.

Onverwachte
verlossinge ve-
ler gevangenen.

Die't Water-weeche nat tot glasje ys doet backen,
 Die d'aerd' bedeckt met 'igē daer d'aerde med' op drijft,
 Die't swaer gewicht bepaeld dat's niet om laeg kan sacken,
 End' haest weer drifsig maeckt dat vast lag en geslijft.

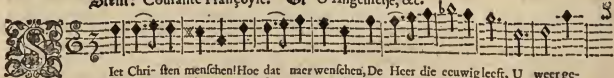
Die laet nu wederom zijn groote krachten blijcken,
 Hy leyd het ysig pad daer Spanjen over gaet,
 Hy maeckt het weder so dat Spanjen sloex moet wijcken
 De wyl' hy nat en kout nu in het water slact.

Humanis opibus non hæc.

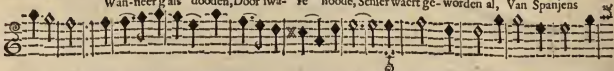
Plaau. 32. Et pourtant tout bien-aimé de toy te suppliera au temps qu'on te trouve, tellement qu'en un diluge des grandes
 eaux, elles ne parviendront point à luy.

D. Heinſius. Weſſia weest gebant/ weg/ waerhepd/ ende leven/ Het woord/ de ſchat/ het net/ de lan- man dte de wan
 Gods wijshept/ Godes macht/ God aendē menſch gegebē/ Dyaegt in de rechterhand/ het hojen wannen kan.

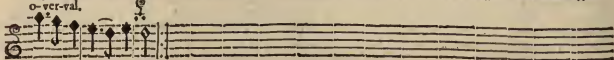
Stem: Courante Françoyſe. Of O Angenietje, &c.

Iet Chri-ſten menſchen! Hoe dat maer wenſchen, De Heer die eeuwig leeft, U weer ge-
 Wan-neer gals dooden, Door ſwa- re noodē, Schier waert ge- worden al, Van Spanjens

holpen heeft; Die door het Ys,, Woud'al- les ma- ken prys; End' meynd' ons Land,, in ſulcken ſtand,, Te
 o-ver-val.

ne- men in van kant.

Maer hem

Maer hem benoudte
Te leer de koude,
Des Heeren strengelocht
Soo dapper hem bevocht,
Dat' alle vloten,
En hy veel dooden,
Most schandig laten naer,
En schuwen het gevaer.
Geen mensch en deeld'
Hem hinder ofte leed:
Maer God alleen,, En anders geen,
Quam op zyn hien ten.

Wy zyn ontsprongen,
Los onbedwongen,
En g'lyck een vogel springt
Die door de stricken dringt.
De Heer moet wesen
Geloofst gepresen,
Die ons van't Spaensch gevaerd
Nu weder soo bewaerd;
End' niet gestelt
Heeft in haer boos gewelt.
Stut lieve Heer! Tot uwer eer,
Ons Vyand langs hoe meer.

The musical score is written on three systems of staves. Each system consists of a vocal line (soprano, alto, and tenor/bass parts) and a basso continuo line. The notation includes various musical symbols such as clefs, time signatures, and note values. The lyrics are written below the staves, corresponding to the vocal parts. The score is arranged in three systems, each with four staves. The first system has a treble clef and a 3/4 time signature. The second system has a treble clef and a 3/4 time signature. The third system has a treble clef and a 3/4 time signature. The lyrics are written below the staves, corresponding to the vocal parts. The score is arranged in three systems, each with four staves. The first system has a treble clef and a 3/4 time signature. The second system has a treble clef and a 3/4 time signature. The third system has a treble clef and a 3/4 time signature.

Annis 1623
ende 1624.
Eerlike conque-
sten der West-
Indische Com-
pagnie.
Tweede Vloot
voor de West-
Indische Com-
pagnie geresol-
veert toe te ma-
ken.

Bahya de todos
los Santos ver-
overt, mette stad
Salvador, en de
Casteelen.

Eerste predica-
tiedes Geresol-
meerde religie
aldaer.

Gemeene danc-
segginge inde
veroverde Lan-
den over dese
conqueste.

Resolutie, de
Bahya te voor-
sien van alle
voorraet tegens
Spynen.

Wanneer nu de uytgesondene Vloet/Kerck 26 schepen/ naer de Brasiliën/booz: de West-Indi-
sche Compagnie verrocken was/ten eynde 30 booz: de selve veroveren mochten de Bahya de todos
los sanctos : so hebben de Bewint-hebberen ende hooft-participanten noodig geacht de gemelde
schepen ter hulpe toe te schicken een tweede vloet/so haelt by henlieden soude verstaen wesen / het
wederbaren der eerster. Waer ober de negentien/binnen Amsterdam in April 1624 vergader-
rende/geresolveert hebben op't spoedigste toe te maerken een vloet van 18 groote en 7 kleynere
schepen/middeliet tye dese toerustinge staende/ verstaemt uyt seker schip genaemt de Vos/by die
de eerste vloet/ nae't Vaderlant afgeveerdigt / dat de onse den negenden Mey 1624 hadden in-
genomen/naer een heftig geschiet/de stad Salvador,ende hen meerster gemarckt vande Bahya. Hoe/
en wat daer al is booz:geballen ende uytgerecht/sal den Leser vinden by den Historijphen-schryvers
int lange uytgezeptet. Het is een sake gantsch verwonderens ende aenmerckens waerdig/
naer dat God de Heere dese vloet/sonder gelede schade/onder so veel stormen ende baren / in een
so langen reyse/op haer rendezvous-plaets so genadighlyck hadde gebzacht / dat soo veel byvanden
liggende in bemuyde Casteelen/ende in een vaste stad/boozsien van volck ende allerley aunioni-
tien / 300 gaen loopen ende bluchten/de stad ende kasteelen booz: d'onse te besten gevende. Na het
veroveren van desen/wanneer daer oyzde by den Oversten was gestelt / heeft Mr. Enoch Strath-
mus, geleert Predicant van Middelburg/uyt liefde met de vloet mede gerepelt inde groote ker-
ke/het suvere Evangelium Iesu Christi d'eerste mael gepredickt / ende een dancksegginge tot God
(over d'ontfangene weldaden) gedaen/ende 300 ampt daer na: neffens noch andere Predicanten/
uytgevoert / tot boozplantinge van Christi rycke in die quartierren. Coets daer nae enige
Spaensche schepen / onbewilt zunde van t'gene gebeurt was/ nae de Bahya komende seplen/ 300
onse schepen in de mont gekomen. Dese goede tydinge in de vereenigde landen gekomen syn-
de heeft men God alomme daer bozen mede geloofte ende gedanckt / ende met viereen groote bly-
schap getoont. De Heeren Bewint-hebberen ende hooft-participanten/ komende in Septem-
ber andermael inde vergaderinge der negentiene by den anderen / om goede oyzde te stellen tot
behoudinge van het geroconquesteerde / heract-slagen haere boozgenomen toerustinghen van sche-
pen op't spoedigste te bebozderen / ende met de selve af te senden allerhande boozraet tot den ooz-
log dienstig om sedem bellij, inde Bahya, tegens de Spaensche macht te houden/ende t'begonnen
goede werck tot booz:plantinge van Godes eer ende kercke / ende welbaren van't Vaderlande/
boozers

voorzets te setten. De selve Compagnie send mede af eenighe Colonien naer de Virginien, nu t. n. n. Nederlandt genaemt / desgelijck drie schepen na de Amazonas, eenige te vozen op Angola ende Cabo Verde verreyt wesen / sommige oock op de kust van America, daer onder Capiteyn Pieter Schoutens met drie der selver was verrocken / wiens Vice-Admiraal Hillebrant Ianssen (van de twee ander schepen synde gescheppen) aengedaen / betrobert ende in't Vaderlande gebzachte heeft / een Spaensck kloeck schip / op hebbende acht metale rucken ende veel volcks / komende upt de Honduras, willende nae de Havana, seer kostelick geladen. In Octobri jyn oock twee costelicke geladen schepen vande goud-kust Guinea, vooz dese Compagnie / behouden t'huys gekomen / twelcke d'eerste waren die vooz de selve Compagnie op dese kust hadden gehandelt. Hier en boven jyn by de Officieren inde Bahya vooz de Compagnie afgesonden verscheppen wel geladen schepen / ende is den Heer Admiraal Willekens weder inde Nederlanden wel gearriveert / hebbende jynen Vice-Admiraal Pieter Pieterssen Heyn met eenige schepen nae Angola geschickt / tot hulpe van de eerste / die by de Compagnie daer gesonden waren. De tweede vloet vooz dien de selve lange naer eenen Nooiz-doosten wint hadde gewacht / is eerst hier naer t'seyl gegaen nae de Bahy in het beginfel van Januario 1625. De konnec van Spanjen met de Los Grandos, ydinge ontfangende van't verlies der stad Salvador met jyne kasteelen / jyn daer over soo bedroeft / ende verflagt dat sy resolveren met alle macht die weder te veroveren / daer toe doende so grooten toerusting van schepen dat jyne Majesteit niettelick penningen (die hy hadde gemeend totten oorloge van't Nederlandt te gebuycken) opgehouden heeft. Twelcke den Bewint-hebberen ende hooft-participanten heeft doen beneestigen / een derde vloet op t'spoedigste toe te rucken / om den Spanjaert te rucken / daer toe de Ed. Hoog Hog. Heeren Staten presentceerden te doen t'reffelick wel gemonteerde oorlog schepen / voozsien met goede soldaten / welcke t'reffelick presentatie aengenomen jynde / werd de gemelde derde vloet niet allerleij nootsakelickheden toe gestelt ende wel voozsien : De Heere wille segenen.

West-Indisch Compagnie hebben haer schepen op verscheyden quarteren.

Krygen inde Nederlandt d'eerste schepen van Guinea. Krygen noch goede retouren van goederen, den Spanjaert afgenomen. Den Admiraal Jacob Willekens met es deel der schepen, wel t'huys gekome. Tweede vloot seylt na de Bahya. Resolutie om de derde vloet voor de West-Indische Compagnie t'equipieren.

*Geef ons o goede God! sodanig wien segen,
End' uwen goden geest, o ley star van ons wegen!
Dat elck mach met verstand wel in zyn selven sien,
Het goede stedig doen, t'quaet laten end' wien.*

*En offren u so danck, op d'Altaer onser sielen,
Dat wy niet in de hand van onsen vyand vielen,
Die so soeckt ons verderf, onvondergang en schand,
End' een ver woefing van den lieve Vaderland.*

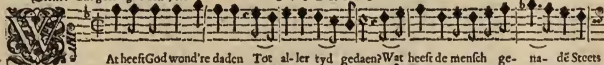
A Jove principium. Non viribus at causa potiores, Tandem bonæ Causa triumphat.

Pſeu. 34. *Magnifiez l'Eternel avec moy, & surbaiffons son nom tous ensemble.*

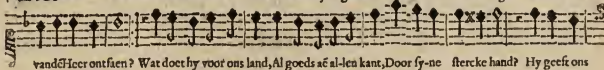
Gedult/gebed/en hoop verſachten gantſch het kruys: Waer dat de vroom treckt heen/ hy vind alſtyd zijn huys.

Stem: Chi guerregiar deſis, &c.

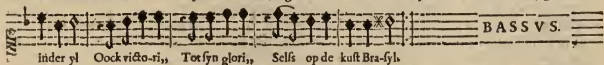
S V P B R I V S.

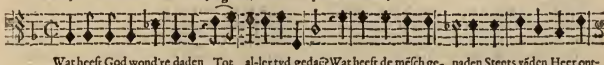
At heeft God wond're daden Tot al-ler tyd gedaen? Wat heeft de menſch ge- na- de Steets

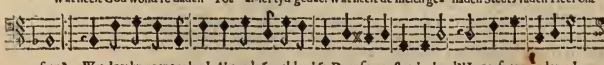
vand'Heer ontfaen? Wat doet hy voor ons land, Al goeds aē al-len kant, Door ſy-ne ſtercke hand? Hy geeft ons

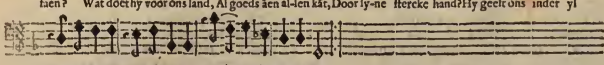
inder yl Oock victo-ri,, Tot ſyn glori,, Selfs op de kuſt Bra-ſyl.

Wat heeft God wond're daden Tot al-ler tyd gedaen? Wat heeft de menſch ge- naden Steets vāden Heer ont-

faen? Wat doet hy voor ons land, Al goeds aē al-len kant, Door ſy-ne ſtercke hand? Hy geeft ons inder yl

Oock victo-ri, Tot ſyn glori Selfs op de kuſt Braſyl.

G E D E N C K - C L A N C K .

375

De ſchepen quamen varen
Door't grondeloofte veld
Der blaauwe water-baren,
Van ſtorm en wind gequeld;
Maer hebben ongelichend
Haer ſwaren loop geend,
En floex de Bay berend.
Daer nae te Salvadoor
In geloopten,
't Stont al open.

Danckt God den Heer hier voor.

Wat hebt ghy in genomen,
Een wel gelegen plaats,
En wat een ſchat bekomen,
O Nederlandſche maets?
Siet onſe God en Heer
Smyt Spanjen voor ons neer,
Geeft hem alleende eer,
En dient hem oock altyd
Met u handel
Ende wandel;
Op dat ghy ſeker zyt.

The musical score is written on four staves. Above the staves are various rhythmic notations, including letters like 'P', 'B', 'T', and 'M', and symbols like 'f' and 'a'. The music is written in a style typical of 17th-century Dutch songbooks, with notes on a five-line staff and a common time signature 'C'.

Am ij

In Dap.

Anno 1624
Parlement in
Engelant.

In Martio 1624 by zyne Majesteit van Groot Britanien een Parlement tot Londen gehouden werdende/ doet de Prins van Walles met den Heere Buckingham aen't selfde rappoort wat hen in Spanjen was voorgevallen; Waer uyt zyne Majesteit ende't Parlement (naer verhael der saken) genoetschaem hebben konnen beinercken dat den Spaenschen handel nergens anders toe en streckte als tot verachtinge der Engellscher naem/ende terginge des konings/ tot kleenighedyd des Princen, ende tot spot van't versochter houwelick/ zyne Majesteit't Parlement derhalven voorszhoudende middelen te beramen/ wat hier inne te doen soude staen/ heeft 'elselue grantwoort/ alsoo men nu voorz oogen sag 'tbedrog van Spanjen/ dat zyne Majesteit soude willen toestaen daemien trachtete weder te krygen het Palatinat voorz zyn sehoon - soon willende daer toe vrywillig uyt maken / soo het met geweld gedaen moeste wesen/ de somme van vijfenbyfich tonnen gouts. Spne Majesteit hier over het Parlement grooten dank seggende/ verklaerde dat hy dathelijck wilde afsnyden alle handeligen metten Spaenschen koning/ d'eere van zyn kroone/ de schade/ ende onneere zynder kinderen/ voorz alle mogelpcke middelen/ te willen bevoederen. Over dese resolutie is in Engelante groote vzeucht bedzeven/ met luyden der klokken ende vieringen. De koning doet by placcate uyt zyne landen bannen/ alle Papen/ Priesters/ Jesuiten ende Seminarissen/ hen gebiedende op groote straffe tegens den viertenden Junij 1624 ouden tijl te moeten vertrecken. d'Ambassadeurs van Spanjen/ in Engelant zynde/ hier over groot misnoegen hebbende/ sochten door quade aengevingen den Heer Buckingham te bekladden/ maer de waerheyt sloeg hen op de mond. De Hoog Hogende Heeren Staten/ naer Engelant sendende treffelycke personen om zyne Majesteit ende't Parlement saken van gewichte voorz te dzagen/ zyn de selve wel onthaelt ende ontfangen/ kregen goet gehoor ende korte expeditie/ zyn Majesteit de oude verbonden vernieuwende/ ende beloovende ses duysent Engellschen tot hulpe der Landen/ onder vier Colonnellen eerst-daegs over te senden/ tot zynen koste gelyck oock daer aen 'elselue is gevolgt. Daer zyn oock aensienlycke Ambassadeurs geyest nae de Majesteit van Franckryck/ die aldaer komende heetlyck werden onthaelt/ ende groote vzeucht gedaen hebben; alsoo zyne Majesteit mede d'oude verbonden vernieuwt by zyn Heer Vader ende de Vereingde Landen gemaecte/ belooft eerst-daegs ses tonnen gouts over te maken/ ende noch meer daer na te senden/ ende de landen niet te sullen verlaten. In Junio/ Augusto ende Septembry hebben de

Derwint

De Hoog. Mog.
Heeren Staten,
senden af hare
extraordinaire
gesanten naer
Engelant ende
Franckryck.
6000 Nieuwe
Engelschen kom-
men in dienst
der Heeren Sta-
te op 's Konings
kost.

Bewinc-hebberen bande Oost-Indische Compagnie aen gekregen byer schepen met een jacht die groote retourten inbachten. De derde Compagnie/in't Vereenigt land toegerust/om op Spitsberge/Groen-land/ende andere Noorpsche quartieren te varen / senden een boot upr Texel om te proeven Noorwaerts herten te seplen booz by het Promontorium Tabin na Chinam, 'welck den goeden God wil goede reyse verleenen/ also het grootelcx soude strecken tot dienst der Landen om d'Oost-Indische rpcken te bewaren. De Marquis Spinola ende ander Spaensche Vele-obersten in Augusto te velde gebzacht hebbende een groot leger / trachten daer mede dooz eenige rivieren (naedien de wateren leeg waren) te komen / ende haer volck te logeren inde Vereenigde landen; maer de Heere God heeft so goeden wacht gehouden/met de rivieren Maes, Rhyn, Wael, ende Ysel so te doen wassen niet tegenstaende het in't heetste des Somers was/ dat de byand ge-
 d'Oost- Indi-
 scheCompagnie
 ontfangt groote
 goedete in vier
 schepen en inde
 lacht de Maes.
 Een schip by
 noorden nae
 China gelonds.
 Steygeringe der
 Rivier Watren
 doet den Vyant
 Wycken,

Bedenckt ghy vromen eens! Bedenckt toch met malkander,
 Wat goet ons God al doet! ja 'teengoet op d'ander!
 Hoe dat hy maect tot niet het voorgenomen quaet,
 Tot welvaerd van zyn Kerck, tot heyl van onsen staet!

Wie kan zyn eer, zyn lof, ten vollen wel uytspreeken?
 O Heere Zebaoth! Ghy die de water-beecken
 Gebruyckt tot onser wacht, de vyand tot een kras:
 O groote goede God! wy dancken u hier af.

Pscaume, 46.

Dieu nous est retraite & force, & secours es destresses: & fort aise a trouver. Pourtant ne craignons nous point, encore qu'on remuast la terre, & que les montagnes se renversassent au milieu de la mer: Que les eaux vinsent a bruire & a se troubler, & que les montagnes fussent esbranlees par l'edition de ses risques, l'Eternel des armees est avec nous: le Dieu de Jacob nous est une haute retraite.

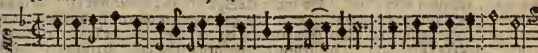
IN m f3

Stem 2

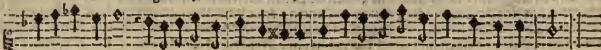
N E D E R L A N D T S C H E

Stem: Sonatemi un balletto, &c.

S U P E R I U S.

Es Hemels licht, Doet ons bericht, Van Go-des lof en eer. D'ee dag na d'ander ryft, End'
End' d'hooge locht, Die d'aerd bevocht, Vā't hantwerē van-den Heer.

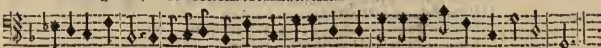

Godes woud're pryft, De nare donck're nacht Ons zyne macht En groote wysheyt leert, Waer dat m'hem keert.

B A S S U S.

Des Hemels licht, Doet ons bericht van Go-des lof en eer. D'ee dag na d'ander ryft End' Go-
End' d'hooge locht, Die d'aerd bevocht Vā't hantwerē vāden Heer.

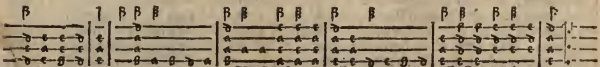
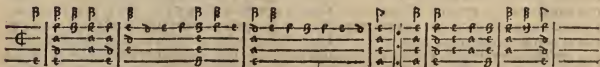
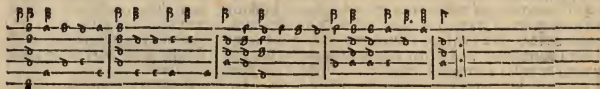
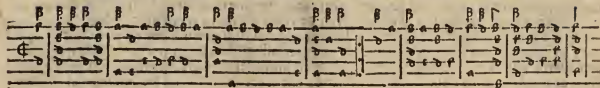
des woud're pryft; De nare donck're nacht	Ons zyne macht, End' groote wysheyt leert, Waer dat m'hem keert.
Haer stems geschal,, Word over al	'tVerguld gewelf,, De starren self,
De Werelt door verbreyt,	Het klare Manen-schyn,
Daer inne God,, Een hutte tot	De Winden en ,, De Wateren
Dar groot licht heeft bereyct,	Ons onderwyfers zyn.
'tWelck altyt loopt en rent	Hoort't vliegend' kleyn gediert
Van't een tot t'ander end;	Hoe soet het tierceliert,
Gelyck een machig Heit,, Die'm willig stek	End' hoe de visch sich hout,, Seer menichfout
Syn weg met eenen draf,, Te loopen al.	Int grondeloosc Meer,, Tot Godes eer,

Des Heer:

GEDENCK-CLANCK.

279

Des Heeren Wer,, Synd' onbesmet,, Verquickt den vroomen seer,
Die daer naer doet,, Sal't grootste goet,, Onsfangen vanden Heer:
Maer die syn woord versmaen,, Moetwillig weder-staen ,
Sal God ter nederslaten,, en doen vergaen,, Want daer en is geen quaet,, Dat God so haet.

Also de

Annis 1634
ende 1634.
De gelegent-
heit van het
Landschap
Lant.

Alfoo de stad van Embden ende 't Land daer aen klebende / grenst aende palen bande Vere-
ingde landen / soo heeft ons goet gedachte een wepnig van zynen tegenwoordigen armen staet te
spreek. De Graef van Manvelt hem albaer gelegert hebbende met zyn krijgsvolk / hy selfs hem
t' Aurick houdende / neemt den Graef van Embden met eenige ed'len in versterkheyt / om alsoe eene
goede soume van penningen te bejagen; daer mede hy zyne mutineerende soldaten mochte be-
talen ende in ord'et brengen / om alsoe te beter de krijgs discipline te oeffenen; Daer den Emde-
sche Graef ontkomende ende vluchtende binnen Embden, send zynen Sone na 's Graven-Hage, aen
hare Hoog Hogende klagende over de groote moettwilligheden die in zyn land / steden ende dor-
pen werde gepleegt. Ondertusschen laet desen mutineerenden hoop niet af allerhande moe-
ten ende alles bederven. By de selve komen noch 3000 Franchopsen / onder 't gebied vanden
Baron Montereau, de welke mede gebreck van geld hebbende / doen d'ongeregelticheit meer en
meer aengroeyen / soo dat 't Embdese land van volck / bee / ende middelen genoeghaem al uyt-
geput werde. De Graef van Tilly, hier ontrent niede leggende metter keijzers leger / om desen
hoop t'overballen; fortificeren ende bebolwercken hen dese troupen; Doch daer onder komt
dapper de peste / ende ander besmettelijcke siekten: de Franchopsen werden op ontboden / ende
schepden van daer met groote armoede ende gebreck. De Mansveltse waren in soo grooten
disord'et; dat den eenen Oversten den anderen doot schiet: d'Overste Carpezan onthooft zyn ey-
gen huyf byou; De mindere ofstieren doen 't meeste geweld aende gooe. En in 't eynde van alle
toevoer van vijses berooft werdende / komt onder hen grooten noot ende armoede. Sine Ma-
jeesteit van Denemarcken / als hare Hoog Hog. senden gesanten aenden Graef van Mansvelt
met den selven handelende tot abdankinge van zyn volck / hem belovende drie tonnen gouts tot
voldoeninge / mits alle zyn forten ende stercken te moeten leveren in 't geweld van haere Hoog.
Hog. Daer over den Graef in Vier-dor' treckt / latende zyn volck daer bukten leggen / elck so veel
gelts gebende als het verre strecken konde / ende zyns wegs alsoe henen treckende / met groote ver-
warringe. Vele werden van hare eygen Cameraden dootgeslagen / om t'ontfangen geld te be-
komen / andere van de Lantsaten omgebracht / menichten syn doot siekten en qual' gekorven / he-
kupters haer meest onder den Spaenschen gebende. Ondertusschen komt den Mansveltchen
Grave

Grave in 's Graven hage; alwaer hy hem booz eenigen tyd onthout/ ende trecke van daer naer
 Vranckryck/ daer hem groote eere is aen gedaen; daer nae op Engelandt/ by zyne Majesteit/
 die hem niet geen mindere beleeftheit en onthaelt/ met hem middelen beramende totte weder-
 kringinge van het Palatinat. Ende maect Hansvelt also een accoord/ so mette Majesteit van
 Groot Britanjen, als met Vranckryck. My Lord Hayes, met een goet gevolg van treffelike Edel-
 luden/ is by zyne Majesteit van Vranckryck afgeveerdigt om de Princeffe van Vranckryck ten hou-
 welyck te verfoeken booz den Prins van Wallen, die mede wel onthaelt is geweest/ het houwe-
 lyck/ nae seckere onderhandelinge (eenigen tyd daer nae) besloten werdende; daer over groote
 brenge in beyde Coningrycken is ontsaen. De koning van Vranckryck licht veel volck op/
 besetrende al om zyne frontier-plaetsen.

Houwelyck ge-
 sloten tusschen
 Engelandt ende
 Vranckryck.

Wie knort, en mord, en word in tegenspoet onduldig,
 En preutelt tegens God, maect sich noch meerder schuldig
 En waerdig grooter straf, Ay segt my eens o mensch!
 Of g'hier al kreeg u lust, en al uw's herten wensch,

Wat soud't u helpen toch? Wat soudet al bedieden?
 Soo 'thoogste goed u mist? Och laet Gods wil geschieden?
 Die alle dingen weet, die alles maect en geeft,
 Weet wat zyn schepfel best en meest van nooden heeft.

Virgilius. Nam quæ mortalis spes est, quæ amentia major? In Iovis errantem regno perquirere velle.

Iob. 9. *Alas! Je ne luy respondray point, quand bien je seray luy, ainsi je demanderay grace a mon luge.*

't Gesichte sal hem krencken gans;
 Die star-oogt in der sonnen glans.

Stem: Fransche Courante. Of: De Mey die komt ons by,, seer bly.

E Heer in zynen Throon,, seer schoen, Is groot in hoogheyt en in Ma-je- steyt, Be-
 En wonderlyck in macht,, en kracht, En cieraelyck toe- ge-ruft met heerlyck, heyt,
 dekt en toe- ge-reet,, Met licht als met een kleet, Hy heeft den Hemel uyt-ge-reckt Als een gor-
 dyn So wyd die zyn Mach uyt- ge-streckt.

Die zyner salen boog,, omhoog
 Met water welft; End' als een wagen mend
 De wolcken; End' de wind,, geswind
 Bestuert, en vluchtig op haer vleugels rend;
 De wat'ren al te mael
 Geset heeft eene pael,
 Daer over zy niet mogen gaen;
 En daer op d'aerd,, seer vast bewaerd,
 Doet grondig staen.

Hy heeft het gantsche jaer,, voorwaer
 Tot dienst van zyne scheepels wel geschickt:
 Want als de mensich vermuft,, verlust
 Des Winters heeft geseten als verstrickt,
 Naer't soete Lenten gras
 Volgt't Somers soet gewas,
 Aerd (seyd God) brengt u vruchten root,
 Dat yder leet, End' d'eere geef
 My so't behoort.

GEDENCK-CLANCK.

Den Derffts/ naer veel geducht, de vrucht
In zyne fchuere neerflickigk op gaerd,
Die Godes milde hand,, het Land
Dan heeft gegeven elck na zynen aerd;
God fegent d'hooge locht
Met warmt' en regens vocht,
De locht weer d'aerd, en d'aerd den menfch.
Och dat elck daer,, Voor danckbaer waer,
'tGing ons naer wenfch!

d'Ondanckbaerheyt die is,, gewis
De oorfaeck waarom dat wy zyn gepleegt,
End' dat de locht ons slaet, met quaet,
End' d'aerd haer dampen na den hemel jaegt,
Die ongetempert zyn
Vol peft en vol fenyn,
Daer door men licht raect aen een quael
Wat van,, men dan,, Niet komea kan
Tot fijn verbael.

ARMO 1624. De Hoog Mog. Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden/ den Zee varenden
 luyden staende onder haerder E. gebied/ willende een moet ende courage geven/ om malkanderen
 in Zee/ banden vbanden aengerast werden/ niet te verlaet/ als veelmaels gebeurt/ hebben op de
 dienzwichtigsten Mey 1624. geresolueert: dat alle de gene die niet in dienst zyn van't Land/
 ende nochtrans te water komen te veroveren een van de groote schepen des Vpands/ tot een ver-
 ceringe gemeten sullen 1re. guldens/ van een Gely-bood 11de. guldens/ ende van een Chaloupe
 met volck 11de. guldens/ te verdeelen nae de oorde ende gelegentheyt der saecke. In het laetste
 vande Mey-maent zyn vnt Dvynkercke geloopt vpf van de grootste schepē des vbandts/ trefte-
 lpeck van volck ende gescht boozsien. De Statische oorlog-schepen/ onder het gebied van de
 manhaftige Zee-held Iofias de Moor, op de selve passende/ hebben den Vice-Admiraal daer van in
 de grond geschoten; d'andere vier/ booz dien het stil weder werd/ hebben haer so niet roepen be-
 holpen/ dat zy onder Engeland inde Dvyns geraeckten; de Statische haer volgende/ naer dat zy
 de selve dapper met schieten getreft hadden/ meenden haer onder Engelande aen boozd te klam-
 pen/ doch werd 't selve booz des koninglpeck Majesteys van Engelandts schepen verboden ende
 belet: Dese vier Dvynkerckische ofte Spaensche/ hebben haer omcینگelt gebonden vande Stati-
 sche oorlog-schepen tot op den viertenden October 1624/ maer wannet eenige dagen te booz-
 ren booz eenen harden storm/ sommige der gemelde Statische haere masten hadden moeten ker-
 ven/ ende nu onbequaem gemaect waren tot verchten ende seplen/ zyn drie Spaensche schepen/
 zynl gemaect hebbende/ ontkomen. Doch den Admiraal/ zunde een Spanjaert/ is aen boozd
 geklaupt vanden kloeckmoedigen Capiteyn Cornelis Danielsz. Back-man/ niet tegenstaende
 hy maer half so groot/ oock maer half so veel volck ende gescht op hadde/ die den Spanjaert soo
 dapper heeft getreft dat zyn krup in brand is geraect/ en 't schip met al't volck/ behalve vnf per-
 soonen die gevischt werden/ zenen grooten slag geveden/ inde locht is vblagen/ booz welcke slag/
 het schip vanden Capiteyn Back-man mede is gebozzen ende gesoncken; doch zyn volck be-
 houden/ alleenlyck doot blivende zynen soon/ twee tier-luyden/ niet een boot-gelelle: Ende
 hy mede dierlyck gequest zynde/ is twee dagen daer nae overleden. Een gedruck-waerwige
 daer. De vermaerde vrome Zeutschen Admiraal d'Veer van Haulkain, mede in Zee geweest
 zynde/ is in Augusto aen gekomen/ niet hem byzengende ende verwonnen hebbende eenen ver-
 maerden Zee-roover genaempt Herrio, niet tegenstaende de selve een seer kloek schip hadde/ niet

De Hoog Mog.
 Heeren Staten
 stellen op des
 vyands schepen
 een pryx.

Schepen vnt
 Dvynkerck ge-
 luppen, en wat
 hier vnder v-
 ten is.

d'Admiraal van
 de Dvynkerck-
 kerck in de locht
 geblagen.

110 manuen/ 24 Rucken gesluts/ ende alle prohuën nae advenant hoorlien. Int gebecht werde doot geschoten den vromen Capiteyn Wale. Herriot, als groote schade gedaen hebbende aen allen Coop-luyden/ is tot exempel van andere opgehangen/ maer zyn volck/ tot 30 toe/ werd los gelaten. De doot van dese twee geblevene Zee-Capiteynen werd seer beklagt/ also hart pro-
micheyd op verlichsden eyden/ tot dienste vanden lande/ gebleken was.

De doot van de
Capiteynen de
Wale en Brack-
man seer be-
klagt.

Laet blasen't Faems trompet;
Het stout en vroom gevecht van onse kloecke helden,
Druckt haren naem int stael; en haderder noyt vergeet,
Die't Land doen so veel goet, ons vyand so veel leet.

O wel gelukkig Land! dat voort brengt sulcke vromen,
En ongelukkig weer! Wanneer s'ons zyn ontnomen.
Een teeken vande straf die ons hangt over't hooft.
Doet boet' in tyds, o mensch! in Christi woord geloof.

Sep. Pulchrum pro patria inori.

Du Bartas. *Affez vit qui vit bien, car de l'age le cours
Ne se mesure pas par le nombre des jours,
Mais par les beaux exploits, & la Vie mortelle.
Est un moment un, rien auprès de l'Eternelle.*

An iij

Stem;

N E D E R L A N D T S C H E

Stein : Almande Monsieur.

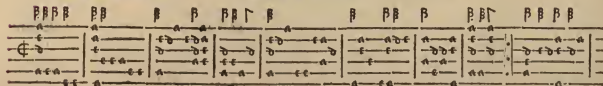
'Is een groot en heerlijke goet, Dat ons God den Heer al doet, En als 't volck een tyt beleeft Dattet
goe Regenten heeft, Die daer met eē goet beleyt Oeffnen rechts gerechticheyt, 't Volck in deuchden voren gaen,
End' 's Lids vyand te- gen staen,

Maer wanneer ons God de Heer
't Vroome volck ontrecket weer,
Dat is onser sonden schult,
Daer het Land af is vervult,
En dan komen ons daer af
Slagen, plagen, groote straf:
Want als God wil plagen 't Land,
Neemt hy d' Heeren haer verstand.

Mensche wacht u van de sond,
Bid den Heere t'aller stond,
Dat van allerley gevaer
Hy ons lieve Land bewaer;
End' ons sulcke Helden geef
Dat heel Spanjen daer van beef,
T' eeren van Gods Majesteyt,
En tot onser saligheyd,

Almande Monsieur,

B A S S V S.

Anno 1614.
Spaensche leger
te veldt.

Gennip beleyd
ende ontfer.

Breda vande
Spaensche bele-
yert.

Aenflag op het
Antwerpiche
* alsteel, mislukte.
Groote peste, en
andere meer
f. arigheden in
d'n Lande.

Vele bede-dagē
ingestelt.

In Junio brengt de Marquys Spinola het Spaensche leger in Brabant by een/ met sulcken groo-
te meniche van ruyterys dat desgelpre te vozen noyt meer was gesien; doet grooten voorszact
van eer ende dynck waren/ ende andere nootfaetselekheiden/ tot een groot leger noodig; was
onsterker wat hy inden sin hadde/ alsoo Graef Hendrick vanden Berge sieh inde opper-quartieren
mede met eenen grooten hoop Spaensche was houdende/ Gennip belegett hebbende/maect door
den Prins Hendrick van Nassou met de Statiscche macht ontfet. Ondertusschen so laet den Mar-
quis Spinola beschaffen de Dozzen van Carnhont/ Gilsen/ Baerte/ Cham ende andere/ ontrent
Breda gelegen/ epnd luyck/ naer dat hy lange daer hadde genestelt/ beuintmen dat hy de selve stad
rontsonne met alle zyn macht belegt. Dare Hoog Mog. ende den voorszichtigen Prins van Oran-
jen, hier vozen vzeels gehad hebbende/ doen allerley voorzraed van volck/ ende amonition in de sel-
ve stad/ ende begeeft hem mede met het Statiscche leger daer by. De Prins van Oranjen hadde
ondertuylen een kloesken aenflag op't Casteel van Antwerpen/maer mislukte. De Hoog Mog.
Heeren Staten Generael/ bindende de Vereenigde Landen gedreycht van so grooten byand/ het
Land verbult ende aengetaft van de peste/ toot melisoen ende andere suetselepke siekten/ ende
seer quade neeringe/ dieren tydt/ en dat in't booz-jaar de sware water-bloeden aen de dycken des
Lants/ groote schade hadden gedaen/ hebben upgeschreyen verscheppene bid-dagen/ om in alle
placsen onder haer Hoog Mog. gebied/ God af te bidden de dreygende plagen/ende d'aengesteke-
ne te huren: In Junio/ in Augusto/ ende den negenden Octobris zyn de selve gehouden/ als me-
de den vierden Decembris/ ende boozts wetckelick geduerende de seer harde belegeringhe der
stad Breda: De Graef van Mansvelt is in Novembri gekomen upr Engelandt naer den Hage/
ende

G E D E N C K - C L A N C K .

191

De goede Godt sou haest
 Ons vyanden verslaen,
 En maken' al verbast
 Die naer ons leven staen,
 Hy soud' ons overvloet
 Van taruw' en alle goet
 Ons leven,, hier geven,, daer neven,
 In d' Hemel-rycke stadt,
 Den aldergrootsten schar.

Maer laes ! wat isset toch,
 De mensch leyt inde sond,
 In 't weerelts vuylen troch
 Versopen tot de grond !
 En daerom ist, och jaet !
 Dat' ons soo qualick gaet;
 Dat plagen,, en slagen,, 't verjagen,
 Veel sieck tenen ellend'
 In't land enbreest geen end.

The musical score consists of four staves, each with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes) and rests. The first staff begins with a common time signature 'C'. The second staff has a '7' above the first measure. The third staff has a '7' above the first measure. The fourth staff has a '7' above the first measure. The score is divided into measures by vertical bar lines. At the bottom right, there is a small 'D O 11' and the word 'Stem:'.

Stem: Ballet Marignault.

Y volckeren hoor aen! Al gelyck,, Arm en ryck,, En laet he- de, Waer gy gaet,, Ofte staet,, Myne
reden U roch ter her- ten gaen. Al de geē,, die betreen,, d'aerdē klood,, Cleyn en groot, Wilt
mercken en ver- staen, En meerftig ga- de slaen Wat goet u word gedaen.

Ick wil Gods heylighey
Roepen an,, Loven van,, Syn weldaden,
Die ons doet,, overvloed,, van genaden
Door zyne Majestey!
En't geluyt,, van myn Luyt,
En't gequeel,, van myn keel,
Tot zynen dienst bereyt,
Doen klincken over al
Dat't yder hooren sal.

Die ons so van't gewelt
Van het jock,, uyt den stock,, vande Spaefche
En ons land,, vande hand,, der Marasche
Heeft vry en los gestelt.
Van't gebroet,, Dat so Wroet
Om ons goet,, En ons bloet,
En't vrome volck so queit,
Ons nu, door veel gevaer,
Bewaert heeft menig jaer.

Hoe heeft ons God gevoerd!
En bewaert,, En gespaert,, al ons levē?
Spys en danc,, hem zy danc, is gegevē
In allen overvloed!
Maer ay siet,, Dits al niet,
God de Heer,, Ons vry meer,
En grooter dingen doet,
Als hy sijn lieven Soon
Ons gaf uyt zynen Throon.

Als Iesus Christ alleen
Onse schult,, mer gedult,, Hier voldoende,
En met God,, naer't gebod,, ons versoende,
De Wyn- pars heeft getreen;
En gebern,, en gesteen.
En voor't snoed,, volck de doot,
Aen't schandig kruys geleden
En so ons saligheyt
Wt liefden heeft bereyt.

O aldergrootste goet!
Daerom wy,, slechtis niet bly,, moeten wesen!
Maer daer d' Heer,, Van moet seer,, zijn gepresen,
Met danckbaerlyck gemoet,
Laten't quae,, metter daet,
'tGoede doen,, En sich spoen,
In alles wat men doet,
Dat d' Alderhooghtens eer
Verbreyd word meer en meer.

GEDENCK-CLANCK.

293

This image shows a handwritten musical score for a piece titled "GEDENCK-CLANCK." The score is written on five systems of staves, each containing two staves (likely for a two-part setting). The notation is in a historical style, featuring various note values (minims, crotchets, quavers) and rests. Above the staves, there are numerous letters, primarily "B" and "F", which likely represent the initial letters of the lyrics. The music is organized into measures by vertical bar lines. The paper is aged and shows some staining.

Elie. 23. Car tu (mon Dieu !) as esté la force du cétif, la force du souffreteux en la detresse, refuge a l'encontre du débordement, l'ombrage contre le basle : d'autant que le souffe des terribles est comme un débordement qui abbatroit une muraille.

Opus tutum con firma Domine!

GEBED.

ende verricht hebbende zyne ſaken by de Majesteit van Bohemen, by den Prins van Oranjen, ende andere / is met het Coninglyck ſchip / daer mede by overgekomen was / weder den 12 der ſelver Maent 'tſepl gegaen met ſulcken Kercken Nooſt-Goſten wind / dat dooz quade toeficht der ſter-
 luyden / 'tſelve Coninglyck ſchip op een ſant-plate gerakende / is vergaen / de perſoon vanden Graef
 van Manſvelt met wepnige andere beſhouden werdende in eenige mindere ſchepen die daer ontrent
 waren; de reſte (men ſer't ontrent 123 perſoonen) verdrinkende / 'twelcke dooz een groot
 ongeluck ende ſchade van ſoodanigen koninglyck ſchip gehouden werd. Inde maent van De-
 cember doet de Hertoginne uptgaen ſeker hard placcaet tegens alle Coopluyden ende In-
 woonderen der Antwerpen / profeſſie doende vande Gereformeerde religie / willende dat zy
 upt de ſelve ſtad, op groote penen / ſouden binnen acht dagen vertrecken. In Zeeland is by de
 ſchepen / ter vyſper neeringe upt getweelt zynde / ſeccker ſchip geladen met veel koſtelichheits in-
 gebacht ende't goet verkocht / toekomende den Viceroy van Napels / die te lande nae Span-
 jen gerepſt was.

Grac'el Man-
velt ontkomt de
ſchipsbreucke.

Hard Spaenſch
placcact.

Goet des Vi-
ceroy van Na-
pels, voor buyt
verkocht.

O Heere ſiet toch aen hoe dat de dooſe jagen,
 Om over al u volck te drucken en te plagen!
 Merck hoe zy rotten 'tſaem met hoopen over al,
 Om uwe Kerk te doen een ſwaren over-val!

Heb, lieve Heere God! toch met ons mede-lyden!
 Wy kennen dat de ſond is oorſaek van ons lyden!
 Heer hoor ons ſmecken aen in uwen hoogen thron!
 Om Ieſu Chriſti wil, ons heyland, uwen Soon!

Buchananus Pſal. 5. O potens rerum Deus aure lenimitis exaudi mea Verba, mentis mente non dura
 tetricusque triſtes percipe queſtus,

Eccleſi. Celuy qui aura peché contre ſon Createur, puiſſe tomber Es mains du medecin.

Eſa.

Heere! wanneer droefheyd dooz handen is ſo ſoeckten u / Wanneer ghy tuch-
 tiger toepen zy tot u anerkentelyck.

NEDERLANDTSCH E

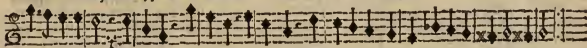
Stem Dimmi ch'è del mio core.

SUPERIUS.

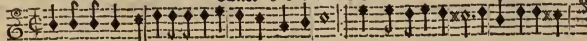
Ch dat de mēsch den Heer
Syn woord, syn wet en Leer

Ge-hoorſaem waer al- tyt, 'tQuact liet, en 'tgoede dee, En
Ter her-ten naem' met vlyt,

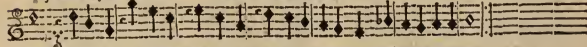
trachte na de vree! 'tBenoude,, Hert soude,, So't woude, Gods ſe-gening ontfāen, En ſeker ſla- pen gaen.

Tweede SUPERIUS.

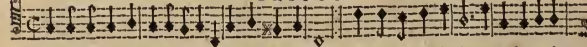
Och dat de mēsch den Heer
Syn woord, syn wet en Leer

Gehoofſaem waer al- tyt, 'tQuact liet, en't goede dee, En trachte na de
Ter her-ten naem' met vlyt,

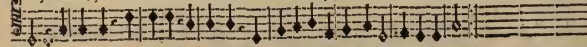
vree! 'tBenoude,, Hert soude, So't woude, Gods ſe-gening ontfāen, En ſeker ſla-pen gaen,

BASSUS.

Och dat de mēsch den Heer
Syn woord, syn wet en Leer

Gehoofſaem waer al- tyt, 'tQuact liet, en't goede dee, En trachte na de
Ter her-ten naem met vlyt,

vree! 'tBe-noude,, Hert soude, So't woude, Gods ſe-gening ontfāen, En ſe- ker ſlapen gaen.

Almachtige God! Lieve, barmhertige Hemelsche Vader! Ghy die zyt de sterckte der klepne/delt troost der verdrukte/ en een oorspronck en fonteyne aller goetheyd en genade! Wy aring ellendige sondaren bekennen dooz u/ gelyck de waerheyd is/ dat wy in ons lieve Vaderland oogen-schijnelyck dickmael hebben gesien/ ende tasteluyck gevoeld uwe over groote macht ende genade/ uwe ondoorgroondeluycke wijsheyd/ ende lieflycke gunste ende hulpe t'onswaerts/ als wy van zweede typannen ellendig waren gedreygt ende aengetast; selfs als wy (om te onsgaen de bloedige klauwen onser vyanden) genootsaecht waren met groote armoede/ ende siecke swacke leden/ met hups/ byou ende kinderen/ met pack en sack onse hups/ vrienden/ neering' en lieve Vaderlandt te verlaten/ ende gaen dolen moeten langs den velden/ ende wegen naer vreemde landen/ also upt kracht der Spaenscher Placcaten/ seer veelbloet der byoune werde vergoten/ en wy t'samen genoegsaem gewoonden waren als een oprbaechsel ende spot vande werelt. **O** Heere! daer alles soo qualijck met ons geschapen sont/ hebt ghy ons weder gebzacht in een lant daer ghy ons hebt verrijckt dooz neering' ende welbaren; en ons hier so t'onsen besten gelept/ even als ghy de kinderen van Israel gelept hebt upt de Babilonische gevangennisse; de waer'en dooz ons deplende/ ende ons daer vzoogs-voets dooz bzingende/ als u lieve volc wel eer dooz de leytstuyden Moyses ende Josua gebzacht werde in't beloofde land. Ghy hebt ons Heere over groote weldaden gebaden! Ende al ist dat wy die naer hare weerde niet en hebben erkent/ soo hebt ghy ons nochtans daer over niet hard/ maer Vaderlyck weder besocht ende gestraft/ sulcks dat uwe besoeckingen ons altydt hebben gedient tot een kinderlycke rucht. Ghy hebt de sonden van u volck haer niet toe gerekent/ ende daerom hebt ghyse bezyt van't jock der Moabitien dooz Ajjob; ende als eene Debojach ende Barach tot ons uytgeschickt/ wiens machten dooz ons te velde togen; ende eenen kloekmoedigen Gedeon/ die het Hadiaens geweld heeft bestryden. Daer zyut ons Heere! dooz uwe goedigheyt gegeven vele kloecke mannen/ Zephtha/ Samson/ ende meer andere/ om de woedende Leeuwen/ Draken ende Bepzen/ die ons wouden verscheuren/ te verslaen. Ja den couragieusen ende getrouwen David/ een besonder spiegel der vromicheyd ende stantvastigheyd/ en heeft ons niet ontbroken; noch oock eenen Salomon die niet wijsheyd en wonderlycke voorzichtigheyd alle wyse te hant ging. Sulcx dat men niet ander't be-
lept

GEBED T.

lept van so voortreffelycke Doosken ende Helden/ 'chelder licht van u Godelpck woort ende waer-
 heyd klaarlicken opgeheyd/ u heplig Euangelium onverbalscht verkondigt ende vele luyden
 die in d' Afgoderpe versopen lagen/ ende upt den kelck der Babelsche Hoere hadden gedzon-
 ken/ op den rechten weg gebracht/ ende hier nu op schoone begraeftde wapen/ in water-ry-
 ke Landen overbloepende van melck ende honich/ ende in vasse bemayde Steden geseldt.
 De wreedde Philistinen met haren Goliath zyn tot schande gekomen; Doeg/ Simei ende andere
 ontronwe snoode ende boose menschen hebben niets kunnen uprechten; d'afgeballene Stammen
 Ephraims zyn in hare quade werken verstrickt gebleven/ ende alle deser aenclagen zyn op haer
 eygen hooftten gevallen. Heere ewen Vaderlycken segen ende genade is over ons ten allen tyde
 wonderlyck ende groot geweest! Ghy hebt het al gedaen! Ghy maect de gulden byzheyd ende
 oude werten der Vereenigde Nederlanden/spijt den al-benijdenden-byand/voort al de werelt meer
 ende meer bekent; ende bewys dat ghy u lieflyck verbont der genaden/ metten geloobigen ende
 haren sade opgerechte/wilt volvoeren/ende doot haer/in allen deelen der Werelt/doen aenwassen
 ende groeyen/ doot het krachtich besteren ws H. Geestes. O barmhertige Hemelsche Vader!
 wy bidden u van herten u begonnen wtrek in ons te willen voltrecken/ niet ons doch niet aen in
 onse swachheyt; maer wilt ons alle om de verdiensten uwes lieben Soons also besteren/ dat wy
 niet anders voort en nemen/ als't gene dat strecken mach tot uwer eeren/toeneminge/ voortplan-
 tinge ende bevoorderinge van u kercke/ ende welvaren van ons liebe Vaderlandt/ bescherminge
 vande Prebylegen ende Werten des seligen/ ende voort alles wat dienen mach tot onse
 saligheyd. Op dat wy also uwen Godelpcken segen meer ende meer onderbin-
 dende/te grooter oofsaek mogen hebben uwen H. naem te loven ende te danc-
 ken. Verhoort ons (o Gode der vertroosting!) om de verdiensten
 Jesu Christi onses getrouwen Saligmakers wille; die niet u
 ende den hepligen Geest een eenich ewig Gode
 sy eeuwwig loff en prijs in alle eeuwige eeu-
 wigheden/ Amen, Amen,

A M E N.